Nikolai Berdiaev.

CRIZA SPIRITUALĂ

INTELECTUALITATE.

Articole despre psihologia socială și religioasă (1907-1909)

St.Petersburg,

Tipografia Asociaţiei „Beneficiul Public*. B. Podyacheskaya, 39 de ani.

1910.

Nikolai Berdiaev.

CRIZA SPIRITUALĂ

INTELECTUALITATE.

Articole despre psihologia socială și religioasă (1907-1909)

S. PETERSBURG.

Tipografia Asociației „Beneficiul Public”, B. Podyacheskaya, 39.

1910.

Biblioteca „Runivers”

CUPRINS

INTRODUCERE.

eu.

Colecția propusă a articolelor mele despre subiecte și direcție este aproape de sarcina critică a colecției „Vѣhi” i) și, cred, poate contribui la capitalul care va deschide căi de ieșire din criza spirituală pe care o trăiește acum Inteligența rusă. Sunt ferm pe faptul că fiecare criză gravă din partea sa socială și politică este doar o suprafață"), doar o derivată, rădăcinile se află în adâncurile spirituale și misterioase ale ființei și, prin urmare, calea de ieșire din criză. este legată de renașterea acestor adâncimi.Reacția politică este un fenomen derivat, superficial, trecător și ar fi prea miop pentru a ne fixa pe el, intelectualitatea tradițional radicală este cumva înclinată să facă acum.Vozătorii spirituali vede că în se desfășoară lucrări subterane în adâncurile vieții noastre, ale cărei consecințe nu au fost încă dezvăluite și a cărei semnificație urmează să vină. Și în „intelligentsia” rusă și în „poporul” rus există o schimbare de voință și conștiință, care duce la un alt simț al vieții și la o altă înțelegere a lumii. Un suflet nou se naște în mod invizibil printre intelectuali. Dar fiecare criză profundă este în primul rând o criză de credință, fiecare schimbare reînnoitoare duce de la închinarea la idoli la o credință reînnoită în Dumnezeul cel viu. În zilele noastre, un radical și un revoluționar (în sensul profund, spiritual al cuvântului) poate fi numit acela care, din toate puterile sale, contribuie la renașterea radicală a intelectualității, afirmă

!) Cu mult înainte de apariția lui Vakh, am rezolvat în articolele mele întrebările ridicate de această colecție.

așteaptă conștient o nouă ordine a sufletului și nu o credință idolatrică în Dumnezeu; cel care amână acest proces de renaștere, care păzește vechile credințe intelectuale, prejudecățile intelectuale și justifică vechile păcate, trebuie numit conservator (în alt sens al cuvântului) și reacționar. Tragedia revoluției ruse a agravat o criză care a apărut de mult, iar cei care au trăit profund această tragedie nu mai pot apăra vechea ideologie intelectuală, vechea tactică demoralizatoare. Am trăit profund acel punct de cotitură, pe care eu îl numesc condiționat criza spirituală a intelectualității. II, dacă, pe de o parte, ceea ce a fost experimentat și experimentat dă naștere la o

pasiune subiectivă a tonului, care poate inspira suspiciunea unei lipse de imparțialitate obiectivă, atunci, pe de altă parte, în acest sigiliu al vieții văd principala justificare pentru apariția colecției mele. Las neatins ceea ce s-a revărsat imediat ca reacție la viață.

Colecția „Vekhi” a unit oameni de diferite idei și credințe pozitive, dar în ceva important i-a unit pe toți. Se pare că pot formula pozitivul pe care toți participanții la „Vekhi” îl cer în locul idealurilor tradiționale ale intelectualității. Cu toții vrem să punem ideea de individ și ideea de națiune ca bază a perspectivei publice, în locul ideilor inteligenței și claselor (și „oamenilor” în sensul de clasă), care au inspirat întotdeauna intelectualitatea tradițională rusă. Bunăstarea personală și bunăstarea națională ar trebui să prevaleze asupra bunăstării intelectualității tskim și a clasei „Pentru renașterea Rusiei este esențial ca fiecare să se recunoască ca ființă umană în absolutul ei. sens și ca membru al națiunii în destinul său absolut, și nu ca intelectual sau reprezentant al uneia sau aceleia clase.Această schimbare a sentimentului de sine și a ideilor conștiente presupune o cu totul altă filozofie decât cea care a dominat până acum inteligența. Ideile de „intelligentsie” și „clasă” (tot „oameni”) care predomină la noi se bazează pe fenomenologie și empirism; ideile de personalitate şi naţiune presupun filozofic recunoaşterea substanţialităţii lor. Cadavru

nost-substanţă şi naţiune-substanţă. Substanțialitatea naturii lor nu se află numai în gândirea filozofică, ci și în experiența vie. Trebuie să experimentăm eșecul iluzionismului fenomenologic și să experimentăm substanțialitatea personalității noastre și a națiunii noastre. Realismul trebuie să depășească nominalismul, atât în viață, cât și în gândire. Clasele, inclusiv clasa „inteligenței” au un sens fenomenolistic, empiric inferențial și subordonat, în timp ce personalitatea și națiunea au un sens substanțial și real și, prin urmare, au un loc central în viziunea noastră asupra lumii. II personalitatea și națiunea sunt organisme vii, rădăcinile care sunt fără fund, sunt indestructibile, clasele sunt formațiuni trecătoare.De aceea, reforma spirituală, susținută de colecția „Vekhi” și de colecția mea, transferă centrul de greutate al vieții, pe de o parte, în profunzimile experiențele individului, în creșterea energiei sale creatoare, în experiența ei religioasă, în cultura sa morală, estetică și filosofică, pe de altă parte, în amploarea vieții naționale, populare cu perspectivele ei istorice și legătura acestor perspective cu istoricul. trecut.

Din acest punct de vedere, noua intelectualitate nu poate fi un grup social, apartenența la acesta neputând fi determinată de o direcție socială specială și de o dispoziție morală deosebită. Noua intelectualitate nu poate consta decât dintr-o selecție de indivizi de calități superioare: numai cei care posedă calități înalte de cunoștințe mentale, morale sau estetice, ar trebui să aparțină inteligenței. energie sau creativitate, talent, geniu sau dar profetic. Pot exista indivizi aleși, dar nu pot fi clase alese, grupuri sociale alese. Se poate spune că apartenența noastră la intelectualitate este

determinată de geniu, talent, abilități, cunoștințe, energie, în general, de selecția trăsăturilor de personalitate? Inteligenții nu sunt în niciun caz întotdeauna inteligenți printre noi. Tipul psihologic al inteligenței se bazează pe caracteristicile sociale și de grup, și nu pe puterea spirituală. Atunci schimbă doar de la...

*

caracterul shchepensky al „inteligenței”, opoziția sa străveche față de „popor” va fi ștearsă atunci când inteligența va deveni floarea spirituală a poporului, personalitățile alese ale acestora și nu un cerc care pretinde că salvează patria, indiferent de calitățile ei. . Straturile largi ale „inteligenței” noastre istorice trebuie să se contopească cu „poporul”, cu „filistenii”, să intre în plinul vieții naționale și să crească din adâncul vieții oamenilor cu calitățile lor personale, ei ridică viața filisteană în sus. intelectualitatea trebuie să cedeze loc individului și inițiativei sale creatoare Un „intelectual” în sensul vechi al cuvântului, de grup social, cu o mentalitate tradițională și opinii tradiționale, în medie, nu este mai presus de un comerciant, proprietar de pământ, oficial și altele. laic. Mai bine să fii un comerciant bun decât un intelectual rău. Și este timpul să nu te mai scoți cu aroganță din viața oamenilor, este timpul să încetezi să te închini „poporului” ca idol și să te opune „poporului” ca grup ales. „Poporul” însuși, construit prin apostazie intelectuală, trebuie să cedeze loc națiunii, poporului în sensul religios-real al cuvântului.

De asemenea, aș dori să subliniez că lucrarea reformistă „Vakh” se străduiește să creeze o astfel de atmosferă spirituală în care „Azefismul” va deveni pentru totdeauna imposibil.

P.

Baza viziunii asupra lumii, care este nouă pentru intelectualul rus, ar trebui să se bazeze nu numai pe ideea substanțialității individului și a națiunii, adică atemporalitatea și indestructibilitatea rădăcinilor organice ale individului și ale națiunii. națiune, dar și ideea de libertate. Există două atitudini: una se bazează pe un sentiment de resentimente, cealaltă se bazează pe un sentiment de vinovăție și le corespund diferite filozofii. Până acum, inteligența noastră a profesat o filozofie a resentimentelor, adică o filozofie a sclaviei; trebuie, totuși, să mărturisească filosofia vinovăției, adică filosofia libertății. Doar cei liberi se pot simți vinovat, doar cel care își recunoaște vinovăția este convertit

spre libertatea ta cea mai profundă. Filosofia vinovăției este filosofia fiilor lui Dumnezeu, ființe libere. Filosofia resentimentelor este filozofia sclavilor, fiii necesității naturale. -Creștinismul este

religia vinovăției și a libertății, religia nobilimii și onoarei omului, prezența lui evlavioasă liberă; îl eliberează pe om de sentimentul dependenței de sclavie, de constrângerea necesității naturale” și îl aduce pe om la conștiința vinovăției sale libere, conștiința unui resentiment slujitor atât de opus față de necesitatea naturală. Credința și speranța socialistă este o religie a resentimentelor și a dependenței sclave de necesitatea naturală și de aceea adăpostește atât de des sentimente de răzbunare și răutate. Cei care sunt conștienți de divinitatea lor, de natura lor superioară, de libertatea lor inițială, nu pot simți răutate și răzbunare, nu pot experimenta un sentiment servil de resentimente, își simt în primul rând vinovăția și își recunosc libertatea, de care depinde ordinea lumii. . Dacă dintr-un sentiment de necesitate sclavă se naște o revoluție a resentimentelor și răzbunării, atunci dintr-un sentiment creștin de fii liber a lui Dumnezeu se naște o revoluție a vinovăției și a renașterii libere. Răscumpărarea este răspunsul la durerile de vinovăție. Renașterea și transformarea este calea libertății. O răzvrătire rea este răspunsul la chinul resentimentelor. Exterminarea și negarea — calea robiei sclave. Numai cei care recunosc abisul libertății lor își pot lua asupra lor vina și responsabilitatea, iar această libertate este revelată prin Hristos, prin înfierea lui Dumnezeu de către El. Mânia se naște din resentimente incomensurabile; iubirea se naște din vinovăție incomensurabilă. Calea resentimentelor π de necesitate este o cale distructivă, calea vinovăției și a libertății este o cale constructivă. Conștiința propriei fii divine și libertatea nemărginită a cuiva este conștiința alegerii cuiva, dar această conștiință de a fi ales este deschisă tuturor și numai celor care printr-un act liber al voinței lor s-au predat tărâmului resentimentelor, răutății. si dependenta nu sunt alese. Diviziunea religioasă de bază a lumii este împărțirea în vinovați și jignit, liber și sclav, nobil și ignobil. În fiecare suflet omenesc, conștiința vinovăției libere a fiilor lui Dumnezeu trebuie să învingă servilismul servil al fiilor nevoii.

Cu

III.

II în raport cu Biserica, psihologia resentimentelor și pretenției trebuie învinsă în cele din urmă de psihologia vinovăției și a răspunderii. Este imposibil să se înțeleagă cu Biserica, este imposibil să se stabilească condiții pentru intrarea ei în ea. Este imposibil ca Bisericile să-și asume responsabilitatea pentru păcatele omului. Biserica este un organism divin-uman și un proces divin-uman. În dinamica organică divino-umană există o latură divină, un altar de neclintit, darurile pline de har ale Duhului Sfânt, care nu depind de nimic uman, și există o latură umană, activitatea volitivă umană, care luptă pentru viața divină. , există creativitate, pe care Dumnezeu o așteaptă de la omenire. Declinul Bisericii, boala ei este doar declinul și boala activității volitive umane. Viața Bisericii se desfășoară în unitatea tainică a umanității și a Divinității, iar această viață cade și decade când voința umanității se îndepărtează de Divinitate. De aceea, numai noi trebuie să punem vina pentru acea urâciune a pustiirii, pe care o vedem în locul sfânt. Ierarhia ecleziastică se

poate dezintegra de sus în jos în latura sa umană. Sanctuarul divin al Bisericii rămâne de neclintit. Acest altar trebuie acceptat ca un copil, pentru că numai ca copii putem intra în Împărăția lui Dumnezeu. Critica raționalistă a Bisericii este necredința. Biserica este comuniunea tainică a tuturor celor vii și morților, amintirea veșnică a morților ca și a celor vii. Această legătură ecleziastică cu morții, cu părinții, este fundamentul sfânt al adevăratului conservatorism. Căci jos ar fi o comunitate bazată pe uitare. Biserica este dragă celor cărora le pasă de istorie. Dar ideea bisericească-creștină are o latură nu doar conservatoare, ci și creatoare, îndreptată către o viață nouă, născută veșnic din străduința voinței umane către Divin. Latura creatoare a vieții religioase ar trebui acum în mod special prezentată, deoarece viața bisericească a devenit moartă, adică activitatea umană în Biserică a devenit moartă.

IV.

Cel mai profund, sub influența Revoluției Ruse și a experienței ultimilor ani, am experimentat recunoașterea inconsecvenței tuturor soluțiilor abstracte, necorporale, raționaliste la întrebările publice. Viața însăși și opera gândirii m-au îndreptat către istoricismul conștient. Am simțit misticismul originilor istoriei, misterul forțelor care operează în istorie de mii de ani. Mistic și misterios este nu numai Biserica, ci și statul *), și naționalitatea, și întreaga cultură și toate marile corpuri ale istoriei. Tot ce este uriaș, lung, semnificativ în istorie provoacă un fior misterios și nu poate fi negat și respins rațional. Respingerea rațională a cărnii istoriei este încă aceeași psihologie a iconoclasmului. Raționalismul iconoclast respinge simbolismul mistic al istoriei, pe care se bazează nu numai viața religioasă, ci și întreaga cultură care se dezvoltă din cult.

Este ușor să proclamăm că libertatea absolută este scopul suprem, că este sensul procesului mondial. Dar încearcă să ieși din istorie cu căile ei misterioase, să proclami libertatea absolută în momentul de față și va veni haosul, sclavia și neființa. Libertatea absolută se realizează prin istorie și corpuri istorice, printr-o misterioasă continuitate istorică, ecleziastică și culturală. Statul nu este un scop preliminar al dezvoltării sociale, acest scop este în liberă putere divină și anarhie, ci doar „prin stat și putere (g) acest scop se realizează. Este necesar să se afirme statul relativ pentru a depăși absolut. Ierarhia bisericii nu este scopul final al dezvoltării religioase, acest scop este:

x) Resping cu hotărâre legătura mistică dintre Ortodoxie și autocrație și afirm caracterul mistic al statului, atitudinea mistică a oamenilor față de acesta, indiferent de forma statului. Aveți aceeași atitudine suprainteligentă față de stat ca față de cultură. Aceasta nu exclude deloc lupta împotriva despotismului, revolta împotriva formelor învechite și malefice ale statului.

') Din nou, prin putere, nu mă refer la un guvern dat, ci la ideea puterii în opusul ei cu anarhie.

în preoția universală și iubirea liberă, dar numai prin succesiunea ierarhică bisericească se va realiza acest scop. De asemenea, unificarea finală * a umanității într-un singur corp se va realiza prin naționalități, iar o nouă cultură creatoare se va crea prin tradiții culturale succesive. Doar o conștiință religioasă profundă ne poate vindeca de utopismul inutil, de soluțiile abstracte ale problemelor sociale în afara timpului și spațiului istoric, de negarea utopică a răului fundamental al naturii umane și a greutății aproape inumane de a-l combate. Numai credința în Dumnezeul viu vindecă visarea socială abstractă, de la transformarea idolatrică a obiectelor sociale limitate în divinitate. Cine a simțit Dumnezeul cel viu și calea reală a unirii sale cu El, nu mai are nevoie să-și inventeze dumnezei falși, în utopismul social, într-o construcție abstractă a perfecțiunii pe pământ, el înțelege condiționalitatea și relativitatea oricărei societăți exterioare. şi necondiţionalitatea şi absolutitatea vieţii religioase . II Nu cred, nu cred absolut într-o renaștere religioasă, care va avea o sursă externă, socială și extrareligioasă. O renaștere religioasă nu poate fi creată nici printr-o revoluție socială, nici prin reforme sociale. II Revoluționarii bisericești și reformatorii-renovatorii bisericești pleacă de la capătul greșit, subordonând inconștient adâncurile misterioase ale vieții religioase reformelor și răsturnărilor sociale 1). Dar o veritabilă renaștere socială trebuie să vină din adâncul vieții religioase, din disciplina religioasă a voinței. Schimbarea religioasă a voinței noastre este primară și nu poate fi dedusă din nimic.

λ".

Drumul către o viață nouă este un drum creator și constructiv, nu unul distructiv și negativ, nu o transformare

*) Se repetă aceeaşi eroare fatală ca şi a conservatorilor şi reacţionarilor bisericeşti, care, până la urmă, au subordonat şi viaţa religioasă statului şi puterii externe.

i)

trecutul cu stramosii care au coborat din noi in taliila rasa. Radicalismul căii creative nu poate fi măsurat după vechile criterii de „dreapta” și „stânga”. Vrem să devenim definitiv din dreapta și din stânga, să ne unim și să ne împărțim după noi criterii. Extrema dreaptă și extrema stângă respiră răutate și ură, tânjesc după o ruptură, o lărgire a abisului, o ruptură a vieții oamenilor. Însuși acest principiu al diviziunii și respingerii, răutăcios și odios, uitător de chipul uman, devine insuportabil. Acest principiu de partid, cerc, clasă, vrăjmășie de clasă și animozitate este în egală măsură caracteristic atât pentru dreapta cât și pentru stânga, toți își pun mândria în ura față de dușmani și în puterea de repulsie. Nu-mi place negrul și roșul, pentru că acestea sunt culorile falsei diviziuni și

falsei dușmănie. Rusia varsă sânge din această discordie și amărăciune. Toată lumea a uitat de Rusia. Caut principiul atracției, chemând la iubire, la fel de străin de panourile actuale și de taberele din dreapta și din stânga. Sabia noastră nu împarte dreapta și stânga, nu reacționarul și revoluționarul, nu burghezia și proletariatul, nu clasele și grupurile sociale, ci voința îndreptată spre bine, iubire și viață divină, și voința îndreptată către rău, spre ura si inexistenta. Rusia este o ființă vie care suferă și trebuie iubită de partidul claselor, „dreapta” și „stânga”.

lI.

Din cele mai vechi timpuri și până în zilele noastre, principala diviziune în conștiința de sine a Rusiei rămâne împărțirea în slavofilism și occidentalism. Elementele slavofile și occidentale se împletesc uneori într-un mod bizar: deci în Vl. Solovyov, un slavofil în ideile sale inițiale, este foarte puternic occidentalismul adevărat, în timp ce revoluționarii ruși și chiar marxiştii, după ideile inițiale ale occidentalilor, au un slavofilism foarte puternic fals. Conștiința națională rusă nu poate fi nici exclusiv slavofilă, nici exclusiv occidentală. O mare misiune trebuie să fie dezvăluită în ea

Rusia - a fi un mediator între Orient și Occident, a realiza visul slavofil în unitate cu cultura occidentală și în a-l transpune în carne și sânge. Începuturile orientale și rusești trebuie să fie umplute cu începuturi occidentale și culturale. Altfel, Rusia se va confrunta cu decăderea și moartea. Spiritul rus poartă în sine sămânța unei vieți noi și mărețe, dar lăsat în sine, luat abstract, rupt de cultura universală, se transformă fatal într-un spirit de auto-inmolare și autodistrugere. Secta auto-arzătoarelor este cea mai caracteristică urmașă a spiritului rus. Dar același spirit rusesc, în persoana lui Petru, Pușkin și a celorlalte genii ale sale, și-a dezvăluit caracterul complet uman, darul său extraordinar pentru implementarea creativă a principiilor universale occidentale. Cine iubește ideea rusă și dorește putere reală să o pună în aplicare, trebuie să fie nu numai un slavofil, ci și un occidental, adică trebuie să dezvăluie în conștiința noastră națională principiile universale ale adevărului și libertății lui Hristos.

DE CE.

În concluzie, mai trebuie să spun: cred, cred nespus, că lumea se îndreaptă spre o „noutate religioasă” I. Din toată ființa, aștept în viața creștină biruința libertății asupra constrângerii de a dezvălui profetic. și latura creativă a credinței noastre. Dar ceea ce este nou în conștiința noastră religioasă este, pentru mine, indisolubil legat de vechea și veșnică conștiință religioasă, de sfințenia și preoția. Numai prin sfințenia Bisericii Universale, întemeiată de Însuși Hristos, prin succesiunea sacră și tradiția sacră a Bisericii, se poate și trebuie să se apropie de noile țărmuri religioase, să se repeze în tainica, profeția doar întredeschisă. Pericolele raționalismului și sectarismului stau în calea căutătorilor moderni de Dumnezeu, de care

doar comuniunea cu sanctuarul poporului și cultul poporului poate apăra. Tam

1) Expresia unei persoane inspirate – V. A. Ternavtseva. ideile religioase ale căror, din păcate, sunt necunoscute cercurilor largi.

atotputernicie autentică și misticism autentic. Nu mai pot să cred în construcția literară abstractă a bisericii și a teocrației și nu vreau să cred în tărâmul îngâmfarii umane sacre și al pretențiilor umane. Tipurile și sacramentele sacre nu pot fi lucrarea mâinilor noastre, ele ne sunt date de sus, iar oamenii trăiesc prin puterea lor plină de har de aproximativ două mii de ani. Templul Trupului lui Hristos a fost construit de mult, nu noi punem primele pietre. Dar de aici nu rezultă că Templul a fost finalizat, că acoperișul a fost deja ridicat, că „Ortodoxia a preluat” și procesul divino-uman s-a oprit. și prea păgână încă? II poate înlocui înlocuirea Biserica Ecumenica de catre o biserica national-locala, care si-a pierdut libertatea spirituala si atasamentul fata de viata pagana, sa fie justificata si religiozitatea superstitios-pagana Cine a trecut de la gandirea religioasa la viata religioasa ar trebui sa aprinda o lampa in fata unei icoane si sa cada în genunchi în rugăciune înaintea ei, dar cel care, în Duhul lui Hristos, aprinde o lampă și se roagă în fața unei icoane 1), părăsește inerția vieții de zi cu zi, pentru a fi nu poate decât să iasă în asta, și el este teribil de liber, îngrozitor de liber și nu asuprit și nu împovărat de atracția față de viața de zi cu zi.

Religia lui Hristos este o religie care eliberează și nu înrobește, o religie care place și nu asuprește. Din Duhul lui Hristos se nasc impulsuri creative în sus și nu există târâtură și umilință în acest Duh. Spiritul libertății lui Hristos se opune în egală măsură voinței rea a îngâmfarii umane, raționaliste, și umilinței și depresiei umane, firii superstițioase. Renașterea creștină trebuie să evite în egală măsură abstracția fără trup și inerția cotidiană, raționalismul și superstiția, iconoclasmul și ritualismul extern, exclusivitatea

1) Vorbesc tot timpul despre lampă și icoane h în sensul literal, și nu figurat al cuvântului.

noua conștiință și exclusivitatea vechii conștiințe, trebuie evitat respingerea bisericii istorice și oprirea dezvoltării bisericii, vrăjmășia față de trecut și strămoși și vrăjmășia față de viitor și descendenți, complezența apostaziei sectare și complezența istoricului. viața, afirmarea exclusivă a omului și afirmarea la fel de exclusivă a divinului. Sarcina nu este ușoară, dar indică direcția voinței. Vie Împărăția Ta, fă-se voia Ta, atât în cer, cât și pe pământ. „Împărăția Ta este o unire perfectă a divinului și a omului, această unire se realizează pe calea grea a istoriei, misticismul forțelor și voințelor care acţionează în ea. , în renașterea de dimineață, și nu în mod

abstract – declarații maximaliste, nu umflate așteptări exaltate. e misticii creștini „Religia lui Hristos nu poate fi responsabilă pentru faptul că însăși esența ei a fost uitată în viața păgână a creștinilor. Creștinismul este revelația Bărbăție-Dumnezeu, revelația adevărului religios despre om și omenire.Dar Dumnezeu așteaptă realizarea activă a acestui adevăr de la libertatea umană.

Ferma Wobakig,

provincia Harkiv,

25 septembrie 1900

I. Intelligentsia. Revoluţie. Naţionalitate. Literatură.

DECADENTA SI REALISM MISTIC')·

Decadenții se prefac de bunăvoie drept mistici, exprimând adesea afirmații mistice. Mai ales decadența rusă gravitează spre misticism, vorbește despre mistic. Decadentismul și misticismul sunt reunite și amestecate în unele cercuri literare, dar academismul și mistificarea se împletesc pe parcurs și împiedică decadența să se transforme într-un misticism autentic, real. În cercuri alese, culturale, rafinate literar, vorbesc mult pe teme mistice, folosesc terminologie mistică, dar vorbesc prea literar, dezvăluie atitudine prea istorică și filologică. Cunoscătorii pot vorbi despre misticismul medieval sau despre misticismul antic, să folosească terminologia mistică, care se preda la Facultatea de Istorie și Filologie, prin natura specialității lor, dar înseamnă asta că acești oameni au o relație reală cu misticismul, că sunt? plin de speranțe și speranțe mistice, credință și iubire mistică?

Desigur că nu. Poate că sunt pozitiviști, nu cred în nimic real-mistic, dar pot considera din punct de vedere academic un subiect interesant al trecutului, visul mistic al antichității. Îndepărtează vălul literar-istoric-filologic, vorbește limba sufletului tău, experiențele tale, speranțe și credințe reale, vorbește despre modern, misticismul nostru, apoi să vedem care este atitudinea ta adevărată și vie față de misticism. La urma urmei, chiar și misticismul din istorie nu poate fi mortal, cu adevărat perceput doar în legătură cu misticismul modern, trinitatea mistică.

*) Publicat în Russkaya Mysl, aprilie 1907.

vocea și speranța zilelor noastre. Trebuie să ne ținem nu de un fir istoric exterior, ci de un fir mistic interior, cu adevărat real, care

ne leagă atât de Evul Mediu, cât și de antichitate în realitatea lor mistică, în eternitatea lor, și nu temporalitatea. Atitudinea academică, arheologică este moartă, atât de puțin se știe cu ea, totul rămâne atât de superficial și verbal. Pericolul unei atitudini academice, literare față de misticism constă în absența completă a realismului. Aș crede mai degrabă realismul cuvintelor mistice ale vreunui fizician sau economist decât al unui scriitor care a trecut printr-o școală istorică și filologică, deoarece prin natura specialității unui fizician sau economist, o atitudine academică, exclusiv literară față de misticism este foarte dificil, nu există o terminologie adecvată la dispoziție, adesea nu cunosc cuvintele care denotă misticul în trecut și, prin urmare, propriul lor mistic nu va fi doar un cuvânt. Și devine înfricoșător când încetezi să mai distingi cu adevărat cuvintele mistice de realitatea mistică, literatura de ființă, pozitiviștii rafinați de misticii autentici, când totul este acoperit de o ceață, când vagul pozitivismului subtil începe să semene cu misticismul. Ar fi important să se stabilească diferențe reale, deoarece numai atunci se pot stabili asemănări și se pot conecta. A ascuți diferențele este posibilă numai pe baza realismului în misticism, o relație reală cu misticismul. Tot misticismul, inclusiv cel modern, se străduiește pentru o nouă ființă, și nu numai pentru o nouă literatură, iar diferențele asociate cu ea sunt în stare de viață reală, și nu literar-verbale.

Nu voi vorbi despre arta decadenta, ci despre starea decadenta a sufletului modern, despre viziunea si atitudinea decadenta asupra lumii. Tema mea nu este literară și estetică, ci religioasă și filozofică. Trebuie să vă avertizez dinainte că eu iau literatura și arta „decadente” aici doar ca simptom al unei boli a spiritului și voi considera această boală doar dintr-un unghi de vedere.în epoca noastră.

Decadența a fost criticată din diferite puncte de vedere, acuzată de multe păcate: unii au văzut în ea nebunie și un ultraj asupra bunului simț, alții au văzut imoralitate, alții au văzut postul antisocial, iar al patrulea a constatat o încălcare a normelor estetice. Nu se poate spune că toată această critică obișnuită a decadenței este deosebit de puternică și periculoasă pentru decadență. În cele mai multe cazuri, critica greșează. Dar se poate critica atitudinea decadentă și starea de spirit decadentă dintr-un punct de vedere cu totul special, care este foarte rar luat. Oroarea decadenței, adevărata ei tragedie, constă în pierderea senzației și a conștiinței realităților, în antirealismul extrem. Decadența este o reflectare a ființei iluzorii. Așadar, nu fără motiv, decadența se numește neoromantism: există o dorință de a fi în ea, dar nu există o realitate a ființei.

Analizând relația decadenței cu realul, mp-istic real. trebuie să remarcăm în primul rând antiindividualismul extrem, ostilitatea față de individ. Este foarte superficial și eronat să vezi individualismul în decadență, să-i consideri patosul în afirmarea personalității. În experiențele decadente, personalitatea se sparge în momente, în stări aparent fragmentare, se pierd centrul personalității și firul organic, de legătură al vieții. Decadentismul nu are dreptul să vorbească despre

individualitate, deoarece își neagă realitatea obiectivă. Pentru a afirma individualitatea, trebuie să vă colectați, să vă concentrați în jurul centrului și să nu vă estompați într-o clipă. Ideea de persoană este normativă, o persoană nu este o colecție de state, care nu are legătură cu niciun centru obiectiv. Pentru a simți limitele individului, pentru a-l deosebi de întreaga lume, astfel încât personalitatea să nu fie estompată și să nu fie distrusă de la umflarea lui la dimensiunea universului sau de la îngustarea lui la dimensiunea formelor inferioare de ființă. , sunt necesare obiectivism și realism, este necesar obiectivismul diferențelor, un simț și conștiință a realităților lumii în relațiile lor ъ . Atitudinea decadentă față de personalitate este iluzorie; atitudinea decadentă față de individ este iluzorie, reflectând percepția lumii ca ființă iluzorie; decadența percepe individualitatea ca dezintegrare a ființei și prinde

pentru bucăți, fragmente, în experiența unui moment, el caută completitatea, deoarece a disperat de adevărata jumătate de sudoare a personalității, nu crede în posibilitatea de a fi.

După ce și-a pierdut conștiința de sine și conștiința de sine a individului, decadentismul pierde astfel senzația și conștiința tuturor realităților lumii, a tuturor diferențelor obiective ale vieții. Atitudinea decadentă amestecă „eu” cu „nu eu”, amestecă ceea ce este cu ceea ce nu este. Decadenții par să se teamă de întâlniri adevărate, vor să-și rezerve ocazia de a spune că nu există realitate, că nu există nimic, sunt dezgustați de obsesia a tot ceea ce este real. Experiențele decadente contează prea mult pe posibilitatea extinderii sferei personalității, recunoscând natura iluzorie a ființei, distrugând toate granițele în mod fictiv, și nu chiar, depășind aceste granițe într-o dispoziție și cuvânt tranzitoriu, și nu în realitate eternă. Decadenții au confundat fără speranță misticismul cu rafinamentul psihologic, cu descoperirea unor noi stări empirice și și-au bazat pretențiile mistice pe această confuzie. Decadenții au încetat să mai distingă lumina lunii de lumina unei lămpi electrice. Ceața Londrei și a Sankt-Petersburgului a oferit multe experiențe noi, au îmbogățit psihologia experimentală, dar misticul fiind topit și dizolvat în ele, realismul mistic a fost întunecat. Pe decadență, ca un blestem, se află pecetea originii sale din naturalism: naturalismul s-a rafinat, s-a descompus, a trecut imperceptibil în opusul său. II în liniile brute ale naturalismului și în cele mai fine linii ale decadenței, iluzionismul triumfă în egală măsură și existența mistică absolută nu se reflectă. Naturalismul pozitiv este rădăcina tuturor iluzionismului și antirealismului. De la rădăcina acesteia, decadenții se desprind cu greu și toți amestecă cu misticism florile rafinate și frumoase care au crescut pe aceeași rădăcină.

Este imposibil să amesteci realul mistic cu experiența, cu experiența stărilor actuale, cu o realitate subiectivă. Cea mai strălucitoare, mai puternică, cea mai irațională experiență nu este încă realitatea și nu este încă misticism. Experiențele într-un anumit sens sunt totul, indiferența generală; experiențele nu au ce să se opună

nimic de care să se deosebească. II în experiențe, în stări subiective, poate să domnească iluzorie completă, poate să nu existe o singură picătură de realitate. Realismul se instalează numai atunci când experiența, experiența subiectivă, este legată de centrele obiective, de monadele existente, când diferențele se stabilesc în ființa obiectivă. Cea mai intensă experiență este iluzorie dacă este îndreptată către un obiect care nu are realitate. Lipsa de obiect a experiențelor, izolarea experiențelor de obiecte le face iluzorii, reale.” Experiența iubirii nu poate fi lipsită de obiect, experiența libertății nu poate decât să aibă un obiect de aspirație. Fiecare experiență, pentru a deveni o adevărată realitate, trebuie să aibă un purtător, trebuie să fie conectată cu centrul existențial. Misticismul, misticismul real vine doar atunci când experiența este legată de ființa absolută.

Decadența în întuneric se apucă de ființă și se îndreaptă spre iluzorie, bucățile rupte de realitate, fragmentele de ființă.În întuneric este greu să distingem ceea ce este de ceea ce nu este. Primul lucru care se întâlnește este prins în întuneric, strâns convulsiv, vor să simtă adâncimea, dar prea des îmbrățișează doar golul. Decadenții nu acceptă realitatea empirică, îi simt insipiditatea și tânjesc realitatea mistică. Dar atitudinea decadentă față de misticism este atât de teribilă încât misticismul lui   De-

misticismul cadent este saturat de mistificare. La urma urmei, este tentant, în lipsa unui misticism real, să te consolezi cu un misticism ireal, iluzoriu, inventat. Mistificarea este condamnabilă doar pentru că nu atinge realitatea ființei. Nu real, așa cum ar fi „idealist”4, misticismul este mistificare, la fel cum mistificarea prea reală devine misticism. Cu o viziune decadentă asupra lumii, linia care separă misticismul de mistificare este aproape imperceptibilă, prea subțire: misticismul decadent este în mare măsură mistificator, nu este real, încă nu există sentimentul că glumele sunt rele, dar mistificarea decadentă este uneori aproape de misticul ƅ, se referă la realitatea mistică, Nu

conștient de pericolele jocului cu focul. În limitele experiențelor decadente, întreaga imensitate a diferenței dintre misticism și mistificare, realitate și iluzorie, nu poate fi niciodată realizată. Decadența rămâne fatal în cercul vicios al subiectivității, sedusă de solipsism, rafinează și complică umanul, dar nu se unește cu divinul. Misticismul este întotdeauna o ruptură a granițelor subiectivismului, o depășire a omului, o unire cu realitatea supraomenească. Decadența și-a luat asupra sa chinul dorului de realitate mistică, de a fi supraomenesc, reflectă pierderea gustului pentru lumea obișnuită, dar suferă de boala neputinței de a atinge realitatea ființei. Oroarea decadenței constă în faptul că nu se realizează nimic, că nu există

bucurie de a întâlni. Acest nou romantism este la o distanță și mai mare de a fi decât vechiul romantism.

Decadența neagă adevărul ca realitate obiectivă sau recunoaște o multitudine de adevăruri, ceea ce echivalează cu negare. Petina este obsesivă, violează și constrânge, nu-și permite o atitudine mistifică. Numai înțelegerea obiectivă a adevărului este reală. A cunoaște adevărul înseamnă a deține un obiect real, a fuziona cu un obiect real. Atitudinea decadentă a lumii ar dori să păstreze o libertate iluzorie de adevăr, adică din realitate. Decadența ar dori să-și rezerve ocazia de a respinge toată realitatea, de a se opri la orice distanță de ființa reală, de a zăbovi în fața adevărului, adică înaintea stăpânirii realității, contopirii cu realitatea. Senzualitatea decadentă este îndreptată spre ea însăși, și nu spre lume și, prin urmare, nu se leagă de nimic: senzualitatea mistică se leagă de alte ființe, pătrunde în ființa intimă a lumii, este nupțială.

Realismul mistic este legat de cunoașterea diferențelor în ființa obiectivă. Experiențele reale-mistice presupun ceva lumină, gnoză, ele nu pot continua în întuneric și orbire completă. Pentru a experimenta în mod mistic realul, trebuie să cunoaștem adevărul, adică să posede obiecte mistic reale ale ființei, să se îmbine în căsătorie cu ceea ce este cu adevărat. Senzație și conștiință de mistic

realitățile este senzația și conștiința ființelor reale, ființe reale cu nume propriu. Realismul mistic vine doar atunci când numim totul și pe toți pe nume, recunoaștem ființele din care constă lumea, când putem spune: iată-l pe acesta, și iată-l pe acela. Dogmatismul, acest dogmatism neplăcut, respingător, calomniat, este, poate, recunoașterea, ascuțirea viziunii mistice, denumirea obiectelor reale ale lumii după numele lor. În acest sens, realismul mistic este întotdeauna dogmatic, vrea să cunoască realități, să le numească, să se ocupe nu doar de experiențe, ci și de ființe. La urma urmei, nu experiențele sunt reale, doar ființele, purtătoarele de experiențe, sunt reale. Realismul mistic presupune o înțelegere intuitivă a ființei, grația realității absolute care intră într-o ființă umană și, parcă, îl violează. Această iluminare plină de har nu există încă în decadență, deoarece decadenții nu au nimic de-a face decât cu ei înșiși, nu li s-a dat încă existența universală.

În viziunea decadentă asupra lumii nu există intuiție, nici o intrare a realității universale, această viziune asupra lumii este închisă în subiectivitatea ei umană. Misticismul este întotdeauna milostiv, conține întotdeauna cunoștințe intuitive, în ea Divinul este imanent în sufletul uman. Pozitivismul rafinat se poate trece foarte ușor drept misticism, întrucât totul este de aceeași culoare, totul se amestecă, dacă nu există un criteriu obiectiv, o normă obiectivă de stabilire a realităților, de deosebire a ființei de neființă. Pozitivismul a devenit acum foarte rafinat și a devenit atât de liberal încât este gata să recunoască și sfera experiențelor mistice. Niciun pozitivism, nici un psihologism subiectiv nu vor recunoaște vreodată un lucru – realitatea mistică nu va fi niciodată recunoscută, dar iluziile mistice

vor fi deja recunoscute. În sfera literaturii mistice se poate învârti un pozitivist cultural și rafinat, interesul academic, arheologic poate fi aici, dar pozitivistul nu poate intra în sfârșit în sfera existenței mistice. Decadentismul susține amestecul de pozitivism rafinat cu misticism, netezește diferențele și nu ascuțită. Și dacă misticismul pentru noi este o luptă pentru o nouă ființă, atunci trebuie să recunoaștem norma absolută,

care deosebește ființa de inexistență, nu logică și nu morală, ci normă ontologică, norma ființei. Numai în conformitate cu această normă atitudinea decadentului devine magic reală. Misticismul este, în primul rând, dpstiplinul voinței.

Decadentismul trece acum printr-o criză, vrea să se autodepășească, să treacă la realismul mistic, dar nu poate, neputând simți realitatea, îi este frică să contacteze ființa. Această neputință, imposibilitatea de a trece la misticismul real, afectează „anarhismul mistic”, produsul crizei de decadență. Anarhismul mistic nu este realism mistic, îi este prea frică de adevăr, nu vrea să accepte realismul obsesiv al adevărului. . realitati, la o distanta la care este imposibil sa numim o singura realitate dupa nume, este imposibil sa simti fiintele care alcatuiesc fiinta. „Acesta este antirealismul si antimisticul anarhismului mistic. In misticul - starea de spirit anarhistă, libertatea se opune oricărei ființe și, prin urmare, libertatea este goală, lipsită de conținut real, în natura sa iluzorie ostilă senzației realităților mistice.Anarhismul mistic nu depășește b, ci doar sporește simțul decadent al libertății, ca dorințe ale celor fără obiect și fără conținut, ca inexistență în contrast cu ființa, înspăimântătoare cu obsesia ei.

Decadența deschide sfera subconștientului, extinde gama de posibilități și oferă o armă experimentală în lupta împotriva raționalismului, îndepărtează din viață cătușele raționalității. Dar subconștientul este doar un element în care trebuie să înceapă mișcarea către realități, către realități noi, diferite, nu odioase. Elementul subconștient este iluminat de lumina care emană din ființa reală, în el are loc revelația realității absolute, iar apoi subconștientul devine supraconștient, suprarațional. raţionalism

este cucerită nu de orbire și întuneric, ci de lumina finală, absolută, ființa empirică iluzorie, dezgustătoare este cucerită prin a fi absolut reală.

Decadența este amenințată cu degenerarea și vulgarizarea dacă nu găsește puterea de a depăși subiectivismul, iluzionismul și iraționalismul. Decadența rămâne încă o opoziție negativă față de valorile recunoscute ale acestei lumi, față de planul ființei empirice, dar este timpul să ne întoarcem către valorile altei lumi, spre adâncurile ființei mistice. Epoca noastră, la culmile creației sale, stă sub semnul trecerii la obiectivism, realism, sens universal.

Decadența amestecă misticismul cu estetica, ia experiențe estetice pentru cele mistice, caută realitatea mistică în percepția estetică. Religia estetismului – la asta vine decadența, așa se consolează. În această transformare a esteticii în religie, în această confuzie. iluzia estetică cu realitatea mistică este afectată mai ales de antirealismul și iluzionismul viziunii decadente asupra lumii. Între experiența estetică și experiența mistică există o diferență uriașă, se află un abis de netrecut și nu este atât de greu de determinat care este această diferență. Experiența mistică se deosebește de cea estetică prin aceea că este reală, adică este însoțită de o senzație și conștientizare a realității obiectului, obiect al aspirației cuiva; experiența estetică, luată abstract, este iluzorie, întrucât nu a fost încă legată de nicio realitate. Obiectul fiecărei experiențe estetice este frumusețea, dar rămâne necunoscut dacă frumusețea există, dacă este existență, dacă este realitate. O experiență mistică poate aspira și la frumos, poate percepe frumusețea, dar aici frumusețea este realitate, frumusețea este ființa, frumusețea este realitate absolută. Religia decadentă a estetismului a devenit deziluzionată de „realitățile” aparente și insipide ale pozitivismului, este rănită de urâțenia empirismului, dar numai lumea iluzorie, nu reală a frumosului, se poate opune acestei lumi, întrucât nu percepe frumusețea mistică ca fiind o ființă.Religia estetismului duce numai la literatură nouă, şi nu la

existență nouă, este o religie rea, mizerabilă, nu reală și își lasă adepții să trăiască, să fie urâți. Vrem să percepem frumusețea absolut reală a lumii, vrem să fim ca frumusețe și frumusețea ca ființă, și nu doar o experiență iluzorie a frumuseții. Nu numai în artă este frumusețea, nu în experiențele noastre, fantomatică și ceață, - frumusețea, ci în ființă însăși, în însăși esența lumii. Revelația cosmosului, creația lui Dumnezeu este revelația frumuseții. Frumusețea este cea mai înaltă și adevărată realitate, realitatea, dar nu se poate ajunge la ea decât mistic, și nu abstract estetic. Pedeapsa interioară a oricărei experiențe de transformare a esteticii în religie constă în faptul că ființa nu se realizează, că cea mai de dorit, mai iubită, frumusețea, nu este resimțită ca o realitate, că scăpând din urâțenia ființei, cineva rămâne. în frumusețea neființei, acea viață se transformă în literatură. Nu este necesar să desființăm estetica, ci să-i depășim caracterul autosuficient, abstract, să subordonăm estetica organismului mistic, să trecem la estetica mistică, în care frumusețea nu este doar percepută și experimentată, ci are și realitate. , frumusețea este existențială, și nu numai literatură. Frumusețea va salva lumea.

„Decadentismul** este singura literatură și artă pe care o avem acum. Numai în tabăra desemnată de acest cuvânt nedefinit se pot găsi atât talent, cât și dragoste adevărată pentru artă și impulsuri creative. Se apropie deja vremea în care disputele tendințelor literare vor fi decise de faptul că nu vom avea altă artă decât artă decadentă și, prin urmare, nu va mai exista artă „decadentă”. Va apărea o nouă artă, mult

dorită, încă în stare de existență potențială. În lagărul decadent există criză, dezintegrare, autodeterminare. Artă decadentă

') Schelling în „Philosophie der Kun.-t” spune: „SchOnheit ist das real angesehaute Absolute** vezi” Schellings Werke. Dritter Band.** 1907, p. 46. Aceasta este o definiție foarte profundă, din care reiese clar că limita contemplată a ființei absolute este foarte frumoasă.

conform unei dialectici inerent inevitabile, se descompune în academic, parnasian, clasic și în mistic, religios, teurgic 1). Arta clasică este foarte respectabilă, artă bună, având propria sa misiune în lume, se sprijină pe un ideal abstract de frumusețe artistică și este lipsită de orice pretenții mistice. A nu avea pretenții mistice atunci când nu le poți îndeplini este o calitate bună și, din acest punct de vedere, părtinirea artei decadente față de academicism și clasicism (Valery Bryusov) poate fi binevenită.

Arta mistică are teurgia ca aspirație supremă. · Arta teurgică își stabilește ca scop crearea unei noi ființe, a unei noi umanități. :>asta este practica realismului mistic. Până la urmă, în artă există doar două direcții - clasică și teurgică, totul este doar o stare de tranziție. Așa-zisul realism în artă a fost doar o falsă teurgie. Clasicismul este idealul artei autosuficiente, arta ca principiu abstract, ideal literar, nu existential. Repet că nu vreau să-l condamn prin asta, țin arta clasică în mare atenție. Teurgia este idealul artei religioase, transformând ființa, creând o persoană nouă, un ideal existențial, și nu doar unul literar. Arta teurgică este deja o acțiune religioasă, așa a fost întotdeauna în epocile organice ale vieții populare. Arta se naște dintr-o lipsă, o lipsă de ființă, în ea golul acestei lumi se umple cu bogățiile altei lumi. II într-o limită misterioasă, crearea frumuseții prin artă coincide cu crearea Cosmosului de către Dumnezeu.

Arta decadentă, în măsura în care a fost artă reală, este mai presus decât religia decadentă, conținea intuiții autentice și reprezintă potențialul artei teurgice. Dar în marea literatură rusă, adevărații realiști mistici, plini de aspirații, sunt Tiutciov și Dostoievski. Există multe talente în poezia rusă modernă (lagărul „decadent”), dar nimeni nu a fost încă comparat cu Tyutchev în puterea realismului mistic.

Cel mai mare reprezentant al său este Vyacheslav Ivanov.

o dorință care poate fi exprimată noii literaturi ruse: lăsați-o să caute, ca și marele ei trecut, nu numai viața, ci și sensul ei, i.e. să fie religios, teurgic. Abia atunci criza decadenței va fi adusă la un sfârșit îmbucurător. Dar să ne salveze Dumnezeu de o înțelegere falsă a sarcinilor artei religioase: un artist ar trebui să creeze nu pe teme religioase date și nu cu o tendință religioasă. Cel mai important lucru de înțeles este că nu există teme religioase, deoarece toate temele,

toate temele fără excepție, sunt religioase. Artistul trebuie să aibă o tendință non-religioasă, dar o atitudine religioasă, iar atunci religiozitatea a tot ce este în lume se va dezvălui în arta sa, se vor dezvălui profunzimile religioase ale tuturor subiectelor. Atitudinea decadentă îl împiedică pe artist să pătrundă în misterul religios al lumii și doar un mare dar artistic vede realitatea religioasă, în ciuda izolării decadente de a fi. Adevărata artă este fotografiarea realității absolute, reflectarea ideilor eterne. Mai presus de toate, trebuie să renunți la prejudecata că religia este ceva, un fel de domeniu special. Religia este totul, religia este totul sau nu este nimic. Atitudinea religioasă dezvăluie profunzimea ființei în orice, parcă ar dezvălui secretul creației. Arta religioasă care reflectă această viziune asupra lumii nu poate fi o dezvoltare tendențioasă a unor teme speciale.

Realismul mistic are inevitabil un caracter religios, devine religie, nu rămâne misticism. Odată ce sunt recunoscute clar, numite după realitatea mistică, atunci doar o atitudine religioasă se poate stabili față de ei. Misticismul este încă o formă imperfectă și de tranziție de religie; este o religie care este oarbă și încă nu suficient de reală. Numai misticismul religios este asociat nu cu experiențele fictive, ci cu faptele vieții lumii. Doar mișcarea religioasă este asociată cu realitățile universale, cu faptul că bătaia în istorie. Realismul mistic nu poate și nu trebuie să se rupă de tradițiile ființei, — ființa, nu viața de zi cu zi, continuă linia universală a adevăratei ființe.

Decadența anti-realistă trăiește după gusturile schimbătoare ale deceniilor, anilor și lunilor, dar nu pe eternitate.

cedează tentației modei și intereselor sezonului. Aceasta este pedeapsa interioară a decadenței și pericolul vulgarizării ei. Decadența este transformarea cărnii în cuvânt, a ființei în literatură: realismul mistic este transformarea cuvântului în carne, crearea unei ființe noi. Se poate spune: toată literatura este transformarea cărnii în cuvânt; vrei să desființezi literatura ridicându-te împotriva ei. Nu asta vreau să spun: să se transforme trupul în cuvânt în literatură, din asta se naște literatura bună și semnificația acestei literaturi este mare, dar să nu se transforme în viață, în ființă însăși, carne în cuvânt. . Decadentismul tinde să transforme carnea în cuvânt în viața însăși, și nu numai în literatură, iar acesta este antirealismul său J). Eternul criteriu al diviziunii, lumina care stabilește diferențele, nu literare și academice, ci existențiale și vii, rămâne atitudinea față de întruparea Cuvântului realizată istoric. Cei pentru care întruparea Cuvântului a avut loc nu numai simbolic, ci mistic-real, care cred în adevărata înviere a Cuvântului, nu pot fi decât realiști mistic, se străduiesc pentru o nouă ființă, pentru cei care tânjesc după rai se transformă în sete. pentru o nouă carne reală a vieții. Iluzionismul mistic se transformă în realism mistic sau descompune, banalizează, stinge viața.

*) Transformarea cărnii în cuvânt este caracteristică epocii alexandrine.

RUŞI BUN CĂUTĂTORI ■).

De mare interes este istoria conștiinței de sine rusești în secolul al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. Această istorie încă nu a fost scrisă, lipsesc multe pagini, cele mai dragi nouă, multe chipuri rămân în umbră, pe străzile din spate, nescoate pe drumul principal. Istoriile obișnuite liberale și radicale ale conștiinței de sine ruse au elaborat un șablon, au stabilit un criteriu banal pentru a determina ce este „drumul mare”, care este universal obligatoriu și mult original, cel mai valoros pentru noi, a încetat să fie vizibil. , șters, omis în cartea despre sufletul rus.Această carte a fost împiedicată să fie scrisă de opresiunea vitală a conservatorismului oficial, care a creat progresivitate oficială în domeniul gândirii.S-a format o birocrație mortală a taberei progresiste, un fel aparte. de birocrație a conștiinței, reflectând birocrația urâtă a vieții de stat.Împotriva a tot ceea ce s-a dovedit a fi atribuit lagărului conservator, uneori cu rațiune, alteori Pe bună dreptate s-au luat măsuri birocratice, la fel cum guvernul a luat măsuri birocratice împotriva progresistului. tabără.Astfel, aproape întregul Chaadaev s-a dovedit a fi în afara perspectivei oficiale progresiste, slavofilii în ceea ce era pozitiv în ei, jumătate din Gogol, Tyutchev, Dostoievski, parțial Lev Tolstoi, Konstantin Leontiev, Vl. Solovyov, V. V. Rozanov, Merezhkovsky, toți decadenții ruși, toată filozofia rusă. Ei au scris istoria conștiinței de sine progresive, pe care au înțeles-o ca un triumf

*) Publicat în Moscow Weekly, 28 iulie 1907.

Viziunea pozitivă asupra lumii și toată lăcomia religioasă a căzut în mod natural din această poveste, au fost interpretate fie ca excentricitate individuală, fie ca reacționară. Și în istoria așa-zisului „conservatorism”, nu oficial, nu Katkovsky, mai degrabă romantic decât realist, se ascunde multă bogăție, multe idei creative și complet „conservatoare”. Trebuie să fii capabil să înțeleagă aceste idei și să găsească aceste bogății.

O mare slăbiciune, o căutare neobosită a lui Dumnezeu, este încorporată în sufletul rusesc și și-a avut efectul pe parcursul unui întreg secol. Căutătorii de Dumnezeu reflectau spiritul nostru rebel, ostil oricărui filistinism. Aproape toată literatura rusă, marea literatură rusă, este un document vital, care mărturisește această căutare a lui Dumnezeu, a setei spirituale nepotolite. Există ceva emoționant și în același timp tragic în soarta căutătorilor de Dumnezeu ruși. Ei nu recunosc, nu înțeleg, resping, mor de chinul lâncerii.

Primul astfel de căutător de Dumnezeu din secolul al XIX-lea a fost Chaadaev și nu există soartă mai tristă decât el. Ca răspuns la setea

sa religioasă, la căutarea Împărăției lui Dumnezeu, a fost recunoscut ca nebun, apoi a fost uitat. El a rămas un străin pentru occidentali și slavofili, pentru stângaci și dreptaci, iar următorii căutători de Dumnezeu nu și-au dat seama de rudenia lor cu el. În manuale, se obișnuiește să spună câteva cuvinte formulate despre scepticismul lui Chaadaev în raport cu Rusia, despre convertirea sa la catolicism, dar nu au văzut profunzimea căutării sale, nu au apreciat ceea ce era profetic în acest om. Chaadaev a prevăzut deja trecerea de la formele istorice ale creștinismului la Biserica Universală supraistorică. Cu Ea și-a legat speranța pentru Împărăția lui Dumnezeu pe pământ. În acest sens, Chaadaev a fost într-o măsură mai mare predecesorul lui Vl. Solovyov decât slavofililor, deși această legătură era încă neclară pentru Solovyov însuși. Setea lui Chaadaev de a simți Biserica Universală și de a-i subordona toată istoria

') Recent, M. Gershenzon aproape că l-a descoperit pe Chaadaev în articole din Voprosakh Zhizni pentru 1905 și în Vestnik Evroka pentru 19C<>. Apoi i. Lucrarea lui Gershenzon a fost publicată ca o carte separată.

lumea este acum chinuitoare și trecută. Nu era catolic, dar nu putea fi doar ortodox, avea potențialul unei mari idei religioase. Egoismul pe motive religioase, căutarea teocrației - asta este ceea ce Chaadaev a lăsat moștenire generațiilor viitoare de căutători de Dumnezeu.

Slavofilii au fost incomparabil mai norocoși, au alcătuit o întreagă tabără, au întemeiat o școală, influența acestei direcții se simte și în vremea noastră. Dar însăși influența slavofililor asupra generațiilor următoare este o dramă grea, o solidă ironie istorică. Setea religioasă a slavofililor și credința mpsionistă în cea mai înaltă vocație a Rusiei au degenerat într-un ecleziastic oficial mort și într-un patriotism oficial de stat. Că omul obișnuit are hamsteri cu mintea sa uriașă, visător religios ™, aristocratism al spiritului și naționaliștii post-nativi, toți acești „oameni cu adevărat ruși”, Ru-Sky al Rusului Parada și puterea pr. și a lor. cult fals la naționalitate ca fapt, ca trecut idealizat, și nu ca normă ideală care trebuie realizată.Asta se află în tabăra conservatorismului oficial, care păzea temporalul în loc de eternul.Și în lagărul progresist, slavofilii au fost doar batjocoriți sau ignorați, așa cum aveau în fața ochilor lor doar adepții degenerați ai slavofilismului.II Acum, când vor să se apropie de Kirevskiy, Homiakov, K, Aksakov, atunci domnul Sharapov vine sub picioare π t.

Și Gogol, marele căutător de zei Gogol? Soarta lui este cumplită. Adevărat, este apreciat de toată lumea ca un artist de primă clasă, este introdus în Panteon, dar chinul său religios a fost condamnat universal, dorul nu a fost înțeles. El L-a căutat pe Dumnezeu și Împărăția Sa și a pierit din lipsa de izvor al slăbirii sale. Urmează marii noștri genii Dostoievski și Tolstoi, care și-au câștigat faima în întreaga lume, venerați de toată lumea, dar mai mult ca artiști, mai mult ca niște căutători ai lui Dumnezeu. Dostoievski este încă sub bănuială, progresiştii nu-l iartă „reacţionarea” lui. Tot ce era

religios şi profetic la Dostoievski nu a intrat pe drumul principal al istoriei Rusiei, a rămas.

starea câtorva. Iar soarta unui rus remarcabil, neobișnuit de original și talentat, lâncezitor și dornic - Konstantin Leontiev, aproape un geniu reacționar, este chiar mai tristă decât soarta lui Chaadaev. Fanatismul politic l-a ruinat pe Leontiev, nimeni nu vrea să-l cunoască. Cine simte că era ceva cu adevărat revoluționar în acest reacționar, că pasiunile religioase făceau furori!)? Vl. Solovyov începe acum să fie apreciat, dar acest om extraordinar a trăit toată viața singur și a terminat într-o disperare sumbră, și-a pierdut credința în faptul că omenirea se va întoarce la Dumnezeu, L-ar accepta pe Hristos în sine. Apoi Rozanov, întâlniri religioase și filozofice, ultimele căutări și experimente - toate acestea trec pe lângă drumul principal, toată lumea se ghemuiește în colțuri. De ce este bogopska-pie atât de puțin apreciat, de ce provoacă doar ridicol și răutate? Este această sete nesfântă? Uneori ajungi la disperare, pierzi credința în umanitate, speranța pentru venirea Împărăției lui Dumnezeu. Chiar dacă noi, cei slabi, nu avem darul de a atrage inimile, nu inspirăm prin exemplu, dar până la urmă, cei mari și puternici stau în spatele nostru, iar soarta lor este mai tristă decât a noastră. Într-o zi vor scrie o istorie justă a căutătorilor de Dumnezeu ruși, setea lor universală va fi potolită în cei pentru care va veni ceasul realității istorice.

Căutătorii lui Dumnezeu erau de puțin folos, nu puteau da instrucțiuni practice, nu transformau pietrele în pâine și nu erau iertați pentru inutilitatea lor visătoare, pentru ineficacitatea lor aparentă. Conservatorismul oficial nu a avut nimic de-a face cu această sete religioasă, a declarat orice sete ilegală, a luat orice manifestare a spiritului sub suspiciune, este în esență un pozitivist. Dar conservatorism idealist, romantic în ostilitatea lui față de tot ce este oficial și

„) Ar trebui să existe, de asemenea, un ogreev remarcabil gânditor Fedorov, „ciudat, cu străluciri de geniu, care l-a influențat pe Vl. Solovyov și profund venerat de el. Fedorov vede deja trecerea la o nouă conștiință religioasă. Despre Fedorov, a se vedea cartea interesantă a lui V. A. Kozhevnikov, care, din păcate, nu a fost publicată pentru vânzare, ca lucrările lui Fedorov însuși.

oficial, conținea mai multe valori spirituale decât progresismul și revoluționismul oficial, de stat. Conservatorii oficiali, în spiritul lui Katkov etc., venerau imperialismul, idolul statalității abstracte, împărăția acestei lumi, în timp ce căutătorii de Dumnezeu, cel puțin prin semne exterioare și aleatorii, erau repartizați în tabăra conservatoare, le era foame. pentru cetatea lui Dumnezeu, ei căutau în lumea aceasta o împărăție nu a lumii aceasta. Lasă Dostoievski și Vl.

Solovyov au fost tentați de autocrație, au dat dovadă de naivitate politică și au făcut greșeli grave în aritmetica politică, familiare fiecărui elev de liceu, totuși nu s-au închinat niciodată la idolul imperialismului, katkovshpne, nu au recunoscut niciodată autocrația, nelimitată de legea lui Dumnezeu. Tezaurul vieții, practica statului oficial, nu a recunoscut această limitare a vreunei puteri prin legea lui Dumnezeu și, prin urmare, fiecare căutare a lui Dumnezeu a fost îndreptată în interior împotriva puterii reacționale, împotriva demonilor imperialismului. O teocrație liberă, înlocuirea statului cu biserică, a fost visul suprem al tuturor căutătorilor de Dumnezeu și, deși nu există încă teocrație în Ortodoxia istorică, căutarea noastră pe Dumnezeu s-a străduit pentru o formă supernaturală a creștinismului.

În Europa modernă nu există o asemenea lăcomie religioasă, un spirit diferit a câștigat acolo. În fiecare zi, spiritul pământului recâștigă regiunile regatului său de acolo, mortifică visul etern al cerului și setea după sensul vieții. Mecanicul cucerește în Europa totul organic, atât în conștiința teoretică, cât și în acțiune. Omul este o mașină perfectă, societatea este o mașină perfectă, toată cultura este un mecanism îmbunătățit, orice gândire nu este limitată, rațională, orice viziune asupra lumii și-a pierdut centrul organic al ființei. Numai lumea lui Dumnezeu este un organism, lumea fără Dumnezeu, desăvârșită în mod natural este un mecanism, o organizare falsă, o substituție a vieții adevărate. Filosofia europeană dominantă este și ea mecanică, smulsă din centrul absolut, nerecompensabilă, ca politica europeană dominantă. Observațiile asupra culturii europene alimentează credința misionarilor ruși. Mpssionpzm acest lucru este ușor de acceptat

are forme false, degenerează în naționalism, împotriva căruia Vl. Naționalismul Solovyov, auto-lauda și autoafirmarea națională, crearea unui idol pentru sine din naționalitate, șovinismul stupid - toate acestea sunt foarte înfloritoare în Occident, nici măcar nu ne putem compara cu francezii, britanicii și germanii în exclusivitate națională, în interesul naţional şi auto-adorarea ii. Poporul nostru „cu adevărat rus” este demonic și bolnav, dezvăluind în noi mai degrabă absența unui sentiment național sănătos, puternic decât un exces al acestuia. Misionismul rus, care a fost întotdeauna prezent la căutătorii de Dumnezeu ruși, este cel mai puțin naționalism pământesc și autoafirmare de stat. -Acest misionism, de înțeles doar conștiinței religioase, este complet străin de imperialismul nostru oficial, respingător și periculos pentru el; cei care caută cetatea lui Dumnezeu nu au nimic în comun cu oamenii noștri de stat naționaliști și cu reacționarii politici seduși de prințul acestei lumi. În slavofilismul însuși a existat o dublă înțelegere a misionismului: fie ca vocație religioasă care ar trebui să fie îndeplinită de Rusia în dezvoltarea lumii, cel puțin printr-o mare lepădare de sine, fie ca idealizare și îndumnezeire a faptului existenței naționale, i.e. autoafirmare pur păgână. Prima conștiință a misionismului rus a fost dezvoltată în continuare de Dostoievski, Vl. Solovyov și a transmis lui Merezhkovsky și ultimilor căutători de Dumnezeu; a doua conștiință a fost dezvoltată de Katkov, oamenii de stat naționaliști, și a trecut în obscurantismul reacționar și unirea poporului rus. Conștiința misionară este o

datorie, nu un privilegiu, o sarcină istorică dificilă, nu un avantaj extern. O atitudine păgână, din afara creștină și anticreștină față de naționalitate și statalitate încă predomină, iar conservatorii noștri oficiali, katkoviții, naționaliștii, poporul „adevărat rus” stau ferm pe baza acestui păgânism și anticreștinism.

Acum, în epoca revoluționară, poziția căutătorilor de Dumnezeu care caută Orașul este foarte grea, dureroasă, dificilă. Adevărul și minciunile sunt prea amestecate. De asemenea, este necesar să luptăm împotriva statalității oficiale, împotriva reacției, împotriva

și cu revoluționism oficial, cu huliganism nihilist în revoluție, pentru că ici și colo au fost ispititi de regatele acestei lumi. Cei care s-au îndrăgostit de un regat care nu este al acestei lumi par a fi străini în lupta și frământările moderne, nu își găsesc bucurie pentru ei înșiși. Toți acești Chaadaev, Gogoli, cei mai buni slavofili, Dostoievski, Solovyov și alții nu au găsit o aplicare efectivă, practică a ideilor lor extraordinare, nu au găsit un punct de aplicare care să răstoarne întreaga lume cu ideea lor; păreau, în comparație cu alții, inactivi, puțin adaptați la afacerile acestei lumi. Toți au făcut o faptă invizibil de mare, dar nu ne-au lăsat moștenire metode clare de acțiune istorică vizibilă. Și stăm neputincioși în fața unei mari sarcini istorice. În lagăr, oficial progresist, occidentalizant, doar ocazional există o căutare ascunsă a lui Dumnezeu, mereu acoperită de teomahism, ideile acestui lagăr sunt în cele mai multe cazuri banale, dar aveau metode clare de acțiune, practica eliberării, puteau învăţaţi multe de la Dostoievski, p Vl. Solovyov și tuturor oamenilor acestei trupe. Când slavofilii au făcut o mare faptă practică (participarea la eliberarea țăranilor), au convergit cu occidentalizatorii; metodele lor originale erau aproape întotdeauna greșite sau utopice.

Cineva a vorbit deja despre cursul zilei și plin în istoria conștiinței de sine rusești, în căutările noastre, în literatura noastră. Doar diurnul a dobândit la noi un drept oficial de a exista, recunoscut ca progresist. E puțină originalitate în această poveste de zi cu zi, totul urmează stereotipuri, deși face un lucru necesar, util. Căutarea noastră de Dumnezeu a avut loc ca în noapte, în lumina stelelor, și nu a soarelui. Noapte - toată poezia lui Tyutchev, toată opera lui Dostoievski. Noaptea – toată metafizica și misticismul rusesc. Pentru oamenii de zi și de lucru în timpul zilei, orice conștiință a sensului religios al vieții pare a fi nocturnă. Doar conștiința nocturnă, transcendentă, supraempirică duce la senzația lui Dumnezeu, deși în ea poate apărea și diavolul (poți afla multe despre asta de la Dostoievski). Prin nocturnă, supra-rațională, nu înțelegem întuneric și întuneric, ci cele mai înalte, trecând dincolo

fațete ale acestei conștiințe mondiale. Să transformăm intuițiile și viziunile nocturne în forțele puternice ale unei zile însorite - aceasta este marea noastră sarcină, poate misiunea noastră istorică. Decalajul dintre conștiința „noapte” și „zi”, dualismul transcendentului și imanentului este o boală gravă a spiritului, în ea se află întreaga noastră tragedie. Parcă ne trezim din visele nocturne și ochii ne orbesc, conștiința noastră este tulburată de realitatea teribilă, de realitatea teribilă a zilei. Suntem neputincioși să aplicăm zilei în care adevărul lui Dumnezeu a învățat din căutările nocturne. Mentalitatea rusă, încorporată în conștiința nocturnă, transcendentală, a celui mai bun popor rus, fluctuează în baza ei față de realitatea zilelor noastre.

Credința este pierdută în oameni, care s-au dovedit a fi un astfel de sclav în zilele eliberării lor. Cum ar putea un popor purtător de Dumnezeu, în cea mai mare parte, să fie un asemenea nihilist-huligan sau un bandit cu suflet negru? Cum ar putea steagul sfânt al eliberării să fie poluat cu prostia, nestăpânirea sălbatică și obrăznicia? Și-a spus oamenii, ca un organism mistic, și unde este acest mare popor? Fabricarea social-revoluționară a sufletului poporului este la fel de mică ca și fabricarea guvernului de stat. Credem că oamenii nu sunt Suta Neagră și Suta Roșie. Întotdeauna a existat o asemenea sete religioasă în rândul oamenilor, în clasele inferioare ale vieții oamenilor, în sectarismul rus. iar în evlavia ortodoxă a poporului era și închinarea lui Dumnezeu și ascultarea de Dumnezeu, ca în vârful organismului poporului, și căutători de Dumnezeu-gânditori, artiști și profeți.

Dar, poate, în visele și intuițiile noastre de noapte exista mai multă realitate, realitate absolută, decât în realitatea zilei? Cei care cred în unicitatea și finalitatea realității empirice vor râde de întrebarea noastră, dar nu vor râde ultimii. Nu vorbim despre visarea romantică, ne-am săturat deja de această consolare, ci despre puterea reală efectivă, reală, până la cea mai mare tensiune a conștiinței lui Dumnezeu din istorie, în soarta Rusiei și a lumii. Dacă noi toți și toți predecesorii noștri am fi doar nefondați, visători

Căutători de Dumnezeu, atunci ar fi ridicol să vorbim despre puterea reală și acțiunea istorică. Dar vorbim despre căutarea lui Dumnezeu care a fost în via și despre Dumnezeul lui Dumnezeu: viitorul religios în aceste Iskaniyi era asociat cu un trecut religios, care era deja o realitate absolută, cea mai înaltă, singura absolută, unic de salvare și mântuire. fapt. Cu Hristos, cu credința în Hristos Dumnezeu-omul, Mântuitorul nostru, se leagă mișcarea religioasă rusă, căutarea Împărăției lui Dumnezeu, setea după calea divină umană a dezvoltării: în El, numai în El este toată nădejdea noastră. , oportunitatea pentru noi de a deveni o adevărată forță în istorie.

Mișcarea vine de la Hristos, în afară de Hristos era lipsită de orice realitate. Dar martirii unei noi sete religioase au așteptat și așteaptă împlinirea promisiunilor și profețiilor despre Împărăția lui Dumnezeu și pământ. Adesea în moduri invizibile, diferite , din locuri

diferite, aparent opuse ale culturii moderne, are loc o dezvoltare în conștiință și pregătire în practică a unei noi idei de teocrație, nu catolic, nici Vechi Testament, în egală măsură opuse atât cu papocezarismul occidental. și cezaropapismul oriental. La diferite capete ale culturii ia naștere conștiința nesatisfăcătoarei și a fatalității unei ființe rupte, abstracte, a imposibilității și a nebuniei autoafirmării și autodeificării umane. O melancolie, apropiată de aceea, apucă. cu care lumea antică s-a îmbolnăvit într-o eră de declin și decădere. Cele mai rafinate vârfuri ale unei societăți civilizate se agață de misticism, haotic, anarhic, non-religios, la fel de departe de sensul lumii precum pozitivismul și materialismul. O decadență spirituală profundă este trăită de o persoană reculturală modernă, pierderea unui sens obiectiv, absolut real, religios al vieții și îl înlocuiește cu un sens subiectiv, inventat.

Eliberarea finală nu poate fi decât divin-umană, iar bucuria finală este posibilă numai în Dumnezeu. Din această conștiință, decurge inevitabil o atitudine ambivalentă față de revoluție, față de mișcarea de eliberare mondială, care acum inundă în Rusia. Latura umanistă a revoluției, eliberarea omului din sclavie, afirmată

așteptarea drepturilor omului și semnificația necondiționată a feței umane fac parte din adevărul divin-uman. Umanismul abstract, care se autoafirmă în exclusivitatea sa, umanismul, îndumnezeind elementul uman, trece nu numai în lipsă de Dumnezeu, ci și în inumanitate. Revoluționarii, umaniștii și ateii luptă de prea multe ori pentru om cu cruzime inumană, nu respectă personalitatea umană, devastează sufletul uman. Însăși ideea drepturilor inalienabile ale omului și a valorii necondiționate a personalității umane nu poate fi afirmată pe baza umanismului abstract; ea presupune inevitabil o voință mai înaltă, supraomenească. A respinge pe Dumnezeu și pe Dumnezeu-omul înseamnă, în același timp, să respingi umanitatea și omul ca idee a lui Dumnezeu. Omul firesc, firesc este încă o fiară, un urmaș al elementului haotic, un copil al morții și al decăderii, nu încă o persoană; umanitatea naturală, naturală, este încă impersonală, supusă vizuinii vrăjmășiei și corupției, o ființă iluzorie. Numai Omul-Dumnezeu a fost Omul adevărat, absolut real, divin, iar Omenirea adevărată, absolut reală, divină va fi doar bărbat-Dumnezeu. Toți căutătorii noștri de Dumnezeu, conștient sau inconștient, au căutat bărbăția lui Dumnezeu, au mers la comunitatea divino-umană și, prin urmare, păreau străini doar societății umane, dădeau impresia că-L iubesc pe Dumnezeu și, parcă, indiferenti față de umanitate.

Criteriile convenționale, superficiale, de conservatorism și progresivitate, de dreapta și de stânga, sunt inaplicabile acestor căutări, nepotrivite acestui spirit. Se poate spune doar că cei care merg adânc până la rădăcinile ființei, care caută fundamentele transcendentale ale tuturor fenomenalităților, sunt de o mie de ori mai radicali decât cei care iau fenomenalitățile drept esență și nu văd rădăcinile.

A urma calea nu numai a Europei, ci a eliberării la nivel mondial nu înseamnă că cineva va fi inevitabil supus vulgarizării, socializării și devastării spirituale , așa cum credea Konstantin Leontiev, un reacționar capricios, neobișnuit de dotat și un adevărat căutător al lui Dumnezeu. . Căutătorii de Dumnezeu ruși, probabil, ca nimeni niciodată, au simțit-o

au văzut un gol absolut la sfârșitul progresului natural, doar al omului și au fost îngroziți de claritatea viziunii lor. Dar, la urma urmei, aceasta este doar o latură a dezvoltării lumii – precunoașterea împărăției prințului acestei lumi. Există și o altă latură - profeția despre Împărăția lui Dumnezeu pe pământ, care va include toate lucrurile bune care au fost create și concepute în lume. Înclinațiile gândirii organice și viziunea organică asupra lumii se pot dezvolta. Vedem clar aceste înclinații bogate în literatura rusă, în filosofia rusă, în religiozitatea particulară a poporului rus și în căutările religioase ale celei mai bune părți a intelectualității, înclinații creative care profețesc despre viitor. Ni s-a întâmplat să suportăm încercări grele, dar o națiune mare are nevoie de încercări pentru a-și testa puterea spiritului. Acum însăși ideea de oameni șovăie; ideea religioasă a poporului, ca întreg organism, este falsificată din dreapta și din stânga, înlocuită de clasă, moșie și tot felul de categorii sociale. Voința poporului este fragmentată, sfâșiată, invizibilă pentru tine și toată lumea este acoperită în mod egal de voința poporului, Sutele Negre, Sutele Roșii, guvernul și Partidul Libertății Poporului sunt justificate prin aceasta. / Două Duma au fost deja îngropate și niciunul din NPH nu a dezvăluit încă voința adevărată și puternică a oamenilor, s-au descoperit doar discordia și vrăjmășia. Voința poporului s-a îmbolnăvit de o boală gravă, iar această boală internă poate fi vindecată prin unele măsuri politice exterioare, abstracte. Atunci numai voința oamenilor va fi integrală și organică, atunci numai ea își va putea găsi expresia și întruchiparea, va învinge răutatea și ura, când va fi unită în interior cu voința lui Dumnezeu, va fi voința unui om divin și nu numai una umană.

Nu împărtășim utopiile pământești ale altor visători și avem puțină încredere în divinizarea universală a omenirii, deși ar trebui să ne străduim pentru aceasta. Dar credem și sperăm că centrul divin-uman al istoriei lumii va fi dezvăluit și în jurul lui va fi închis lanțul vieții divin-umane depline. Vl. Solovyov, în care a fost mult profetic, a spus bine că, dacă înainte de Hristos lumea s-a îndreptat spre Dumnezeu-omul, atunci după Hristos lumea merge către Dumnezeu-omul. Când pe calea istorică mondială există o acută

nu există nicio problemă de bărbăție-Dumnezeu, când vor fi străbătute căi pur umane, când experiența ateismului își va da toate rezultatele, când dorul religios va pune mâna nu numai pe oameni individuali, parcă tăiați de drumul istoric principal, ci și multe, mase întregi, națiuni

întregi, atunci ne vom aminti de căutătorii de Dumnezeu ruși. Numele acestor oameni, uneori uitați și mereu neînțeleși, vor fi trecute printre eroii eliberării lumii, nu o iluzorie, ci o adevărată eliberare. Necazul celor care caută Dumnezeu va fi stins. „Fericiți cei flămânzi și însetați de dreptate, căci vor fi săturați”.

КЪ PSIHOLOGIA REVOLUŢIEI.11

S-au certat mult și iritați dacă Rusia ar trebui să ia calea pașnică, constituțională, sau cea militantă, revoluționară; dar ar fi necesar să se hotărască mai întâi dacă există o „revoluție” în Rusia care se transformă atât de ușor într-un fetiș.Toți „stângii” cred orbește și fără limită în această ființă numită revoluție, o ființă aproape absolută, având atribute aproape divine. . În viață, „revoluția” s-a transformat într-un idol, la fel cum în teorie „progresul” s-a transformat de mult într-un idol.

Criteriile revoluționismului și progresivității au înlocuit vechile criterii de bine și rău, adevăr și minciună, frumusețe și urâțenie, evlavie și fără Dumnezeu. A fi de stânga, progresist, revoluționar este ceea ce înseamnă să fii o persoană decentă, să fii moral și drept, să posezi adevărul, aproape să fii inteligent și frumos. Adevărat, chiar și pe tărâmul „stângii” ne întâlnim prea des cu prostia și urâțenia, perversitatea morală și minciuna, dar toate acestea sunt acceptate fie pentru a nega, fie pentru a le considera întâmplătoare, superficiale, legate de rămășițele „dreapții”, în foarte stânga și revoluționar, din motive tactice, nu sunt permise defecte interne. Potrivit unor concepte stereotipe, nu „stânga” sau insuficient „stânga” este imediat suspectată, decența morală este pusă la îndoială, interesul personal este văzut în fiecare cuvânt, fiecare acțiune, se poate vorbi cu un astfel de nefericit.

*) Publicat în Russkaya Mysl, iulie 1908. Scris în iulie 1907.

numai cu chipul distorsionat de răutate. Acest fetișism, această idolatrie, această creație a unui idol pentru sine și orice asemănare cu el mi se pare o boală periculoasă, o boală gravă a sufletului rus, care trebuie deschisă și tratată, cu orice preț.

Îmi permit să cred că revoluția rusă a devenit în sfârșit fetișizată, personificată, transformată într-un idol după ce a încetat să mai existe în realitate. Revoluția din Rusia s-a încheiat, cel puțin pentru această perioadă s-a terminat. A câștigat multe pentru totdeauna, a făcut imposibilă întoarcerea în antichitate, dar s-a dovedit a fi pe jumătate pierdut, pentru că a luat o direcție greșită și a făcut greșeli fatale. După ce revoluția a devenit cu adevărat imposibilă, ineficientă, visul ei, aprins de violența reacționară, s-a transformat într-un fetiș. Revoluționarii nu pot face cu adevărat o revoluție în același mod în care s-a făcut în greva istorică și națională din octombrie, nu aceeași perioadă de dezvoltare socială, nu așa este

psihologia maselor. Dar ei cred cu atât mai pasional că există un astfel de zeu, numit „revoluție”, în care bunătatea absolută se îmbină cu puterea absolută, iar această ființă misterioasă, aproape invizibilă, va face totul de la sine, va pedepsi pe vinovați și va împlini speranțele. a celor asupriţi.revoluţionarii strigă cu un strigăt, cu angoasa deznădejdii, se închină revoluţiei, sperând să cerşească o minune de la ea.

Revoluția rusă s-a încheiat, a trecut de mult într-un proces putrefactiv, în anarhizarea societății, în dezintegrare. Acest lucru trebuie admis cu durere. Crimele, exproprierile, bufniile huliganilor și vorbele zgomotoase nu sunt o revoluție, acțiunile „maximaliștilor” sunt un indicator al sfârșitului revoluției, începutului decăderii. Nu există o conștiință publică puternică, cristalină a maselor populare și în conştiinţa acestui lucru se află esenţa revoluţiei.

ei bine, conștiința de eliberare conciliară s-a dezintegrat, a început procesul mărunt de mâncare reciprocă, împărțirea pielii unui urs neomorât și, poate, inexistent. Entuziasmul și inspirația au fost înlocuite de frenezie și brutalitate. Procesul de descompunere și dezintegrare s-a dovedit a fi același în mediul reacționar și în mediul revoluționar. II ici și colo — obsesie în loc de conștiință clară și sentimente puternice. Maximaliștii din dreapta și maximaliștii din stânga slujesc în cele din urmă aceluiași zeu al violenței și aceeași voință înnebunită și lacomă stă la baza ființei amândurora, aceeași apostazie față de Voința Absolută.

Dintr-o viziune politică superficială, Rusia intră în faza unei monarhii constituționale sărace și ambigue, cu o puternică înclinație reacționară, comună după excesele revoluționare. Și sistemul constituțional este câștigat încet, organic. Acest lucru este suficient pentru a fi predat de experiența Europei de Vest, în special a Angliei, unde statul lor juridic s-a format de secole. În Germania/Austria nici acum nu există nimic deosebit de bun, dar a început cu cea mai mizerabilă constituție. S-ar părea, unde putem noi, cu înapoierea și sălbăticia noastră, să depășim Europa: numai - că s-au oprit să se cațere în patru picioare. Dar revoluționarii ruși sunt puțin slavofili, suferă de îngâmfare și cred că Europa nu este un decret pentru ei, că Rusia are misiunea de a realiza socialismul înaintea Europei. Acesta este un fapt psihologic curios, care confirmă încă o dată nefundamentarea noastră. În mod pozitiv, Rusia este o țară incompetentă din punct de vedere politic, nu are niciun dar să-și aranjeze bine pământul. Birocrația de conducere din Rusia era predominant germană și ținea o țară străină într-un viciu opresiv. Nici măcar epoca revoluționară nu a creat în noi talente politice, adevărați lideri demni de urmărit. Nu avem invenție, nici creativitate în politică, facem totul după un șablon, dar punem și rezolvăm problemele lumii mai bine decât alte țări. Răspândirea celor două Duma a scos în sfârșit la iveală neputința revoluției noastre. Nici prima, nici cea de-a doua Duma nu au reușit să capete o astfel de poziție în conștiința oamenilor, încât să fie imposibil din punct de vedere psihologic să-i împrăștie. poporul rus

oricât de mult și-ar dori puterea politică pentru sine, nu are gust pentru democrație, așteaptă cel mai înalt adevăr de pe pământ. Slavofilii aveau un fel de adevăr pe care nu l-au putut exprima, amestecându-l cu minciuni istorice prea evidente, iar acum mișcarea noastră religios-socială în curs de dezvoltare își dorește dureros să exprime acest adevăr.

Nu pot să mă numesc constituționalist credincios, pentru că nu cred într-o constituție unică salvatoare, ideală, nu mă aștept la miracole de la ea, nu văd nimic organic și real în sistemul constituțional, mai degrabă vezi un scârțâit mecanic, o reflectare a decăderii corpului oamenilor care și-a pierdut centrul religios. Conform convingerilor mele, nici eu nu domakrate '), deoarece resping religios principiul democraţiei, caut garanţii ale drepturilor individului nu în voia oamenilor, nu în voia omului, ci în voia lui Dumnezeu. Nici eu nu cred, la fel ca democrații constituționali, în puterea salvatoare a politicii abstracte, a partidelor politice și a luptei politice, care ridică falsitatea tactică la un principiu. Aș putea opune idealului democrației constituționale doar idealului organic al unei teocrații libere. Dar drepturile relative ale politicii și, în consecință, ale constituționalismului și democrației, nu pot fi negate; aceasta ar echivala cu negarea istoriei, ignorarea durerilor dezvoltării. Toate acestea să reflecte fragmentarea voinței oamenilor, să fie totul mecanic, și nu organic, dar fragmentarea și mecanicitatea sunt un fapt, acest fapt trebuie depășit și depășit printr-un proces dificil, lung, tragic din cauza rezultatelor imediate nesatisfăcătoare. . O revoluție în conștiință nu face încă o revoluție în viață. Trebuie să ne amintim mereu de iraționalitatea ființei, care dă naștere chinului istoriei. Nici revoluția, nici constituția, nici anarhismul teocratic, nu pot depăși acum această iraționalitate, în numele propriei rațiuni. Această iraționalitate agonizantă este înrădăcinată în grѣ primordial. căderea lumii, în invincibilitatea apostatului

') Înseamnă mai puțin de toate că mă voi opune democrației cu privilegii de clasă și de proprietate.

haos. Numai procesul complet finalizat de salvare a umanității și a lumii va ucide, va distruge acest obstacol tragic în calea armoniei finale.

În sfera politicii mondiale, partidul libertăţii poporului este încă cel mai mic rău pentru Rusia. Acest partid, în persoana celor mai buni reprezentanți ai săi, pare să înțeleagă că educația internă a societății este cel mai important lucru, că nicio revoluție nu poate fi creată mecanic, că poporul, sclav la inimă, nu poate deveni eliberat de experimentele de alchimie politică. În acest partid nu există aroganță umană excesivă care să transforme politica în religie, nu există

exaltare politică care să ducă la fanatism și demoniac. Acesta este un mediu social umanitar, iar în umanismul neutru există un adevăr neîndoielnic. Dar planul Kadet pentru dezvoltarea Rusiei este prea rațional; există puțină credință în renașterea pașnică și nedureroasă a țării. Partidul Constituțional-Democrat își face fapta umană bună, este liber de demonismul negrilor și roșiilor, dar riscă să-și creeze același idol din „constituția" pe care și-au creat-o revoluționarii din Revoluția". „Constituția", chiar și cea mai ideală, este la fel de puțin divină, ca și „revoluția", precum și „statalitatea", idolul dreptei, de asemenea, nu face nimic pentru a potoli setea și a slăbi dorul. Fetișul constituționalismului îl ispitește pe Cadeții și umanismul neutru nu- i pot scăpa de această ispită, deoarece doar pentru conștiința religioasă devin clare relativitatea, temporalitatea și subordonarea atât a constituției, cât și a revoluției și a statalității, transformarea sa într-o ființă divină unică adormită. , oricât de fals ar fi acest legalism abstract, cu atât mai rău este obsesia, nebunia extremei stângi.

O revoluție eliberează întotdeauna pe cineva de mulți idoli și zei vechi. În ultimii ani, în mintea maselor largi, masca a fost ruptă de idoli putrezi, în primul rând

de la idolul aurit al imperialismului, s-au depreciat multe lucruri care anterior erau apreciate inconsecvent cu demnitatea. Dar a apărut un nou idol al revoluției, constituții etc.. Revoluția noastră a făcut multe cuceriri culturale, a câștigat multe binecuvântări spirituale pentru totdeauna, dar în același timp a dezvăluit ceva teribil, a dat naștere la ceva sălbatic. Aș vrea să mă opresc asupra acestor consecințe culturale și psihologice ale revoluției și pe baza spirituală a multor manifestări ale acesteia. Esența dramei istorice rusești nu este în lupta revoluției împotriva guvernului și a politicii sale distructive, ci în starea societății însăși, în dezintegrarea sa internă, în anarhia spiritului. Toți prim-miniștrii, miniștrii, camerele stelare, combinațiile politice, stările de reacție înspăimântătoare, toate acestea sunt doar mizerie.

Ce s-a întâmplat cu sufletul poporului rus, ce a fost dezvăluit în el de revoluția rusă? Revoluția a ridicat vălul opiniei publice ruse și s-a dezvăluit putrezirea, trupul Rusiei a fost acoperit cu o erupție cutanată de la o boală moștenită din secole de sclavie și despotism. Aproape că nu existau fundații interne, agrafa s-a dovedit a fi exterioară, mecanică, susținând doar boala internă. Toate revoluțiile majore au fost însoțite de anarhie morală, toate epocile revoluționare au fost interregne spirituale, dar nicio altă revoluție, se pare, nu a fost însoțită de un asemenea declin moral, nu a dezvăluit un asemenea nihilism huligan, atât în inteligență, cât și în popor. . Va crește o generație de huligani, care nu cunoaște o lege mai înaltă decât autoafirmarea. Această generație este predată puterii iubirii de sine și lăcomiei și nu cunoaște decât religia auto-dumnezeirii și a auto-adorării. Conștiința valorii vieții umane s-a pierdut în cele din urmă, iar lipsa de respect față de individ atinge proporții monstruoase. Dumnezeu murise de mult în suflet, otrava nihilistă era aspirată

picătură cu picătură, de sus și de jos. Întârzierile exterioare au împiedicat revelarea întregii orori a dispariției lui Dumnezeu. Toată lumea credea că vor îndepărta lanțurile, iar un bărbat se va ridica la înălțimea sa, dezvăluind toată bogăția puterii sale. Și ce mizerie! J

În mișcarea de eliberare a Rusiei, începând de la de

Kabristi, au fost atât de multe lucruri frumoase, cu adevărat nobile, eroice. O reverie pasionată pentru adevărul de pe pământ a fost încorporată în această mișcare. Este dureros, groaznic să crezi că s-a vărsat atât de mult sânge, s-au dat atâtea vieți, atât de mulți eroi și-au îndeplinit isprăvile, atâtea gânduri au fost suferite și s-a cheltuit fervoarea divină a sufletului pentru a face sufletul poporului se îmbolnăvește de ulcerul huliganismului și al nihilismului și astfel încât constituția slabă a fost recâștigată. Pentru aceasta au luptat occidentalizatorii împotriva slavofililor, Herzen a părăsit Rusia pentru totdeauna, Belinski a căutat cu pasiune adevărul, a denunțat Șchedrin, a contestat istoria mondială a lui Lev Tolstoi? Situația politică reală din Rusia și perspectivele ei imediate sunt foarte mizerabile, iar sufletul poporului trece printr-o criză gravă. Oamenii înșiși, oamenii mari, cu o mare numire, parcă, nu există. Se efectuează o reevaluare a tuturor valorilor, conform unei expresii năzdrăvane, acesta este întotdeauna cazul în epocile de revoluții, și acest lucru ar fi bine; dar cel groaznic este că supraevaluarea se transformă atât de ușor în devalorizarea a tot, în pierderea tuturor valorilor, în uitarea distincțiilor eterne dintre bine și rău. Prin îndumnezeirea voinței umane goale, eliberată de orice sacralitate, nu pot fi create valori noi.

Tragedia vieții moderne rusești își are rădăcinile în faptul că lupta dintre progres și reacție se transformă într-o luptă între două voințe umane care se autoafirmă. Ambele părți acționează în nume propriu, nu cunosc Cel Mai Înalt Nume și, prin urmare, se năpădesc și fug, prin urmare mândria și interesul propriu sunt umflate până la nebunie. Cuvântul cu adevărat eliberator, care învinge discordia și ura, nu a fost încă găsit în revoluția rusă și, prin urmare, cursul său este atât de trist și teribil, linia care separă violența revoluției de violența reacției este atât de evazivă, încât eliberarea noastră de înrobirea noastră depinde din interior. În revoluția noastră nu există inspirație reală cu idei mărețe, imensa noastră revoluție este incomparabil mai puțin spiritualizată decât marea revoluție franceză, dar exaltarea politică și fanatismul politic capătă proporții și mai mari la noi. Această exaltare politică este întotdeauna însoțită de îngâmfare de sine și se transformă ușor într-o nebunie.

bumbacul este un adevăr psihologic, confirmat la fiecare pas. Spiritul demonic al ieromonahului Pliodor și Purpsh-kevich și spiritul demonic al „bolșevicului” și „maximalistului” sunt de aceeași ordine, bazate pe

aceleași elemente. Posesia demonilor se exprimă într-un strigăt fiziologic omogen și distorsiune fiziologică a feței. O persoană se înfurie când acționează numai în nume propriu, când afirmă și adoră minciunile voinței sale umane, așa este legea ființei. Moșierii și țăranii, proprietarii de fabrici și muncitorii, conducătorii și revoluționarii, sutele negre și sutele roșii deopotrivă, conform aceleiași legi, fug năvalnic, își pierd imaginea umană, își pierd rațiunea și conștiința în clasă, moșie și alte afirmații de sine. Oamenii mor în această nebunie a voinței umane, în această uitare a legii celei mai înalte.

La baza vechiului statalitate rusă, a violenței sale, a reacțiilor sale, stă acel element haotic care s-a născut în apostazia originară. Birocrația rusă a menținut cu forța și cruzime ordinea, ordinea mai presus de orice, o fortăreață exterioară, o unitate aparentă, dar la baza întregii sale activități, activitatea notorie a statului, a stat haosul, dezbinarea, arbitrariul servil al tuturor și al tuturor . Haosul domnește peste tot, acolo unde nu există acceptarea liberă a lui Dumnezeu în interiorul tău, unde legea externă a înlocuit legea internă. În imperialismul rus, în ciuda strălucirii sale exterioare, a puterii și a dimensiunii colosale, a existat întotdeauna un gol nihilist de spirit, ceva suspect din punct de vedere moral, un fel de dramă interioară, ascunsă de popor, a încălcării cu legea lui Dumnezeu. Petru a făcut o faptă mare, dar după Petru ceva a mers prost, acum impotent, acum criminal. Biserica Rusă nu și-a spus cuvântul despre soarta pământească a Rusiei, a rămas în supunere. Și au fumat tămâie în cinstea imperialismului, căruia i s-a încredințat aranjarea pământului, iar imperialismul nu a știut să-l aranjeze într-un mod divin. Războiul japonez și revoluția pe care a grăbit-o au dezvăluit în cele din urmă puterea iluzorie a întregului edificiu și minciuna care stă la baza acestuia.

Dar drama revoluției ruse este fără speranță pentru că continuă opera de autoafirmare umană, umană

cheskago pofta de putere și aranjarea pământului în numele său; distruge vechiul imperialism și vrea să pună în locul lui un imperialism nou, revoluționar, democratic, deși nu înțelege semnificația statului. Revoluția nu l-a acceptat nici pe Dumnezeu și legea Sa supremă înăuntrul ei, ca și vechea statalitate și, prin urmare, elementul haotic, elementul de dezintegrare și dușmănie, acoperit de coeziune și violență exterioară, continuă să domnească în ea. Revoluția consideră, de asemenea, „legea marțială” inevitabilă, așa cum guvernul justifică violența prin nevoia de a salva libertatea publică, la fel cum guvernul o justifică prin nevoia de a salva ordinea statului. conectat nu numai cu setea de libertate și dreptate, nu numai cu tunetul lui Dumnezeu care a tunat asupra puterii fără Dumnezeu, nu numai cu lupta pentru drepturile omului, pre-dăruită lui de Dumnezeu, ci și cu conștiința nihilistă, cu ateismul, cu auto-îndumnezeirea. , care a jucat la un moment dat un iluminator. rol, a răspuns fatal cursului revoluției ruse.În cele mai multe cazuri, nu revoluționarii conștienți comit crimele care dezonorează revoluția rusă, ci cei care

se agață de revoluție, atinși superficial de spiritul ei.Acum nu există un astfel de tâlhar și escroc care nu s-ar ascunde în spatele ideilor de revoluție, socialism etc., fiecare jaf a devenit acum expropriere, orice crimă-teroare. Aceasta este complexitatea revoluției, aceasta este dificultatea de a distinge în ea adevărul de minciună și această durere a revoluției. În nihilismul, care a început cu mult timp în urmă și a devastat treptat sufletul oamenilor, este rădăcina decăderii morale care însoțește revoluția, tot acest huliganism, tot acest mod de viață spiritual urât. Un cuvânt nou, salvator nu poate fi decât o opoziție radicală față de voințele umane brutalizate, egoiste și egoiste ale Valurilor Înalte, acest cuvânt nu poate fi decât religios. Este imposibil să cauți acest cuvânt fie în adaptarea vechii credințe la revoluție, fie în relațiile noului spirit cu vechiul.

Statalitatea, ea se va regăsi în ascensiunea și căderea finală a revoluției, și mai presus de reacție, și mai presus de democrație, și mai presus de imperialism, de mai presus de mizeria învechită, de vechile criterii neînțelese ale stângii și dreptei. Trebuie să mergeți nu la dreapta, și nu la stânga, și nu înainte și nu înapoi, ci într-o altă dimensiune, către adevărul absolut, transuman. Dezintegrarea în care trece imperceptibil revoluția trebuie combătută. nu prin descompunere, nu prin reacție. Haosul crimei și exproprierii nu este depășit de haosul execuțiilor și al curților marțiale, ci doar intensificat și justificat. Huliganismul reactionar si revolutionar, huliganismul tineretului inteligent si al maselor de popor, este un proces putrefactiv care descompune nihilismul de sus si de jos, care nu poate fi combatut decat cu idei creative, cu adevarat radicale si inspiratoare.

Dar radicalismul real și profund trebuie combinat cu un conservatorism real și profund. Nu poate exista oameni care să nu aibă nimic de păstrat, care să nu fi primit vreo moștenire demnă de iubire. Negarea conservatorismului real, păzirea cu respect a valorilor eterne și absolute, este întotdeauna nihilistă. În procesul de dezvoltare trebuie să existe o sămânță, trebuie să existe ceva care este supus dezvoltării, trebuie să existe un subiect stabil de dezvoltare, trebuie să existe o acumulare de bogăție.Numai creșterea organică este dezvoltare, iar revoluțiile pot fi doar în mod special. momente tensionate de dezvoltare, crize, dureri de creștere. În revoluția însăși, multe sunt câștigate organic și nu pot fi distruse nici prin reacții, nici prin revoluții viitoare. Mania de a distruge tot ce are un trecut și de a adora tot ce va urma este o boală rea sau o modă superficială susținută de strigăte de bazar. Reacția, cu fantomele ei ale trecutului, ține constant revoluția în strânsă, își impune pecetea și îi dă definiția negativă: revoluționarii se închină viitorului, trăiesc după trecut.

În revoluția cu frenezia ei, există prea multă mecanică, exterioară, neconcordantă cu creșterea internă a țării, renașterea organică a sufletului poporului.

În conformitate cu credințele mele religioase și idealurile sociale, sunt cel mai puțin dedicat idealului statalității abstracte și mă pot numi un susținător al teocrației libere. În afara căii religioase, teocratice, omenirea nu va fi niciodată eliberată de nevoia de statulitate cu natura ei coercitivă. Această nevoie este înrădăcinată în anarhia și haosul lumii, lăsate la sine și forțele sale naturale. Starea este corectorul, slăbirea exterioară a haosului, prevenirea dezintegrarii finale, dar în interior lasă neatins elementul haotic. Omenirea este supusă constrângerii și violenței statului extern, deoarece este atomizată în interior și înrobită spiritual, captivată de rău și poate fi eliberată numai prin tăierea rădăcinii discordiei sclaviei. Revoluțiile politice nu merg niciodată adânc în aceste rădăcini și, prin urmare, nu sunt cu adevărat radicale, se schimbă hainele, lăsând o persoană în aceeași murdărie și minciuni. Poți să-i declari liberi pe sclavi, să-i înveți cuvinte și gesturi libere, dar ei vor deveni cu adevărat liberi doar atunci când vor înceta să mai fie sclavi în interior. O persoană și-a dorit de mult să pară liberă, poartă rochia unei persoane libere, un cetățean al lumii, dar totuși nu și-a dorit suficient de tare să devină liberă, să fie liberă, să aibă un suflet liber într-un trup curățat de orice murdărie. . Aceasta nu este o scuză pentru cei care pun cătușe pe o persoană, ei înșiși, primii sclavi, captivați de rău, s-au închinat idolul înfățișării, al aspectului, al mecanicității. Și nu contează cine și ce decide să se justifice prin asta, ceea ce contează este esența problemei, adevărul. Lăsați oamenii să fie eliberați de sentimente de sclavie, de instincte violente, de demonii răutății și ai interesului propriu, atunci numai atunci vor deveni liberi.

*) Ideea unei teocrații libere se poate transforma dintr-una vie și concretă într-una moartă și abstractă, pe care mulți dintre noi o păcătuim. Proclamarea abstractă a libertății absolute pe motive religioase este de puțină importanță, calea istorică către această libertate este importantă.

un popor feroce, atunci nicio putere de stat nu va putea să-l înrobească și să-l asuprească. Fiecare huliganism, fiecare nihilism, orice corupție a sentimentelor nobile, supraomenești este o întărire a violenței și a despotismului, este, parcă, o justificare pentru o putere furioasă. Cucerește anarhia în tine și atunci vei fi demn de anarhism, vei depăși haosul violent și vei obține armonie liberă. Iar așa-zisa „agitație” revoluționară nu dezvoltă conștiința, ci o tocește, nu o eliberează de anarhia spiritului, ci o înrobește, trezește nu cele mai bune, ci cele mai rele instincte, face apel la lăcomie și iubire de sine. .yat ih cap cu idei obscure, de multe ori răutăcioase și mereu iresponsabile. Gabs rămân sclavi și se răzvrătesc ca niște sclavi. Acesta este un adevăr elementar, de la sine înțeles, dar în epoca noastră nu este văzut și negat iritat.

Revoluția rusă este un fenomen foarte complex, a amestecat binele cu răul, adevărul cu minciuna. Dar un lucru este neîndoielnic: huliganul nostru, revoluționismul nihilist, este nedemn în interior chiar și de ceea ce cere programul partidului libertății populare, un partid moderat, după opinia generală, nu s-a maturizat, nu a meritat încă o revoluție internă de spiritul. Presa dintre oameni și o mână de revoluționari este prea mare. În mintea social-democraților, burghezia s-a descompus de mult și cu o rapiditate extraordinară și totul este pregătit pentru o revoluție socialistă, dar în viața reală nu s-a întâmplat încă nimic de acest fel, acesta este doar un proces mental al creierului marxist, iar existența noastră reală este irațională și complet inconsistentă cu creierul intelectualității. Schemele intelectualilor renegați nu au nimic de-a face cu adevăratul proces al vieții și, dacă aceste scheme ne permit acum socialism și chiar anarhism, atunci, în funcție de starea reală a societății și de echilibrul real al forțelor, abia dacă avem, abia crescut la nivelul cerinţelor partidului reînnoirii paşnice . Noi nu suntem eu și nu oamenii mei care gândesc la fel, nu o parte aleasă a societății și nu vârful intelectualității, ci întreaga țară, societatea în ansamblu, oamenii. Da, și trebuie spus că la noi deseori rezultă revoluționismul și stânga

un simbol al subdezvoltării, al unui nivel scăzut și nu al supradezvoltării. Nivelul cultural și imaginea spirituală a unor persoane de extremă stângă este foarte asemănătoare cu nivelul și imaginea lui Purishkevich și Krushevan.1) Dacă starea de spirit revoluționară este acum larg răspândită în Rusia, a captat masele largi, acest lucru se datorează faptului că revoluționismul a devenit filistean la noi. Înainte, tinerii și femeile și conducătorii poporului conștienți de clasă au intrat cu noi în revoluție, fugind de filistinism, de vulgaritatea și golul vieții filistei, și era ceva aristocratic în asta. Acum revoluționismul filistin se răspândește ca o epidemie, „stânga” a devenit o nouă formă de vulgaritate filistină. Cei care nu demult erau încă indiferențiști și chiar mai rău decât indiferențiști, cei care lăudau Plehve în epoca întunecată, radiază acum bucurie, depășindu-se unii pe alții în frazeologia revoluționară. Chiar și scriitorii talentați care nu au trecut prin școala de etică politică se infectează cu revoluționismul filistin și se aruncă asupra mâncărurilor picante care sunt noi pentru ei. Până la urmă, o revoluție, în sensul banal al cuvântului, este determinată nu de profunzimea conștiinței și nu de dreptatea dorințelor, ci de gradul de obsesie, de puterea aproape fiziologică a posesiunii demonice. Noi, Xian, suntem liberi atunci când ne eliberăm de criteriile de stânga și dreapta, revoluție și reacție, când privim în esență ce este adevăr și adevăr. Ego-ul va fi radicalismul.

Dacă am trăit după criteriul fals al binelui și al răului, atunci nu rezultă de aici că trebuie să începem să trăim fără niciun criteriu al binelui și al răului. Criteriul binelui și al răului este mai profund și mai important, mai radical decât criteriul stânga și dreapta. Trebuie să lupți împotriva răului, împotriva sursei primare a răului,

și nu împotriva fenomenelor derivate, superficiale. Puteți conduce boala în interior, dar acesta nu va fi un remediu radical pentru boală. Violența de stat, reacția, sutele negre - toate acestea sunt doar o erupție cutanată asupra trupului Rusiei, Rusia trebuie să fie vindecată de acea descompunere care otrăvește poporul

') Posibilitatea unei povești cu Azef dezvăluie clar căderea spirituală a mediului revoluționar. Numai într-un mediu în care sufletul uman întrezărește Azefs pot apărea și juca un rol.

organism. Întregul proces în care trece revoluția este, până la urmă, moștenirea sclaviei, despotismului și sălbăticiei, este complet omogen în excesele de reacție și revoluție, în pogromurile din Suta Neagră și în exproprierile și crimele din Suta Roșie, în brutalizări. a guvernului și brutalitatea nici unui revoluționar. Cei care doresc să salveze Rusia de la distrugere nu trebuie să facă ei înșiși un idol nici din „revoluție”, fie din „statalitate”, trebuie să susțină adevărul, care se ridică atât deasupra revoluției, cât și a reacției. Mirosul de cadaver putred vine din autoafirmarea voinței umane în nebunia puterii de stat și nebunia revoluției.

Punctele de cotitură revoluționare sunt inevitabile în istoria omenirii; omenirea nu poate crește fără durere, deoarece este concepută în păcat. Revoluțiile purifică aerul, ele sunt, parcă, pedeapsa lui Dumnezeu pentru apostazia istorică, pentru păcatele trecutului. Această origine a revoluției din relele trecutului, această naștere în putregaiul trecutului, nu trebuie niciodată uitată. Revoluția nu creează nimic, nu creează nicio cultură, nici spirituală, nici materială, ea doar aruncă de pe popor acoperirea minciunilor din ființă, dezvăluie valoarea reală a lucrurilor. În descoperirea realităților autentice, în deosebirea lor de realitățile false, de ficțiunile sociale, este punctul întreg al dezvoltării istorice. Dar această misiune pozitivă a revoluției, împreună cu aceasta, indică imposibilitatea de a o transforma într-un idol, de a-i venera. Revoluția în sine nu poate fi numită o forță bună, deși poate sluji binelui, revoluțiile sunt o minciună formulată cinstit, putregai descoperit cu conștiință, însumând descompunerea. Acumularea ideilor creative și a energiei creatoare în sine nu duce niciodată la revoluție, duce la dezvoltare; acumularea răului și a minciunii duce la revoluție. De aceea revoluția este întotdeauna atât de sclavă dependentă de reacție și atât de reacționară în psihologia ei, este doar reacția vaporului. minciuna si nu este nimic de adorat in ea. Aici trebuie să plângem că sunt atâtea minciuni, că păcatul trecutului este atât de mare, și să nu ne bucurăm. Revoluția rusă este o descoperire colosală, aproape fără egal în istorie, a minciunii, a dezvăluirii putreziei. Ea a mințit, a păcătuit și a dat naștere la putere, s-a prefăcut

oameni lași și servili. Nu revoluția creează dezintegrarea, dar revoluția îi dă loc. Revoluția este un instrument puternic de conștiință de sine, de cunoaștere a Rusiei, deoarece îi expune corpul și dezvăluie realitatea. Dar există și un dezavantaj. Dacă înțelepții află, atunci cei îmbătați de elementele revoluției, hipnotizați de pescuitul ei pasional, își pierd orice cunoștință, se închină noilor ei idoli.

Dacă nu ar fi existat iraționalitatea păcătoasă a istoriei, discordia nebună care ucide sufletul oamenilor, nu ar fi existat revoluții. Crimele puterii, sângele vărsat prin despotismul său, trădarea lui Dumnezeu și a poporului, toată această otravă hrănește patosul revoluției, sângele se repezi la cap și înnebunește gândul. Crimele politice trebuie condamnate social, moral, religios, dar conducătorii care au condus crimele pot participa la această condamnare, pot fi infractorii judecători? Orice crimă este teribilă în consecințele ei mistice, ea implică răzbunare istorică. Sângele vărsat de Revoluția Franceză încă otrăvește sufletul poporului francez, îi împiedică să fie fericit, nu îi permite să se bucure, așa cum sângele vărsat de guvernele despotice afectează revoluțiile, duce aceste guverne la moarte rușinoasă. Dar poporul, după ce a pierdut centrul religios al vieții, cu fatalitate inevitabil, pornește pe calea luptei sângeroase, pe calea reacțiilor și revoluțiilor, a violenței dreptei și a stângii, a exterminării reciproce a claselor și moșiilor, a răutății furioase. care otrăvește toată bucuria vieții. Aparent, întreaga umanitate trece prin acest proces de descompunere, dar aici nu este nimic de admirat. Trebuie să purtați crucea. Cel mai important lucru este să înțelegem adevărul psihologic că nu există un antidot la reacția în revoluție și invers, că revoluția și reacția sunt de aceeași natură, gemeni. Când două fiare se năpustesc una spre cealaltă, cei care recunosc păcătoșenia oricărei brutalități nu pot pune o fiară împotriva alteia, nu o pot învinge pe una cu cealaltă. Dar iată ce trebuie subliniat mai ales: răul nu se află în revendicările sociale ale revoluției, aceste cereri sunt în cele mai multe cazuri juste, în spiritul revoluției este rău. Acel „țara lui Dumnezeu” — există un mare adevăr în acest slogan social, dar în modul în care acest

adevărul este introdus în conștiință, în spiritul cu care este perceput opa, există o minciună, o denaturare, o autoafirmare languidă.

Revoluția rusă a câștigat și, se pare, a câștigat pentru totdeauna, deci este o libertate de gândire și de exprimare relativ mai mare. Dacă compari felul în care scriu ei acum și cum scriau acum doi-trei ani, dacă doar răsfoiești ziarele vechi, vei simți imediat ce revoluție colosală a avut loc la noi. Cel mai sacru drept a fost câștigat, încă nu pe deplin, dar în mare măsură: se poate scrie adevărul, se poate dezvălui minciuni. Dar această libertate este o mare ispită pentru noi. Vom găsi cuvinte adevărate, va trăi Logosul divin în cuvântul nostru, va fi proclamat adevărul, va fi dezvăluită minciunile? Până acum, nu am trecut de acest test. Un val de huliganism s-a repezit peste foca noastră eliberată și l-a inundat. Un șablon mortal și minciunile condiționate domnesc chiar și în cele mai bune organe ale noii noastre

prese, adevărul este cel mai de temut, pentru că nu sunt siguri de utilitatea și siguranța lui. S-a născut o nouă pătură de scriitori de ziare, „novorovremen”1* foarte moderni, foarte de stânga, radicali. fără idei, fără sfințenie în suflet, un produs sensibil al democrației mic-burgheze. Vechea puritate a literaturii ruse, aristocrația ei particulară, dorința de adevăr inerentă ei - toate acestea dispar rapid, înfundate de fluxul general în colțuri. Democrația era bună când era visul celor mai buni oameni pentru dreptate, dar un miros urât a părăsit-o când spiritul ei a început să fie pus în practică. Aceasta este o poveste veche. Majoritatea ziarelor și revistelor nu pot fi citite fără un sentiment greoi: se simte ceva necurat, apare un dezgust involuntar. Se rostesc cuvinte bune, cuvinte sfinte – libertate, dreptate, lege etc., etc., iar în spatele lor se află nihilismul și inactivitatea deplină. Nu există încredere în onoare, noblețe, sinceritate a celor care scriu și rostesc cuvinte mari. Toate clasele a doua și a treia. De revoluție și mai ales de literatura revoluționară se agață tot felul de mizerii, toți renegații spirituali care și-au pierdut sacralitatea din suflet, și huliganismul, molipsind atmosfera, infectând sufletul oamenilor. Înainte de revoluție

activitatea semnificativă a fost soarta celor puțini, cei mai buni, cei care se sacrificau; s-a auzit libertatea de exprimare a lui Herzen, Lavrov, Dragomapov etc.. Si acum revolutia s-a democratizat, toata lumea a devenit revolutionara, nivelul moral a coborat pana la punctul in care cuvantul „revolutionar” nu mai inspira acelasi respect.dubios. trecut, astăzi este defăimat pentru moderația și natura aproape reacționară a oamenilor care au legături de sânge cu mișcarea de eliberare, care și-au înscris numele în istoria ei.agonia morală.

Toată viața mea conștientă am trăit-o în speranța că ceasul eliberării va bate pentru Rusia și că acesta va fi cea mai fericită oră. Dar acest ceas a lovit, iar amărăciunea s-a amestecat cu bucuria, amărăciunea a biruit bucuria. Era imposibil de prevăzut că generația huliganică, nihilistă, va prelua cauza eliberării. Devine groaznic pentru omenire când vezi că libertatea de exprimare, sanctuarul liberei exprimari, este ocupată de un nou filistin revoluționar, o nouă stradă mic-burgheză. Nu poate fi dezamăgit de libertate, oh, este o binecuvântare veșnică, dar poate fi dezamăgit de elementul uman, care a făcut semn cu libertate, dar a dus la o nouă sclavie.Cuvântul nostru revoluționar, presa noastră post-revoluționară poartă cu ei chinul dezamăgirii.

Noua literatură de cea mai înaltă calitate dezvăluie o căutare a unui nou altar, o criză a idolilor vechi, dar, pe de altă parte, dezvăluie și un depozit spiritual dezgustător, un fel de neo-nihilism, același huliganism, aceeași ignoblietate. , același dispreț pentru lucrurile sfinte. Cea mai talentată și creativă tendință literară – decadentismul – intră într-un nefiresc

1) O atitudine nedreaptă, ignobilă, urâtă față de II este foarte caracteristică lui napinkh vranov. B. Struve, unul dintre cei mai mari oameni ruși, care a făcut atâtea pentru cauza libertății ruse, un om cu

curaj moral și sinceritate excepționale și cu o viață spirituală intensă.

legătură cu elementele revoluției, deși a fost mereu indiferentă și a fost înlocuită de o sete de libertate publică și adevăr. În decadență, fenomen foarte complex și profund, există un nihilism ascuns, reprezentanții lui au psihologia unei femei păstrate în raport cu publicul. Mi-e teamă că arta decadentă întoarce aceste părți ale ei însăși cu salutări la revoluție ca fapt. În special în tinerețea verde, revoluționismul superficial este ușor de combinat cu decadența superficială, iar acest tip modern este atât de neplăcut cu decadența și obrăznicia sa morală.

Excesele revoluției, exuberanța ei printr-o reacție în vers, periculoasă pentru viitorul Rusiei.Putem prevedea o dublă reacție. În primul rând, este posibilă o reacție de sobrietate împotriva intoxicației, o reacție de pozitivism burghez, de realism de viață. Ei se vor năpusti asupra îmbogățirii materiale, se vor închina lui Moloch, caracterul practic mărunt va ascunde marile sarcini istorice. Această reacție mentală își va găsi justificarea în nevoile dezvoltării materiale ale Rusiei, dar va prezenta un mare pericol spiritual și o serioasă ispită pentru noi. Dar vom avea o reacție romantică, o reacție a unui individ violat de elementul social. Aspirațiile romantice ale personalității, restrânse și asuprite de luptă politică acută, își vor cere hrană, se vor dezvălui în întregul curent al culturii. Numai realismul religios poate depăși pericolul oricărei reacții.

Cel mai esențial lucru în revoluția rusă este că viața moare în ea în cele din urmă, care s-a spart chiar în anii 1. Aceasta este viața nobilului moșier, viața lui Pușkin, Turgheniev și Tolstoi, a avut propria poezie și mare rus. a apărut literatura.Dar această viață s-a hrănit cu neadevăr, ca, într-adevăr, aproape fiecare viață din această lume și moare fără glorie.Nobilimea rusă, având-și rolul în cultura rusă, își încheie rușinos existența, unele dintre trăsăturile sale nobile. dispărea

*) Această reacție a început deja și conține un bob sănătos.

fără urmă, ultimii săi reprezentanți fanatici au devenit brutalizați, nu au nici un supra-individual și supra-moșie. idee națională, sunt capabili de orice pentru a-și proteja privilegiile jalnice. Nobilimea fie se contopește cu curentul general liberal-democrat, fie fuge și vărsă tot felul de murdărie. Nobilimea a devenit atât de meschină încât este incapabilă fie de a se afirma de sine în limba engleză, fie de a lepăda de sine istorică în numele adevărului întregului popor; este servil în fața autorităților, care au devenit străine pentru toate grupurile organice ale societății ruse, așteaptă buletine, semnează un mandat de moarte pentru ea însăși, excluzând din calitatea sa

participanții la mișcarea de eliberare. Doar câțiva reprezentanți ai nobilimii mai atrag atenția prin nobilimea rasei, simțul cavaleresc al onoarei, inspiră încredere în ei înșiși, mai mult decât unii plebei revoluționari. Cu toate acestea, cu nobilimea, singura viață frumoasă era legată de noi, nu de viața filisteană; orice altceva este fie deja începutul unei ieșiri din fiecare viață, fie este compus pentru a fi urât și împuțit.

Revoluția este prăbușirea vieții în general, pune sub semnul întrebării valoarea oricărei vieți și duce la formularea problemei finale, religioase, a raportului dintre viață și ființă, fenomenalitate la norma absolută. Pentru conștiința religioasă, nu ar trebui să existe nicio viață, orice viață nu se datorează, doar ființa este reală, nu iluzorie. Întreaga lume, întreaga lume empirică este demnă de foc, și nu doar cutare sau cutare sistem social. Demn de protecție este doar eternul, nu temporalul, singura ființă, neființa. Revoluția noastră dezvăluie oarecum ascuțit natura antipomică a existenței umane și imposibilitatea rezolvării acestor antinomii în orice fel de viață socială. Și, prin urmare, revoluția, prin descompunerea totul în maximalism de stânga și de dreapta, servește indirect renașterii religioase. Viața iluzorie trece în ființă adevărată, chiar dacă volumul acestei ființe pare a fi foarte mic, în comparație cu volumul vieții care umple toate spațiile pământului.

Dar revoluția nu duce doar la o criză a

ideile vieții de zi cu zi, dar creează o viață nouă, în rezultatele imediate ale revoluției se creează o viață dezgustătoare, insolentă în îngâmfarea și complezența sa, mic-burgheză până la rădăcinile ei. Așa a fost și în Europa de Vest, care a distrus cavalerismul și a creat filistinismul. Rezultatele zilnice mic-burgheze ale revoluțiilor europene ar trebui să fie întotdeauna un avertisment serios pentru voi. Trebuie să ne rugăm lui Dumnezeu pentru mântuirea germenilor noștri organici ai libertății lumii, eliberării de viața mic-burgheză, care înrobește cele mai cultivate țări ale Europei.

Am vorbit deja despre unele dintre trăsăturile psihologice ale acestui nou mod de viață post-revoluționar. În primul rând, se caracterizează negativ: prin absența oricărei sacrități supraumane și supraumane, dar cu prezența multor idoli și idoli. Oamenii care nu se închină la nimic, nu merg să se roage într-o biserică comună, se afirmă doar pe ei înșiși, nu se pot uni decât într-o viață urâtă, ignobilă, burgheză la spirit. Viața mizerabilă a țărănimii ruse a fost la fel de aristocratică, nu filisteană, deoarece exista în ea un sentiment real de apropiere de Dumnezeu, un altar organic trăia în ea, transformând ultimul țăran într-un cetățean al universului. Numai conștiința originii sale străvechi și eterne îi face pe oameni aristocrați, pune pecetea umană a nobilimii. Cei care își citesc istoria de ieri și își limitează formula de viață la autoafirmare sunt întotdeauna burghezi, filisteni și niciun socialism nu va salva de acest spirit. Muncitorul din fabrică, smuls din țărănime ca mod organic de viață, în perioada de

tranziție devine cu ușurință un huligan, apoi un intelectual de clasa a treia. Nu există poezie în această viață.

Dumnezeu a murit în suflet — aceasta este baza vieții moderne. La tineri, atât educați, cât și populari, se simte o pastroepie demonică în cel mai rău, cel mai urât, dar adevăratul sens al cuvântului. Acesta este golul nihilist al spiritului, pierderea sensului vieții și a valorii chipului uman. Procesul de decădere spirituală însoțește întotdeauna o revoluție, dar uneori este un simptom al nașterii unei noi lumi religioase. fără

Dumnezeu nu poate fi trăit de oameni, omul se descompune. Viața rusească nu este epuizată de viața veche și nouă, sunt căutători în ea, care caută Orașul, înălțat mai presus de orice viață, tânjind după o viață adevărată. Acești căutători își vor găsi patria atunci când revoluția mult dorită va avea loc în conștiința religioasă a oamenilor, când viața oamenilor va fi aprinsă de un nou foc religios și dezvoltarea oamenilor nu va mai fi identificată cu căderea de la orice credință.

Când vechea conștiință religioasă moare în sufletul poporului, nemaiputând transforma viața, spiritualiza materia moartă, scăpa de eșecurile huliganismului reacționar sau revoluționar, atunci rămâne speranța pentru o nouă conștiință religioasă, mai completă, asociată cu setea oamenilor de adevărul lui Dumnezeu pe pământ, cu hpliastpcheskaya speranță, cu promisiunea că acest adevăr se va împlini. Aceasta va fi o împărăție nu a acestei lumi, ci în această lume. Storcarea violentă a acestei „împărății” de la Dumnezeu, cererea omenească ca această împărăție să vină imediat, ca dreptate, se poate dovedi a fi nelegiuită. Omenirea nu este încă pregătită, nu a comis încă un act de lepădare de sine, nu s-a spălat și nu s-a îmbrăcat încă. Negarea lumii, munca istorică asupra dezvoltării umane, munca materială și spirituală, pregătirea împărăției, este un mare pericol, o ispită la exaltarea religioasă, asemănătoare cu obsesia revoluționară. Dacă ideea de progres se transformă cu ușurință într-un idol, într-o substituție a religiei, atunci ideea dezvoltării muncii a omenirii este complet de neînlăturat, de importanță elementară. Renașterea religioasă populară nu trebuie să fie o așteptare visătoare și exaltată a regatului milenar, nu o respingere a tot ceea ce va avea în vederea venirii sale de mâine, ci o pregătire de muncă pentru el, o purificare interioară și o eliberare exterioară corespunzătoare acestei purificări.

Doar o revoluție internă, dată de noul Spirit, Spiritul etern, nu duce la decădere, nu este însoțită de decădere, doar o astfel de revoluție este radicală. Fie ca această mare revoluție să cucerească atât reacția, cât și dezintegrarea. Vechea revoluție din Rusia s-a încheiat, vechea reacție evocă fantome, nu este timpul să înceapă o nouă revoluție?

DIN PSIHOLOGIA INTELIGENTIEI RUSE.')

Așa-numitul „al treilea element” are, parcă, o semnificație simbolică în istoria modernă a Rusiei, mai ales în istoria ultimelor zile ale Rusiei. Apariția celui de-al treilea element și marele său rol în viața noastră socială este un simptom. al bolii, simbol al prăbușirii organismului național.Toate păcatele trecutului nostru istoric și-au găsit opusul, o reflectare inversată într-un grup ciudat de oameni, străini de straturile organice ale societății ruse și venerându-se ca sarea pământul.se poate extinde conţinutul acestui apelativ care a dobândit cetăţenia.care este uşor de recunoscut chiar şi la mare distanţă. Cel de-al treilea element intelectual include nu numai statisticienii — acest tip clasic de intelectualitate medie, angajații zemstvo, ci și scriitorii de ziare, revoluționarii profesioniști, studenții care alergau de la clasă la adunările publice, fetele de la cursurile de stomatologie și obstetrică, avocații începători, angajații mici în departamentele fierului scump, etc. În masă, aceștia sunt oameni semi-educați, jignit de univers, dar

!) Publicat în săptămânalul Moscova 1 27 octombrie 1907.

asumându-şi mereu prerogativele mântuitorilor patriei. Opp sunt dezinteresați de viața lor personală, nu sunt mulțumiți de poziția lor socială, dar visele lor idealiste sunt legate de interesul personal pentru toată lumea, cedează mereu ideilor maselor. Acești oameni citesc puțin, scriu puțin, gândesc puțin, dar mereu după un tipar, mereu în același jargon și cu aceleași cuvinte valoroase, vorbesc despre planul de mântuire a Rusiei. Al treilea element este noua mic-burghezie intelectuală, care nu și-a crescut rădăcinile în pământ și, prin urmare, dă impresia de lejeritate și aerisire, mișcându-se rapid și instabil. Aceasta este o lume specială, care trăiește în felul ei, opunând înțelegerea ei despre „binele1* tuturor și tuturor din lume, în dușmănie cu tradițiile bunătății universale, aceasta este o lume care nu cunoaște rudenia și nu își amintește. origine. Din această lume izolată ies idealiști individuali, căutători de adevăr, eliberați de orice viață de zi cu zi, mereu gata de lepădare de sine. Dar masa intelectualității se conturează într-o viață inestetică, în masa cenușie a celui de-al treilea element idealiștii individuali se îneacă, caută, plini de anxietate supremă.

Al treilea element a devenit vadul revoluției ruse, baza revoluției, sufletul ei și și-a lăsat amprenta asupra mișcării noastre de eliberare. Al treilea element, răzbunarea intelectuală, apostazia sensibilă și nu întotdeauna nobilă, a dat revoluției ruse un caracter preponderent negativ, anarhist, lipsit de caracter de spirit creator. Generații întregi ale inteligenței ruse au crescut și au fost crescute în spiritul nihilismului, ruptura aproape completă cu tradițiile universale, odată cu dezvoltarea mondială a conștiinței religioase a sensului vieții. Acest nihilism s-a făcut simțit în procesul de decădere și decădere care însoțea revoluția rusă. Conștiința nihilistă, neîncrederea în sensul ființei, neîncrederea în puterea Binelui și absolutitatea deosebirii lui față de rău constituie subsolul spiritual al filistinismului nostru intelectual revoluționar și, prin urmare, nu poate crea nimic, nimic nu poate fi realizat prin revoluția bazată pe

aceasta. Oroarea și tragedia revoluției ruse constă în faptul că toate ideile ei sunt inteligență mic-burgheză, renegați. social-democrații

se bazează pe muncitori și pretind să exprime spiritul proletariatului; Socialiştii-revoluţionari au aceleaşi pretenţii în privinţa ţărănimii. Dar cadrele conducătorilor și conducătorilor ambelor partide sunt alcătuite din al treilea element, al inteligenței proletarizate din punct de vedere material și spiritual. Toate comitetele social-democrate și social-revoluționare sunt compuse din intelectualitatea, angajată în revoluție ca profesie, considerându-se sarea pământului, singurul salvator al patriei, respingând cu dispreț toate celelalte căi de mântuire. Această inteligență este smulsă din popor în sensul organic al cuvântului, dar idolatriză în fața poporului în sensul clasei moșiere: interesele străine, proletare sau țărănești, au devenit un ideal pentru ea. Toate aceste neînțelegeri între fracțiunile revoluționare, social-democrații și social-revoluționarii, bolșevici și menșevici etc., sunt dezacorduri pur intelectuale, „al treilea element”, ceartă schismatică, ideologii mic-burgheze. Muncitorii și țăranii, ca pături organice ale Rusiei. societatea , au puține în comun cu procesul de gândire care are loc cu al treilea element în spațiul fără aer, gol.Oamenii au nevoie cel mai mult de un ideal care să se ridice deasupra intereselor lor, h în cele din urmă simte mereu falsitatea de a-și transforma chiar și cel mai mult interesează un idol. Este al treilea element care creează o ruptură tragică între „gândire” și „ființă”: intelectualii slăbit sunt prea obișnuiți să facă mari răsturnări revoluționare în „gândirea” în încăperi înfundate. A crescut o generație, capabilă de o faptă eroică în fața celor mai buni reprezentanți ai săi, dar desprinsă de viața reală. Marxismul realist a fost trăit de inteligența rusă ca un proces de cap, iar în fruntea celui de-al treilea element burghezia începea deja să se dezintegreze, când în realitate abia începea să se dezvolte. Al treilea element este foarte avid de putere în politica sa!” pasiuni, foarte intolerante, dar nu chemate la putere, incapabile să decidă soarta Rusiei.

În Rusia există două înțelegeri ale inteligenței. O singură înțelegere - la nivel național și universal, superclasă

„super-clasă, în afara partidului și în afara cercului: inteligența este cea mai bună, poporul ales al țării, creatorii culturii spirituale a națiunii, creatorii literaturii ruse, artei ruse, filosofiei , păianjeni, căutători de religie, păstrători ai adevărului social, profeți ai unui viitor mai bun. Pușkin și Lermontov, Gogol și Turgheniev, L. Tolstoi și Dostoievski aparţineau unei astfel de intelectuali în cel mai bun sens al cuvântului; Chaadaev, slavofilii, Belinsky și Herzen, Vl. Solovyov, filozofi, oameni de știință și artiști ruși, toți lideri naționali ai culturii ruse, straturi conștiente ale publicului rus.

În această înțelegere normală, inteligența este cea mai bună parte a societății, cea mai educată, cea mai dezvoltată, cea mai nobilă, cea

mai talentată și creativă, este sarea pământului, adevăratul exponent al spiritului poporului, purtătorul a idealurilor oamenilor, nu a intereselor; naţionalitatea ei nu depinde nici de prerogativele nobilimii, nici de prerogativele raznocinskilor. Dar în Rusia s-a dezvoltat o înțelegere complet diferită a inteligenței, care predomină aici. Inteligentsia între ghilimele își are originea în anii 60: este de origine recentă, nu la fel de veche ca inteligența în primul și cel mai bun sens; are o moșie puternică - o aromă de clasă, și nu una națională și națională; se laudă cu originea ei eterogenă, democratică, ca un privilegiu, mândră de apostazia ei, lipsa de tradiție a spiritului, ca merit; ea declară pretenții exorbitante pentru un rol decisiv în istoria Rusiei. Această inteligență are propriul său cerc, direcție, partid, oameni mari aproape de clasă, lideri, eroi, iar eroii noștri umani de gândire și creativitate la nivel național și universal îi rămân străini. Căci „inteligentia” acestui scriitori de pamflete non-egale și povești tendențioase par mai apropiați, mai dragi și mai mari decât Vl. Solovyov, Dostoievski sau Tyutchev. și, Dobrolyubov, Pisarev, Mihailovski—

Toți acești oameni sunt talentați, au exprimat adesea gânduri practice, dar sunt adesea „inteligenti”, scriitori de cerc, direcționali, nu au putut și nu pot deveni niciodată la nivel național și universal etc. nu vor fi numărați printre marile noastre literaturi naționale, nici măcar decadenții. , cu toată izolarea lor, obțin mai multe drepturi asupra acestor cercuri, proprietatea exclusivă a celui de-al treilea element, care s-a imaginat a fi salvatorul patriei, alesul spiritului pământului.

Dacă cei mai buni conducători ai intelectualității au fost talentați, și-au exprimat idei de însemnătate generală, atunci spiritul maselor de intelectuali este mediocru până la groază, lipsit de orice idee umană creativă și universală, banal până la greață. „Inteligentsia” își ia mica ei lume, camerele ei înfundate, cercul ei dezacorduri pentru existența lumii, pentru viața sufletului lumii. Jargonul direcțional, asimilat rapid de studenți și studente, este luat drept un limbaj uman comun, în timp ce în acest jargon toate marile probleme dispar.Nu este nimic mai plăcut decât automulțumirea acestei „inteligentii”, zgomotul ei, pretenția bazată pe nimic, absența modestiei nobile. Toate revistele, ziarele, pamfletele, discursurile de miting ale „inteligenței” între ghilimele sunt impregnate cu pretenții sociale nerezonabile, dispreţul și negarea întregului rest al lumii, tot ceea ce nu este „inteligență” și în același timp uimesc cu spiritualitate. mizerie, descurajare si plan. Cercul „inteligentia” a respins toată literatura rusă mare, nu a înțeles setea religioasă a celui mai bun popor rus și a poporului rus, nu cunoștea filozofia rusă, s-a dovedit a fi incapabil de dezvoltare socială organică. Inteligentia noastră este conservatoare în cei răi. sensul cuvântului și plin de prejudecăți.Totul este nou, creativ, ceea ce este cu adevărat radical ne sperie „inteligentia”, trezește în ea suspiciune și dușmănie. Cum a întâlnit această „inteligență” noul, liber

studii în artă, opera filozofică a gândirii, căutarea credinței? Un tip special de birocrație și birocrație corodează sufletele inteligenței, creează o atmosferă învechită în care nu există nicio mișcare a gândirii, nici o dezvoltare liberă. Această intelectualitate specifică, în ciuda pretențiilor sale, este foarte necultă și slab educată. Intoleranța barbară, nebună față de toate bogățiile culturii, față de orice sete de spirit este în mod constant inerentă „inteligentiei”, nu îi recunoaște pe toți cei care gândesc diferit, care simt diferit. Acest strat ciudat de intelectualitate este victima istorică a Vechiul regim, în el sclavia și întunericul trecutului, "are temeliu în păcatele autorităților și ale păturilor superioare ale societății. Cred că cel de-al treilea element" al intelectualității" în cea mai mare parte este și el putred, gol în interior și incapabil de orice fel de creativitate, la fel cum birocrația noastră conducătoare este, de asemenea, un fel de „al treilea element”, o consecință a organismului oamenilor, nu numai că se închipuie a fi sarea pământului, ci și a primit puterea de a schilodi viata oamenilor.

Vai de statulitatea rusă că era dominată de birocrație, un fel de „al treilea element”, străin de poporul rus, adesea nici măcar rus de sânge, indiferent față de credința și speranța poporului. Vai de revoluția rusă, că este dominat de „al treilea element”, propriu un fel de birocrație inversă, un strat anorganic, nelegat de fundamentele spiritului poporului, ostil credinței poporului. Eșecurile revoluției ruse, impopularitatea ei națională, în mare măsură, trebuie puse pe seama spiritului de filistinism intelectual care o pătrunde, a cercismului „al treilea element”, a autoafirmației de grup. oh Această răutate și sete de răzbunare, aceasta anarhia spiritului și exclusivitatea negației s-au hrănit și au crescut în atmosfera psihică a „al treilea element” (în sensul cel mai larg al cuvântului) dezvelit nervos, în cele mai multe cazuri nefericit, pierzându-și rostul și sensul vieții.

Acest spirit nihilist al „al treilea element”, acesta

mentalitatea intelectualității s-a întâlnit fatal cu instinctele întunecate ale maselor țărănești și muncitoare și a dat naștere la ceva de natura pugașevismului, nu pur pugașevism popular, ci cu un amestec puternic de „iptellpgentschpny”. Iar „inteligența”, contopindu-se cu poporul, nu se gândește la nicio altă idee decât aceea că a sluji interesele și instinctele oamenilor este slujirea adevărului și a bunătății. Din gândul nefericit că există interese și trăsături sociale, închinarea la care este adevărul însuși, înainte ca totul să fie vindecat.

Revoluționismul, „stânga” este printre noi, în principal, produsul „intelligentsiei* în sensul de cerc, oameni cu sentimente dezordonate, în cea mai mare parte semiculți și semieducați, fără ocupații determinate, sortiți de autorități să rătăcească în colonii străine și exilați. Când vorbim despre preluarea revoluționară a puterii, despre lăudata Adunare Constituantă, despre guvernul provizoriu etc., atunci

ei vorbesc prea abstract, nu au o idee concretă despre cine sunt aceste guverne provizorii și vor consta adunările constitutive și din ce atmosferă mentală se va forma în jurul lor.care este chemat să salveze Rusia, să o îndrepte cu autoritate pe calea unei noi vieți libere, toate vor consta din același „al treilea element”, de renegat. intelectuali, statisticieni, scriitori mărunți de ziare, membri ai social-democraților. si s.-r. comitete și colonii străine, și nici măcar din cei mai buni oameni ai „al treilea element”, ci din cei mai răi, cei mai vanitosi, ambițioși în pretențiile lor și zgomotoase. Este greu de imaginat că un astfel de guvern ar scoate Rusia dintr-o criză dureroasă, în cazul unei preluări revoluționare a puterii, „maximaliștii” vor câștiga și vor comanda, iar social-democrații și revoluționarii socialiști vor deveni foarte repede moderați și înapoiați. Deja acum se vorbește despre faptul că există o tendință mai „de stânga” decât maximaliștii, iar acest fenomen comic amenință să se transforme în nebunie de masă, care doar

*

noul dictator militar. Cea mai cultă, educată, responsabilă parte a revoluționarilor își pierde deja rolul principal, nu este populară, nu determină cursul revoluției și nu ar juca niciun rol în preluarea revoluționară a puterii J). Inutil să spun că Milyukovs, Petrunkevichs și altele asemenea ar fi fost șterse de pe fața pământului. O idee absolută puternică, ideea adevărului lui Dumnezeu, trebuie să depășească mania nebunească a „stângii”, „revoluționarului”, tentației negare liberă.

Toți nenorociții, epuizați de „al treilea element” ar trebui să fie încălziți spiritual, potoliți, aduși lumină în sufletul amărât, ulcerați de nihilism, murind de iubire de sine și nu persecutați, așa cum au făcut autoritățile nerușinate și partea reacționară a societatea vrea să le facă și să nu le închine Dar este necesar să luptăm spiritual împotriva acestui element fals, în toate sensurile, cu „stânga” lui orb, cu revoluționismul profesional corupător. Reacția neagră se hrănește cu revoluționismul fără obiect al „al treilea element”, suprafața conștiinței sale, care nu a înțeles scopurile vieții și crede tot radicalismul său doar în practicarea mijloacelor violente.

Lumea intelectuală deosebită are un mare merit pozitiv pentru dezvoltarea socială a Rusiei: cei mai buni reprezentanți ai săi au servit cu abnegație bunăstarea poporului, Zemstvo rusesc datorează mult „celului treilea element” , ridicat de acest mediu în legea vieții, chiar și cu un dispoziţia morală duce la consecinţe triste.

Nu vă puteți pune speranțele în nicio proprietate, nu într-o singură clasă, deoarece fiecare moșie și fiecare clasă, în autoafirmarea și îngâmfarea sa exclusivă, dă naștere răului, nu binelui, distruge ideea de națiune,

*) Plehanov și „menșevicii” mai prudenti au fost declarați a fi

npstami, sunt învinși de „bolșevicii” obsedați și frenetici *) ** Fluxul idealist printre social-revoluționari este în cele din urmă înlocuit de nebunia maximaliștilor, care au adoptat tactica anarhiei criminale.

oameni. Revoluția rusă, desigur, nu poate fi numită nici țărănică, nici proletariană, nici burgheză, nici nobilă, deși răutatea de clasă otrăvește țara. „Al treilea element”, în sine extraclasă și extraclasă, s-a transformat în țara noastră într-o clasă specială, autoafirmată, necunoscută țărilor europene, și nu este național, nu popular, nu se ridică deasupra urii de clasă. , dar o umflă, o dă însăși ideii poporului întreaga speranță a mișcării de eliberare a Rusiei constă în faptul că poporul își va spune în sfârșit cuvântul, în afara clasei și în afara clasei, oamenii, nu „al treilea element”, nu proletariatul, nu țărănimea, nu burghezia, nu nobilimea, nu birocrația, ci poporul, îmbrățișat de o singură mare idee, unitatea supraomenească a națiunii, presupunând întotdeauna negarea de sine a grupurilor individuale, limitarea poftelor. Speranța este asociată cu depășirea autoafirmării grupului social, cu ridicarea peste limitările oricărui mediu social. Există foarte puțin din popor, obiectiv, cel mai înalt adevăr supus în poftele goale și dorințe egoiste ale țărănimii, și cu atât mai puțin adevăr, obiectivitate și naționalitate în interesul și poftele nobilimii.

Trebuie să apară aleșii poporului în sensul cel mai înalt al cuvântului, conducători și inspiratori, sensibili la sensul istoriei, posedând ideea unui om atot-uman și supra-uman. Speranțele nu pot fi puse pe grupuri sociale separate, ci doar asupra oamenilor care au cucerit autoafirmarea grupului, indiferent de unde provine acest popor. Nobilul, care renunță de bună voie la autoafirmarea sa de clasă în numele adevărului întregului popor, devine tocmai acea parte a poporului, națiunea, el nu este mai puțin popular decât țăranul sau proletarul, care renunță la sinele său de clasă. afirmare și lupte împotriva opresiunii nedrepte, și mai mulți oameni b, decât un țăran sau un proletar, afirmându-se în interesul său exclusiv de clasă și automulțumirea. Este timpul, în sfârșit, să rupem această legătură falsă și exclusivă dintre ideea de popor și clasele inferioare, oprimate ale populației;

îngâmfarea nobilimii și a burgheziei. Căci în adevăr există o minciună că sărăcia, asuprirea, răutatea, invidia sunt sursa adevărului, garantează dreptatea conștiinței și noblețea sentimentelor. Cel mai înalt se naște din vinovăție, nu din resentimente. Ideea de popor și adevărul de popor este obiectivă, nu depinde de nicio condiție umană și de caracteristicile sociale, nu poate fi determinată de sărăcie, asuprire, democrație de origine, precum și bogăție, putere și aristocrație de origine. Oricine a acceptat adevărul obiectiv, dezinteresat, din interiorul său, intră în popor și aici nu joacă

niciun rol, fie că este un nobil, un proletar sau un intelectual-raznochinet. Falsa aristocrație a proletariatului sau „al treilea element” este la fel de dezgustătoare ca și falsa aristocrație a nobilimii sau a burgheziei. În primul caz, ceva rău este cucerit în lume, voința rea este umilită în fața binelui, în al doilea caz, nu se învinge răul, ci se realizează doar un avantaj extern, o bunăstare dubioasă.N. Trubetskoy și contele P. A. Heyden, mai popular, național, mai nobil și mai ales pentru punerea în aplicare a adevărului poporului, decât mulți intelectuali din „elementul al treilea”, decât țăranii, pornind pe calea pugașevismului, decât muncitorii, comitând cu ușurință crime pe pământul partidului.

Nobilimea rusă a fost cândva o clasă avansată, a creat în principal literatura rusă, odată ce decembriștii și oamenii avansați din epoca lui Alexandru I au ieșit din rândurile ei, iar apoi liderii eliberării țăranilor și reformele lui Alexandru cel Mare , ei au creat mișcarea de eliberare a Zemstvo, iar din ea sunt încă completate rândurile celei mai înalte inteligențe ale țării. Dar meritele nobilimii au fost întotdeauna asociate cu lepădarea de sine de clasă, cu supunerea liberă la „ideea umană comună” la nivel național, aceste merite au fost exaltarea

de-a lungul vieții limitate a propriei proprietăți, depășind interesul și pofta de clasă. Nobilimea, ca moșie care se autoafirma și revendică privilegii, nu numai că nu are nicio justificare în fața adevărului poporului, ci este imposibilă și din punctul de vedere al necesității sociale. Aristocrația nu este un privilegiu, aristocrația este o datorie, o îndatorire a nobilimii, serviciului, noblesse oblige. Aristocrația există în interior, ca o rasă nobilă, ca un spirit cavaleresc. Acestea au fost cele mai bune baruri umaniste ale noastre, iar cea mai bună parte, deja mică, a nobilimii păstrează încă unele trăsături ale nobilimii cavalerești. Aceștia pot fi de încredere mai mult decât în mulți din „al treilea element”, onoarea lor se poate baza pe camarilă, slujitori lingușitori ai puterii, membri sălbatici ai ultimului congres zemstvo etc. există o astfel de ignoranță a nobilimii. cele mai bune tradiții ale zemstvelor ruși? La congresul zemstvo nu s-a exprimat o singură idee, nu a existat o singură mișcare nobilă, nicio licărire de conștiință a importanței a ceea ce urmează, nici semne de înțelegere a sarcinilor istorice. o mică parte a nobilimii, sunt vizibile semne de lepădare de sine și de conștiință a momentului istoric, prezintă încă trăsături mai înalte decât în burghezia în curs de dezvoltare, decât în cercul intelectual autoafirmator.

Zemshchina constituie un element organic al publicului rus și a jucat deja un rol istoric. În zemstvo nu există o asemenea detașare, o asemenea izolare de viața poporului, ca în inteligența revoluționară. Dezintegrarea reacționară în zemstvo este teribilă pentru că cei mai buni oameni trebuie să iasă din zemstvo și să se unească cu cea mai înaltă intelectualitate a orașelor, cu aleșii spiritului.

Compoziția Partidului Libertății Poporului și Reînnoirii Pașnice pare a fi cea mai adaptată pentru a scoate țara din criza politică, cea mai potrivită pentru guvernare, deși în masă este lipsită de o conștiință și vocație superioară. Totuși, aceasta este partea cea mai educată, cultă și responsabilă din punct de vedere psihologic a populației, mai mult decât „al treilea element” potrivit pentru creația socială, pentru dezvoltarea organică. Eliberarea este dezvoltare organică, nu descompunere.

Suta Neagră este, de asemenea, un produs al descompunerii organismului național. Nu există nimic pozitiv, organic în Suta Neagră, ei sunt un fel de renegați ai procesului istoric, dărâmăturile oamenilor. S-a format un lanț fatal. Roșeața urâtă a „al treilea element”, străin de credința și voința poporului, a fost determinată de păcatele puterii, crimele despotismului birocratic, iar urâțenia intelectualității, la rândul ei, determină sălbaticele Sute Negre de „uniunea poporului rus”. Este necesar să se rupă acest lanț, pentru a ieși din cercul vicios al revoluționismului și al reacționarității, este necesar un nou botez atât pentru Sutele Roșii, cât și pentru Sutele Negre. Setea de adevăr absolut în rândul celor mai bune părți a intelectualității poate fi stinsă iluzoriu de diavolism, în realitate de religie. II Eu cred: partea aleasă a inteligenței, cunoscând oroarea căilor de autoafirmare umană, va tânji și va trece la o formă supra-istorică a creștinismului.

Mai devreme sau mai târziu, va apărea o nouă cavalerism, tradițiile vechii nobilimi aristocratice vor fi reînviate în ea, răzvrătirea aleșilor se va transforma în cea mai înaltă supunere față de Dumnezeu, în numele căruia va începe o cruciadă împotriva răului. Rusia are nevoie de ordine cavalerești, are nevoie de personalități cu un temperament cavaleresc.

REVOLUȚIE ȘI SUPUNZARE ÎN PSIHOLOGIA MASEI ').

eu.

Cum se reflectă ideile noi în mase, la ce duc ele în procesul de democratizare, se pot recunoaște aceste idei după ce devin vulgarizate? Aceasta este întrebarea pe care o pune realitatea rusă la fiecare pas. Rezultatul, la care sfânta răzvrătire a spiritului și visul sfânt al libertății și adevărului au dus deja în sufletul masei, se zdrobește ca un coșmar greu. Nu a fost niciodată atât de clar că masa umană poate trăi numai din idei organice, că ideile critice, pur negative, când sunt vulgarizate, duc la dezintegrare, la huliganism.

Țărănimea, ca mod organic de viață, bazat pe ascultarea față de cel mai înalt, este aristocratică, nobilă, își simte originea veche, divină: ultimul țăran și-a simțit legătura cu eternitatea și deci nu a fost un burghez. Aristocratic este acea masă umană, care, cu un impuls mistic de ascultare față de Dumnezeu, a fost dusă într-o cruciadă, a mers la o distanță misterioasă pentru a elibera Sfântul Mormânt. Acesta din urmă a devenit un cavaler al Domnului, un războinic al lui Hristos și s-a

înălțat la cer. Masa oamenilor, ca un organism mistic în care toate părțile sunt subordonate unui centru superior și ierarhic subordonate între ele, nu este niciodată vulgară, întotdeauna exaltată în spiritul filistinismului, nobilă, luptă departe și sus. O astfel de masă de oameni este supusă în atitudinea lor față de Dumnezeu, rugăcioasă

*) Publicat în Moscow Weekly, 18 decembrie, 1ED7.

fundamental, dar răzvrătit în atitudinea sa față de răul lumii, cavaleresc curajos și militant în lupta sa împotriva sclaviei și a necesității ordinii naturale. Dar cât de groaznică este anarhia în masă, cât de puturos este auto-îndumnezeirea în masă, cât a trecut decadența în masă! Masele de oameni, reverenți înaintea nimicului, respingând orice lucru sacru, doar adorându-se și afirmându-se, se descompun inevitabil, devin saturate de spiritul filistinismului, ignobil în sentimente, plat în conștiință, mergeau după expresia lor. Unul Mare Dumnezeu este înlocuit în ea de mulți zei mici, elementele dragostei de sine, invidiei și răutății vin în sine. Dar dintr-o sfântă răzvrătire împotriva răului se transformă în răutate servilă împotriva bunătății absolute, în supunere sclavă față de răul natural. În ideile critice există o parte de mare adevăr și este vizibilă în rebeliunea celor mai buni oameni, dar în rândul maselor aceste rebeliuni și idei critice se transformă cu ușurință în nihilism simplu, auto-inflație sclavă, în vulgaritate. La fel de negative, la fel de pernicioase sunt ideile reacţionare.

Tot ceea ce este critic, răzvrătit, rafinat, supraevaluând valorile este solitar, individual, tragic, își ia sensul din experiențele celor mai buni oameni, este justificat de drama personală. Dar reevaluarea critică dobândită prin chinul personal nu poate pătrunde în masa omenirii decât în legătură cu idei afirmative, organice; numai atunci are loc o revoluție creativă și rodnică. Când răzvrătirea individualității, când negația aristocratică se răspândește într-o formă goală, abstractă, devine vulgarizată, când noul doar din partea sa negativă trece în uz general, atunci, în cele mai multe cazuri, se obține ceva urât, putred, vulgar . Lucrurile mari din istoria lumii pot fi realizate numai în numele a ceva măreț. Puterea atractivă a numelui a inspirat nu numai creativitate pozitivă, ci și rebeliune și critică, fără de care nu ar putea exista o dezvoltare istorică. Eroii gândirii și faptei s-au răzvrătit, criticat și negat întotdeauna în numele valorilor pozitive, au curățat conștient sau inconștient umanitatea de orice murdărie în numele lui Dumnezeu. Când

rebeliunea începe în numele răzvrătirii, critica în numele criticii, negația în numele negației, când nu există „în nume”, când fiecare idee organică moare în mase, când se comite o rebeliune în ele nu în numele adevărului absolut și trecutul este negat, apoi se simte debutul inexistenței, se deschide abisul golului.

În masele de tineri, lovite de anarhie a spiritului, se observă acum procesul de vulgarizare a ideilor, asimilarea celor mai mari idei doar din latura lor negativă. Se naște un nou tip psihologic, în care toate influențele negative, corupătoare se intersectează, ideile care erau puternice și glorioase printre cei mai buni, devin vulgare și sălbatice printre cei mai rele, degenerează în ceva de nerecunoscut. În primul rând, ideile social-revoluţionare au degenerat şi vulgarizat. Însăși ideea de revoluție a decăzut și a devenit vulgară, însăși cunoașterea unui revoluționar a încetat să mai fie onorabilă. Revoluționismul vulgar al noii generații, conform legii psihologiei de masă, se îmbină ușor cu modernismul, cu decadența, chiar și cu misticismul. Se dovedește un amestec prost, complezență și vulgaritate. Nu melancolia căutării și chinul unei noi experiențe complexe printre cei mai buni, vechi decadenți și mistici atrage pe toată lumea, ci anarhia spiritului; așa „totul este permis". Libertatea este amestecată cu nestăpânire și arbitrar, cinstea cu iubire de sine și vanitate, afirmarea personalității cu auto-îndumnezeire și auto-umflare, dreptatea cu interesul și răzbunarea. ioznoy într-o mulțime anarhistă. nu exista un astfel de chin religios, exista doar satisfactia de sine a sclavilor rebeli.ke viata, umila semnificatie absoluta.„anarhismul mistic” decadent, care acum ameninta sa se transforme intr-o moda superficiala, vulgara si corupta, ar putea fi pentru subtil, oameni talentați, cultivați, aleși o tranziție către o religie pozitivă, o nouă experiență care a pus probleme noi; dar în sine, epi-

 În răspândirea demică, această nouă varietate de anarhie a spiritului duce la nihilismul final, la narcisismul nestăpânit. Într-adevăr, idealurile înalte ale anarhismului, idealurile libertății supreme și abolirea oricărei violențe împotriva individului, au condus la „aparchpstam-indpvidh alpstam” nostru, care sunt greu de distins de simplii tâlhari, pentru care formula exhaustivă este totul. - autoafirmare permisivă.În anarhism există o parte de adevăr, dar nu se poate glumi cu elementele anarhiei.

În rândul tinerilor se nasc curente noi, se nasc organizaţii nu mai politice, ci cvasi-mistice, se ridică ultimele cuvinte, se atacă cu lăcomie suprafața ideilor, concluziile negative ale unor idei complexe și neînțelese. O nouă nenorocire amenință: o epidemie de misticism după o serie întreagă de alte epidemii deloc mistice. Însuși cuvântul „misticism” a reușit să devină vulgar și să devină degradat în scurt timp. O astfel de mistică vulgară nu poate fi decât o simulare a rafinamentului psihologic la oameni destul de nepoliticoși. O astfel de mistică oarbă este legată de orice, nu are legătură cu nicio idee, nu are legătură cu nimic. Spiritul anarhic poate la fel de ușor să îmbrace înfățișarea misticismului, precum și a celui mai extrem de materialism și empirism, respingerea oricărei norme absolute și a luminii absolute poate fi acoperită și de iraționalismul mistic, de asemenea ca de către iraţionalismul empiric.la creştinism „Oamenii par să-şi preţuiască întunericul, le este frică să nu fie orbiţi de lumină, sunt ademeniţi de nebunie şi resping religia mântuirii. Cei care sunt lacomi de tot felul de inovaţii se pun pe un îmbrăcăminte mistică, dar sufletele lor rămân neschimbate și, de asemenea, se afirmă numai pe sine, se adoră doar pe ei înșiși, calculează mistic și mai mult se stabilesc În

misticismul devenit moda zilei, fantomele sunt amestecate cu realitățile, deoarece criteriul pentru stabilirea fermă a distincțiilor a fost pierdut. Amețeala plăcută din confuzia generală duce la misticism irațional, anarhic. Dintr-o dată s-a dovedit că este posibil să rămânem social-democrat, să-l slujim pe viitorul țar

În prezența acestei lumi, cineva poate fi și anarhist, susține dezintegrarea haotică a acestei lumi și, în același timp, se poate îmbrăca în ținuta luxoasă a misticismului. Epidemia mistică nu conține nimic pozitiv în sine; nu dă hrană organică maselor, nu potolește foamea spirituală, nu rezolvă problema sensului vieții; este un fenomen pur negativ, distructiv. Misticismul, ca și revoluția, devine imperceptibil filistean, misticismul se amestecă cu revoluția în elementele decăderii. Conștiința religioasă trebuie să se unească cu adevărul mișcării de eliberare în creație, în organizarea noului spirit.

eu.

Nimic nu poate fi imaginat mai tragic, mai trist, mai batjocoritor decât soarta postumă a singuraticului Nietzsche. Acest om a suferit toată viața din angoasa singurătății, nu a fost înțeles și nu a fost recunoscut. Faptul că Nietzsche era singur, stătea deasupra oricărei mulțimi, a provocat întreaga lume și a fost respins de lume, era întregul sens al luptelor spiritului său, întreaga esență a ideilor sale uluitoare. Succesul lui Nietzsche după moartea sa este o mare și teribilă insultă la adresa vieții sale suferinde, o batjocură față de chinul său. Nietzsche avea toate motivele să creadă că aproape nimeni nu-l recunoaște, dar aproape toată lumea îl recunoștea, era târât în afară, toată lumea avea nevoie de el, toate ideile lui erau vulgarizate și vulgarizate. Nietzsche a fost o mare manifestare a spiritului lumii — din nietzscheism vine un miros urât, acest fenomen va fi transmis în fiecare zi. Mulțimi de nietzscheeni au început să se plimbe, toți și-au dorit brusc să devină supraoameni, toți umflați, smulși de auto-inflație. O astfel de democratizare a ideii de supraom nu este doar o contradictio in aljecio, ci și o vulgaritate morală și estetică. O turmă de „supraoameni” nu va fi, desigur, cu nimic diferită de o turmă de berbeci, deoarece nu va cunoaște chinul singurătății supraumane și toată inevitabilitatea unei ieșiri într-o catolicitate divino-umană. Numai vulgaritatea fără speranță poate. admira asta

calitate η izolare, ca o ipostază frumoasă: această singurătate este groază și chin, din care fiecare suflet profund caută un rezultat religios. În mulțimea plină de supraoameni se creează un fel de singurătate vulgară, vulgarizată, larg răspândită și goală, singurătatea turmei. Pentru Nietzsche, fie s-a deschis calea morții definitive și a nebuniei, fie calea divinului-uman, potolirea setei sale de supraomen în Dumnezeu-umanitate, unde toți sunt înfiați de Dumnezeu, toți, ca zeii, toți cuceresc. starea naturală umană și trec la supraomen. Pentru nietzscheeni, supraoamenii turmei, nu există o

astfel de dilemă tragică; ei ajung la vulgaritatea supraomenească în umanitatea naturală și devastată. Chiar și social-democrații au reușit să lucreze pentru ei înșiși pe Nietzsche, care ura democrația și au beneficiat de el pentru propriile lor scopuri. Și acest lucru nu este atât de stupid pe cât pare, deși nefericitul Nietzsche i se face o rană postumă. Religia socialistă ar dori să-i facă pe toți supraoameni, zei, microscopici și devastați, este adevărat, ca urmare a eliberării de tot ce este mai sus, dar în cele din urmă afirmându-se și adorându-se. De ce să nu profitați de bietul Nietzsche, care era obsedat de ideea religioasă a supraomului, care Îl căuta pe Dumnezeu în această idee. Adevărat, pentru Nietzsche uciderea lui Dumnezeu a fost un mare chin, dar pentru susținătorii religiei socialiste, această crimă a devenit o mare bucurie. Pentru Nietzsche, visul unui supraom era opusul visului urât al unui furnicar social fericit, în timp ce pentru social-democrați furnicarul social fericit părea dintr-o dată să fie format în întregime din supraoameni. Dar, până la urmă, se poate neutraliza întotdeauna pe Nietzsche, se asigură, castra, diseca pentru uz general. Rezultatul a fost un nisip social-democrat, foarte hrănitor pentru instinctele turmei. Consumând această băutură, nimeni, desigur, nu va deveni un supraom în sensul nitzschean, dar mulți se vor simți supraoameni și, în cele din urmă, se vor închina în fața aceluia, deja real, și împreună cu acel supraom iluzoriu, dușmanul lui. omul-Dumnezeu. Până când omenirea realizează în sfârșit că numai Dumnezeu-omul Hristos a fost și

există un singur Om divin, un supraom, care nu primește Duhul Său în sine, până atunci nu este ars, sau trece într-o stare supraomenească, rămâne umanitate naturală, înrobită, limitată și muritoare, nu devine bărbat-Dumnezeu. . În umanitatea divină toți sunt aristocrați, în ea există filiala divină universală, în ea nu există sclavi, în ea ultimul dintre oameni are semnificație și scop absolut, este nobil și frumos, ocupă un loc în organismul divin, în spaţiu.

III.

Soarta „decadenței” în rândul maselor este la fel de instructivă și la fel de tristă ca soarta lui Nietzsche. Decadenții singuratici, naturi alese, au început brusc să meargă în mulțime, a apărut un stil de masă de „modern”, mai degrabă insipid și vulgar. Spun asta, deși recunosc marea semnificație mondială din spatele decadenței, ca o criză a spiritului. Dar este greu de văzut când rafinatul, cultul, răzvrătitul în sensul cel mai înalt se transformă în nestăpânire obișnuită și nihilism ignobil. Revistele noastre decadente, moderniste, prezintă o imagine tristă a degenerării rapide și a vulgarizării decadenței și modernismului nostru: în aceste reviste ne surprinde cercurile meschine, mucegaiul și stăpânirea atmosferei în care fleacurile capătă semnificație mondială. Nu există o noblețe reală în ei care să-i ferească de certuri fără scrupule. Satisfacția de sine a acestui cercism, care intră rapid în vogă, este insuportabilă, pompozitatea și pretenția țâșnesc din fiecare notă bibliografică. Un model a fost deja dezvoltat, conform căruia toată lumea scrie în noile noastre jurnale. Întotdeauna și în orice, conform unei legi imuabile, ideile negative

vor trimite, se descompune și se descompune atunci când vor fi culese de turmă. Respectarea pentru sacru nu poate vulgariza, nu poate corupe, atunci când masele umane sunt cuprinse de acest sentiment superior. Masele nu pot trăi nici în decadență, nici în nietzscheism, nici în anarhism, nici pur negativ

idei revoluţionare nymp, nici stări de spirit reacţionare la fel de negative. Omenirea poate fi adunată și înălțată la înălțime numai prin idei pozitive, organice, numai prin ascultare absolută de Dumnezeu, care în diferite stadii de dezvoltare a căpătat forme diferite, din ce în ce mai complete. Numai supunerea liberă la sfințenia absolută îi face pe sclavi aristocrați, copii ai lui Dumnezeu, doar această supunere dă naștere însăși ideea de umanitate. Numai ascultarea religioasă, reverența, predarea în fața voinței lui Dumnezeu ne vor proteja de filistinismul la care a condus Revoluția Franceză în procesul de autoafirmare a omului și de huliganismul nihilist la care duce anarhia modernă a spiritului. În ascultarea cu respect față de Dumnezeu, în unirea voinței sale umane cu voința Sa sfântă, există libertatea supremă, supremă, absolut dorită. Afirmarea absolută a omului, omenirii și omului ca Dumnezeu, libertatea omului ca ultima, este o înșelăciune teribilă a spiritului răului, cea mai mare ispită, sclavie supremă și inexistență. Numai libertatea divino-umană este reală, doar calea divino-umană către ea este reală. În Hristos, această cale este arătată lumii.

Ideile revoluționare, luate abstract, afirmate doar din latura lor negativă, duc la gol, se degradează în interior, dacă nu trec în cele pozitive, organice. În istorie, vedem că răzvrătirea cea mai dreaptă, în rezultatele sale masive, duce adesea la rău. Culturile marxismului rus, conținând niște idei sănătoase, au încolțit ca ciulinii. Decadența se transformă într-o modă vulgară și goală. Anarhismul modern a dat deja naștere huliganismului și corupției.

IV.

Când Dostoievski și-a scris „Demonii”, acest roman nu corespundea realității, făcea o impresie aproape de calomnie, dar geniala lucrare a lui Dostoievski părea profetică.

acum au apărut oamenii pe care Dostoievski îi prevăzuse, nu numai Verhovenskii, ci și Kirillovii. Sensul religios al freneziei revoluționare este acum expus. Acum apar fețele active ale „Demonilor” și devine clar nu caracterul politic, ci caracterul religios al setei revoluționare a intelectualității noastre.Cei mai buni dintre revoluționari sunt dezamăgiți de rezultatele revoluției, caută credință. Noe cu ei setea de adevăr pe pământ Dostoievski a înțeles mai profund decât alții la ce ar trebui să ducă ideologia revoluționară, a înțeles atât adevărul, cât și minciuna intelectualității revoluționare.

Soarta noii generații în creștere depinde dacă acceptă un lucru sfânt în sufletul său sau dacă sufletul rămâne gol; soarta generației care a crescut în epoca revoluției, în care ideile negative au prevalat asupra celor pozitive, inspiră frică, duce la reflecții grele. Exaltarea revoluționară se transformă deja în apatie. În această nouă generație, centrul vieții s-a pierdut, în ea visele de odinioară și foamea de adevăr pământesc trec pe nesimțite în gol, în negare nespusă. La urma urmei, dacă într-un mod pur negativ se îndepărtează vălurile culturii de la o persoană și se îndepărtează de obiceiurile educației sociale, atunci va apărea o fiară primitivă. Acum, această fiară deseori se uită afară. Imaginea divină din om, care cucerește orice fiară, nu poate fi revelată într-un mod pur negativ; pentru aceasta este necesar un efort pozitiv al spiritului, un apel rugător către Dumnezeu.

Mai mult de un suflet tânăr este acum cuprins de o angoasă inexplicabilă și de o dezamăgire profundă în însăși esența ideilor negative: cei mai buni dintre tineri sunt acum chinuiți de rezultatele unei revoluții mult dorite. Această melancolie și chin vor crește și vor duce la o mare criză. Există o tendință tot mai mare de sinucidere, împreună cu ușurința de a ucide. Nu există niciun motiv să trăiești pentru nimic, din moment ce distrugerea, răzvrătirea fără niciun „în nume” a dus la goliciune, prostii și haos bestial, și nimic pozitiv, organic nu s-a dovedit a fi. Niciodată, se pare, nu s-a născut o generație. cu o boală atât de gravă a spiritului, cu asemenea -6

plictiseala si langoarea. Cererile au devenit enorme, mândria s-a umflat până la proporții groaznice, iar un bărbat s-a oprit îngrozit în fața abisului golului. Vechile întârzieri s-au prăbușit, iar altele noi nu au apărut. Cadrele spiritului sunt îndepărtate, iar spiritul însuși este mai degrabă descompus decât organizat și întărit. Suferința care apare la sfârșitul revoltei este vestigiul celei mai înalte supuneri, dorul de supunere față de Absolut. Credința în idolii pământești este înlocuită de necredință, dezamăgire față de idealurile umane naturale, un vis se realizează în gol. Atunci credința se naște în Bine, ca putere absolută, în Sens, ca ființă absolută. Elementele revoluției ruse, concentrând în sine toate ideile negative, descompune totul în părțile sale constitutive, elemente inițiale și extreme și, prin urmare, distrug toate iluziile, dezvăluie realitățile adevărate, servește indirect la renașterea religiosului. Nu a fost niciodată atât de clar că omenirea prin ea însăși nu se poate stabili cu bucurie și liber, nu poate fi salvată numai prin propriile forțe.

Este imposibil să crezi în masa umană, în numărul de oameni din mulțime, în turmă - este imposibil, istoria nu învață să creadă. Dar aceasta nu afirmă în niciun caz falsa aristocrație, disprețul față de oameni, nu sancționează individualismul izolat și solitar. Se poate crede cu ardoare în umanitatea care și-a unit voința cu voia lui Dumnezeu, se poate iubi această umanitate, se poate lega ideea mesianică cu credința într-un popor care L-a primit pe Hristos în sufletul său. Bărbăția-Dumnezeu nu este o mulțime, o turmă, nu poate fi vulgară și vulgară, este o unitate supraomenească, organică,

îndumnezeirea umanității, coborârea Duhului Sfânt asupra ei. În fața voinței divino-umane a oamenilor, ne închinăm cu umilință și evlavie, deoarece aceasta va fi voia lui Dumnezeu. Tot ceea ce a fost suferit, visat individual în tăcere și singurătate, totul se realizează în viața divino-umană a oamenilor, în viața omenirii, reunite cu Dumnezeu prin Dumnezeu-omul.

Adevărul democrației constă în această catolicitate, în unirea într-un singur organism în care fiecare are o semnificație absolută în fața lui Dumnezeu. Dar ideea religioasă a umanității și a cosmosului este ierarhică. Poate și ar trebui să distrugă

a forma o falsă ierarhie a acestei lumi, a se răzvrăti împotriva ei, dar numai pentru a se supune ierarhiei adevărate, cu adevărat divine, în care fiecăruia i se atribuie un loc. Numai în acest ierarhism este salvarea de vulgaritate, vulgaritate, păstorire și impersonalitate. II las să se supună toată ierarhia liberă a cosmosului divin.

RUSIA BOLNAVĂ1).

„Căci Iisus a poruncit duhului necurat să iasă din omul acesta, pentru că l-a zgârcit multă vreme, așa că a fost legat cu lanțuri și legături, mântuindu-l, dar el a rupt legăturile. n era un demon în deșert. Isus l-a întrebat: care este numele tău? A spus legiune; pentru că în el au intrat mulți demoni. Și l-au rugat pe Isus să nu le poruncească să intre în abis. Aici, pe munte, păștea o turmă mare de porci; demonii L-au rugat să mă lase să intru în ei. Le-a permis. Demonii au ieșit din om și au intrat în porci; iar turma s-a repezit pe panta abruptă în lac și s-a înecat*.

(Din Luca cap. SH, 29,30,31,32 33.)

Nebunia revoluției s-a încheiat, revoluția a eșuat, cauza sa s-a pierdut și, după toate indicațiile, începe o nouă nebunie, nebunia reacției. O revoluție eșuată are întotdeauna consecințe grave, este răzbunată de cei care, chiar și pentru un minut, au experimentat sentimentul pierderii poziției în viață. Demonii au prins rădăcini în trupul bolnav și în sufletul bolnav al Rusiei și trec de la reacție la revoluție, de la revoluție la reacție. Aceștia sunt aceiași demoni, care îmbracă o înfățișare reacționară, o înfățișare revoluționară. În a doua Duma a fost o furie a stângii, în a treia Duma a început o furie a dreptei. II acolo, dar aici aceeași obsesie: de parcă oamenii ar fi în puterea unui fel de forță extra-umană, deformându-și umanitatea.

*) Publicat în Slova, 23 februarie 1908.

caracteristici cehe. Autoritățile și societatea care luptă împotriva autorităților, partea reacționară a poporului și partea lui revoluționară, sunt stăpânite de un spirit necurat care chinuie și leagă.

Cercul vicios al reacțiilor și revoluțiilor este coșmarul vieții umane, aceasta este pedeapsa pentru păcatele grave ale trecutului. [Î reacții și revoluții sunt trimise de sus ca pedeapsă pentru crimele comise, pentru păcatele autorităților și păcatele poporului. Deasupra puterii nedemne, păcătoase, care și-a schimbat sarcina, izbucnește tunetul revoluției; peste societatea nedemnă, păcătoasă, trădată, izbucnește o ploaie murdară de reacție. Creșterea organică sănătoasă este meritată doar de puritatea inimii oamenilor și de conștiința cristalină a diferenței dintre bine și rău. Din moment ce spiritul necurat a căpătat acces în trupul și sufletul Rusiei, atunci chinul reacțiilor și al revoluțiilor este inevitabil, iar pacea la nivel național este inevitabilă. Pentru a preveni frenezia revoluției, autoritățile și clasele conducătoare ale societății ar trebui să se pocăiască de păcatele lor: pentru a preveni frenezia reacției, intelectualitatea și societatea ar trebui să se pocăiască de păcatele lor.

Revoluția rusă nu a durat mult și s-a încheiat tragic. Aceste zile de beție și de desfășurare revoluționară au fost cumpărate la un preț mare. Prea devreme a început o reacție nu numai în guvern, care este încă jumătate din necaz, ci și în societate însăși, în chiar celulele organismului popular, ceea ce este deja un adevărat dezastru. Au fost zile în care se puteau câștiga multe, când părea că aproape că era posibil să treci înaintea Europei, iar acum până și firimiturile primite se iau cu ușurință, mergem înapoi cu pași repezi, acum e greu de realizat mai departe decât cel mai mic, cel mai neîndoielnic și necesar. S-au făcut greșeli monstruoase care au ruinat cauza libertății ruse, aceste greșeli sunt legate nu numai de o conștiință falsă, ci zac în adâncul elementelor, spurcate de un spirit necurat. Revoluția a suferit un astfel de eșec pentru că îi lipseau forțele creative organice. În societatea rusă, de o serie lungă de decenii, un renegat dureros a crescut. o ruptură cu principiile mistice fundamentale ale organismului național, un sentiment negativ acumulat, dușmănia și discordia i-au inspirat pe luptători, și nu dragostea, nu creația

idee. Puterea istorică a comis mari crime, s-a predat idolului imperialismului și a slujit pnstikts-urile claselor de maestru, cu rare excepții nu a fost popular. Societatea intelectuală rusă și-a pierdut sentimentul de cetățenie rusă, și-a văzut propria onoare și demnitate în renegat. Oamenii au rămas un mister până astăzi. Intelectualul rus s-a simțit cetățean al planetei Marte și deloc al Rusiei, el este lipsit de un sentiment conservator în raport cu organismul poporului rus. În cea mai înapoiată societate, acest intelectual este obișnuit să profeseze cele mai extreme idealuri socialiste și anarhiste, complet abstracte, lipsite de carne și oase istorice. Ruperea obligatorie cu tații, cu fiecare trecut, cu istoria, a devenit norma pentru viața unui intelectual rus. A doua intelectualitate rusă a devenit renegată nu numai în raport cu puterea, care era adevărul ei, ci și în raport cu

literatura rusă, cu gândirea filozofică rusă, cu credința poporului, cu sentimentul național, ceea ce era deja o mare minciună. Aici s-a scris și s-a vorbit foarte mult pe tema decalajului dintre intelectualitate și popor, dar luând în considerare această temă exclusiv din punct de vedere sociologic, nimic nu poate fi înțeles și rezolvat în ea; Acest subiect este nemăsurat mai profund.

De un secol s-a acumulat printre noi o conștiință negativă, ideile ateiste și nihiliste s-au întărit. Ultimele rezultate ale dezvoltării europene s-au reflectat în Rusia în cea mai extremă, cea mai finală formă. Dacă un rus este socialist, atunci nu este așa de socialist ca în Occident, el este cel mai extrem, socialist fanatic, socialismul său este dincolo de timp și spațiu, socialismul său este o religie. Dacă un rus este anarhist, atunci el este cel mai extrem, răzvrătit împotriva principiilor fundamentale ale ființei. Dacă un rus este materialist, atunci materialismul pentru el este teologie; dacă este ateu, atunci ateismul său este religios. Dacă este decadent, atunci se descompune în părțile sale componente. Radicalismul este trăsătura noastră națională, această trăsătură a dat naștere la multe lucruri rele, dar poate deveni și o sursă a celui mai mare bine, această trăsătură protejează împotriva filistinismului.

Slavofilii au simțit probleme, au vrut să oprească creșterea ideilor negative și renegate cu idei organice,

dar erau neputincioși. Conservatorismul slavofililor, pe de o parte, a fost romantic și, pe de altă parte, a făcut prea multe concesii Rusiei oficiale în doctrina puterii și naționalității și conține începuturile naționalismului și violenței reacționare. Pauza dintre generația anilor 1960 și generația anilor 1940 a marcat un mare pas înainte în creșterea apostaziei și întărirea conștiinței negative. Dacă în anii 1940 occidentalii și slavofilii mai aparțineau aceleiași familii, reprezentau culorile culturii ruse, atunci în anii 60 începe ruptura finală și discordia: occidentalismul în partea sa radicală se transformă în apostazie revoluționară, în nihilism, coborând nivelul culturii. , iar slavofilismul degenerează treptat în reacţionarism pur, în ură umană şi complezenţă naţională. Sălbăticia orientală se simte atât acolo, cât și aici. Discordia și dușmănia cresc în fiecare an, se pierde un limbaj comun și orice posibilitate de înțelegere reciprocă. Pentru apostazia revoluționară, toți oamenii dintr-un cerc diferit, ostili lor, par a fi o rasă diferită, o rasă inferioară, față de care există o etică diferită de cea care operează în cercul lor. Exact în același mod, la apostazia reacționară, toți oamenii din alt cerc, ostili lor, par a fi o rasă diferită, față de care totul este permis. Nu numai că se pierde conștiința unității naționale, ci și conștiința unității omului. Prapastia care desparte din ce in ce mai mult cele doua ideologii, revolutionara si reactionara, corespunde prapastiei care desparte societatea de putere.

Hertsep mai avea sentimentul de cetatenie rusa, instinctul de a fi o natiune, Cernyshevsky nu mai avea asta; Herzen era purtătorul unei culturi superioare, rafinate, Cernîșevski era deja purtătorul unei

culturi inferioare, o cultură a calităților inferioare. Homiakov avea un idealism integral uman, o conștiință a ideilor universale; în naționaliștii reacționari ulterioare, ideile universale și universale dispar și domină instinctele și interesele, care au ca limită pogromurile din Suta Neagră. Conservatorismul idealist și liberalismul au încercat să-l supună

să ne păstrăm unitatea umană și națională, să apărăm cea mai înaltă cultură, dar nu a avut acel entuziasm și entuziasm care ar putea determina cursul istoriei. Cicherin a fost purtătorul celei mai înalte culturi și conștiință universală, dar era un raționalist, lipsit de foc, se temea de tot ce este nou și nu putea schimba nimic în cursul fatal al vieții rusești. Ruptura, despărțirea, neînțelegerea reciprocă și ura au crescut. Puterea și societatea s-au urât reciproc. Tot ceea ce era reacționar, pe de o parte, și tot ceea ce era revoluționar, pe de altă parte, a avut succes. Inteligentsia a fost ruptă de oameni, de viața întregului popor și a trăit o viață de cercuri, sufocatoare, confundând camerele lor înghesuite cu lumi întregi. În același timp, inteligența s-a repezit la oameni, a tânjit să se unească cu ei, dar s-a unit numai pe baza instinctelor și intereselor populare, și nu pe baza sufletului poporului și a marii idei inerente acestuia. Inteligența a început să se închine poporului ca la un idol, iar prin popor au înțeles doar oamenii de rând, țăranii și muncitorii. În același timp, inteligența s-a desprins de tradițiile culturii mondiale, de dezvoltarea mondială și națională a credinței, literaturii, artei, filosofiei și științei. Cele mai mari rezultate ale creativității naționale s-au dovedit a fi aproape la fel de străine pentru ea ca puterea istorică. Ea nu-i consideră pe marii scriitori ruși ai ei, dar are unii dintre scriitorii din cercul ei. Inteligența noastră are, de asemenea, puține în comun cu cunoașterea lumii. Inteligentsia Narodnik din anii 70 a început chiar să afirme că nu era necesar să studieze și să citească cărți, deoarece acesta era un păcat împotriva oamenilor, iar acest aluat a rămas cu ei până în ziua de azi. Și din „știință” și-au creat un idol, s-au plecat în fața cunoașterii științifice ca un idol. Autoritățile și partea reacționară a societății au persecutat intelectualitatea cu o cruzime fără margini, i-au alungat în subteran, au întărit sentimentul de renegat și conștiința izolarea lor de o singură naţiune.

Boala Rusiei a fost înțeleasă mai profund decât toți scriitorii ruși de către Dostoievski, deși nu a prescris întotdeauna mijloacele corecte de tratament. În „Besakh”, cel mai puțin apreciat și înțeles dintre romanele lui Dostoievski, el a cuprins cu un dar profetic drama religioasă a intelectualității ruse.

şi limitele elementului revoluţionar. Dostoievski, cu un instinct de geniu, a simțit nebunia, obsesia inteligenței revoluționare și ceea ce a scris în Demoni, la un moment dat nu corespundea cu greu realității,

dar s-a justificat mulți ani mai târziu, când a izbucnit revoluția rusă. Numai Dostoievski nu a înțeles suficient că „ nebunia revoluționară este doar reversul nebuniei reacționare, că același profesor dificil ne-a afectat spiritul reacționar ca și în revoluționism. Elementul de revoluție relevă limite extreme, elementul de reacție nu face decât să întărească aceste limite extreme. Trebuie să mă gândesc dacă Rusia nu este destinată să experimenteze oroarea celui mai extrem rău. Boala cronică a dezvoltării naționale ruse, în care s-a intensificat ruptura tuturor părților organismului poporului, a afectat cursul revoluției ruse, a dus la toate eșecurile acesteia.

Abia acum a fost scos la iveală falimentul întregii perspective asupra lumii intelectuale, inconsecvența internă și golul fundamentelor ideilor noastre radicale tradiționale. Această perspectivă intelectuală a fost hrănită de reacție și hrănește reacția, a fost concepută într-o boală gravă a organismului nostru național și boala nu face decât să se intensifice. Rusia, o țară atât de vastă, atât de misterioasă în măruntaiele ei, încât poate fi cel puțin obiectul experimentelor. Aceasta nu este Franța, în care viața începe la ordinele de la Paris și care era destinată să devină obiectul spiritului experimentalismului social și să arate clar morbiditatea anumitor aspecte ale dezvoltării europene. Dacă toate forțele ar fi îndreptate spre depășirea discordiei interioare dintre noi, atunci consecințele bolii ar putea fi slăbite, dar pentru aceasta, în primul rând, toate fundamentele viziunii intelectuale tradiționale asupra lumii trebuie să fie rupte și măturate, trebuie să fie o revoluție ideologică radicală. avea loc. Și o astfel de revoluție se pregătește deja pentru noi, care se produce imperceptibil la diferite capete ale vieții. Revoluția și reacția rusă au scos la iveală profundul antipomp al existenței umane și pregătesc o revoluție a spiritului. Rusia de maestru și Rusia intelectuală, acești dușmani primordiali s-au zdruncinat în fundamentele lor fundamentale, puterea primului în viață și puterea celui de-al doilea în idei se prăbușesc. Viața Domnului

și gândirea intelectuală sunt strâns legate, iar turma le este destinată în același timp. Nihilismul de sus π nihilismul de jos, nihilismul domnesc și birocratic π nihilismul intelectualității și al poporului și-au dat roadele vitale și criza ideologică nu poate consta acum decât în depășirea definitivă a oricărui nihilism. Criza ideologică, care va avea propriile sale consecințe sociale, duce la o nouă conștiință a ideii de popor ca realitate cea mai înaltă. Pe de altă parte, această criză trebuie să zdruncine în miezul cultului păgân al puterii, care inspiră puterea guvernantă, revoluția, birocrația și inteligența.

De multă vreme, în Rusia, oamenii caută oamenii ca pe un fel de realitate, iar cu voința, spiritul lor, ar dori să armonizeze structura socială. Dar empiric nu ni se oferă oamenii ca realitate, un astfel de fapt nu este perceput în experiență, este un fapt inteligibil. Poporul este o realitate mistică, această realitate este obiectul credinței, „lucrurile sunt denunțarea invizibilului, sperând să fie observate.” Pozitivismul nominal nu crede în realitatea generalului și de aceea

neagă realitatea oamenilor, desființează însăși ideea poporului ca un organism misterios.Dar aceeași contrabandă de pozitivism nominalist Inteligentsia rusă, otrăvită de pozitivism, a renunțat la ideea de popor ca idee mistică, dar crede în realitatea propriului popor , ca marele popor, clasele asuprite ale societății, țărănimea sau proletariatul . Minorul filosofic, și în popor - este testul, ca în realitate. Dar acesta este Proletarii nu va fi niciodată acceptat de același fapt, acest lucru fapt nu există, această realitate este și o ordine mistică și există o înclinare în invizibil.Emocrații ei cred într-un proletariat inteligibil, deoarece proletariatul empiric fie nu există deloc, fie există în forme foarte diverse care au puțin în comună cu „ideea” stării a patra. Unde este „proletariatul” din Anglia, empiric, experimentat? cred social-democrații

în proletariat în ciuda experienței Angliei și vor crede în ciuda oricărui empirism. Și dacă da, atunci de ce este absurd să crezi în oameni, în poporul adevărat, în această realitate misterioasă, în acest fapt inteligibil. Dacă credința în popor este superstiție, atunci superstiția și credința în proletariat și credința în popor ca clasă muncitoare și orice presupunere de contrabandă a realităților comune.

Zerourile poporului rus și ideea poporului rus nu și-au găsit o reflectare adecvată nici în guvernul nostru, nici în inteligența noastră. Birocrația a paralizat viața oamenilor, iar inteligența a schilodit gândul oamenilor. II, problema relaţiei dintre inteligenţă şi popor, izvoarele rupturii dureroase şi căile de vindecare, se pune cu o nouă şi nouă acuitate. În țara noastră, inteligența a devenit un grup social deosebit, un cerc, π apartenența acestuia este determinată nu de calitățile intelectului și nu de talente, ci de o dispoziție socială și morală deosebită. Mediocritatea și mediocritatea sunt clasate în rândul intelectualității, în timp ce Pușkin și Lev Tolstoi sunt excluși din ea. Dar el creează istoria și creează o cultură a oamenilor și a geniului, a poporului ”și a darului, a oamenilor și a inteligenței superioare a inteligenței superioare și a conștiinței superioare. Acel strat, pe care de obicei îl numim inteligență, este separat de oameni și opus acestuia, dar, în același timp, acesta nu este mediul geniului și talentului, al inteligenței superioare și al conștiinței superioare. Adevărata inteligență este darul de a exprima voința poporului și ideea poporului, geniul poporului, intelectul său. Dacă poporul în general și poporul rus în special există ca realitate generală și misterioasă, atunci trebuie să aibă propria sa reprezentare misterioasă, o reflectare adecvată a spiritului său. Credem că spiritul poporului rus s-a reflectat în marea literatură rusă, în caracterul deosebit al geniului și talentului nostru. Credem că voința oamenilor s-a reflectat într-un asemenea titan precum Petru cel Mare. Sufletul oamenilor s-a reflectat în St. Serghie de Radonezh, în pietatea populară rusă și alte aspecte ale mișcărilor noastre sectare, pline de sete mistică. Dacă spiritul popular organic era vizibil în literatura rusă, atunci rudimentele unei comunități organice sunt date în zemstvo, dar necesită dezvoltarea

sol al conștiinței superioare. Corpurile istorice sunt create de-a lungul a mii de ani și în câțiva ani este imposibil fie să le distrugi, fie să le recreezi din boboc. Rusia trebuie să crească cu creștere internă sau este amenințată cu moartea din cauza reacțiilor mecanice și a revoluțiilor. Numai caracterul organic al dezvoltării o pune în afara cercului fără speranţă al nebuniei reacţionare şi revoluţionare.

Dar dezvoltarea nu este niciodată complet nedureroasă și toate popoarele trec prin reacții și revoluții. Fiecare revoluție este o reacție la o reacție, după care vine o reacție la revoluție. Ambii indică în egală măsură boala organismului oamenilor, expun demonii care au prins rădăcini în sufletul oamenilor. Poporul este împărțit în „stânga" și „dreapta", în două rase, fiecare dintre ele consideră totul permis în raport cu cealaltă. „Stângii" consideră că „Dreptele" nu sunt aproape oameni, fiecare „Dreapta" este prezentat ca un răufăcător, iar „Dreaptele" îi tratează pe „Stângii" în același mod, dar și cu calități, iar tot ceea ce uman este accesibil. , atât pentru acei cât și pentru alții.Dar elementul de demonie face dificil să vezi o persoană, toți sunt surprinși, dar oamenii obișnuiți, dar rase ostile. II toată această groază se comite în societatea creștină. Este evident că societatea a plecat departe de Hristos, în care duhul necurat este atât de ferm adăpostit. Duhul necurat inspiră atât autoritățile, cât și revoluția, atât „dreapta" cât și „stânga".nu în puterea care ne este impusă, nici în cutare sau cutare socială. ordine, nu în violența uneia sau aceleia clase de societate, ci în interiorul, în păcat, de care suntem cu toții responsabili.păcat, naștere la o viață nouă. Rusia bolnavă trebuie să-și recunoască păcatele și să le ispășească, apoi demonii care o chinuiesc vor fi expulzați. Baza păcatului este apostazia internă. Atât „dreapta", cât și „stânga" trebuie să se pocăiască; primii trebuie să recunoască inevitabilitatea schimbărilor radicale, o răsturnare profundă care se transformă într-o nouă viață, iar cei din urmă trebuie să recunoască inevitabilitatea

servitismul, protecția profundă a ceea ce a dobândit valoare eternă în istorie și este baza lui absolută. Atunci doar „dreapta" va înceta să fie amenințată de demonii revoluției, iar „stânga" de demonii reacției. Atata timp cat autoritatile nu isi dau seama ca statul actual, legea, economia, familia, morala, sustinute cu forta de ea, nu sunt crestine, pana atunci, pedeapsa lui Dumnezeu o va ameninta cu o revolutie. Până când revoluția își va renunța la automulțumirea și autoafirmarea, până atunci reacția o va amenința. Comuniunea cu ființa superioară trebuie să fie întotdeauna precedată de pocăință, iar pocăința încă nu este vizibilă de nicio parte, ci doar complezență și instincte nestăpânite. Criza pe care o trăiește acum Rusia trebuie să ducă la o ruptură definitivă cu tradițiile puterii reacționale și ale nobilimii reacționare, precum și cu tradițiile inteligenței revoluționare și ale „poporului" revoluționar4* în numele ideii populare, idee despre oameni, ca organism mistic, care are un mare scop în ira.

Cultul forței i se va opune întotdeauna cultul forței, iar o putere va trebui să cedeze altei puteri. Pentru a întâlni un animal, iese un alt animal. Și unde este adevărul care învinge puterea bestială, adevărul care este mai puternic decât orice forță? Adevărul se naște în biruința asupra păcatului și asupra forțelor brutalizate.

Nu este adevărat că elementele revoluției pot să hrănească măcar pe oricine, că dezvăluirea revoluției poate da pâine. În acest sens, trebuie în primul rând să ne trezim, să ne dăm seama că pâinea este asigurată de dezvoltarea socială a muncii, un proces economic creativ, care întotdeauna pare prea lent pentru cei flămânzi. Hrănitoarea mișcare muncitoare din țara noastră va pleca de la celulele sociale primare și trebuie să treacă de la iluziile alchimiei politice la economismul sănătos, la creativitatea socială și culturală. Numai munca de creație culturală este capabilă să dezarmeze demonul reacției și să slăbească demonul în cadrul mișcării de eliberare însăși.

O persoană nu poate fi liberă în timp ce are demoni în el, este legată de lanțuri și legături. Cercul vicios al reacțiilor și al revoluțiilor este constrângerea, înrobirea. Poți să ieși din acest cerc de coșmar doar alungând necuratul

spirit, eliberat numai de demoni. Cine poate fi eliberatorul, cine are puterea de a porunci demonilor să iasă afară? Reacția nu este capabilă să alunge demonii revoluției, iar revoluția nu este capabilă să alunge demonii reacției, unii demoni îi susțin și îi hrănesc pe alții, sunt aceiași demoni. Puterea conducătoare nu are forța de a învinge anarhia haotică, iar inteligența revoluționară și poporul revoluționar nu au forța de a învinge guvernul reacționar demonic și partea reacționară a societății. Rusia rupe legăturile și este urmărită de demoni în deșerturi, în deșerturile reacției haotice și revoluției haotice. Numai Isus poate porunci spiritului necurat să părăsească trupul Rusiei. Numai Hristos poate fi izbăvitorul. Dar pentru aceasta trebuie să te întorci lăuntric către Hristos, să cauți în El potolirea setei tale și rezolvarea chinurilor tale. Credem că o astfel de criză are loc acum în inimile frânte ale celor mai buni dintre revoluționari. Printre bolnavi și posedați sunt mulți care sunt demni de o soartă mai bună și mai înaltă. Trupul multora dintre cei acum înnebuniți poate fi sediul unui spirit pur. Câți sunt printre obsedați și nebuni, printre revoluționari, sunt căutători de adevăr și căutători de Dumnezeu. Poate că se vor găsi printre reacţionari. Când spiritul necurat este alungat, numai atunci adevărata natură a oamenilor, adevărata voință a poporului rus va fi dezvăluită, atunci ideea Rusiei va fi recunoscută. Și duhul necurat va intra acolo unde îi este locul – în turma de porci. Porc, grosolănia vor deveni nebuni. Iar rândurile sale sunt recrutate dintre reacţionari, şi dintre revoluţionari, şi dintre moderati. Turma Evangheliei de porci este un simbol al porcilor, al nepoliticosului, care ea însăși atrage demonii la sine, în care demonii trebuie să treacă din trup, menit să fie locuința unui spirit curat. Cât de mare va fi această turmă, nu putem ști. În frenezia reacției se poate simți acum o porcă aproape completă. Orice câștigă empiric, orice prevalează cantitativ, cunoaștem o singură cale de vindecare, aceea este Hristos,

lepădarea interioară de sine în numele Său, întoarcerea interioară către El. Rusia așteaptă dezintegrarea și distrugerea dacă problema vieții sale sociale este pusă pe pământul puterii fără Dumnezeu. Numai în adevărul lui Hristos este puterea mântuirii.

ÎMPOTRIVA „MAXIMALISMULUI·· ')■

Întrebarea esenței „maximalismului” se naște din adâncurile vieții. Revoluția rusă a dat acestei întrebări o urgență deosebită. Nu vorbesc despre acel maximalism specific care este asociat cu exproprieri, crime etc., mă refer la principiu. de maximalism, pe care majoritatea intelectualității ruse, care a stat la baza revoluției ruse și a dus deja la consecințe fatale, la o reacție neagră și urâtă.Ma interesează nu atât maximalismul politic și social, cât și cel religios. psihologia maximalismului Unele dintre articolele sale anterioare evocă un protest viu împotriva maximalismului religios. părtinirea este vizibilă în primul rând în brandul lăudat. Psihologia religioasă maximalismul este extorcare ceea ce Dumnezeu nu a meritat încă, există o cerere pentru un miracol. Această extorcare, această exigență exorbitantă nu numai față de sine, ci și față de ceilalți oameni și față de întreaga lume, mi se pare neplăcut. Predicarea maximalismului, atât social, cât și religios, dă de prea multe ori naștere la ură în loc de iubire, separă în cele din urmă pe toți și totul, întrerupe toate căile. Predicarea totul sau nimic se poate dovedi cu ușurință a fi imorală, deoarece nu încurajează nimic-

') Publicat în „Moscova Jezhepedlyink” 6 septembrie 1909

lanie în mintea unei mase de oameni slabi. „Totul” nu poate fi realizat sau este nerezonabil de dificil și „nimic” câștigă.

Întrebarea maximalismului este fundamental falsă atunci când este contracarată de compromis, cale de mijloc, oportunism etc. Întrebarea este prea simplificată când maximalismul este caracterizat prin formula „totul”, iar orice altă direcție și dispoziție prin formula „ceva”. Se presupune că numai maximalismul este principial, ideologic și că tot ceea ce nu este maximalism este un compromis cu principiul, o înțelegere cu ideea, adică același principiu, dar nu dus la capăt, aceeași idee, dar oprită la jumătate. Această afirmație falsă a întrebării este susținută și de Sventsitsky. Maximalismului i se poate opune un alt principiu, non-maximalist, o altă idee, nu mai puțin puternică. Non-maximalismul și anti-maximalismul pot fi la fel de principiale, la fel de ideologice, la fel de radicale și înflăcărate în felul său, precum este maximalismul. Principiul non-maximalist poate conduce la fel de consistent, la fel de extrem ca maximalistul. Direcția „moderată” poate fi la fel de principială și la fel de radicală ca și direcția maximalistă. În esență, orice dispoziție ideologică și direcție principială dorește sincer să atingă un maxim, nu un minim, tinde spre „totul”, și nu spre „ceva”. ” , iar singura întrebare este cum se ajunge la maxim, și maximul a ceea ce se discută.

Dacă nu sunt de acord cu Svenshchkim, nu este pentru că vrea maxim, „totul”, ci vreau minim, „ceva”. De asemenea, vreau „totul”, maxim, dar putem fie să ne străduim pentru un alt maxim, să vedem „totul” în moduri diferite, fie să înțelegem modalitățile și mijloacele de a realiza totul în moduri diferite.

În general, ei uită că tacticile maximaliste revoluționare pot fi condamnate pe motiv că realizează un minim, mai puțin și nu mai mult decât dorește. În plină revoluție rusă, mulți erau conștienți și prevedeau că tactica revoluționar-maximalistă va duce la o reacție rapidă, că aceste tactici vor împiedica realizarea unor câștiguri care s-ar fi putut obține în condițiile momentului istoric. Au fost aceste premoniții oportuniste? Cursul revoluţiei ruse şi

rezultatele sale parțiale justifică suficient adevărul că nu orice tactică maximalistă duce la rezultate maxime, ceea ce duce prea adesea la un minim extrem. Opinia răspândită că maximul revoluționar este întotdeauna adevăratul radicalism, adevăratul principiu, adevărata ideologie, este o eroare grosolană, o părere vulgară. Este o prejudecată că în politică trebuie întotdeauna să alegeți între extreme general recunoscute: o extremă se poate dovedi a fi cea mai proastă cale de mijloc. Pot să resping în mod fundamental atât negru, cât și roșu, să refuz nevoia de a alege între aceste culori și să iubesc culoarea verde, violet sau alta. Există un al treilea principiu, la fel de diferit de maximalismul de stânga și de dreapta, și nu un punct de mijloc, nu un compromis, ci o a treia idee diferită, profundă și radicală.

Această întrebare este foarte complicată. Fiecare persoană credincioasă, sinceră, ideologică își dorește întotdeauna maximul, dar se poate înțelege cum să se atingă acest maxim în moduri diferite. La baza oricărei tactici „maximaliste” stă o exorbitantă importanță umană de sine, nerăbdarea isterică și adesea obsesie, frenezie. Psihologia „maximalismului” în majoritatea cazurilor este asociată cu o obsesie maniacală pentru o singură idee, nu foarte încăpătoare, care este văzut ҍ această linie este linie trasată. Maximalistul se mișcă de-a lungul ei, neobservând nimic în jur, nepercepând toată bogăția ființei. Întreaga întindere a vieții este închisă acestui tip de maximalist, el nu este capabil să simtă prezența propriei idei în toate manifestările vieții, în toată cultura. Punctul spre care maximalistul merge în linie dreaptă, neobservând nimic sau pe nimeni, se poate dovedi cu ușurință a fi un gol, iar linia mișcării sale trece prin ființă. Există ceva apăsător, ca un coșmar, în psihologia maximalismului, nu se simte lățimea spirituală, spațialitatea, darul divin de a înțelege și de a simți mult. Maximalismul pune o povară grea asupra vieții, respinge de idealul sfințeniei, conține acel fanatism moral care se opune profund esenței religiei lui Hristos. Maximalist-revoluționar se consideră un salvator

lume și se consideră judecătorul lumii. Dar a existat un singur Mântuitor pe lume și nici o persoană nu poate pretinde că salvează lumea însuși. Iar judecătorul lumii nu va fi decât un om. Maximalistul vede sursa răului în afara lui, în alți oameni, în forțele exterioare, în acelea sau în alte pături ale societății și dorește atât de pasional să pronunțe o judecată asupra acestui rău, încât nu mai poate vedea răul în sine, cât de umil. el ar fi în aparenţă. Maximalismul este profund opus creștinismului, deoarece toți cei care mărturisesc maximalism consideră lumea că stă în rău, iar ei înșiși sunt salvatorii lumii, rămânând în afara acestui rău. Dar păcatul fundamental al maximalismului este încă acela că este anti-cultural și anti-istoric.

Maximalismul coerent, desăvârșit, este de conceput doar într-un mod individualist. Individul atinge maximul prin părăsirea istoriei, prin chemarea istoriei, prin negarea istoriei. L. Tolstoi este un maximalist tipic. Maximalismul este atât de păcătos încât se străduiește să atingă nu maximul universal, ci maximul individului, se gândește la sine mai mult decât la lume. Inteligentia noastră revoluționară s-a străduit întotdeauna nu atât pentru obținerea unui rezultat binecunoscut pentru Rusia și pentru poporul rus, cât pentru păstrarea propriei sale purităţi. Maximalismul este forțat să nege sensul istoriei lumii și etapele sale și nu poate găsi justificare pentru creativitatea culturii. Maximalismul este incompatibil cu conștiința religioasă a adevărului că lucrarea de mântuire este realizată de istorie, că această lucrare este universală. Pentru păcatele lumii, în încătușarea fiecăruia de către toți și orice, în responsabilitatea reciprocă pentru rău, se pun limite pentru orice acțiune istorică. Maximul acțiunii istorice este întotdeauna legat de gradul de victorie asupra păcatului și orice încercare de a atinge un maxim, în afară de această victorie interioară asupra păcatului, este în sine păcătoasă. Victoria asupra păcatului nu se realizează prin răsturnări sociale exterioare, nu se realizează nici printr-o adunare constituantă, nici prin naționalizarea pământului, nici prin socializarea instrumentelor de producție, sau ceva de genul acesta. Este nevoie de o revoluție interioară, de o renunțare conștientă la voința umană în numele voinței

Doamne, atunci doar o revoluție socială va fi o naștere la o viață nouă. Maximalismul este asociat cu o înțelegere falsă a dezvoltării, nu vede că începuturile absolute stau la baza oricărei dezvoltări, și nu numai la sfârșit, ca obiective care trebuie atinse. În conservatorism, ca și păstrarea eternului în trecut, există și un bob sănătos, fundamentul absolut al istoriei și culturii. Maximalismul nu vrea să vadă aceste fundamente absolute, el neagă eternul din istorie, iar în strădania sa de a realiza mâine absolut trece cu ușurință în nihilism.

Sventsitsky, în apărarea maximalismului, stă pe un punct de vedere individual-moral, toate argumentele sale au un caracter moral individual. Când îi oferă prințului E. II. Trubetskoy să-și împartă proprietatea către săraci, iar în aceasta vede maximalism, pentru care este gata să-l ierte pe Trubetskoy, că nu cere o adunare constitutivă, se dezvăluie în mod clar că, în această întrebare, angrosismul nu se

află pe universal punct de vedere religios. Sensul religios al istoriei nu se realizează în acest mod individual. Creștinul credincios Sveptsitsky și maximalismul său diferă de maximalismul social-revoluționarilor și social-democraților. Dar mi-e teamă că psihologia lui este prea aproape de vechiul revoluționism social și la acesta se adaptează prea mult creștinismul.

Eu cred că lumea se îndreaptă spre cea mai profundă revoluție religioasă, poate că lumea se apropie de ea, dar această credință nu mă obligă să accept principiul maximalist și tactica maximalistă. Eu cred că un nou principiu religios, încă nedescoperit, intră în lume, că o nouă idee religioasă va face o revoluție în lume, dar acest principiu în sine nu este deloc maximalist și nu are nimic în comun cu tactica maximalistă . II este întrebarea, a fost totul grozav în istorie, fiecare dezvoltare din ea, fiecare creativitate din ea, maximalist? Gândind) că istoria a fost făcută religios nu după principiul maximalist. Se poate spune că cel mai mare geniu religios, apostolul Pavel, a fost un maximalist din punctul de vedere al lui Sventsitsky? Desigur că nu

și tocmai pentru că nu exista în el un fals maximalism, el a introdus religiile lui Hristos în istoria lumii. Apostolul Pavel, ca orice geniu, ca orice persoană inspirată divin, a avut simțul timpului și al timpului, un simț religios-cosmic al istoriei, lățimea și spațialitatea sufletului. Unitatea cu istoria este bună. Constantin cel Mare a fost tot atât de rău. geniul creștinismului ca apostolul Pavel a fost geniul său bun. Pavel a fost un nou principiu în lume, Constantin compromisul. iar opera sa are o semnificație nu numai cultural-istoric, ci și religioasă. Reforma lui Luther a marcat o revoluție în istorie. A fost Luther. un maximalist?Toată lumea știe că Luther nu a fost un maximalist, iar diferite secte revoluționare din epoca Reformei au fost maximaliste.Aceasta este o mișcare de reformă ionică extrem de revoluționară a avut puțină importanță: maximaliștii religioși au așteptat cu exaltare debutul regatului mileniului, au fondat cetatea lui Dumnezeu, în care se petrecea haosul, dar a rămas în afara realizării sensului religios al istoriei. „Maximalismul” acestui gen de mișcare le-a făcut antiistorice și anticulturale, aproape obscurantiste. Lassalle, nu fără motiv, a considerat mișcarea țărănească revoluționar-religioasă a Reformei ca fiind reacționară. Nemaximalistul, „moderat” Luther a fost de multe ori mai progresist și religios și cultural și istoric puncte viziune. II toate figurile publice de geniu, precum Cromwell, Mirabeau, Bismarck, nu erau maximaliști, mai degrabă oamenii limitati erau maximaliști. Necazul este că în religie „maximalismul" duce la sectarism, la o falsă exaltare, aproape patologică, și deseori se termină în nebunie sălbatică. Spiritul universal este întotdeauna opus maximalismului sectar. În politică maximalismul este antireligios sau invers religios. , din moment ce idolatrizează obiectele sociale, lucrurile exterioare, cutare sau cutare sistem social, vrea raiul pe pământ împotriva și pe lângă paradisul ceresc și se termină întotdeauna în idolatrie.

Cel care vrea să ajungă în paradisul său, maximul său, indiferent de schimbarea esenței lucrurilor, rădăcina naturii umane, nu numai fără biruință asupra păcatului, ci și fără conștiința păcatului. În elementul maximalismului revoluționar, se naște întotdeauna o apocalipsă inversă, o apocalipsă anti-creștină: o sete de împărăția lui Dumnezeu pe pământ, dar fără Dumnezeu, o împărăție care este în interior nemeritată și o premoniție a puterii pământești viitoare.

Trebuie să se elibereze religios de acest maximalism, să devină mai modest și mai smerit, să simtă cu toată ființa neputința umană și inevitabilitatea abandonării unei voințe mai înalte. Trebuie să ne dăm seama că mântuirea este opera muncii istorice mondiale și că drumul acestei lucrări este complex și variat, că creșterea vieții este organică și lentă. Și mai întâi de toate, și mai presus de toate, este necesar să ne dăm seama că răsturnările religioase din lume vor veni din interior, și nu din afară, dintr-o tulburare interioară în inimile oamenilor, dintr-o convertire interioară la Hristos și orice altceva. , totul extern, va fi adăugat. Maximalismul social și maximalismul pseudo-religios netează ura și răutatea în loc de iubire, blestemă totul și pe toți, excomunică și taie și este contrar spiritului lui Hristos, spiritului iubirii și blândeții. Caracterul maximalist al revoluției noastre, care a stors de la Dumnezeu ceea ce noi încă nu câștigam în interior, a umplut Rusia de răutate. Apărarea maximalismului lui Brand joacă acum în mâinile răutății și discordiei. La întrebarea lui Sventzptsky, unde ar trebui să fii maximalist și dacă este posibil să nu fii nicăieri, voi răspunde: nu trebuie să fii maximalist nicăieri, dacă însuși principiul maximalismului, starea sa inițială este falsă, dar întotdeauna și în orice trebuie să fii un radical, să privești la rădăcina lucrurilor, să gândești și să simți totul în esență, să schimbi primarul, și nu derivatul și secundar, să cunoști prețul succeselor externe, externe în viață, să simtă caracterul iluzoriu al adunărilor constituente, al republicilor democratice, al naționalizărilor și al socializărilor, luate abstract, să înțeleagă pericolul demonic al oricărei exaltări false, al oricărei demersuri, al oricărei aroganțe și extorcări.

MEREZHKOVSKY DESPRE REVOLUȚIE ').

Noua carte a lui D. S. Merezhkovsky „Nu lumea, ci sabia” este la fel de strălucitoare ca stil aproape tot ce este scris de acest scriitor. Din punct de vedere al conținutului, această carte este foarte interesantă, pune pe teme bolnave și de viață, dar suferă de vag de gândire, confuzie filozofică și o atrofie a simțului realității. Merezhkovsky pune o anumită schemă religioasă la baza cărții sale, dar dezvăluirea acestei scheme în aplicarea vieții nu este întotdeauna clară. Repetarea artistică a unei idei este adesea înlocuită de dezvoltarea ideilor, dezvăluirea conținutului lor. Ultima carte a lui Merezhkovsky dezvăluie schimbări majore în el: cartea este dedicată analizării revoluției din punct de vedere religios, iar autorul fie s-a gândit puțin la revoluție, fie a gândit altfel. În atitudinea lui Merezhkovsky față de revoluție există o mare ambiguitate, se simte o mare lipsă de

experiență. Despre revoluție Merezhkovsky vorbește prea mult din exterior, nu a trăit în ea, iar teoretic și practic o privește de departe, de parcă ar fi un fel de doamnă frumoasă. Mi se pare că lui Merezhkovsky îi lipsește în general o percepție realistă a realității și nu are un sentiment direct despre ceea ce se întâmplă acum cu Rusia. Această lipsă de realism în percepția realității este legată de j Merezhkovsky cu temperamentul său artistic romantic, cu caracterul său literar. Merezhkovsky este un realist în ideile sale religioase, dar romantismul său literar s-a manifestat întotdeauna printr-o tendință irezistibilă la extrem, la grandios, la catastrofal, la tragic, la pre-

!) Publicat în Moscow Weekly, 2 iunie 1908.

sensibil. El vede doar extreme, doar poli, răul însuși este perceput ca ceva grandios, mijlocul, planul vieții, micimea și nesemnificația răului, nu vrea să observe deloc. Stilul genial al lui Merezhkovsky are o înclinație pentru efectul dramatic. Merezhkovsky gândește în mari antiteze, el percepe estetic doar limitele, în timp ce realitatea în concretețe și individualitate, întregul mediu mixt al vieții, nu este percepută și reprodusă. Aceasta este puterea aparentă a percepțiilor sale religioase și slăbiciunea evaluărilor sale asupra realității, sentimentele sale de oameni vii. A avut un interes religios pentru revoluție, dar proza de viață care hrănește și aranjează oamenii nu-l interesează, nu există pentru el. Evoluție socială, reforme sociale - toate acestea sunt neplăcute din punct de vedere estetic pentru Merezhkovsky, el are nevoie de răsturnări geologice, catastrofe cosmice și tânjește cu nerăbdare să le vadă în ceva deja întruchipat sau încarnat istoric. În urmă cu câțiva ani, Merezhkovsky a încercat să vadă în autocrația rusă un grăunte religios, potențialul unei comunități religioase, a justificat autocrația din punct de vedere religios. Curând a devenit deziluzionat. Acum Merezhkovsky încearcă să vadă în revoluție grânul religios, potențialul aceleiași comunități religioase, justificând religios revoluția. Autocrația și revoluția sunt limite extreme, poli, pe care Merezhkovsky le percepe nu atât în mod realist, cât și estetic. Nu a simțit realitatea autocrației și nu a simțit realitatea revoluției, rămâne un scriitor abstract în politică. Ideea mistică a autocrației avea prea puține în comun cu autocrația actuală, iar ideea mistică a revoluției este la fel de departe de revoluția reală. Merezhkovsky, așa cum spune, vede prin baza mistică a empirismului istoric, dar nu vede empirismul istoric în sine. Realitatea empirică rămâne în conștiința lui, parcă, ruptă de principiul său fundamental misterios. Justificarea religioasă a autocrației empirice și justificarea religioasă a revoluției empirice sunt două ispite identice, două ispite ale prințului acestei lumi. Dar această tentație este foarte de înțeles, deoarece este greu de simțit

carne de ric. Există o nevoie profundă de a conecta propria credință cu empirismul. Ca romantic și estetician, Merezhkovsky nu poate alege

decât extreme, doar limite, iar în limitele empirice ale revoluției se poate găsi la fel de puțină carne sfântă ca și în limitele empirice ale autocrației.

Merezhkovsky, împreună cu Gippius și Fplosofov, au publicat recent în limba franceză cartea „Le Tsar et la Revolution”, în care își definea atitudinea față de revoluția rusă și își exprima căutarea pentru revoluția cărnii sfinte.Colecția rusă cuprindea o prefață la cartea franceză și un articol „Revoluție și religie”. Merezhkovsky face un mare efort pentru a apăra religia de suspiciunea că este reacționar, argumentând că religia și revoluția sunt una. Dar însăși întrebarea dacă religia lui Hristos este reacționară sau revoluționară mi se pare o neînțelegere. A crede în Hristos înseamnă a recunoaște că El este cel mai înalt criteriu al vieții. Religia lui Hristos și fiecare religie este cel mai înalt standard de progresivitate, de adevărată valoare și nu poate fi judecată din punctul de vedere al revoluției sau al reacției. Totul trebuie să fie subordonat religiei, iar religia nu poate fi subordonată nimic. Pentru Merezhkovsky, desigur, religia este mai presus decât revoluția, dar oamenii îl pot urma, pentru care revoluția este mai presus decât religia și religia va fi un mijloc de combatere a absolutismului, una dintre modalitățile de atingere a obiectivelor pur sociale. II prin încercarea sa de a îmbina religia cu revoluția, Merezhkovsky poate da naștere la neînțelegeri: însăși dorința de a dovedi natura revoluționară a religiei cu orice preț este la fel de tentantă ca și dorința de a-i dovedi natura reacționară. O revoluție va deveni religioasă numai atunci când renunță în mod conștient la criteriul revoluționar ca fiind cel mai înalt, adică va înceta să mai vadă religia în revoluția însăși și va simți nevoia de a reevalua valorile revoluționare, subordonându-le unui criteriu religios. Este imposibil să ne imaginăm ceva mai teribil și mai respingător decât transformarea religiei într-un instrument utilitar al politicii. Și odată cu anarhia modernă a spiritului, este foarte ușor să faci din religie o nouă tactică. Inteligența noastră a apreciat întotdeauna religia

din punct de vedere al progresismului și revoluționismului, și deci trecut de căutările religioase ale celui mai mare popor rus.

Primul articol din noua colecție a lui Merezhkovsky este foarte bun. „Sabia” este unul dintre cele mai bune articole ale lui Merezhkovsky, este un articol foarte necesar, de mare ajutor celor care trec printr-o criză. singurul sens al vieții posibil pentru om. Pentru a înțelege irezistibilitatea acestei antinomii, este nevoie de experiență. al iubirii și al morții. Fiecare om a avut sau va avea. Fiecare om, la un moment dat al vieții sale conștiente, este condus de cele mai mari două realități ale ființei – iubirea și moartea – la necesitatea religiei." Dar cum să cucerești moartea cu dragoste? Singura cale de ieșire poate fi religioasă, iar toate celelalte căi sunt iluzorii. Merezhkovsky respinge pe bună dreptate o serie întreagă de ieșiri false ale omului modern din tragedia vieții și a morții. Acestea sunt punctele de desfacere pseudo-religioase: arta ca religie, știința ca religie, familia, clanul ca religie, comunitatea ca religie. Adevărata victorie

a iubirii asupra morții este dată doar în învierea lui Hristos. „Dacă Hristos nu a înviat, atunci credința noastră este zadarnică. Și nu numai credință, ci și speranță și iubire. Dacă Hristos nu a înviat, atunci El este răstignit cu vrednicie, căci El a înșelat omenirea prin cea mai mare dintre toate înșelăciunile, pretinzând că Dumnezeu este Tatăl Ceresc: Dumnezeu, care a permis distrugerea în moarte a unei astfel de personalități, ceea ce întreaga lume nu este. merită, nu este Tatăl, ci călăul, nu Dumnezeu, ci diavolul, și întreaga lume este batjocura acestui diavol asupra omului, toată natura este nebunie, osândă și haos. Adevărata înviere a lui Hristos d) nu este doar esența a creștinismului, punctul central al acestuia, dar și începutul unui nou proces religios în lume, care este așteptat de toți cei care au aspirații puternice pentru realizarea

Merezhkovsky folosește termenul inexact din punct de vedere filosofic de înviere „fizică”.El nu este deloc un filosof și își slăbește învățătura religioasă legând-o cu critica filozofică neînțeleasă, ignorând formele superioare ale filosofiei.

împlinirea profețiilor creștine despre Împărăția lui Hristos pe pământ și despre învierea generală, aspirațiile lui Merezhkovsky sunt foarte puternice și predică religia Sf. Duhul, care este chemat să împlinească profețiile creștinismului, așa cum Noul Testament a împlinit profețiile Vechiului Testament. Viața a încetat în vechea biserică, biserica binecuvântează reacția și blestemă mișcarea spre libertate. Dar în lumea însăși începe o nouă viață religioasă, în ea există potența unui altar. „Spiritul lui DyIppt, hD vrea.” II respirația spiritului Merezhkovsky, el a văzut în toată mișcarea de eliberare. În socialism și anarhism, sunt date bucăți de adevăr antidimensionate care pot fi realizate și combinate numai în planuri de religios”).Su despre relația dintre religie și revoluție. Dar în formularea generală și negativă a întrebării, Merezhkovsky este mai puternic decât în aplicarea concretă la realitatea istorică.

Merezhkovsky are o sete romantică de grandios, de nemaiîntâlnit, care transcende toate limitele, o sete de materializare a misticului. Și așa, în revoluția rusă, pe care a observat-o de la mare distanță, a simțit un astfel de fenomen super-pstoric. Potrivit lui Merezhkovsky, revoluția „due Rusia de pe toate țărmurile istorice.” În ea, parcă, începe un proces supraistoric, apocaliptic. Revoluția rusă se dovedește a fi „ultimul act al tragediei eliberării lumii. " Merezhkovsky conferă un caracter apocaliptic luptei rezoluției ruse împotriva autocrației ruse. Pentru el autocrația este religioasă, iar revoluția este religioasă. Autocrația rusă este un fenomen de ordin mistic, legat de Ortodoxia. Merezhkovsky a afirmat acest lucru chiar și atunci când spera să vadă în autocrație un grăunte de carne socială sfântă. Apoi l-a văzut pe Hristos în autocrație, acum îl vede pe Antihrist, acum îl vede pe Hristos în revoluție. Dar lupta lui Merezhkovsky cu autocrația este, în principal, lupta lui cap cu el însuși.

) Am dezvoltat această idee în cartea mea New Religious Consciousness and the Public.

pe sine, cu trecutul, cu propria ispită, iar această formă de luptă nu este obligatorie pentru cel care nu a recunoscut niciodată semnificația religioasă în spatele autocrației. Poziția teoretică a lui Merezhkovsky este slavofilismul revoluționar răsturnat, care astăzi vede în revoluția rusă aceleași trăsături înalte ale spiritului rus pe care le-a văzut vechiul slavofilism în autocrația rusă. Această atitudine revoluționară neoslavă și-a găsit o expresie strălucitoare în prefața cărții franceze. Această prefaţă se încheie cu cuvintele: „anarhişti atât de singuri, prea timpurii, ca Bakunin, Tolstoi, IIItirner, Nietzsche *) sunt vârfuri muntoase luminate de primele raze ale zilei; iar mai jos, unde noaptea este încă întunecată, nenumărații noștri frați invizibili, oamenii muncitori ai lumii, marea armată a viitoarei revoluții mondiale. Credem că mai devreme sau mai târziu va ajunge la ei vocea tunătoare a revoluției ruse, în care trâmbița arhanghelului va suna peste vechiul cimitir european, anunțând teribila judecată și învierea morților.Aceste cuvinte sună neplăcut, taie ureche . Multă moarte, și nu în această revoluție, țeava arhanghelului va suna, intrând la sfârșitul istoriei. Sunt alături de Merezhkovsky, s-ar părea pe pământul unora și la fel, greșelile sale, greșelile lui , ghinionicul lui simț al studiului, nefericitul lui. Consider autocrația rusă și revoluția rusă ca fiind o amăgire periculoasă cu apocalipsa. Toată istoria lumii este legată de apocalipsă, iar revoluția rusă este și ea legată de aceasta, dar mai puțin toată revoluția noastră tristă anunță sfârșitul și învierea.. a dat lovitura noastră politică o foarte Rusia nu trebuie să termine lucrarea lui Petru cel Mare, să se alăture în cele din urmă la cultura mondială, să înceteze să mai fie o țară asiatică. Această faptă aparent modestă are o semnificație religioasă, dar din ea nu poate ieși o răsturnare religioasă la nivel mondial.

1) Merezhkovsky face o mare greșeală incluzându-l pe Nietzsche printre anarhiști.

Revoluția rusă nu este religioasă, iar sălbăticia anarhică care s-a răscolit la sfârșitul revoluției este foarte asemănătoare cu acea sălbăticie anarhică pe care s-a construit de multă vreme vechea noastră statulitate.

Rusia este plină de mari oportunități și Merezhkovsky are dreptate în caracterizarea Rusiei ca antipodul Europei. Dar este plin de sălbăticie și lipsă de cultură, nu există o dezvoltare elementară a auto-activității umane în ea, nu există un simț elementar de responsabilitate al individului pentru propriul său destin și pentru destinul patriei sale. Revoluția a reflectat atât laturile superioare ale spiritului nostru, cât și sălbăticia noastră, incapacitatea de creativitate și sclavia interioară. Merezhkovsky, prin natura sa, este un occidentalizator cultural, pastrand sub aceasta carapace aspiratiile misopiste ale spiritului nostru national. De ce nu vede că această

carne culturală occidentală este necesară pentru toți rușii, că fără un minim de cultură occidentală Rusia va pieri? Acest lucru se explică prin faptul că Merezhkovsky are un simț slab al întregului popor, îi simte doar pe aleși, doar un cerc și aproape că nu simte Rusia ca un singur organism, nu-l chinuie cu responsabilitatea pentru aceasta. II Merezhkovsky judecă revoluția după indivizi, și nu după mase.

Merezhkovsky este tentat de schema conform căreia noua epocă religioasă, epoca Sf. Spiritul începe în lume, în revoluția mondială, în religia omenirii, care este religia inconștientă a Spiritului. În umanism există un adevăr religios inconștient legat de religia lui Hristos, acest lucru este incontestabil și cel mai puțin aș vrea să-l neg. Dar când, în secolul al XIX-lea, umanismul a trecut în religia omenirii, el s-a rătăcit în mod clar pe calea nu numai anti-creștină, ci și fără Dumnezeu. În declarația drepturilor omului și cetățeanului se simte suflarea Duhului, iar originea istorică a declarației drepturilor este religioasă. Drepturile omului nu numai că nu sunt religia omenirii, ci chiar se opun acestei religii false. Drepturi

!) Vezi excelenta carte a lui Weingarten Reforma populară în Anglia în secolul 17. În carte, Merezhkovsky a putut citi multe idei despre al Treilea Testament, despre religia Duhului Sfânt, despre comunitatea sfinților, despre revoluția mistică de pe baza pgma creștină.

ființele umane au o sursă supraomenească, divină și, prin urmare, au elementele adevărului divin-uman: revoluția, bazată pe religia umanității, respinge tot ce este supraomenesc și abia atunci va fi în ea suflarea Duhului când se va lepăda. îndumnezeirea omului şi pentru că el renunţă. Într-un anumit sens, închinarea la foc este superioară din punct de vedere religios față de închinarea umană. Merezhkovsky caută carnea sfântă a lumii, care să intre în biserica viitoare, în care ar exista elemente ale unei noi revelații. Însăși căutarea lui este dreaptă și sfântă, dar el merge într-un mod eronat și iluzoriu. Problema este că baza maximalismului revoluționar este negarea lumii, și nu afirmarea lumii, că în revoluționismul social nu întâlnim carne sfântă. ci o negare ascetică a cărnii. În revoluția rusă, această asceză, această lepădare a lumii ortodox-creștină întoarsă pe dos, a avut un efect cu o forță deosebită. Tipul pronunțat de revoluționar rus care a ajuns până la capăt este tipul ascetului. Psihologia revoluționară este o ruptură cu carnea istorică. Există o licărire de sfințenie creștină în viețile unor revoluționari, dar sfinții creștini înșiși erau nemăsurat mai înalți și mai adânci. Revoluționarii asceți neagă această lume și nu recunosc altă lume. II această nouă asceză dă uneori un sentiment de inexistenţă. Cel mai teribil lucru din psihologia revoluționară ascetică este predicarea sărăciei vieții și a sărăciei în numele cine știe ce. Ascetul creștin a negat o lume, a renunțat la falsele binecuvântări lumești, dar în el trăia deja o altă lume, o lume infinit de bogată. În noua asceză nu există bogății ale altor lumi. În laicul obișnuit, care își iubește patria, este legat de carnea și sângele ei istoric, plin de interes pentru viața concretă, există mai multă carne, mai multă pace decât în revoluționarul non-conducător-maximalist. Carnea lumii era puternică în Goethe, acest

antipod al eroului maximalismului revoluționar. Această carne se află în creativitatea culturii, care este pusă sub semnul întrebării și restricționată în drepturile sale de maximalismul revoluționar. Revoluționarii noștri, vechii populiști, Narodnaya Volya și chiar noii revoluționari, consideră bogăția vieții, afirmarea cărnii în istorie și în individ.

acasă înaintea oamenilor, păcatul înaintea omenirii viitoare. Sacrificiul întregii vieți moderne în numele viitorului, care a fost ridicat la un principiu. Unde este carnea pe care o caută Merezhkovsky? A dat peste o nouă formă de asceză, dar lipsită de realități religioase, divorțată de credința într-o altă lume.

Pe vremuri, semnul crucii era afișat pe steagul legiunilor romane, iar acesta a fost un fapt fatal în istoria creștină. Carnea creștină nu s-a format din aceasta. Noua conștiință religioasă este în pericol să-și afișeze semnul crucii asupra legiunilor socialismului revoluționar. Aceeași eroare se repetă. Carnea revoluției, ca și carnea autocrației, nu este trupul sfânt creștin. Carnea sfântă pe care o așteaptă Merezhkovsky se va forma în istorie numai atunci când o nouă mișcare religioasă își va crea propriile legiuni și nu va pune semnul crucii pe legiunile străine. Semințele unei noi vieți religioase sunt împrăștiate peste tot în lume , trebuie scoase la iveală și hrănite. În istorie, se formează o carne care nu a fost sfințită de biserica încă vizibilă și necesită sfințirea ei, această carne se află în toate valorile creative ale culturii, în filozofie, în știință, în artă, este în umanistă și erotică. iubirea, se află în declarația drepturilor omului și cetățeanului și în opera justiției sociale. Dar maximalismul revoluționar, ca și maximalismul reacționar, este în sine mai degrabă necorporal și nu în el se naște carnea nouă a istoriei. Mișcarea religioasă trebuie să se unească cu adevărul spontan al vieții, care trebuie căutat nu acolo unde se afișează marca oficială a revoluționismului, ci în mugurile organice, adesea încă misterioase ale vieții din experiențele sufletului oamenilor. Atât în mișcarea de eliberare rusă, cât și în cea mondială există o suflare autentică a Duhului, există adevărul lui Dumnezeu, dar acest adevăr nu trebuie identificat cu revoluționismul maximalist și cu această revoluție, așa cum face Merezhkovsky. Maximalismul superficial înrobește mai degrabă decât eliberează, tot iacobinismul și demagogia se opun în mod direct declarației sacre a drepturilor, în iacobinism și demagogie există un spirit de nasplism reacționar Merezhkovsky simplifică excesiv problema și nu reușește să reușească.

suficient pentru a lua în considerare istoria în concretetatea ei şi realitatea în complexitatea ei vie. Respirația Sf. Există un spirit în tot ceea ce eliberează o persoană, dar trebuie să știi nu în cuvinte, nu în formule și strigăte, ci în fapte, în adâncul ființei tale, dacă toți maximaliștii, iacobinii etc. vor libertatea omului. Gândiți-vă că

alți maximaliști revoluționari vor aservirea, nu eliberarea și acționează în spiritul aservirii, așa cum unii moderați și minimalisti doresc sincer eliberarea. Suflarea Duhului este în oricine, sincer, cu toată ființa sa, tânjește după libertate, biruință asupra sclaviei, ridicarea unei persoane la un nivel superior al ființei, indiferent de modul în care înțelege calea eliberării, indiferent de tactică. el adera. Maximalismul revoluționar este de obicei definit nu prin scopurile luptei, ci prin mijloace. Este chiar adesea greu de spus până la ce maxim se străduiesc revoluționarii, dar se poate spune întotdeauna că ei practică mijloace extreme de luptă din exterior și că această practică a mijloacelor extreme este ceea ce îi face maximaliști.

Merezhkovsky nu știe suficient despre psihologia revoluționarilor, nu s-a uitat suficient de atent la practica lor și, prin urmare, nu distinge nuanțe, nu vede golul interior al maximalismului revoluționar, golul idealului maximalist. În acest loc nu va găsi carnea sfântă a lumii și a istoriei, va găsi doar tragedie, din care trebuie să ajute oamenii să iasă. Mulți revoluționari-maximaliști cu inimile zdrobite, cu speranțe pierdute, vor căuta o cale de ieșire din oroarea vieții într-o nouă conștiință religioasă. Dar noua conștiință religioasă nu se poate supune maximalismului revoluționar, fie și doar pentru că este mult mai maximă. Astăzi are loc o criză profundă de spirit în revoluția însăși, în sufletul intelectualității revoluționare: se pierde credința că socialismul revoluționar poate fi o religie. Mulți caută credință. Este treaba lui Merezhkovsky și a tuturor oamenilor cu o nouă conștiință să ajute la rezultatul acestei crize. Dar pentru aceasta este necesar să abordăm altfel această criză, nu să te supui revoluției, ci să o subordonezi singur. Merezhkovsky, pe de altă parte, își vindecă rănile atingând adevărul revoluției și acest lucru.

îi slăbeşte activitatea religioasă. O altă slăbiciune a lui Merezhkovsky, care își are rădăcinile în trecutul său, în temperamentul său, în individualitatea și specialitatea sa, este o desconsiderare totală față de latura realistă a vieții sociale, un dispreț total pentru știința socială, care este chemată să ghideze tehnica de viata sociala. Problema agrară nu poate fi rezolvată mistic; Creștinul credincios, totuși, poate și trebuie să recurgă la serviciile medicinei. Noua conștiință religioasă ridică problema religioasă a sfințirii muncii, a sfintei mame a vieții. Dar crearea în istoria concretă a acestei sfinte corporalități sociale are o latură socio-tehnică proprie, care trebuie subordonată instrucțiunilor științei sociale și nu poate fi aplaudată mistic. Aici Merezhkovsky este prea mult artist și aceasta este slăbiciunea lui, deoarece criteriile artistice în politică sunt insuficiente. În general, misticismul politic mi se pare periculos atât din punct de vedere religios, cât și din punct de vedere social. Misticismul politic slăbește adevăratul misticism, atingerea altor lumi, sentimentul eternității și, în același timp, slăbește creativitatea socială și politică, hrănirea necesară a oamenilor și aranjarea vieții lor, întrucât așteaptă un miracol social. Politica reală, creația socială pe plan empiric nu poate elimina marea tragedie a vieții umane, nu rezolvă problema sensului vieții și nu

învinge moartea, ci susține viața, cultura și istoria, fără de care sensul religios al lumii. nu poate fi realizat. Este necesar să nu existe oameni și sclavi flămânzi, ca nevoile și drepturile omului să fie pur și simplu aprobate, dar nu în numele idealului de sațietate și al ordinii pământești finale, ci în numele rezultatului transcendental al tragediei. de viață. Un minim de sațietate și organizare nu va face decât să ascuți căutarea sensului religios al vieții, o persoană va simți golul fără speranță al tuturor idealurilor pământești, ruptă de cer. Dar minimul unei vieți libere de afirmare și ordine a vieții trebuie realizat pentru toți oamenii, astfel încât fiecare persoană să se poată ridica la înălțimea sa maximă în

alege calea finală. Misticismul în politică, care este prezent nu numai la Merezhkovsky, ci și la toți maximaliștii, deși într-o formă primitivă, ucide simțul responsabilității pentru soarta oamenilor și a popoarelor, pentru foamea și suferința lor, predică o creștere a suferinței și chinul, care au adus deja la stupefiere și uitare.

La fel ca revoluționarii și reacționarii, Merezhkovsky menține legătura dintre ortodoxie și autocrație. Metafizica ortodoxă este legată pentru el de statulitatea reacționară, iar în limitele Bisericii Ortodoxe este imposibil să depășești absolutismul, să ieși din cercul vicios al reacționarismului. Cred că aceasta este una dintre greșelile fundamentale ale lui Merezhkovsky, pe care a făcut-o chiar atunci, când justifica mistic autocrația și de care nu se poate elibera până astăzi. Cu temeiuri religioase și istorice mult mai mari, se poate apăra ideea că absolutismul rus, ca orice statalitate, este de origine păgână, în timp ce Ortodoxia, ca tot creștinismul istoric, nu este încă socială, nu și-a dezvăluit idealul de societate și este, în esența sa, în afara statului. A data apocalipsa luptei împotriva autocrației, a vechilor forme ale statului păgân, a vedea pe Antihrist în ceea ce este în spate și legat de rămășițele răului primitiv, mi se pare o mare greșeală religioasă și istorică. Lupta apocaliptică a Bisericii lui Hristos cu Biserica lui Antihrist nu poate avea nicio legătură directă cu autocrația și cu epoca umanității în care are loc revoluția rusă. Biserica universală se va lupta cu Biserica lui Antihrist, dar Biserica lui Antihrist este înainte, nu în urmă, iar întruparea ei istorică poate fi asociată mai degrabă cu triumful final al socialismului, în care se intersectează toate forțele creștine și anticreștine ale istoriei. Cu socialismul, și nu cu autocrația, decizia destinului social al omenirii este legată, în socialism există un mare adevăr și în el este posibilă o mare minciună. Socialismul exacerbează problema eshatologică, există în ea o speranță chiliastică, iar cu ea se pot asocia apocalipsa creștină și apocalipsa inversă; în autocrație nu există

escatologie, aceasta este o rămășiță a trecutului și a răului autocrației - moștenirea sălbăticiei. Se pare că Merezhkovsky crede că autocrația poate fi învinsă doar pe planul apocalipsei, că victoria asupra fiarei absolutismului va fi deja începutul sfârșitului istoriei. Dar victoria apocaliptică asupra fiarei va începe doar atunci când omenirea va fi liberă și cultivată, când va trece prin toate încercările și toate construcțiile umane ale societății. Limitele căii socialiste și chiar anarhiste trebuie depășite înainte ca omenirea să intre pe calea supra-istorică. Altfel este imposibil de interpretat profețiile apocaliptice. Un sentiment tensionat al sfârșitului istoriei este foarte periculos, deoarece picto-ul nostru nu știe ziua și ora. Abordarea concretă a acestei ore în imaginație poate duce cu ușurință la o negare a dezvoltării muncii, la necunoașterea îndatoririi muncii istorice. Conform profețiilor creștine, Biserica Universală, Mireasa lui Hristos, se va arăta în trup și se va uni cu mirele ei Hristos la sfârșitul istoriei. Va avea plinătatea ființei, plinătatea a tot ceea ce a fost cucerit și creat în istorie. Dar atâta timp cât Biserica Universală este încă insuficient invizibilă din punct de vedere material și vocea ei nu este auzită, nu se poate nega politica, filosofia, știința, arta, dragostea, toată viața și creativitatea umană, care par să fie încă în afara Bisericii. O astfel de negare duce la sălbăticie și întuneric.fii lumea bisericii, pe parcurs ea distruge toată această carne, în idee, desigur, și nu în viață.

Merezhkovsky ia prea puțin în considerare individualitatea, nu vrea să admită că fiecare persoană are felul lui și că același lucru nu poate fi impus tuturor. Biserica Veche nu cerea de la toți oamenii ca toți să meargă în pustie și să fie sfinți, a înțeles că sfințenia este soarta câtorva. Merezhkovsky cere o nouă sfințenie de la toți oamenii, deși el însuși încă nu știe cum să realizeze această sfințenie. Dar fiecare persoană are a lui

chemarea, scopul cuiva, relația cu Dumnezeu și calea cuiva către El. Biserica Universală recunoaște acest lucru, deoarece nu ea va ucide viața, nu ea va distruge cel mai prețios lucru din viață. Nu poți lua o greutate insuportabilă, te poți suprasolicita și muri. Trebuie să vă acceptați slăbiciunile și limitările. Purtăm prea multă povară, vrem să sărim deasupra capetelor noastre și uneori pare că e ceva demonic în asta. Mi se pare o amăgire teribilă această așteptare a maximalismului religios, activitate religioasă intensă din intensificarea tragediei exterioare a vieții, ororile exterioare, din foame, asuprire și sânge. În delir sângeros și haos, nu se poate naște o nouă acțiune religioasă. II Nu cred în acea maximă religioasă care va fi rezultatul groază și al delirului. Odată cu creșterea culturii, tragedia vieții este transferată din exterior în interiorul unei persoane. Nu vor mai exista orori sângeroase, dar viața va deveni și mai insuportabilă, melancolia va pune mâna pe oamenii așezați, un sentiment de goliciune le va roade sufletele. Apoi va începe procesul religios final.

Niciun sistem social nu poate fi un scop, el este întotdeauna doar un mijloc pentru scopuri superioare, subsociale și non-sociale. Strict vorbind, nu se poate vorbi despre un ideal social ca scop final; orice

socialitate externă este doar un mijloc. Maximalismul social se bazează pe amestecarea mijloacelor cu lanțuri, pe substituție, pe transformarea mijloacelor sociale în idealuri. Pentru socialitate, pentru public, nu poate exista maximalist, i.e. atitudine religioasă, deoarece orice socialitate, publicul în ansamblu aparține categoriei mijloacelor, și nu scopurilor vieții. Religioasa, însă, nu poate fi decât o atitudine față de scopurile vieții, deloc față de mijloacele sale subordonate. Nu pot avea un sentiment religios pentru bifurcația care sunt, iar publicul extern, problema socială, este bifurcația. Ideea unei comunități religioase, Împărăția lui Dumnezeu pe pământ nu este în sens strict un ideal social, nu asociem nimic concret social cu ea, este un ideal de comunicare religioasă a oamenilor, și nu al oricărei persoane sociale. organizare. Maximul religios este deja sfârșitul acestei lumi.
A

- De -

революціонный максимализмъ, въ которомъ Мережковскій ищетъ святой плоти, всегда свя слиснъ связистъ средствами борьбы (террорь, возстанія и пр.) или съ извѣстными соціальными предмететами предметвами предметвами борьбы (террорь, возстанія și пр.) изводства и пр.) Максимализмъ соціальный—или безсознательно религіозенъ, основанъ снованъ снованъ, care ar trebui corectat, sau antireligios și invers religios, i.e. profesează o religie contrară lui Merezhkovsky. Pe această bază are loc o criză în adâncul revoluției, care trebuie rezolvată din interior. Păcatele revoluției trebuie depășite din interior. Maximalismul social-revoluționar este incompatibil cu maximalismul religios pentru că ei concurează, pentru că maximalismul social-revoluționar vrea să înlocuiască religia. Maximalismul extra-religios, extra-bisericesc este de neatins și inacceptabil, în afara perspectivelor religioase sunt posibile doar evoluția și reformele. Revoluția religioasă, pe de altă parte, nu este deloc ceea ce se numește de obicei „revoluție”, nu o abordează nici după propriile scopuri, nici după propriile mijloace. Merezhkovsky, în lupta sa pentru carnea sfântă, este prea ispitit de exterior, exterior. Pentru el, carnea este, parcă, identică cu empirismul, între timp, semnificația sa religioasă este complet diferită. Merezhkovsky identifică în mod greșit spiritistul, spiritualul cu lumea cerească, lumea cealaltă și materialul, carnal cu această lume, cu pământul.Dar această lume este și spirituală și există multe spirite în ea și bogăție, care în niciun fel schema lui Merezhkovsky a spiritului și a cărnii se bazează pe o nedumerire religioasă profundă și adevărată. și așteptare, dar este asociată cu o lingură de teorie filosofică (antiprimaveristă) sau, mai degrabă, cu o extremă vagitate a conștiinței filozofice În urmă cu câțiva ani, am încercat să deslușesc confuzia metafizică asociată cu „carne” și „spirit” în mintea lui Merezhkovsky x). O metafizică obscura și eronată, un amestec de carne în sens religios cu lumea empirică și materia acestei lumi, îl conduce pe Merezhkovsky *

H Vezi colecția mea „Sub specie aeternitatls1·.

și la o respingere exagerată a ascezei creștine și la o astfel de extindere exagerată a principiului ascetic însuși, după care toate valorile aproape creative ale spiritului intră în categoria ascezei și construirii lumii. Schema trupului și spiritului nu conține acel spiritism care ocupă un loc proeminent în istorie și nu poate fi atribuit metafizicii ascetice 1).

Articolul „Ultimul Sfânt” este interesant, există mult adevăr în el. Dar acest articol dezvăluie clar cât de riscant este să scrii opere literare despre sfinții creștini. ѣ articolele sale există ceva neplăcut, există lipsă de respect pentru sfințenia creștină Nu se poate argumenta cu Psaak Sirianul, iar Merezhkovsky nu doar argumentează, ci chiar într-o formă foarte clară și nedreaptă.El face o astfel de selecție de citate din Isaac Sprianin, care îl înfățișează pe marele creștin ce sfânt, dar s-ar putea cita multe altele. locuri din același Isaac Sprianp, și atunci s-ar vedea semnificația pozitivă a faptei sale ascetice, setea de a-l arunca pe omul decrepit. Dacă citiți „Ultimul Sfânt” al său11 și poate părea că sfințenia creștină este urâtă de Merezhkovsky, că vede răul în ea. Imaginea lui St. Serafim de Sarov s-a dovedit a fi aproape demonic, nici măcar nu a simțit din punct de vedere estetic frumusețea Sf. Serafim, nu am înțeles câtă lumină nouă, albă, era în el. Sunt de acord cu întrebările lui Merezhkovsky adresate Bisericii, sunt de acord cu formularea lui a unor subiecte, sunt de acord cu faptul că vechiul tip de sfințenie creștină a fost deja supraviețuit și trebuie căutat unul nou. Dar atitudinea lui față de sfinții creștini provoacă în mine proteste. Nu este clar cum se imaginează Merezhkov

*) Istoria culturii mondiale este plină de siiirptualnostp, dudov-vostp creator, cei mai mari filosofi, care au afirmat, și care au negat viața, au fost spiritiști.

conexiune cerească între trecutul religios și viitorul religios, deoarece el transferă sacrul trecutului în viitor. Merezhkovsky simte că se află în Biserica Sfinților? Altarul lui Isaac Sirul și serafimii trebuie cumva să fie conectat cu altarul istoriei și culturii lumii — aceasta este tema noii conștiințe religioase. Merezhkovsky a făcut multe pentru noul cadru al temelor religioase, dar nu oferă o soluție clară și de multe ori se rătăcește. Am vorbit deja mult despre meritele pozitive ale lui Merezhkovsky, dar în acest articol mi-am propus în principal să-i subliniez greșelile. Merezhkovsky a primit faimă și popularitate largă ca romancier-artist și critic literar, dar ideile sale religioase nu sunt suficient de considerate și înțelese puțin. Merezhkovsky merită o atenție mult mai serioasă.

Ideile religioase, care până de curând păreau încă experiențe individual arbitrare de natură artistică și romantică, devin vitale, sunt asociate cu o criză care are loc în adâncul vieții însăși. Cartea lui Merezhkovsky poate ajuta mulți căutători, dar poate și deruta. De această confuzie, aș dori să protejez cât mai bine. Merezhkovsky vrea să subordoneze revoluția conștiinței sale religioase, dar el însuși,

imperceptibil, se supune revoluției ca un fapt, deoarece cu prea multă grabă caută o legătură cu o forță lumească puternică (fosta cu ideea de autocrație). Trebuie să fii mai stăpân pe sine, mai răbdător și mai umil, să aștepți viitorul, apărându-i pe al tău până la capăt. „Revoluția" se poate dovedi cu ușurință a fi supă de linte. Nu neg câtuși de puțin că există un mare adevăr în revoluție și că există o religiozitate inconștientă la mulți revoluționari. Dar în revoluție și în revoluționari există și o început opus și nu este atât de ușor să-l separăm de adevărul pozitiv.conștiința nu simte și nu este conștientă de păcat ca sursă a răului în lume, pentru ea sursa răului se află în puterea externă a statului, în guvernare. , în acele sau în alte clase sociale.De aceea, revoluționismul în formele sale extreme propagă ura și exterminarea socială.

dușmani, purtători ai răului. Este incompatibil cu Hristos. Mi se pare că Merezhkovsky nu este suficient de conștient de cât de imposibil este pentru oamenii care sunt slabi să stea din punctul de vedere al luptei de clasă, al luptei a două rase diferite. Iar maximalismul revoluționar este întotdeauna asociat cu această ruptură a umanității în două părți pe baza socialului și cu ura unei părți față de alta. Lupta grupurilor sociale are drepturi relative de a exista. Apărarea intereselor claselor asuprite, țărani și muncitori, este o chestiune de dreptate elementară și, în același timp, o datorie de iubire. Dar misticismul de clasă, care stă la baza maximalismului social, nu poate fi combinat cu misticismul creștin. Și sunt sigur că în contact strâns cu viața reală, Merezhkovsky însuși va simți caracterul literar al „maximalismului” său. Vorbesc, desigur, nu despre maximalismul religios, pentru că fără idealul de maxim religios este imposibil să trăiești cu demnitate și să păstrezi în sine chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Dar este timpul să eliberăm religia de schemele literare.

RUSIA ȘI VESTUL”.

Reflecție provocată de articolul GG. B. Struve „Marea Rusie”.

După răsturnările revoluției noastre, după toate eșecurile ei, multe noi probleme sunt puse acut în fața conștiinței intelectualității ruse, multe lucruri acum trebuie să fie greu de gândit și multe acum par să nu fie atât de clare și simple cum păreau înainte. . Revoluția a pus problema statului și a puterii cu o acuitate deosebită. O veche ură pentru puterea istorică, pentru anumite forme de guvernare și pentru un anumit guvern, a împiedicat formularea clară a problemei statului și puterii în conștiința intelectualității. Struve face un efort pentru a scăpa de obstacolele tradiționale în rezolvarea acestei probleme, dar dintr-un spirit de contradicție, dintr-o reacție psihologică, îndoaie arcul în cealaltă direcție și oferă o scuză complet abstractă pentru ideea de statul, ca ceva autosuficient, ca un fel de absolut. Articolul lui Struve este extras din toată carnea și oasele istorice. Acesta este jurnalismul după metoda „principiilor abstracte”, un fel de experiment artificial, prin care încearcă să ne arate ce ar trebui să fie, dacă

recunoaștem autosuficiența absolută a statului, ce ar trebui să decurgă din aceasta pentru Rusia. Bănuiala că Struve se îndreaptă către autoritățile ruse existente, construind un fel de combinație oportunist-diplomatică, mi se pare nedreaptă și neîntemeiată. Struve este unul dintre cei mai curajoși, din fire cel mai puțin.

*) Publicat în Slova la 11 iulie 1908.

acuză-l că dorește să vindece inteligența rusă de păcatele tradiționale cu ajutorul experimentelor în fotoliu, prin gândire abstractă, izolând părți ale unui singur organism viu. Articolul lui Struve este puțin înțeles, deoarece este construit pe bazele unei metodologii filozofice complexe și complicate. Spune lucruri foarte concrete, dă sfaturi ministrului Afacerilor Externe, Maritime și Comerțului și Industriei, dar în esență articolul său este complet aistoric. A arătat toată dificultatea aplicării în jurnalismul viu a metodelor criticii filozofice germane, care disecă toate viețuitoarele. Raționalistul occidental Struve nu simte suficient sufletul misterios al Rusiei. Sensul mistic al istoriei îi este străin.

Metoda lui Struve este critic-analitică, foarte modernă, dar patosul său filosofic este acum foarte apropiat de Hegel, îndumnezeirea lui Hegel a statului ca expresie adecvată a spiritului absolut, a ideii absolute. Acest spirit îl conduce pe Struve la o apologie pentru imperialismul modernizat și nu poate seduce pe cei care au depășit moral și religios tentația întregului imperialism. Problema măreției și puterii statului poate fi separată de problema morală și culturală doar într-o abstracție mentală - în viață ele sunt inseparabile. În viața istorică a popoarelor, problema statului și măreția lui în cele din urmă este mereu pusă și rezolvată religios, în integritatea sintetică a uneia sau alteia atitudini. Îndumnezeirea veche, păgână a statului, care a dus istoria la crearea Imperiului Roman, această limită a celei mai mari puteri de stat, a fost cu totul religioasă. Nu cred că această religiozitate păgână l-ar putea satisface pe Struve: chestiunea personalității, chestiunea culturii creștine, este prea acută pentru el. Absolutismul rus s-a afirmat și religios (sau mai degrabă fals religios). Statalitatea religioasă rusă este complet străină de Struva. Dacă scuzele lui pentru stat nu sunt doar un dispozitiv metodologic și un mijloc pedagogic de influențare a creierului intelectualității, dacă ne întâlnim aici cu credința sa, așa cum a afirmat în răspunsul său către D. S. Merezhkovsky, atunci este interesant și important de știut:

cu ce credinta? Struve este un individualist extrem în convingerile sale moral-filosofice și probabil religioase și este foarte neclar cum își îmbină credința individualistă cu îndumnezeirea hegeliană a statului. A scris odată un excelent articol „Ce este adevăratul naționalism?”, pe care nici acum nu îl refuză. Care este legătura acestui articol cu „Marea Rusie”? Struve se pare că a separat în mod

conștient și metodologic chestiunea statului de cea a națiunii și s-a trezit față în față cu o „PERSOANĂ catedrală” fictivă, pe care el însuși a disecat-o într-un laborator fotoliu. Națiunea este o personalitate conciliară, în timp ce statul. este doar o funcție subordonată a acestei personalități conciliare.—un organism viu, o ființă, o stare – o funcție a unei ființe, starea ei sau un idol, un zeu fals.înclinație către metoda izolării, către „principii abstracte” .

Statul în nici un sens nu poate fi afirmat ca un fel de ființă: poporul este o ființă, iar existența acestei ființe este destul de imaginabilă fără statulitate, cu desființarea acestei funcții, care depinde în întregime de timpurile și perioadele istorice. Statul este un subiect suveran doar pentru gândirea juridică, atunci când este luat mental ca principiu abstract. În realitatea vie, nu doar empirică, ci și inteligibilă, un astfel de subiect nu există; din punct de vedere viu, organic, religios, un astfel de subiect nu are dreptul de a exista. Un popor, o națiune, un fel de personalitate conciliară, dăruită nu empiric, ci inteligibil – acesta este un subiect, dar nici suveran, întrucât toate viețuitoarele din lume conțin în sine o singură ființă suverană – Dumnezeu. Națiunea, și nu statul, face revoluții, răstoarnă guvernele și, de asemenea, răsturnează revoluțiile dacă acestea sunt contrare legii supreme a existenței sale, dacă interferează cu desăvârșirea sa organică. Oamenii răstoarnă formele istorice de statalitate atunci când nu mai sunt de acord cu conștiința și rațiunea sa și, de asemenea, va desființa orice statalitate când va fi copt pentru una nouă.

viață, pentru cea mai înaltă, ultimă libertate. Statul nu poate fi apreciat decât istoric, ca funcție subordonată și temporară a organismului viu al națiunii, nu poate fi prețuit în mod absolut. Până atunci, absolutismul a fost posibil atâta timp cât a servit națiunea, a protejat-o de dezintegrare. Statul este o formă coercitivă de guvernare, reversul voinței rele a poporului și o formă de protecție împotriva poporului inamic. Neamul se afirmă ca o persoană, se apără de moarte și de absorbția de către ceilalți, aceasta este o sfântă autoafirmare, un instinct de viață dat de sus, iar pentru această ocrotire a faptului însuși al existenței sale, ca ceva deosebit în lume, forța exterioară a neamului este necesară, până când popoarele au ajuns chiar înainte de fraternitate și pace. Sloganul Marii Rusii, pe care Struve vrea să-l proclame, trebuie să fie un slogan patriotic și național, și nu doar un slogan de stat. Țara devine mare când puterea statului este slujitorul ascultător al națiunii; când sentimentul național și patriotic devine slujitorul statului, atunci izbucnește dizgrația lui Tsushima și Mukden. Trebuie să devenim nu oameni de stat, nu imperialiști, ci patrioți, trebuie să dobândim un sentiment național în cel mai înalt sens al cuvântului.

Teza lui Struve despre predominanța politicii externe asupra politicii interne conține un adevăr indubitabil, deși nu prea bine exprimat. Această teză înseamnă că Rusia, ca orice națiune, trebuie în primul rând să existe, să se afirme și să se protejeze, ca personalitate

conciliară, ca individualitate care își are propriul scop în lume. Doar în naționalitate omul se realizează și umanitatea se va realiza, în afara naționalității nu există organisme vii, în cosmopolitism totul se transformă în abstracțiuni moarte. În politica externă națiunea apare ca o singură națiune, în politica internă este divizată. Afirmația paradoxală și respingătoare la prima vedere a lui Struve aș exprima sub următoarea formă concretă: Am o atitudine negativă față de absolutism, despotism de stat, nu numai negativ, ci și cu dezgust și dezgust, iubesc libertatea la nesfârșit, dar în momentul în care am ar ști cu fermitate că numai statulitatea absolută poate salva Rusia ca o singură națiune, o poate proteja de absorbția și înrobirea altor națiuni, în acel moment

Aș deveni un susținător pasionat al absolutismului, deși aș înțelege minciuna lui supremă. În primul rând, acesta este un sentiment direct, dar aici există și o conștiință a imposibilității unei afirmații extra-naționale a propriei ființe. În epoca războiului japonez, din toate punctele de vedere necugetat, imoral și nepopular, mi-am dorit totuși sincer victoria armatei ruse, deoarece nu mă puteam smulge de conștiința unității ființei mele și a ființei naționale. . Războiul japonez a arătat cel mai bine că vechiul sistem statal nu putea proteja patria, a trădat patria. Struve are dreptate în afirmația sa că reacționarii și revoluționarii sunt de acord în antipatriotismul lor. Merezhkovsky, în răspunsul lui Struve, nu a simțit importanța religioasă a apărării patriei; sentimentul național părea să se piardă în el împreună cu sentimentul de stat.

Dar în numele a ce ar trebui să se afirme și să se protejeze Rusia, de parcă ar fi un fel de vanitate? În numele puterii de stat, în numele politicii imperialiste, în numele mândriei naționale? Vl. Solovyov a dat o soluție profundă și originală problemei naționale, la fel de îndepărtată atât de naționalism, cât și de cosmopolitism, o soluție care depășește tot ce s-a spus în Occident. Dostoievski s-a străduit pentru aceeași soluție religioasă a problemei naționale și și-a exprimat aspirațiile cu putere de geniu. Ca un occidentalizator extrem, Struve trece pe lângă Dostoievski și Solovyov, dar înclină spre naționalismul occidental. Englezii, germanii, francezii, toți europenii de cultură sunt naționaliști, toți au o puternică lipsă de conștiință a misiunii lor umane comune în istoria lumii, dar vanitatea națională și prădarea paciopală. Este posibil să ne dorim ca acest naționalism burghez să intre în carnea și oasele poporului rus? Cel mai bun popor rus a visat întotdeauna că Rusia nu va deveni niciodată o țară burgheză în stil european, că conține potențialul unei vieți superioare, că nu va renunța niciodată la spiritul său. Să ne amintim cum s-a simțit Hertsep în Europa de Vest, că a scris „de cealaltă parte”: occidentalul Herzen a început să urască filistinismul occidental și și-a găsit sufletul de slavofil în Occident.

aduceți acest dor slav în Occident și exprimați-l în diferite moduri. Bacilul slavofil trăiește în noi și nu poate și nu trebuie să fie exterminat. Este necesar și posibil să se elibereze de vechile păcate ale slavofilismului, dar nu de credința lor în marea misiune a Rusiei și în sufletul ei deosebit, ostil filistinismului occidental.

Cu toții vrem să devenim occidentalizatori într-un singur sens: Rusia trebuie introdusă în civilizația mondială, trebuie să se ridice la cel mai înalt nivel al culturii mondiale, iar elementul uman trebuie să fie eliberat de sclavie și să devină independent în mod occidental. Dar nu ne vom îndrăgosti niciodată de statulitatea burgheză, care se afirmă în mod gol, și nu ne vom transforma în naționaliști și șovini burghezi. Vl. Soloviev a înțeles bine adevărul occidentalismului și s-a ridicat cu o putere extraordinară împotriva sălbăticiei noastre asiatice, dar nu a pierdut sentimentul mistic al Rusiei, al Marii Rusii. Trebuie să fim civilizați și să ne alăturăm irevocabil umanității civilizate, trebuie să învingem sălbăticia și înapoierea asiatică. Lucrarea lui Petru cel Mare nu a fost încă finalizată în Rusia și doar devenind o țară culturală europeană Rusia va putea lupta împotriva micului burghezie mondial. Lipsa de cultură asiatică și sclavia internă au afectat atât caracterul autorităților ruse, cât și caracterul intelectualității ruse, precum și Suta Neagră și Suta Roșie. Tătarul încă stă în noi, iar acest tătar trebuie expulzat din Rusia. Dar pe lângă tătarism, sălbăticie și necultă, în Rusia există, până la urmă, altceva, iar asta, mai înaltă, i-a afectat pe cei mai buni oameni ruși, pe cei aleși ai spiritului pământului rusesc. Slavofilii anilor 40 erau oameni de înaltă cultură, nu mai puțin înalți decât occidentalii, sentimentul lor de mesianism rus nu era o expresie a înapoierii. Slavofilii au apărat formele înapoiate ale statalității, aceasta a fost greșeala lor fatală, dar visau și să elibereze poporul de opresiunea burgheziei politice. La fel a fost și cu Dostoievski, cu Vl. Solovyov, printre toți căutătorii ruși ai Împărăției lui Dumnezeu. Dar nu trebuie să uităm că pugașevismul și huliganismul nu sunt mai puțin periculoase pentru marea sarcină a Rusiei, nu mai puțin dăunătoare pentru sufletul poporului, decât mic-burghezitatea și sobrietatea pozitivismului. 5 oameni

 ca mine, poate cu Struve, ca el cu Merezhkovsky, doar o conspirație în apărarea culturii, a civilizației Rusiei, o luptă comună împotriva reacției și reflectarea ei inversă în revoluție. Dar acesta este un blocaj temporar. Rămâne neclar: care este atitudinea lui Struve față de scopurile finale, care este credința lui, există o statalitate burgheză pentru el ca bază a culturii mondiale, iar afirmarea occidentală a personalității este ultima? Trebuie să ne trezim de la idolatrie, dar pentru a ne supune deja lui Dumnezeu și a ne îmbăta într-un mod nou.

Rusia se află în centrul Occidentului și Estului, parcă ar lega două lumi, două aspirații diferite, două forme de religiozitate. Occidentul este uman, antropologic, în el elementul uman se eliberează și se ridică, cultura umană atinge cea mai înaltă tensiune. Orientul este supraomenesc și subuman, există puțină antropologie în el, în el elementul uman este dizolvat în Divin și în natură. Orientul este aplatizat înaintea Divinului, Occidentul face un efort obositor pentru

a se ridica la Divin. În limitele creștinismului, acest lucru s-a reflectat în diferența profundă dintre catolicism și ortodoxie. Catolicismul este antropologic, există mult efort uman, uman de a se ridica, de a se întinde. Ortodoxia, care păzea lăcașul, este divină, în ea Dumnezeu a coborât la oameni, dar activitatea omenească în memorie a fost întotdeauna nesemnificativă. Această diferență s-a reflectat chiar și în stilul arhitectural al bisericilor catolice occidentale și ortodoxe răsăritene. Goticul este o străduință în sus, întindere, într-un templu gotic nu se simte coborârea lui Hristos, este frig în el, dar există un efort omenesc de a se ridica de pe pământ la El. Într-o biserică ortodoxă, Hristos, parcă, coboară pe pământ, este mai cald în ea, în ea omul este turtit înaintea lui Dumnezeu, dar natura umană este zdrobită.

În estul necreștin, în India și chiar mai departe, natura umană este în cele din urmă zdrobită de forțele divine, nu există aproape nimic uman, nu există nicio cultură mondială și cinci mișcări umane în sus și înainte, totul a mers adânc, în interior. În Orientul creștin, Hristos este subiectul, Hristos este în interior: El este temelia.

zhppzpp, un ne obiect de aspirație. În mistica creștină răsăriteană, natura umană a fost îndumnezeită prin acceptarea lăuntrică a lui Hristos. În Occidentul creștin, Hristos este un obiect, un obiect al imitației și al iubirii, elementul uman aspiră la El, dar nu Îl acceptă în sine. În catolicism, Hristos rămâne tot timpul în afara omului, rămâne obiectiv și nu subiectiv. Iată sursa diferenței religioase dintre Est și Vest și cauza religioasă a culturii înalte a Vestului și a culturii joase a Răsăritului.

Dar Occidentul, pe culmile culturii sale, ajunge la realizarea golului umanului, separat de divin. Orientul se îndreaptă spre conștiința golului divinului, separat de uman. Când această conștiință se ascuți și această fragmentare devine insuportabilă, atunci va începe efortul religios al Răsăritului către Apus și al Apusului către Răsărit, reunificarea divinului cu umanul, misticul și culturalul. Vl. Solovyov și-a imaginat această mișcare sub forma unei uniuni de biserici, o fuziune a ortodoxiei și catolicismului în Biserica Universală. Acest lucru nu este suficient, deși este necesar. Credem că este aici. va exista o cale de ieșire din creștinismul istoric într-o Biserică supraistorică. Dar numai Rusia poate fi o legătură de legătură între Est și Vest, doar în ea poate începe procesul divin-uman. Pentru a-și îndeplini misiunea, Rusia trebuie să devină o țară cultă și liberă, civilizată în mod occidental, elementul uman trebuie să se elibereze în ea și să se determine pentru o viață independentă. Dar pentru a nu deveni internă impersonală și a nu pieri, Rusia trebuie să-și păstreze temelia divină dată în Ortodoxie, visul său despre Împărăția lui Dumnezeu pe pământ, spre deosebire de ideea unui regat uman, a statalității burgheze în Occident. sens. Constituționalismul este acum o forță civilizatoare, care eliberează de asiaticism și, în același timp, afirmă puterea de stat în formele cele mai potrivite pentru vârsta dată a poporului rus. Dar cu greu suntem capabili să fim impregnați de patosul constituționalismului abstract. Statalitatea rusă

trebuie să devină un instrument ascultător al unor scopuri superioare. RU-

vechea teocrație s-a ridicat: numai eliberarea de false teocrații poate curăți terenul pentru adevărata teocrație. În Rusia bate pulsul vieții religioase a lumii, în ea se dezlănțuie vechile, false legături dintre biserică și stat și se creează noi legături divino-umane.

Când inteligența rusă va cuceri în elementul său sălbăticia est-asiatică, iar în conștiința ei occidentalismul superficial, atunci se va dezvălui în ea adevărata vocație rusă și cu adevărat universală. Soarta istoriei lumii depinde de unirea Estului și Apusului, dar pentru această unire, Estul și Vestul trebuie să renunțe la limitările lor, trebuie să învețe unul de la celălalt, fiecare dintre părțile lumii trebuie să-și îndeplinească vocația în ansamblu. Abia atunci Rusia va fi Mare când își va îndeplini chemarea de mediator între Est și Vest, un conector al divinului cu cultura umană. Adoptarea unei ideologii de stat-naționaliste occidentale ar face din Rusia o țară burgheză secundară, i-ar decolora și umili personalitatea conciliară.

Rusia a respins regiunea tătară și a salvat Europa și cultura mondială, vărsând sânge, sacrificându-și dezvoltarea culturală. Acum avem o nouă sarcină înaintea noastră.

LA CHESTIUNEA INTELIGENTEI ȘI A NAȚIUNII ').

eu.

Articolul lui P. B. Struve „Economia națională și inteligența” a fost publicat în Slova. Rusia. Dacă există un cuvânt care poate exprima o răsturnare morală modernă, atunci acest cuvânt este responsabilitate, responsabilitate personală pentru propriul destin, destinul poporului și Societatea. Istoria ne-a învățat să fim iresponsabili. Statalitatea birocratică rusă a ucis sentimentul de responsabilitate personală, iar intelectualitatea radicală rusă a reflectat în sine proprietățile puterii istorice, obișnuită să-și asume responsabilitatea pentru rău numai asupra acestei puteri. chiar ideea de personalitate, a triumfat pe toate liniile, dar a fost exprimată în ușurința cu care au fost mărturisite și predicate cele mai extreme doctrine socialiste și anarhiste.despre Rusia, cum s-a pierdut întregul, ca organism național, a fost recunoscută apostazia ca o calitate înaltă, și nu tristețe. Responsabilitatea pentru sine și responsabilitatea față de patria proprie au una și aceeași rădăcină morală. II. B. Struve în cartea sa marxistă „Note critice” a spus același lucru pe care îl spune acum, dar intelectualul marxist rus

') Publicat în „S.iovI;” 30 noiembrie 1908.

Nu intelege acest lucru si striga despre renegatul lui Struve, de vreme ce el percepea marxismul exclusiv in sensul de „egalitate iresponsabila". Am avut mereu privirea cersetorilor asupra procesului social creator, jignit de soarta, respins de patrie. Dar la urma urmei, pentru însăși puterea care domnește în patriile noastre ѣ Noi înșine suntem responsabili, reflectă păcatele noastre istorice. A pretinde că ești jignit de soartă și a cere „egalitate iresponsabilă” este o eroare morală profundă. Calitățile indivizilor stau la baza societății. II pentru a învinge reacția, trebuie să ne gândim la păcatele societății.

În esența creștinismului va sta un sentiment de responsabilitate personală și colectivă. Responsabilitatea este, în primul rând, o idee burgheză și materialistă, este o idee fundamental religioasă. Ideea „egalității iresponsabile”, dependența sclavă a individului de mediu și victoria cantităților asupra calităților, este legată de materialism. Ei vor spune: Struve vrea să burghezeze Rusia, să insufle virtuți burgheze în inteligența rusă. la cea mai înaltă formă a economiei naționale și negarea hărțuirii egalității, care nu ține cont deloc de gradul de bogăție al națiunii. Până la urmă, capitalismul în sine este o categorie de producție, iar necesitatea economică a trecerii la o economie capitalistă nu înseamnă nevoia de suferință a spiritului burghez și a formei burgheze de exploatare. Burghezitatea sau burghezitatea spiritului nu poate depinde de cauze materiale si forme de economie. Mai degrabă invers. Însăși problema distribuției este în primul rând o problemă morală, nu una economică și poate fi rezolvată pe baza socialismului etic, nu a socialismului materialist. Însăși ideea de responsabilitate personală este profund anti-burgheză în spirit; este legată de demnitatea ideală a omului, chipul lui Dumnezeu în el. Ideea de egalitate iresponsabilă este ideea unui furnicar, burghez în spirit, un tărâm al virtuții forțate. Maximaliștii Rousspe sunt fanatici ai virtuții forțate, ai egalității forțate, ai egalizării cantitative a tuturor calităților. Pe această bază, creativitatea este imposibilă,

nu se poate crea nici o cultură materială, nici o cultură spirituală; sunt posibile doar reacțiile sociale și spirituale, la care am ajuns. Această conștiință intelectuală neagă isprava ascetică creștină, mărturisește utilitarismul și hedonismul, dar duce la asceza socială, care se reflectă în toate formele de populism. Criza ideologică ar trebui în primul rând exprimată în depășirea conștiinței populiste și formarea conștiinței naționale.

Oamenii au fost aproape întotdeauna înțeleși de inteligența rusă în sensul social și de clasă, oamenii sunt oameni de rând, țărani și muncitori. Conștiința populistă a fost asociată cu atomizarea nominalistă a ideii de națiune cu pierderea sentimentului poporului ca întreg organism, ca patrie. Un popor-națiune este un organism viu, o realitate vie, care acționează în istorie, făcând lucruri mărețe,

umplând inimile oamenilor de trepidare și pasiune. Întregul viu este mai înalt decât părțile, iar sentimentele pe care le evocă sunt mai sacre decât sentimentele evocate de părți. Prin urmare, națiunea este mai înaltă decât țărănimea, proletariatul, inteligența, birocrația, burghezia, nobilimea. La baza atitudinii față de public ar trebui să fie ideea națiunii la egalitate cu ideile individului. După ce a pierdut sentimentul de națiune, inteligența însăși s-a transformat într-o clasă renegată, într-un grup social separat, în timp ce nu ar trebui să fie decât cel mai înalt organ al vieții naționale, floarea patriei sale, purtătoarea intelectului și a calităților sale cele mai înalte. . Inteligentsia, ca grup social special, deosebindu-se de „popor" și în același timp idolatrizând în fața acestui „popor", încetează să existe și trebuie să înceteze complet să existe. Este descendentul istoriei vechi a Rusiei și nu poate crea o nouă istorie a Rusiei. Dar fiecare popor-națiune trebuie să aibă propria sa intelectualitate, purtătorii calităților sale cele mai înalte, propria sa conștiință morală superioară, propriul intelect, propriul talent și cunoștințele, propria profeție și căutarea adevărului. O astfel de intelectualitate poate fi formată și întărită numai pe baza unei noi conștiințe naționale ideale.

Apartenența la intelectualitate ar trebui să fie determinată numai de calitățile individului. Intelectualii trebuie să fie conștienți

*

este indicat să trecem la „filisteni*, la „popor", pentru ca viața filisteană a poporului să se ridice la un nivel mai înalt. Autoparticiparea la producția economică ar trebui să devină o chestiune ideologică de serviciu național.

II.

Am crezut și m-am gândit mereu că criza ideologică a inteligenței, formarea unei noi conștiințe, o nouă atitudine față de popor și patrie, toate acestea au o rădăcină religioasă intimă. Doar o creație religioasă poate sta la baza acelei conștiințe de eliberare națională a intelectualității, care nu se va pleca în fața idealului imperialismului și naționalismului păgân.

Dar, spre regretul meu, văd că un număr de reprezentanți ai „noii conștiințe religioase" merg în direcția opusă, susțin vechile prejudecăți și idoli ai intelectualității, întăresc schismele, paralizează simțul responsabilității. Învinge tendința negativă și iresponsabilă care domnește de mult în rândurile intelectualității ruse. Populismul mistic este reînviat, maximalismul mistic îl înlocuiește pe cel materialist. Și refuz să înțeleg de ce noul creștinism, după Merezhkovsky, D. Filosofov, Z. Gipius, A. Belyi*, consideră că este posibil din punct de vedere religios să acopere cu cuvinte noi vechea dispoziție de „egalitate iresponsabilă*, pentru a da un aspect mistic. sancționarea falsului populism, falsului maximalism social, întotdeauna asociat cu idolatrie, cu atitudinea față de popor

(sau proletariat) și față de umanitate, ca față de un idol? În mod invariabil, conștiința religioasă este obligată să expună minciuna seducătoare a acelei filantropie și închinare umană, care ascunde iubirea de adevăr și închinarea lui Dumnezeu.

Mă refer la cartea lui Merezhkovsky „Nu pace, ci o sabie”, articolele sale din ultimele zile în „Discurs* și educație*, articole împotriva mea de Filosofov (la tovarăș**) și A. Biliari (la Educație*) , precum și articole de Filosofov, în care își expune punctul de vedere asupra sarcinilor societății religios-filosofice și „Cuvintele *!”. Articolul meu este un răspuns la atacurile tăioase împotriva mea, dar cronometrat la articolul II. B. Struve.

Este timpul să nu te mai joci cu cuvintele și să vezi religia unde nu există o atitudine pozitivă față de Divin. Asemenea vechiului populism, marxismului și altor ideologii intelectuale, acești reprezentanți ai noii conștiințe religioase vin să predice asceza socială pe de o parte și idolatria socială pe de altă parte, neagă responsabilitatea personală, întăresc vechea atitudine a intelectualității față de ideea națiunei, la sarcinile sale istorice specifice și cu o ușurință iresponsabilă neagă necesitatea producției economice, a statalității *) și a altor funcții ale vieții istorice a popoarelor. Vechiul creștinism era mai puțin ascetic, mai ușor de recunoscut istoriei, mai împăcat cu dragostea pentru patria și cu responsabilitatea pentru destinul ei pământesc. De ce, pentru Merezhkovsky și poporul său de opinie similară, Rusia s-a transformat brusc în maximalism intelectual, pe de o parte, și în Suta Neagră, pe de altă parte, de ce consideră că este posibil să afirme că unul care critică atât maximalismul de stânga, cât și cel de dreapta maximalismul aripii este în afara vieții, în afara Rusiei, în afara publicului? Nu este mai corect să credem că atât maximalismul intelectual, cât și Suta Neagră sunt doar periferiile superficiale ale vieții, doar cercuri care își imaginează că sunt o națiune. Și marea h viață fără margini a întregului popor are o altă profunzime organică. Viața intensă și caută a spiritului se reflectă întotdeauna în indivizi, în vârful adevăratei inteligențe, în gânditori, artiști, profeți, în oameni cu dar și geniu, cunoaștere și perfecțiune morală, iar bazele organice ale vieții sunt date în poporul, la care marca oficială de extremă stângă sau extremă dreaptă. Dacă l-aș fi crezut pe Merezhkovsky că Rusia este epuizată de maximaliști-revoluționari, pe de o parte, și de obscurantiştii cu o sută de negru, pe de altă parte, atunci aș fi înnebunit de groază. Dar nu există niciun motiv să credem în ororile și iluziile

') Sau, dacă nu știu, ei încă cred că ei înșiși nu ar trebui să participe la astfel de lucruri josnice. Viața lui Saya m-a învățat că acest tip de boicot pe motive mistice, spre care eu însumi eram înclinat la un moment dat, nu rezistă criticilor morale și duce la o negare a istoriei.

extreme, născute din fantezia aprinsă a iluzioniștilor, lipsite de fler istoric, național. Viața nu merge după scheme, chiar dacă sunt scheme încăpătoare, poetice și mistice. Văd cu tristețe folosirea estetică și iresponsabilă de către Merezhkovsky a profețiilor apocaliptice. Mie îmi este dragă și cauza noului creștinism, cred și în profețiile creștine despre împărăția lui Dumnezeu; dar cred că calea istorică către finalul divin-uman este calea creativității sociale pozitive, a muncii constructive și nu a negăturii iresponsabile și a așteptării exaltate a împărăției încă nemeritate a lui Dumnezeu. Mi-e teamă că Merezhkovsky și alții sunt tentați de o cale de ieșire ușoară, grăbindu-se în direcția celei mai puține rezistențe. Merezhkovsky tânjește cu nerăbdare să-și unească conștiința religioasă cu viața socială, să obțină putere asupra inimii oamenilor. Toată lumea întreabă neîncrezător unde sunt lucrurile, unde sunt isprăvile reprezentanților noii conștiințe religioase. Și acum Merezhkovsky răspunde că faptele și faptele inteligenței revoluționare sunt faptele și faptele unei noi conștiințe religioase, că Hristosul care vine trăiește în ele fără trezire... Că inteligența revoluționară înfăptuiește fapte eroice, chiar și procurorii și jandarmii recunosc, acest lucru descoperirea îmi era cunoscută încă de la vârsta de douăzeci de ani, de la care până astăzi m-am obișnuit să cinstesc imaginile altor eroi. Dar orice faptă revoluționară poate fi numită creștină? Trăiește Hristos în fiecare ispravă, o cauză revoluționară poate fi numită cauză creștină? Cred că isprava în sine nu are încă nicio semnificație religioasă, disponibilitatea de a-și da viața în sine nu dovedește nimic. Un ofițer își dă viața din simțul onoarei și un tâlhar la un jaf și un iubit din cauza unei femei iubite și un revoluționar în lupta împotriva despotismului și un martir creștin și un sinucigaș care s-a săturat de toate în viață și chiar un pogromist într-un pogrom evreiesc. Esența problemei nu este că o persoană își dă viața, ci în numele căreia realizează o ispravă și ceea ce experimentează în interior în același timp. Valoarea unei isprăvi este nedeterminată de empiric extern

fapte, isprava poate fi invizibilă. II, numai acea ispravă poate fi numită creștină, care se înfăptuiește în Numele lui Hristos, chiar dacă fără a menționa Pmepi-ul Său, adică. însoțită de un sentiment de lepădare de sine și de umilință interioară în fața celui mai înalt adevăr. O ispravă săvârșită în numele idolilor și asociată cu autoafirmarea și mândria nu poate fi numită creștină. Și psihologia revoluționară în acest sens este complexă și ambivalentă. Însăși lupta pentru realizare și sacrificiu nu este o efort creștin — există o mare ispită de a te confunda pe tine însuți și cu jertfa cu Mântuitorul lumii și cu jertfa Lui. Ar trebui să se străduiască pentru adevărul lui Dumnezeu, și nu pentru fapte și jertfe. Dacă trebuie să-ți sacrifici viața în numele adevărului, dacă răul lumii o cere, atunci mori simplu și încearcă să nu vezi nimic deosebit de titan în ea. Așa au acceptat moartea toți martirii creștini, fără să lupte niciodată pentru fapte titane și, prin urmare, au devenit titani în împărăția lui Dumnezeu. Uneori este o mare ispravă să suporti povara vieții, crucea fiecăreia dintre ei, decât să mori eficient.

Este necesar să vorbim despre o ispravă cu prudență și să o cereți numai cu un simț sporit al responsabilității. Cuvintele de rugăciune rostite cu toată ființa sa: „Doamne, Iisuse Hristoase, miluiește-mă pe mine, păcătosul”, pentru un intelectual modern poate fi o mare ispravă decât participarea la o răzvrătire armată. oaie El amestecă Cetatea care vine a lui Dumnezeu cu puterea omenească pământească. iar psihologia este un amestec de catolicism inversat și iudaism.Este mai ușor să îmbine cu conștiința creștină predicarea lui Struve, ceea ce sporește simțul responsabilității și al iubirii față de patrie.

D. V. Filosofov, o personalitate publică foarte sinceră și un radical, oferă noua conștiință religioasă la Pripyat idealurile sociale ale intelectualității radicale, pentru a-și sancționa dispoziția socială, astfel încât inteligența, în semn de recunoștință pentru aceasta, să-i urmeze pe predicatorii religioși. O astfel de metodă se numește demagogie, iar încercările de a prezenta dezacorduri se mai numesc și demagogie.

NYS OTGIIKI religiozpo-obschrstvenny credea aproape reacționar. Poți simpatiza doar cu acele idealuri sociale pe care le recunoști drept drepte și adevărate, indiferent cine sunt purtătorii lor: valoarea unui ideal nu este determinată de cei care îl profesează. Noua conștiință religioasă trebuie să stea cu hotărâre de partea libertății și a prietenilor libertății împotriva oricărei sclavii și violențe, dar libertatea în esență. Întrucât inteligența rusă este pentru libertate, trebuie să fim alături de ea și, din moment ce dăunează cauzei libertății, trebuie să fii împotriva ei. Această întrebare este mult mai complicată decât crede Filosofov. În psihologia tradițională a intelectualității, văd puțină libertate, „egalitatea inutilă” pentru ea este întotdeauna mai scumpă decât libertatea. Filosofii vor spune și chiar vor spune că punctul meu de vedere și starea mea de spirit pot fi adresate doar cadetamelor de dreapta. , și Octobriștii, și Octombrie În primul rând, nu înțeleg pe ce bază își bazează Filozofii „încrederea că fiecare S-D. sau S.-R. își dorește cu adevărat eliberarea Rusiei mai mult decât orice Kadet sau reformator pașnic. cred că tovarășul E. Trubetskoy sau II. Struve își dorește libertatea mai mult decât alți maximaliști.De asemenea, nu înțeleg de ce pe Fplosofov nu este interesat dacă părerile mele sunt adevărate sau false, ci dacă extremei stângi ar putea să le placă.Adevărul nu pierde nimic din faptul că nu va fi mai bine pentru nimeni și nu ar fi încetat să fie adevărat în acel caz trist dacă însuși Purnshkevch s-ar fi vindecat.

Merezhkovsky, Filosofov și alții neagă efortul creativ, cedează în fața psihologiei inerte a intelectualității, flatându-i inconștient prejudecățile, se dovedesc a fi oportuniști la stânga și rămân în urmă cursului vieții, ceea ce scoate intelectualitatea din atmosfera sufocantă. a cercurilor maximaliste din lume.r viata istorica. Cu Merezhkovsky și alții, tactica favorizează acum radicalismul ideologic, în timp ce tactica trebuie să-și găsească locul și trebuie să se supună esenței ideilor. În zelul tactic de a demonstra că religia nu este reacționară, ci revoluționară, se poate ajunge până la abolirea completă a religiei. Merezhkovsky și ai lui

școala a rămas străină și puțin cunoscută acelei lucrări filozofice complexe, care a aflat în cele din urmă că orice public este doar un mijloc temporar și că valorile atemporale nu pot fi subordonate publicului . Merezhkovsky nu vrea să participe la munca de creație a istoriei, el vrea să se limiteze la sancționarea muncii negative. L. Bely se poate juca doar cu cuvinte pe tema că mecanica și misticismul ating și îmbină. Dar misticismul este întotdeauna asociat nu cu mecanica, ci cu organicele. Necorporealitatea noii religii a cărnii poate fi contrastată cu Vl. Solovyov, în care misticismul religios a fost combinat cu realismul sobru, cu un puternic simț al istoriei și cu afirmarea cărnii istorice în dinamica ei. Ideile politice și economice ale lui Vl. Solovyov era naiv și necugetat, dar era un dușman implacabil al oricărei obscurantism și al oricărei reacții, indiferent cât de revoluționare ar fi fost acoperite. Od a pus întotdeauna „întrebarea evrei-creștină: este acest fenomen mental util sau dăunător pentru cauza divino-umană de pe pământ în acest moment istoric*? ') Pentru lucrarea divino-umană de pe pământ în acest moment evanescent, este nociv acel fenomen mental, care - chiar dacă inconștient - transformă religia într-un instrument al opiniei publice, iar în societatea publică menține acea prejudecată inertă care doar o cale negativ iresponsabilă. este progresivă și radicală. Este timpul să nu mai trecem de om pentru divin.

x) Vezi „Scrisorile lui Vl. Soloviev'.

DESPRE „Decaderea literaturii”.1'

Mai recent s-au ignorat „noile tendințe” în artă, în filozofie, în religie. Acum aceste subiecte au devenit la modă, se scriu despre vârf în ziare, aceste subiecte au un succes trist. II dacă odinioară era teribilă neatenție, acum prea multa atentie a devenit groaznica.Ca curentele literare, artistice si filozofice devin la moda este jumatate de necaz, dar ca temele religioase devin la moda este deja o adevarata nenorocire.Experimentat intim si regandit iese in strada si este fatal vulgarizat.La noi. totul devine cumva la moda, nimic nu este profund implantat.Asa-zisele idei „noi” nu exercita o influenta reala, noua constiinta nu se intareste in noi, ci doar pamantul se desface, doar anarhia spiritului se intensifica. Devine înfricoșător pentru generația care crește. Este obișnuit cu o atitudine ușoară față de toate ideile și cu toate valorile, nu există tradiție în ea, nu există nimic puternic și stabil. Ideile religioase însele, menite să oprească această anarhie a spiritului, să întărească, să creeze o nouă tradiție și să o conecteze cu cea veche, sunt percepute ca una dintre manifestările acestei anarhii, această lipsă de principiu a epocii. Ne putem consola de faptul că epocile revoluționare sunt întotdeauna însoțite de anarhie ideologică, valorile vechi se scufundă, valorile noi nu au fost încă create. Dar am intrat prea repede într-o eră reacţionară, care nu creează, ci distruge, iar această trecere de la negarea revoluţionarului la negarea reacţionarului inspiră temeri

serioase pentru viitorul nostru. Vechiul, stricat, înșelător nu a fost încă complet distrus, iar noul, viu, adevărul nu a fost încă creat.

!) Publicat în „Moscova Ezhensdelylik *” la 12 decembrie 1903.

Epoca pe care o trăiesc pompele este atât de complexă încât nu poate fi explicată printr-o schemă simplificată. Încercările marxiştilor de a ne înţelege frământările cu ajutorul materialismului economic/teoriei de clasă şi tot felul de gunoaie materialiste dau uneori naştere la rezultate de înaltă comedie. . Neînfricarea în fața comicului este o trăsătură respectabilă, dar totuși uneori este jenantă pentru acești oameni neînfricat. Sunt lucruri pe care instinctul esteticii eterne nu le permite. Dar acest instinct sănătos nu a oprit condeiul domnului Lapacharsky în momentul în care a scris că profeții Vechiului Testament sunt ideologii micii burghezii, a vulgarizat marile nume și mari credințe ale trecutului în jargonul marxist, a sărit din „ideologia mici proprietari” în Vechiul Testament la ъ ideologii similare ale socialiştilor-revoluţionari moderni etc. etc. 1). Instinctul şi autorii colecţiei „Decăderea literară” nu s-au oprit când au recunoscut toată literatura nouă, atât artistică cât şi religios-filosofic, ca ideologie atât a micului burghez și a marii burghezii, cât și a nobilimii feudale și a inteligenței proletare, și nu știu ce altceva. Nu doar estetica suferă aici, ci și logica. Un anume domnul Steklov a avut curajul să scrie următoarele: „În locul lui Lavrov, Mihailovski, Elisev și Șcedrin, Dostoievski, L. Tolstoi și V. Solovyov au devenit creatori de tendințe în mod mental. Marele Patroclu al revoluției a dispărut și, în locul lui, pe tronul opiniei publice, s-a așezat un Tersit urât și limbă de cotidian și misticism, adică înlocuitorul Dostoievski, L. Tolstoi și V. Solovyov, singurele genii ale epocii lor, mândria Rusiei, există înlocuirea lui Patroclu cu Thersites, există un declin literar și degenerare.Șchedrin a fost un scriitor minunat, dar dintr-o dată unii Dostoiev

') Vezi Duiacharsky „Religie și socialism”.

*) Vezi „Decăderea literară” f. -unsprezece.

eidít și un fel de Tolstoi au devenit conducătorii gândurilor, un asemenea declin, o asemenea decadență! Nu sunt necesare comentarii aici. Acel yage și Steklov l-au clasat pe Ibsen printre psihopați și degenerați și l-au întrecut pe însuși Max IIordau, acest ideolog limitat al sănătății mic-burgheze.

Cercetarea religios-filosofică este criticată într-un mod ciudat: nu ideile sunt criticate, ci indivizii. Nu spun nimic despre gâturile în sine, despre valoarea lor, despre adevărul lor, nici nu încearcă să intre în lumea realităților religioase. Există o investigație sociologică sau psihologică, totul se explică fie prin reacție și

psihologie de clasă, fie prin nesinceritate și patologie. Din toate aceste explicații de clasă, patologice și de altă natură există un miros atât de îngust la minte mic-burgheză, încât devine fără suflet. Ferestrele trebuie deschise sau sparte. Remarcabilul psiholog și filozof american James, în cartea sa Religious Experience, începe prin a stabili o legătură între misticism și stările patologice.Trage el concluzii din aceasta în spiritul lui Max Nordau și al altor filisteni? Nu, James este un gânditor foarte subtil, foarte atent, experiența mistică este legată de stări care în știință sunt de obicei numite patologice, aceasta nu rezolvă deloc problema valorii experienței mistice, semnificația ei; problema valorii și adevărului nu este rezolvată prin origine empirică și acestea sau alte conexiuni empirice. a. Mistic și „James evaluează experiența religioasă în mod pozitiv, ca o extensie a experienței umane, ca o îmbogățire. Și James nu este un mistic, un gânditor religios, James este un reprezentant al filozofiei științifice, cel mai remarcabil dintre psihologi moderni.Desigur, domnul Steklov,Morozov etc.fii la James ideologul micii burghezii sau al marii burghezii,sau chiar al nobilimii feudale,care în acest caz va fi transportat special în America,valoarea de Însuși James nu va fi zguduit de aceste fleacuri. Exemplul cu James este ceea ce am condus. Indiferent cum explicăm acum apariția în Rusia a experiențelor religioase și a căutărilor religioase, tot acest lucru decide

nici măcar nu se pune problema valorii și adevărului credinței religioase. Să fie din punctul de vedere al marxismului și al tendințelor și mai moderate, semnele unei renașteri religioase să fie atribuite patologiei sociale, și nu fiziologiei. Ce mio din asta? Cred că acum în Rusia patologia socială este mult mai puternică decât fiziologia socială, cred că acest lucru exacerbează problema religioasă în conștiința umană. Religia este întotdeauna legată de patologia lumii (faptul existenței răului) și această patologie este incurabilă prin orice alte mijloace decât cele religioase. Antinomiile dureroase ale vieții ascuțesc conștiința religioasă, dau naștere unei sete pentru un rezultat religios. Dar valoarea religiei nu fluctuează deloc, ci dimpotrivă. Și cine sunt judecătorii pentru a decide ce este patologic și ce este sănătos? Definiția științifică a „patologic” este întotdeauna relativă, condiționată și modestă, nu rezolvă și nu ridică problema valorii ultimă, evaluare, un substitut special al credinței religioase.

Colecția „Decăderea literară” este interesantă ca reacție a marxismului la noile tendințe, la noile căutări. Marxiștii se temeau că terenul ideologic le scăpa de sub picioare și s-au grăbit să compromită orice încercare de a întări noua conștiință. „Într-o societate distrusă, diferite forme de idealism mistic. Un reînnoit interes pentru problemele religioase este un semn sigur al declinului moral și al reacției politice. Ieri, revoluționarii și ateii au început să se adună în masă la întâlnirile „societății religios-filosofice” și acolo cu papii și iezuiții proști pentru a conduce dezbateri nesfârșite și ђpyya despre tot felul de „întrebări” religioase și morale *) Aceste cuvinte sălbatice, în care interesul pentru întrebările religioase este

declarat un declin moral, întrebările religioase și morale sunt recunoscute sincer ca absurd, depune doar mărturie

*) Din gr. al 49-lea.

despre un lucru: social-democrații au simțit că lucrurile stau rău. Este necesar să acceptăm pacea. „Decăderea literară” este măsura administrativă a social-democrației noastre literare.Această colecție este impersonală, toată lumea spune același lucru și aceleași cuvinte, autorul nu poate fi recunoscut, toți ar putea semna pseudonimul colectiv al lui Ivanov, Petrov sau Semenov. , articolele prea slabe ale domnilor Steklov și Morozov și articolele mai decente și mai inteligente ale domnilor Baz, Rov și Yushkevich, The Marxist Collection, sunt un plus genial nu numai la slăbiciunea, ci chiar și la comicitatea și absurditatea marxistului. explicaţia „ideologiilor”. Noi tendințe în artă, în filozofie, o nouă prezentare a temelor religioase – toate acestea, desigur, se explică prin caracterul reacționar și burghez. Dar „burghezitatea”, „reacționarul” sunt toate locuri obișnuite și cuvinte goale, iar orice concretizare și detaliere a acestora, orice apropiere de realitate, dă naștere la contradicții, ambiguități și se încheie în comicitate. Decăderea literară, cuvânt care caracterizează fenomene foarte diverse și chiar opuse, este un produs al decăderii sociale. Dar ce se descompune? „Descompunerea” este ceea ce marxiştii asociază cu „burghezia”, conform marxismului, orice descompunere astăzi trebuie atribuită burgheziei. Dar să vă fie rușine de realitate, să vă fie frică de istorie! Burghezia din Rusia nu se descompune și nu ar trebui să se descompună nici măcar după schema marxistă. Epoca capitalistă abia începe în țara noastră, burghezia abia se ivește, încă în scutece, și dacă schema marxistă este corectă, mai are în față un lung proces de dezvoltare și va înflori înainte. De ce, atunci, burghezia în curs de dezvoltare, plină de speranțe, se află brusc într-o ideologie decadentă, de unde decăderea burgheză și dezintegrarea literară, filozofică și religioasă? Ceva iese absurd, nu după schemă, nu după program. Autorii culegerii înșiși simt că ceva nu este în regulă aici, iar în explicațiile lor sar constant de la burghezie la mica burghezie, de la răzbunare la nobilimea feudală, de la nobilime la intelectualitate. Aici, nobilimea, ca clasă, se descompune cu adevărat, odată cu ea totul este în trecut, și nu în viitor, deci în

în realitate, deci după schema marxistă. Și să recunoaștem literatura noastră modernă, filozofia, misticismul nobilimii – aceștia sunt deja stâlpi herculeeni ai absurdului. În ceea ce privește filistinismul nostru urban, mica noastră burghezie, acesta aprovizionează din belșug membrii „Uniunii Poporului Rus”11, iar ideologia sa este determinată de instinctele Sutei Negre. Se poate ca, conform schemei marxiste, mica burghezie sa fie considerata o democratie revolutionara, dar in realitate se dovedeste altfel, si nu este nimic de facut in aceasta

privinta.Individualismul, conform schemei marxiste, este caracteristic pentru mica burghezie, a micilor proprietari. Dar dacă profeții Vechiului Testament s-au dovedit a fi ideologii micilor proprietari, atunci sunt de bunăvoie să fiu ideologul acestui strat. Singura dificultate este că nu sunt individualist și mă lupt cu individualismul. Pentru marxisti nu exista clase, asa cum sunt ele cu adevarat, in toata complexitatea si concretetatea lor, ci doar "idei" de clase (aproape in sens platonic).Clasele sunt, parca, entitati inteligibile cu care se poate opera departe. din realitate.

Ar trebui să existe o discuție specială despre intelectualitate. Acest strat provoacă multe probleme marxiştilor, ei nu îşi pot da seama niciodată ce fel de formaţie socială ciudată este aceasta. Social-democrații noștri neagă și chiar defăimează intelectualitatea, dar ei înșiși sunt intelectuali tipici, infectați cu spiritul intelectualității și cel mai probabil pot fi recunoscuți ca ideologi ai cercului intelectual. Social-democrații sunt departe de muncitori, de cercurile largi ale poporului și străini de ei. Intelectualii până în măduva oaselor – tuturor le este greu să găsească un loc pentru intelectualitatea în schema lor, iar acum o clasifică drept burghezie, acum ca un tip special de proletariat. Autorii Decaderii literare atribuie decăderea literară intelectualității, neputinței intelectualității în fața ororilor vieții și morții, neputinței intelectualului. Dar autorii colecției înșiși nu sunt decât niște intelectuali ruși neputincioși, înspăimântați de prăbușirea internă a revoluției și de puterea externă de reacție, copleșiți de aceeași frică de viață și de moarte, și mă apuc.

pentru „proletariat”, pentru consolarea terminologiei marxiste pentru autoconfort, pentru a-și crea iluzia de forță, stabilitate, speranță pentru un viitor mare.

Am găsit un cuvânt nou pentru a explica toate aceste curente insuportabile, interferente, doborâtoare - uroanismul. Un oraș mare (cu majusculă), atmosfera lui specifică, izolarea sa de natură, zguduirea sistemului de luptă - care dă naștere „modernismului”, provoacă o gravitate misticilor, combinației reale dintre cele mai fictive, mistice. combinatie.b este ceva adevarat in a vorbi despre urbanism, dar acest lucru adevarat nu este monopolul marxismului.II "misticii" ar putea spune multe despre orasul modern, despre izolarea de natura, despre presiunea capitalismului urban asupra individului. , și chiar ei spun toate acestea nu mai rău decât marxiştii, dar ce rezultă de aici?

Să presupunem că în atmosfera unui mare oraș se naște o înclinație pentru misticismul (modern), compromite aceasta această înclinație ? eliberarea individului de sub jugul capitalismului urban. Dorința de a transforma orașul în sat, de a transforma întreaga lume într-un mare sat este o dorință sănătoasă. Crearea unei lumi, sat cosmic pe pământul culturii superioare este sarcina istoriei lumii. Dar este acest obiectiv realizabil pe baza pozitivă și empirice? se transformă într-o fabrică?

Toată creativitatea nouă, toate căutările noi sunt explicate de marxişti printr-un sentiment de moarte iminentă. Dar unde este creativitatea cu adevărat nouă, creativitatea viitorului? Nu vedem creativitatea proletară, toate valorile vieții, toată viața spiritului sunt împrumutate de proletariat și de pdeologii săi din burghezie și cultura burgheză. Valorile filozofiei materialiste, moralei utilitare și artei naturalistă, valorile productivității economice, valorile negării credinței și viselor - toate acestea sunt valori burgheze create de perioada burgheză a istoriei.

rii. Socialismul proletar nu a mers nici un pas mai departe decât ideile iluministe-burgheze, nu a creat nimic propriu, a împrumutat cu sclavie totul din aceeași lume burgheză blestemata. Vorbesc despre „ideologii socialiști” ai proletariatului, pentru că proletariatul însuși, oamenii muncitori înșiși, duc o viață diferită și în masa lor încă duc o viață religioasă și nu pot trăi fără valori religioase Creștinii de mică conștiință, de o conștiință veche.Dar acest sânge creștin este un mare obstacol în calea „iluminării” social-democratice a maselor. II Social-democraţii nu vor trezi niciodată masele de oameni la o mare cauză numai în numele intereselor de clasă şi al „iluminismului” materialist.

Autorii Literary Decay amestecă totul și pe toți împreună, nu disting nimic, nu se adâncesc în nimic în esență și, aparent, nici măcar nu sunt în stare să simtă că nu este „modernism”, nu „misticism”, nici un fel de noi căutări și curente nedefinite, dar ceea ce este important este creștinismul și Hristos. Numai cu creștinismul vor trebui să se ia în calcul, doar soarta lumii depinde de problema creștină, și nu de modernism, misticism nedefinit etc. autorii „Decăderii literare*” erau mai sensibili, mai perspicaci, mai puțin hipnotizați de tot felul de cuvinte „de clasă”, își opreau atenția deosebită asupra renașterii credinței creștine și nu o amestecau într-o grămadă cu decadența, mistica. anarhism şi chiar pornografie. Atunci poate că colecția „Decăderea literară” nu ar fi fost atât de exclusiv o carte pentru copii mici, nu ar fi fost atât de copilăresc și amuzant în ea.

Metoda de a amesteca totul într-o singură grămadă, de a combina în negația lucrurilor cel mai opus, este foarte brută și primitivă. Dacă confuzia se face în mod conștient, atunci este necinstă, dacă inconștient, atunci aceasta indică o asemenea lipsă de talent, o astfel de slăbiciune a conștiinței, încât

ar fi fost mai bine să nu se târască din crăpături cu asemenea critici. Când unii reacționari sălbatici amestecă împreună nu numai nuanțe precum „bolșevicii” și „menșevicii”, social-democrați și socialiști-revoluționari, ci combină liberali și maximaliști, socialiști și anarhiști și, în plus, toți îi numesc fără distincție „anarhiști”, atunci toată lumea. râde de un astfel de sălbatic și nimeni nu-și ia

judecățile în serios.căutarea cu decadență, creștinismul cu anarhismul mistic, Chulkov cu Bulgakov, Chukovsky cu Merezhkovsky, Nilsky cu Vl. Solovyov, Wedekind cu Dostoievski etc. O anarhie teribilă a spiritului domnește în modernul viaţa, dar marxiştii sunt orbi ai lor, au văzut în această anarhie unitatea .

În colecție se spun multe lucruri adevărate despre „presa modernă”, despre un nou tip de scriitor impresionist, despre modernismul străzii, când ideile ies în stradă. Noua artă nu are nimic de-a face cu ea, nici filozofia, nici religia, mai ales religia nu are nicio legătură cu ea. Da, însăși anarhia spiritului, însăși decăderea literară care reflectă această anarhie, este urmașul revoluției. Revoluția dezlănțuie haosul. Chiar și erotismul colectiv, care amenința să se transforme într-o epidemie periculoasă, este un produs al erei revoluționare, o revoluție care a negat vechile norme și valori și nu a creat noi norme și valori. Această anarhie a spiritului, această dezintegrare este în esență antireligioasă și trebuie să combată religios aceste fenomene. Religia este sursa normelor și valorilor pozitive, încetarea anarhiei spiritului, depășirea decăderii. Materialismul nu poate depăși dezintegrarea, nu poate opri conflictele anarhiste, ci doar întărește toate acestea, dă naștere unor instincte rampante.

Nu trebuie să admitem că literatura noastră modernistă începe să devină vulgară și degenerată, decadența noastră

își dezvăluie tot mai mult golicul interior. Dar, totuși, așa-zișii decadenți sunt aproape singurele noastre talente; această tabără reprezintă acum aproape singura noastră literatură. Poate fi trist, dar este. În „bogăția rusă” și alți conservatori în sensul literar al revistelor, nicio literatură și literatură nu sunt interesate de literatură, așa că nu poți numi literatură că polițistul a fost un om rău, iar profesorul popular a fost o persoană bună. Libertatea artei, respectul pentru artă par să fi fost cucerite de conștiința noastră și în aceasta trebuie să recunoaștem meritul pozitiv al decadenței, care a protestat împotriva barbariei noastre.Dar ceea ce trebuie purtat o luptă decisivă este legarea decadenței. iar modernismul cu curentele religioase.Această legătură este empiric întâmplătoare și se află în sfera culturii externe.Jurnalele, care au fost purtătorii de cuvânt ai căutărilor noastre religioase și filosofice, au fost primele care au dat adăpost decadenților persecutați de atunci, așa cum îi recunoșteau . ca talentat, a recunoscut semnificația independentă a psk-stvo și a fost cultural mai liber și mai avansat.proprietate, dar acest lucru nu dovedește absolut nimic: la urma urmei, alți reprezentanți ai mișcărilor religioase din trecut sunt asociați cu marxismul. În interior, decadența și religia, ca și marxismul și religia, sunt profund opuse, se exclud reciproc, iar în ultimă limită nu pot fi decât dușmani. Amestecarea abordării religioase a problemei sexului cu pornografia este deja un dispozitiv polemic urât, sau o neînțelegere stupidă, nu există nimic de obiectat. Este dificil să vorbești cu oameni pentru care însăși problema sexului este murdărie, o întrebare pornografică. Erotismul dureros și decadent, atât de chinuitor al omului modern, nu poate fi depășit decât pe baza unui

cadru religios și a unei soluții religioase la problema sexului. Materialismul, biologia, normele de igienă și morala mic-burgheză nu vor elibera pe nimeni de un asemenea erotism. Tinerețea noastră a depășit de mult bazarovismul, o neputincioasă

dar tânjește după altceva și domnul Bazarov nu o poate aduce înapoi. Tineretul este chinuit de chestiunea morală a sexului și nu poate ieși din contradicțiile care conduc deja la problema unei ordini religioase.

Autorii colecției pretind că stau pe un teren ferm, de neclintit, care, în mare, nu poate fi zdruncinat. Ce este acest sol? Ei consideră ca teren solid tot felul de gunoaie materialiste, cu care nici măcar nu va începe să socotească nimeni versat în filozofie. Materialismul este filosofia școlarilor a copiilor mici și nu se poate vorbi serios despre materialism în filozofie*). Această întrebare este rezolvată prin referințe din manualele de filosofie. Împotriva inovațiilor periculoase, împotriva tuturor acestor căutări, împotriva „dezintegrarii” domnilor, marxiştii au înaintat ideea socio-biologică a genului, căreia individul trebuie să fie în cele din urmă subordonat și aservit. Altarul este foarte vechi, foarte conservator!Se pare că acest apel la gen, izvorul străvechi „necesitatea” și sclavia omului, nu mai poate captiva și nu poate proteja de nimic. Proletarul a crescut deja din scutece, în el se trezesc și o personalitate, un simț al demnității umane și o sete de a înțelege sensul vieții sale și eșecul destinației sale în lume. Cel puțin s-ar referi la conștiință, la rațiune, la instinctul umanității, altfel amabil, biologie, adaptare la mediu etc. Însăși ideea de umanitate nu este identică cu genul din biologic. și sensul sociologic al cuvântului, această idee presupune o normă religioasă.

Mai presus de toate, autorii colecției se joacă cu suspiciunea de nesinceritatea căutărilor religioase și filozofice. Această metodă ușoară de respingere este folosită pe scară largă nu numai de marxisti, ci și de mulți alți critici, este o metodă foarte la modă. Dar acuzația de nesinceritate are dezavantajul că poate fi la fel de bine îndreptată împotriva acuzatorilor înșiși. Nu-l cunosc pe domnul Yushkevich, nu știu ce face în viață, la fel ca el

*) Materialismul, corectat și actualizat, cu ajutorul lui Mach și Avenarius, deși superioritate, poate impresiona mai mult. Aceasta este o eminență magică și trebuie să ia în calcul toate șansele împotriva materialismului și empirismului în general.

nu mă cunoaște pe mine și pe celelalte obiecte ale criticii sale. Articolele domnului Yushkevich în sine nu mărturisesc corespondența dintre cuvânt și faptă, iar literatura în sine nu poate mărturisi acest lucru, aici sunt necesare alte surse pentru judecată. Iar scrierile domnului Iuskevici sunt aceeași literatură ca și noi toți păcătoșii,

poate doar insuficient literatură literară. Nu folosesc cuvântul literatură ca blestem, chiar aș vrea să protestez împotriva defăimării și scuipatului la modă pe literatură, aș vrea să spun cât mai tare că gândirea și scrisul sunt o chestiune, că literatura are un mare scop și mare sens, că un scriitor ar trebui să se respecte mai mult. În ceea ce privește sinceritatea, trebuie să-i spun domnului Iuskevici că în orice moment și pentru toți oamenii, sinceritatea a fost înțeleasă ca corespondența dintre cuvânt și experiență, dintre literatură și experiență de viață, dintre ceea ce spune o persoană și ceea ce se întâmplă în interiorul său. Prin acest criteriu, Nietzsche a fost un scriitor extrem de sincer și aproape că nu a avut acțiuni și acțiuni exterioare. De aceea, Lev Tolstoi este și sincer, deși cuvintele sale erau foarte diferite de faptele sale. Da, și mulți scriitori extrem de sinceri, care sunt cu toții recunoscuți ca sinceri, nu au avut afaceri externe, prea mulți dintre ei nu posedau o natură activă, voință puternică și nici măcar această activitate nu era sensul a ceea ce li se întâmpla. Toată lumea știe prescripția că ar trebui să existe o corespondență între cuvânt și faptă, dar cu această prescripție nu poți aborda niciodată un subiect atât de subtil precum sinceritatea căutării. Pentru a vedea în operele literare un document al sufletului uman, este nevoie de o asemenea subtilitate, de o experiență atât de simpatică, de o asemenea dorință de a vedea ceva, încât domnii. Iuskevicii cu maniile lor de clasă nu au la ce să se gândească. Știu prea bine cât de puțină activitate este în mișcarea noastră religioasă, cât de puține sunt de făcut și știu cât de sinceri suferă din cauza asta. Dar această mișcare este chiar în stadiul inițial, nu este nici măcar o mișcare, ci doar o introducere în ea. II căutări în sine reprezintă aici deja mare activitate, deja faptă. În timp ce este încă doar

o criză de conștiință asociată cu dorul inimii și nemulțumirea voinței. Trăim într-o eră de tranziție, suntem victimele unei stări sufletești de tranziție. Acum este timpul nu atât al treburilor exterioare, cât al muncii interioare, timpul pregătirii unei noi conștiințe, al curățării de idolii vechi. Când a început marxismul, era și proprietatea cercurilor, era literatură și a devenit afaceri și viață abia mai târziu, abia când conștiința marxistă a câștigat în rândul maselor largi. Mișcarea noastră religioasă nu a ieșit încă din starea cercurilor, din literatură, se desfășoară în indivizi, dar nu în mase J. Așa începe orice mișcare. Dar suntem cu toții conștienți că abia atunci va exista o mișcare religioasă reală, vitală, impresionantă, când va deveni populară și va părăsi faza exprimării literare a experiențelor religioase și a căutării indivizilor și a cercurilor. În această chestiune, literatura religios-filosofică își va juca rolul subordonat și pregătitor. Indivizii, gânditorii individuali s-au simțit mult mai devreme decât ceilalți și își formează o nouă conștiință necesară maselor. Și ceea ce dușmanii bănuiesc de nesinceritate a fost întotdeauna cazul; dușmanii chiar i-au suspectat pe marxiști de nesinceritate, așa este omul păcătos.

Că ne îndreptăm spre o revoluție religioasă populară, spre o reînnoire religioasă a vieții maselor, acesta nu poate fi decât un obiect de

credință și speranță, nu poate exista cunoaștere exactă și previziune științifică. Dar știm cu siguranță că poporul nostru, și într-adevăr fiecare națiune în masa sa, nu a trăit niciodată și nu poate trăi altfel decât religios, că niciun materialism nu-și poate satisface nevoia de cele mai înalte temelii ale vieții, de cea mai înaltă sancțiune. Predicarea intereselor de clasă, cu care social-democrații, și alți revoluționari care stăteau pe teren materialist, mergeau către popor, nu a fost acceptată de instinctul religios al poporului, a dat naștere doar la nestăpânire sălbatică și a dus în cele din urmă la reacție, la dezamăgire față de ideea emancipatoare. Masa oamenilor nu poate supraviețui dramei complexe care

1) Vorbesc, desigur, nu despre creștinism în sensul său atotdimensional și istoric, ci despre cel mai recent Pașa iskaniyakh.

-- laugh out loud -

care este experimentat de indivizi, vârfurile unei culturi care se reflectă în literatură. Ca masă, poporul va trece de la vechea formă de religiozitate la o formă nouă, mai plină, mai conștientă, fără să fi supraviețuit multor încercări, multor îndoieli, multor fracturi trăite de căutătorii individuali. Oamenii vor crea o nouă viață religioasă x) și atunci se va pronunța judecata istoriei asupra căutărilor religioase și filozofice ale erei noastre de tranziție. Aceste căutări nu se vor teme de judecata „literarului”. Mi-aș dori doar să fie înțeles și simțit de toată lumea: acel curent de gândire religioasă, care este strâns legat de creștinism, nu creează nimic propriu, o nouă religie în fotoliu, în mod literar, ci stă ferm pe pământ. a religiei poporului, mondială-pstorpiană, din. vine și pleacă spre viitorul prezis de profețiile acestei religii.

Este bine că autorii Literary Decay admit că noi teme sunt puse în fața intelectualității ruse și că în ea are loc o criză gravă. Întreaga viziune tradițională asupra lumii și psihologia tradițională a intelectualității ruse s-au prăbușit. Inteligența noastră revoluționară a dat faliment nu numai exterior și material, ci și interior și spiritual. Ideile originale care au stat la baza mișcării noastre revoluționare au fost puse sub semnul întrebării și nu au rezistat testului vieții. Avem nevoie de idei noi, o nouă credință și o nouă mentalitate. Nimic nu se poate realiza cu vechile mijloace. Între noi ar trebui să se nască o nouă inteligență, care să ia de la cea veche doar setea de adevăr pe pământ, dar pe baza unei noi conștiințe și a unei alte mentalități. Această criză nu poate fi oprită mestecând pe spatele marxismului. Nu mai poți captiva pe nimeni cu materialismul vechi, nu poți salva pe nimeni de la colapsul complet, deoarece acest colaps a fost pregătit de marxismul materialist însuși. Degeaba fac marxistii curaj, degeaba se trezesc si se inveselesc artificial. Nimeni nu le va crede. După tot ce am trăit, este aproape păcat să vorbim cu cuvinte jalnice despre

*) Pentru a evita neînțelegerile, trebuie să notez: originile vieții religioase trebuie căutate nu în „popor” și nu în „intelligentsia”, ci la Dumnezeu, în revelația divină.

puterea proletariatului, despre psihologia de clasă, despre viitorul societății și așa mai departe. alte Marxismul a încercat în viața rusă să-și traducă cuvântul în trup și s-a dovedit a fi atât de nereușit, atât de trist în rezultatele sale, atât de dăunător pentru cauza libertății ruse, încât marxismul, ca și carnea, a dispărut din viața rusă și acum vrea a se ridica din nou, ca și cuvântul, se transformă într-un cuvânt decrepit și această prăbușire a marxismului nu este un produs temporar al reacției, cauzele sale sunt mult mai profunde și interne. La urma urmei, conform învățăturilor Bisericii marxiste, porțile iadului nu vor birui proletariatul. Proletariatul, ca un cuvânt, deține încă mințile și inimile inteligenței, dar, ca și carnea, este zdrobit și puterea lui este vie doar în cuvintele marxiste. De ce sa întâmplat totul? Ar fi fost mai inteligent, mai cinstit și mai curajos să-ți recunoști greșelile fatale și să te gândești la purificarea conștiinței tale. Mișcarea religioasă nu a trecut încă în trup, este în viitor, este în speranță, iar intelectualitatea va veni la ea, însetată de eliberare.

DEPĂŞIREA DECADENŢEI ').

Anton Extreme (alias 3. Gippius) și-a publicat „Jurnalul literar”, articole adunate de-a lungul a opt ani. Aș dori să spun câteva cuvinte în apărarea acestui scriitor, căruia i s-a stabilit o atitudine nedreaptă și infidelă. Anton Extreme are un reputatia de decadent foarte extrem, scrisul este obisnuit sa il consideram de neinteles pentru oricine si inutil pentru nimic.In plus, toata lumea stie ca Extreme Upton, care indrazneste sa scrie despre intrebari serioase si profunde, este nimeni alta decat o femeie poetesa.Si nu s-a citit Anton Extreme, cu excepția unui cerc restrâns de oameni, iar un jurnal general, până de curând, nu a vrut să-l publice. Și oricine citește cu atenție și fără prejudecăți „Jurnalul literar” V. Extrem, va Trebuie să recunosc că acesta este un scriitor foarte inteligent, cu mintea ascuțită, plin de credință într-o viață cu sens mai înalt, care se străduiește necruțător în sus. A. Identitatea lui Extreme cu 3. Gippius nu numai că nu o compromite, ci chiar o ridică. 3. Gippius este poetesa noastră foarte talentată, foarte originală și încă puțin apreciată. Gippius este considerat a fi unul dintre primii din mișcarea decadentă rusă. Acest lucru este doar parțial adevărat. Hippius a avut o relație incontestabilă cu decadența, dar ocupa un loc cu totul special acolo, deoarece contura deja posibilitatea de a depăși orice decadență. În poezia rugătoare a lui Gippius, un sentiment tensionat al personalității și

') Iaiechat.yu în „Ezhevedzpik din Moscova” 16 mai 1909

căutarea obositoare a lui Dumnezeu. Era și ceva întunecat în această poezie, un fel de misticism demonic, o dualitate periculoasă, dar nici speranța nu a dispărut niciodată. În perioada ei decadentă, ea a depășit limitele personalității, dincolo de care se pierde distincția dintre „eu” și „nu-eu”, a încercat să se iubească pe sine ca pe Dumnezeu, dar nu s-a amestecat niciodată cu impresionismul decadent, cu lipsa decadentă de idei. Gippius este, în primul rând, un scriitor foarte ideologic, uneori chiar prea ideologic, în detrimentul inspirației artistice: ea caută mereu „sens”, iar uneori pare că iubește „viața” mai puțin decât „sensul” . În ficțiunea lui Gippius, care este de multe ori mai slabă decât poezia ei, această natură ideologică ia forma tendinței, multe povești și povești sunt scrise parcă pe o anumită temă. Se simte că Gippius duce neobosit o luptă cu un element întunecat din el însuși, nu vrea să-și strice personalitatea, opune norma forțelor întunecate. Semnificația acestei lupte interioare cu sine de dragul propriei mântuiri îl deosebește pe Gippius de acei decadenți, despre care se poate spune „o pasăre merge veselă pe calea dezastrelor, fără să prevadă vreo consecință din aceasta.” Decadența lui Gippius însăși și Decadența lui Balmont, de exemplu, sunt poli opuși. „Viața lui Hippus este nebunește de grea, dar nu nebun de ușoară. Nu este deloc estetică. Nu poate trăi spontan, impresii evazive, pete frumoase și linii bizare. Acest lucru este bine, desigur. , dar uneori pare că o poetesă minunată nu iubește suficient de mult estetica.În mica ei inspirație spontană.Drumul religiei esteticismului s-a dovedit a fi închis pentru Gippius, nu a putut-o satisface, ea a avut întotdeauna puține în comun cu acea estetică. decadență, care a fost implantată printre noi de „Lumea Artei”. Decadența pe care a experimentat-o avea mai multe în comun cu unii dintre eroii lui Dostoievski decât cu decadența estetică superficială. Experiența acestui gen de decadență duce, cu o inevitabilitate interioară, la una patologică. permite doar depășirea religioasă. Poetă și decadentă 3. Gippius nu a fost suficient ci harul imediat, viața i-a fost grea, în artă în sine nu și-a găsit sens, căile lumești s-au dovedit a fi închise.

ty, și ea a mers să caute har în noua conștiință religioasă.

Upton the Extreme învinge și decadența trecută 3. Gippius și decadența în general. Întregul „Jurnal literar” de A. Krainyago nu este altceva decât o asemenea depășire. Multe dintre ideile lui A. Extreme, având un sens general și larg, par prea intime și circulare, special adaptate pentru a depăși decadența. Dar cartea în sine a lui A. Krainyago este deja impregnată de o viziune religioasă pozitivă asupra lumii, pe care autorul o aplică într-un mod foarte particular tuturor fenomenelor vieții și literaturii. A. Krainy a fost figura principală în Noua Cale.Noua Cale este o întreagă eră a căutărilor noastre religioase literare, o eră strălucitoare, dar deja depășită. Semnificația lui Novaya Puti este fără îndoială, dar acest jurnal nu a reușit să îndeplinească sarcina despre care vorbește A. Krainiy: „să dovedească că „religia” și „reacția” nu sunt încă sinonime”. Atunci valul mișcării de eliberare creștea și se apropia revoluția, iar ideile publice ale lui „N. Şi." erau prea vagi şi şubrede, cifrele acestui jurnal nu erau

suficient de publice prin natura lor. Noua Cale a fost doar o nedumerire agonizantă în faţa problemei publicului religios.

A. Krainy dă lovituri puternice decadenței noastre, lipsei sale de idei, estetismului său superficial, observă corect decadența decadenței. Aceste lovituri sunt mai puternice decât cele aduse de Bătrânii noștri credincioși literari. R. Extrema cunoaște secretele decadenței, își cunoaște slăbiciunile și nu își neagă punctele forte, meritele. Întrebarea neutră pe care A. Krainy o ridică în depășirea decadenței este problema personalității și a granițelor ei, o întrebare metafizică foarte complexă și dificilă. A. Extreme nu este un filosof, nu are pregătire filosofică și probabil știe puțin despre soluția filosofică a problemei personalității. Expunerea lui A. Kraynyago este de natură prea feuilletonă. Însă mintea naturală a acestui scriitor și simțul puternic al personalității îl ajută să înțeleagă o întrebare filozofică complexă și îl îndeamnă la o soluție care poate fi justificată strict filozofic. A. Înțelege extrem de călduros că personalitatea se bazează pe

individualism extrem, fără restricții, că decadența în limita ei este moartea, și nu triumful individualității. Conștiința „eu” al cuiva este legată de conștiința „nu-eu”, cu conștiința și recunoașterea tuturor celorlalți „eu”. Iată adevărul psihologic și epistemologic neîndoielnic, pe care A. Krainy îl înțelege și îl simte bine și pe care decadenții nici nu îl înțeleg și nici nu îl simt. Decadenții nu au conștiința diferenței dintre „eu” și „nu-eu”, nu există nicio recunoaștere a altor „eu”, totul este amestecat și confundat cu ei, „eu” se umflă la o dimensiune atot-consumătoare și, prin urmare, este pierdut, estompat, conștiința „eu” este absentă.

În chestiunea relației dintre decadență și individualism, predomină o înțelegere clară. Decadența este considerată a fi individualism extrem. Într-un anumit sens, acest lucru este adevărat, dar în același timp nu este adevărat. Conștiința personalității și afirmarea ei presupune o normă, realizarea individualității presupune adunarea și concentrarea ei în jurul unui centru. În psihologia decadentă nu există centru, fiecare normă este negata și, prin urmare, personalitatea se estompează, individualitatea piere, se dezintegrează în experiențe și momente sfâșiate și trecătoare. În acest sens, decadența anti-II este cu siguranță adevărată, reflectă pierderea personalității și inutilitatea căutării sale. Hipertrofia individualității, „celula” morbidă nu este în niciun fel diferită de moartea și dezintegrarea individualității. În Peer Gynt a lui Ibsen, caracterul anti-individualist al acestei hipertrofii a individualității este dezvăluit cu brio. Peer Gynt și-a pierdut „Eul”, căutându-l dureros și negăsindu-l. Pe de altă parte, adevăratul individualism, individualismul subordonând personalitatea normei, nu numai că nu se opune universalismului, ci chiar presupune inevitabil universalismul și se realizează doar în universalism. Însă marele merit al acestui scriitor, fost decadent, este că a înțeles atât de bine care este punctul dureros al viziunii decadente asupra lumii și a înțeles atât de subtil problema personalității și individualismului.

Despre cele mai dificile probleme metafizice, A. Kray-niy vorbește într-un limbaj simplu, colocvial, rezolvă aceste probleme acasă, fără a considera filozofice.

traditii. Într-un anumit sens, acesta este un merit, întrucât problemele metafizice încetează să mai fie proprietatea specialiștilor și devin vitale și accesibile oricărui căutător și gânditor U.A. Dar această claritate și simplitate este evidentă, există o iluzie optică aici. Cuvintele înțelese în mod obișnuit ale lui A. Krainyago sunt adesea înțelese doar de foarte puțini, doar de elită. A. Krainy scrie intim și rămâne încă un scriitor de cerc. Vrea să iasă din cercul vicios al intimității, vrea să se îndrepte către toată lumea, dar nu reușește întotdeauna, iar în cel mai important lucru rămâne complet de înțeles doar pentru câțiva. A. Extreme învinge decadența și se luptă cu decadența, dar o depășește intim, într-un cerc vicios, iar lupta lui ascuțită cu decadența este de înțeles doar celor care au atins acest cerc. Aceste caracteristici dau claritate scrierilor lui A. Kraynyago, le fac interesante, dar aceleași caracteristici pot provoca și nedumerire. R. Extrema este prea asertivă în singura corectitudine a drumului său și simpatizează insuficient cu alte căi care duc la aceeași Roma. „Noua Cale” a fost unul dintre episoadele căutărilor noastre religios-filosofice, un episod cu adevărat luminos și valoros. Dar „Noua Cale” nu este singura patrie a acestor căutări, nici singura cale și nu singura nouă. Această nouă cale trebuie să intre în canalul general și abia atunci își va da seama ce era valoros în ea. A. Extreme este înclinat să invoce doar sursa „Novo-Puteisky”. Acesta este un aspect de cerc, trebuie să scapi de ea dacă vrei să-ți extinzi influența ideologică și să comunici cu idei care au avut alte surse. al acestui scriitor și acel frig care a rămas o consecință a decadenței trecute.

Ideea religioasă principală a lui A. Extreme este aceeași cu cea a lui Merezhkovsky: uniunea dintre spirit și carne, cer și pământ, religie și viață și conștiința insuficienței creștinismului pentru

această sinteză. Acest lucru nu înseamnă că A. Krainy este doar un adept al lui Merezhkovsky, aceste idei îi aparțin nu mai puțin decât lui Merezhkovsky. Și aceste idei, ca toate ideile unui ordin religios, nu pot fi invenția unei singure persoane, presupun întotdeauna o anumită conștiință colectivă. Adevărat, invenția individuală se amestecă și cu ideile religioase, așa că viața ideilor continuă în elementul uman, dar trebuie să existe un pământ superb pentru ca această idee să aibă vreo pretenție la adevăr. A. Extreme pretinde a fi superpersonal al solului său, dar rămâne întrebarea dacă acest sol poate fi recunoscut ca suficient de universal în semnificația sa și suficient de legat de tradițiile bisericești și culturale succesive.

În alte articole ale colecției se simte mormăitul împotriva tinerei generații literare. Despre această tânără generație, A. Krainy spune lucruri corecte, își înțelege bine bolile, dar ar fi mai plăcut dacă ar fi mai puțin simțită protecția generației sale, cercul lui. Întotdeauna și în tot ceea ce este A. Krainy pentru conștiință și împotriva spontaneității, el luptă împotriva părtinirii moderne către inconștiență, către lipsă de sens și lipsă de sens. A. Extrem - un om cu conștiință acută, chiar hipertrofie a conștiinței. Lupta lui cu spontaneitatea lipsită de principii, devenită moda unei ere haotice, poate fi recunoscută ca un merit incontestabil. Dar lupta justă cu elementele hootpchesky și inconștiente îl determină uneori pe A. Kraynyago să evalueze importanța sentimentelor imediate, care ocupă un loc proeminent în viața religioasă. A. Extremă cade în raționalizarea naturii umane.

Rețineți mai ales articolul despre „îndrăgostire”. Visele de iubire superioară sunt cele mai prețuite vise ale lui A. Kraynyago, gândurile de dragoste sunt cele mai intime gânduri ale lui. A. Extreme a ajuns la ideea de iubire, foarte asemănătoare cu strălucita doctrină a iubirii de Vl. Solovyov, dar a venit pe cont propriu, purtând această idee în sine, înțelegând propria experiență cu ea. Cel mai ostil dintre toate este A. Krainy lui Rozanov și roz-știri, dragoste ancestrală, pnetiikts impersonali în domeniu. Sentimentul intim de personalitate a fost cel mai pronunțat în articolul despre îndrăgostire. Iar A. Extreme prețuiește visul transformării

nici un sex, care este destul de inexprimabil și trebuie să pară nebunia „rațiunii” acestei epoci, că numai dragostea personală, legată de Hristos, salvează o persoană. În scrierile sale, se pare, A. Krainy nu și-a exprimat sentimentele. iar gândurile suficient de deplin - el prevede mai mult decât poate exprima filozofic.A. Extrem, atunci gândurile despre viață și evenimente sunt, parcă, corpul lui. A. Extreme nu-i place viața, ruptă de orice viață. Fiind pentru el. este static, oprind miscarea, odihna.Viata se opune unui eveniment, miscare, dinamica.Viata adevarata nu se dezvaluie in viata de zi cu zi, ci in evenimente.Amestecarea vietii cu viata de zi cu zi este un amestec pernicios.A. Tânjeri extreme dupa o viata noua , viața veche cu viața ei de zi cu zi este insuportabil de plictisitoare, și numai evenimentele aduc o viață nouă cu ele.mișcarea întărește speranța de a vedea o viață nouă, pământuri noi. Toate acestea sunt adevărate, iar acum mulți oameni vorbesc despre moartea vieții de zi cu zi. Dar aici apare o dificultate considerabilă cu filozofia dezvoltării, de care autorul „vieții de zi cu zi și evenimentelor” probabil nu este conștient. Cum înțelege autorul natura mișcării lumii înainte, dezvoltarea de noi valori în lume? istorie, ceva real și valoros? Dacă da, dacă mișcarea este și o realizare, parțială desigur, atunci realizarea a ceva valoros și realizarea realului este deja o ființă adevărată, atemporală în sensul ei. Pe lângă viață si evenimente, exista si fiinta in istoria lumii si fiinta Trebuie sa ramai ferm pe ea pentru a merge mai departe si a crea evenimente.Insasi opozitia dintre statica si dinamica este relativa, si tot ce este atemporal este deja depasirea acestei opozitie. Dar Anton nostru este foarte extrem,

împărtășește prejudecata că adevărul și frumusețea sunt doar în Datoria autoimpusă a extremității nu îi permite să aprecieze elementul conservator al mișcării și dezvoltării în lume. A.

Extremul se agață de acea istoricitate care îi este sugerată de instinctul mișcării, dar există o altă istoricitate, îndemnată de instinctul de eternitate, pe care nu o prețuiește suficient. El nu este conștient de legătura religioasă cu morții, care sunt și ei vii și dragi nouă. precum generațiile viitoare.

Articolul despre colecția Întrebări de religie, intitulat prea puternic Fără lume, atinge direct problema creștinismului vechi și nou. Articolul este foarte ascuțit, caracterizarea unor autori ai colecției este aptă și caustică, principala obiecție pare a fi corectă. Dar este ceva neclar în articol, mai presus de toate atitudinea este neclară. A. Extrem la creștinism, la eternul în creștinism și, mai ales, nu este clar cum a depășit acea lipsă de catolicitate pe care a văzut-o în colecție, dacă el însuși cunoaște calea inconfundabilă către o comunitate religioasă. Autorii culegerii nu au creat o comunitate religioasă, se contrazic, dar totuși, este clar că sunt oameni sociali în ceea ce privește trecutul și trecutul. Măsura în care Krainy însuși este public nu este vizibilă, iar articolul său ascuțit este complet negativ. În general, deficiența lui A. Krainyago este autoafirmarea excesivă, prea multă încredere că el și vecinii săi vor găsi singura cale, evaluarea insuficientă a pozitivului în ceilalți.

Fundamental, A. Extrem de drept, profund de drept în polemica lui cu decadență. Pe pământul rusesc, imatur din punct de vedere cultural și înapoiat, care nu posedă încă un mediu cultural real și o tradiție culturală, tipul decadentului hipercultural nu a putut crește, un astfel de rafinat, neobișnuit de cultivat, neobișnuit de frumos în tipul său ofilit, cum ar fi, de exemplu, Gupsmanii. *) Hipercultural și rafinat cu noi poate un singur Vyacheslav Ivanov, dar el nu este un decadent, ci un mistic. A. Extreme a devenit deziluzionat de arta modernă și a văzut în ultima ei limită tot același pozitivism. În noua artă a fost

*) Hupsmaps este cel mai mare scriitor francez al ultimei epoci, deci subestimat și tăcut pe bună dreptate.

zborul, făcu semn cu speranță mistică și totul s-a terminat în fleacuri frumoase. O criză profundă a artei are loc acum. Nu există nimic mare, mare, etern. „Noua” artă a îmbătrânit repede și în literatură se așteaptă din nou un cuvânt nou. Acest cuvânt nou nu poate fi o artă abstractă, autosuficientă, se va deschide în sfera experiențelor religioase. Dar Dumnezeu să păstreze arta de tendenţiozitate.

Cel mai valoros lucru la A. Krain este lupta lui neobosită cu vulgaritatea, proza, viața de zi cu zi, cu viața de zi cu zi gri. Are un efort înainte, inspirație, credință în sensul vieții și speranță pentru celebrarea vieții. Dacă A. Extreme nu este întotdeauna corect față de Cehov însuși, atunci judecata dură asupra cehovismului, absorbind melancolia cenușie, această lipsă de speranță, anticipând inexistența, este atât corectă, cât și adevărată și valoroasă. A. Extreme însuși nu poate suporta deznădejdea, nu vrea să se plângă și să tânjească, el spera mereu și inspiră speranță în alții. El este incapabil să se împace cu lipsa de sens a vieții și chiar în această ireconciliabilitate există deja un mare sens. Aș dori ca justiția să fie restabilită în raport cu A. Krainy—3. Gippius, pentru a recunoaște meritele acestui scriitor și persoană interesantă, un participant proeminent la căutările noastre religioase. Dar mi-aș dori și el să iasă din cercurile sufocante, să aprecieze mai mult valorile lumii, care nu au fost câștigate printr-un „mod nou”.

Articolul meu fusese deja terminat cu mult timp în urmă când am citit articolul lui Anton Krainyago „Săgeata albă” în Rechp. Acest articol mi-a făcut o impresie atât de puternică, încât am simțit nevoia să adaug câteva cuvinte. Am simțit cu tristețe că încă nu depășisem A. Decadență extremă. nu a cucerit încă în sine narcisismul decadent și disprețul decadent față de lume, nu a ieșit încă din cercul decadent în întinderea vieții lumii. Articolul este dedicat laudei lui A. Belago, transformându-se în reclamă în cerc. A. Bely este declarat un geniu. Este geniu în el, dar răul este că toți nefericiții care nu vor vedea geniul versurilor lui A. Belago, au anunțat

devin oameni de sticlă, sunt lipsiți de dreptul de a-și iubi patria, chiar sunt lipsiți de dreptul de a aparține celor vii și de a ști ce este viața și ce este moartea. Oricui nu vede în culegerea de poezii r) A. O revelație albă, „o nenorocire de săgeată” din alte lumi, aproape toată Rusia, li se aruncă cuvintele: „nu ești doar din sticlă, ci tu,la aïe aia.si nu contemporanul meu.nici Andrei Bely, nici noi toti cei vii, nu ne pasa de tine.Am o patrie,am inima mea de om,ora mea de prezent,viata mea,moartea mea,viata noastra. , moartea noastră... Și tu, bineînțeles, nu mi-a trecut niciodată prin minte că există viață, există moarte - Așa este mai bine pentru tine." Dar. dacă este vorba de a alege între A. Extreme și A. Bely pe de o parte și întreaga lume a lui Dumnezeu, atunci este permis să preferăm lumea lui Dumnezeu. Că Ce s-a întâmplat de fapt, de ce o asemenea agitație? ale cărui sentimente sociale se trezesc prea târziu, a căror conștiință socială nu se dezvoltă destul de normal. Mai bine, desigur, mai târziu decât niciodată. Dar o astfel de schimbare trebuie făcută fără sh.i ma specială, cu mai multă modestie. Andrei Blyi și Anton Krainii au descoperit America de mult timp deja descoperite, dar nu au descoperit nimic pentru Rusia și pentru lume. Cu greu este posibil să recunoaștem ca o astfel de descoperire replicile lui A. Belago, așa anunțate de A. Krainim: „Moartea a răsărit peste țara mea natală.” Toată lumea știe și simțea de mult că „moartea a înviat”. Dar acum A. Bely a simțit prea târziu ceea ce nu simțise până acum, iar Extremul, aflat despre această descoperire de la A. Belago, cere să recunoaștem cu toții că numai prin

A. Belago se poate afla despre suferințele țării noastre. Nu am simțit „arsura” replicilor lui A. Belago și de aceea mă încadrez în categoria persoanelor care nu știu că

') Nu ating aici celelalte calități ale versurilor lui A. Belago, dar nu se pune problema în el.

așa este „patria”, ceea ce este „moartea” și ceea ce este „în picioare”. Și este puțin probabil ca cineva să fi simțit vreodată „arzând”. Nu, conștiința religioasă nu a depășit încă experiențele decadente ale lui A. Krainyago. El a introdus doar o noutate în viața de zi cu zi a cercului decadent - radicalismul social, dar nimic nu s-a schimbat de aici. Anton Extremul nu are cel mai important lucru - o atitudine creștină față de oameni și față de patrie, nu există recunoaștere a demnității umane pentru mijlocul vast al umanității, pentru acei „filisteni” care alcătuiesc neamul.

PRIVIND O CARTE MINUNATA. ').

Cartea lui Weininger, Sex and Character, a ieșit într-o traducere bună și o ediție bună2). Această carte a atras deja atenția și merită atenție. Nu e bine numai dacă Weishinger devine la modă, dacă se răspândesc unele dintre ideile lui, care pot părea picante și distractive, idei care aveau justificare în subiectivitatea pasională a bogatei sale individualități, dar dăunătoare și vulgare în consumul de masă. Ne-ar plăcea atât de mult să-l vadă pe Weininger apreciat și, deci, nu i-ar plăcea să vadă Weischgerianismul devenind o modă. În cartea de tineret a lui Weininger există o lovitură de geniu, din această carte sumbră miroase a prospețime. Aceasta este o carte foarte înălțătoare și inspirată.

Weishinger este fiul culturii spirituale germane, în el se simte spiritul lui Kant, Schopenhauer, Schelling, R. Wagner, spiritul idealismului și romantismului german. Dar există o diferență profundă în ea față de cultura și filosofia germană modernă. Cartea lui Weininger, cartea unui tânăr de 22 de ani, este poate cel mai frapant fenomen al culturii germane moderne; după Nietzsche, nu a fost nimic atât de semnificativ în acest sens. cultura mai mica. În această carte, spiritul idealismului și romantismului german ajunge la chinul religios. O singură linie îl desparte pe Weininger de acceptarea religioasă a creștinismului, iar faptul că nu poate trece pe această linie îl distruge. Weishinger nu vine

) Publicat în „Probleme de filosofie și psilologie”. Mai iunie 1997. Din păcate, o altă carte de Wenninger, „Ultimele cuvinte”, plină de intuiții strălucite, în care se comportă ca un adevărat magician, este tradusă foarte prost.

pentru lumea religioasă, dar el este impregnat de o dragoste reverentă, aproape religioasă, pentru adevăr și adevăr și îi inspiră pe alții cu dragostea de perfecțiune. În aceasta, el este înrudit cu scriitori precum Ficht, Carlyle, L. Tolstoi; acţionează benefic chiar şi atunci când exprimă idei evident false. Ceea ce vrăjește în cartea lui Weininger nu sunt ideile sale teoretice, prea adesea exagerate și false, ci suflarea evazivă a întregii cărți.

În carte se revarsă suflarea idealismului etern, o ostilitate profundă și pasională față de pozitivism, față de cultul cantităților și al temporalității, dragostea față de calități și eternitate. Opiniile specifice ale lui Weinpenger despre femeie, despre bisexualitatea unei ființe umane etc., vor avea cel mai mare succes. Sunt multe interesante în aceste opinii, dar aș dori să fiu atent la aspecte complet diferite ale cărții. În doctrina sa despre geniu, Weinppger se ridică mai ales deasupra spiritului timpului nostru, mai ales el însuși este un geniu. Romantismul a avut o latură eternă și aceasta este ceea ce dezvoltă Weipinger, care conduce spiritul romantismului prin focul purificator al criticii filozofice. Se simte și rudenia lui Weininger cu Carlyle, cu cultul său al eroilor. Epoca noastră are nevoie de o renaștere a însăși ideea de geniu. Aproape nimeni din timpul nostru nu leagă visul său de renaștere a omenirii cu geniul, toată lumea leagă visul unei noi vieți cu puterea cantităților, cu mecanica forțelor. „Apercepție universală, judecată universală, atemporalitate completă” - aceasta este ceea ce Weininger vede ca fiind esența geniului. „Un geniu este acea persoană care a ajuns la conștiința propriului sine.” Dar, conform gândirii profunde a lui Weininger: „cel mai înalt individualism este cel mai înalt universalism”: în geniu, ideea unei persoane este pe deplin revelată. El ne proclamă pentru totdeauna ceea ce este o persoană: un obiect al cărui subiect este întregul univers.

Ființa este o idee de care unul se apropie, celălalt rămâne departe de ea, idee de care unul se apropie repede, celălalt se apropie de ea, poate doar spre sfârșitul vieții*4. Weinipger este un susținător înflăcărat al doctrinei platonice a ideilor și el aplică metoda platoniciană la orice; pentru el atât masculinul cât și femininul și geniul sunt idei cu care realitatea empirică coincide într-o măsură mai mare sau mai mică. Ideea de geniu este ideea principală a lui Weinipger; în ea vede mântuirea, în ea universul, plinătatea ființei și, în același timp, conștiința de sine a sinelui, afirmarea personalității. Geniul este o conștiință a valorilor, o atitudine pozitivă față de lucruri și, în același timp, geniul este o eliberare de puterea timpului - atemporalitate. Geniul lui Weininger se distinge de talent, deoarece principala trăsătură a geniului este universalitatea percepției, pe care talentul o poate avea. Geniul poate fi în oamenii care sunt pur și simplu înzestrați, și chiar în oamenii care sunt mediocri în alte momente ale vieții: în momentele de mare suferință sau extaz, poate apărea geniul, iluminarea, o percepție universală a lucrurilor. Remarcabilă este și învățătura despre memorie a lui Weininger, cu care el asociază conștiința ego-ului, conștiința

valorii, geniul și atemporalitatea. „Idealul unui geniu ar fi o astfel de ființă care are atâtea „percepții”44 cât „apercepții”. Nevoia de nemurire este legată și de memorie. Memoria este o victorie în timp, este afirmarea sinelui său împotriva puterea timpului.cu o memorie a normelor etice şi logice El interpretează critica normativă într-un mod deosebit şi trage concluzii ample din această învăţătură.

Dar mai ales trebuie spus că Weininger este un psiholog remarcabil, un clarvăzător al elementelor spirituale. El înțelege sarcinile psihologiei într-un mod foarte ciudat, iar serviciile sale către psihologie vor fi în continuare recunoscute. Weininger tratează „psihologia fără suflet” cu o negare caustică și plină de duh; vrea să întoarcă la psihologie sufletul pierdut; în acest sens nu este de acord nu numai cu pozitiviștii, ci și cu majoritatea neo-kantianților. Weininger visează la un nou știință–caracterologie sau

biografia teoretică, care ar trebui să înlocuiască psihologia veche, lipsită de suflet și abstractă. Are o idee pentru o nouă psihologie concretă, care să studieze ceea ce vechea psihologie nu făcea deloc, ar studia, papr., problemele psihologice ale „crimei, prieteniei, singurătății.” Wayne pnger și studiază problemele psihologice concrete – masculinitatea , feminitate, geniu , talent, maternitate, erotism etc Multe dintre observațiile și generalizările psihologice ale lui Weininger uimesc prin puterea intuiției lor, fără de care nu se poate fi un adevărat psiholog.fenomenele spirituale de cunoaștere, voință și sentimente, dar vor face ca obiect al studiului său fenomene atât de complexe și concrete ca, papr., idolatrie, suferință, copilărie, mândrie, dor, asceză etc. Fenomenele concrete și complexe, cu adevărat „psihice”, nu numai că nu sunt investigate, dar nici nu pot fi investigate. datorită naturii metodei sale. Weishinger este foarte interesant aici, el deschide o nouă cale. Înainte de apogeul lui Weininger, nu a fost întreprinsă o astfel de explorare psihologică a masculinității (M) și feminității (F). În acest domeniu, Weininger este lovit de un amestec de intuiții aproape strălucitoare, de intuiții profunde asupra caracterului unei „femei” cu generalizări foarte nedemne, nedrepte și neîntemeiate. Există ceva dureros și misterios în raport cu Weininger. Pasiunea cu care Weishinger neagă în suflet, neagă orice relație a lui F cu logica, cu etica, cu geniul, cu conștiința lui „eu”, cu adevărul și adevărul, este plină de ceva nesănătos, un fel de groază experimentată. Adevărat, Weishinger nu este vorbind despre o femeie, și despre F, ca idee platoniciană, care poate fi găsită la bărbați, la fel ca la femei puteți găsi începutul lui M. Dar construcția lui Weininger este din punct de vedere logic arbitrară și de nesuportat, deoarece el îi atribuie lui M. totul pozitiv. valoroasă și face din bărbat purtător de M., iar F atribuie totul negativ, lipsit de valoare și face din femeie purtătoare de G. Arbitrariul, subiectivitatea și nedreptatea principalului

Construcțiile lui Weininger nu l-au împiedicat să spună amarul adevăr despre femei. Doctrina genului, ca stare caracteristică a unei femei, este foarte adevărată și interesantă. De asemenea, este adevărat că doar un bărbat interpretează hepda feminină. Foarte profundă este și doctrina opoziției dintre sexualitate și erotism. Cu erotica, Weininger leagă sentimentul de opoziție dintre individ și familie și sentimentul de mântuire și mântuire. M. este doar o proiecție în lumea exterioară a păcatului lui M., iar iubirea este o sete de ispășire pentru păcat. Un bărbat nu iubește niciodată o femeie și o femeie nu este demnă de iubire; el își pune doar „sufletul” într-o femeie, își pune ideea de perfecțiune, valoarea lui. Aceasta este ideea de erotism pur. O atitudine senzuală față de o femeie este o sursă de păcat și sclavie. Weininger ajunge la predicarea ascezei extreme, în care vede eliberarea de F, adică. din păcat și rău. Se simte respirația Erosului platonician, dar otrăvit de modernitate. Weininger are un sentiment de groază și ciudat în fața misterului sexului.

Weininger are, de asemenea, un sentiment de personalitate tensionat, pasional, un sentiment de „eu” și o ostilitate nu mai puțin pasională și indignată față de rasă. Tot ceea ce este impersonal, elementar, animal, generic este odios pentru el. În aceasta, Weininger se află la un nivel foarte înalt de conștiință, iar cartea sa reflectă în mod strălucit acea criză a elementului ancestral, care este atât de dureroasă pentru umanitatea modernă. Conștiința de sine a individului, conștiința naturii superioare a omului, se ridică împotriva sclaviei elementului tribal impersonal. Weininger urăște F atât de mult pentru că vede în acest început un element ostil personalității, ostil rațiunii și conștiinței, care leagă familiei, productivității generice, elementul ostil nemuririi). Un sentiment de personalitate și o sete de nemurire îl determină pe Weininger să nege maternitatea. El dezmintă maternitatea, deoarece vede o opoziție profundă între creativitatea noilor generații și creativitatea valorilor spirituale. Pentru el, maternitatea este un instinct inconștient, animal și, prin urmare, nu ridică o femeie. Aici Weininger este aproape de Platon și de erotism, care dă naștere frumuseții. Vl. Solovyov venea și de la Platon, dar îl cunoștea pe creștin

exod. Weininger duce o luptă continuă împotriva spontaneității și inconștienței în numele rațiunii și al conștiinței. În aceasta, el se opune spiritului vremii, spiritului conștiinței decadente, cufundat în inconștient, contrar tuturor normelor elementelor. De asemenea, se luptă cu decadența etică, cu negarea naturii absolute a moralității, cu lipsa de scrupule și imoralitatea modernă. Weinnger, cu criticile sale, servește renașterii spirituale, convertirii omului la valori eterne și la nemurire.

Weininger stă la baza filozofiei kantiene; dar el nu seamănă cu tipul obișnuit de neo-kantian – în esență un pozitivist: el înțelege că cel mai important lucru la Kant este doctrina sa despre dualitatea naturii umane, filosofia sa morală. Weininger are un profund respect pentru filozofie; în acest sens el este un german tipic. El nu este doar un idealist, ci și un spiritist, unind critica lui Kant cu monadologia

spiritualistă a lui Leibniz. Dar spiritualismul lui Weininger este dualist, lasă spiritul și carnea rupte, ostile cărnii. Dacă Weininger ar fi ajuns la conștiința creștină printr-o nouă filozofie, atunci ar fi depășit dualismul, iar spiritismul său ar fi devenit monostic, nu negând trupul, ci spiritualizând trupul. Weininger arată moarta și impotența idealismului romantic irelevant.

Cu toată perspicacitatea psihologică a lui Weininger, cu o înțelegere profundă a răului într-o femeie, nu există o înțelegere adevărată a „esenței unei femei și a sensului ei în univers” în el. ѣchnago over creștinism vede o înclinație malefic într-o femeie, învață că natura feminină s-a dovedit a fi deosebit de susceptibilă la rău, dar creștinismul învață și că natura feminină s-a dovedit a fi receptivă la cel mai mare bine, a fost fertilizată de Duhul lui Dumnezeu și a dat naștere pe Fiul lui Dumnezeu în trup. „Hristos ar fi putut să-l salveze pe Weininger de privirea sumbră a unei femei. Ar fi văzut că, pe lângă o prostituată și o mamă, există și soții purtătoare de smirnă. Învățătura lui Weininger despre erotism conține o parte din adevăr, dar el nu ajunge la ideea de unire erotică

băutură bărbătească și femei în viața veșnică. Sensul pozitiv de a fi în erotica cerească este cumva dezvăluit conștiinței religioase pe culmile ultime. Chiar și erotica lui Weininger este iluzorie, ființa reală nu se realizează în ea. Cultul Madonei pentru el este o înșelăciune, așa-zisa iubire este o iluzie.Omul rămâne cu sine, singur, dragostea adevărată pentru altul și ceilalți îi este inaccesibil. Veinnpger cheamă la un efort eroic de auto-mântuire, eliberare cu propriul sp-lamio de carne, de această lume, de femeie. Dar nu există unde să aștepte ajutor, nu există har. În această idee a mântuirii de sine există mândrie și mulțumire de sine. Weininger s-a sinucis, iar în carte există o premoniție a acestui bug teribil. Îl iubește pe Hristos și creștinismul, dar pentru el Hristos este doar un geniu religios, doar un mare întemeietor al religiei. El vede în evrei aceeași forță rea ca și în femeie și vede isprava lui Hristos în biruința asupra evreilor *>. II așteaptă un nou geniu religios care să învingă din nou „evreiul” care ne-a infectat întreaga cultură. Noul creștinism se îndreaptă spre lumină pentru a întâlni noul evreu Omenirea tânjește după fondatorul unei noi religii, iar bătălia se apropie de un sfârșit decisiv, ca în primul an al erei noastre. Omenirea trebuie să aleagă din nou între evrei și creștinism, cultura Geshefgom, femeie și bărbat, rasă și personalitate, lipsa de valoare și valoarea vieții pământești și superioare. între Nimic şi Dumnezeu* Dacă Weippger ar fi simţit că Hristos nu este întemeietorul religiei, ci al religiei, şi-ar fi imaginat soarta în lume mai puţin sumbră. Dar simțea că lumea se îndrepta către o nouă viață religioasă, că se apropie momentul unei alegeri decisive. Weininger este unul dintre puținii oameni ai culturii moderne care mărturisește cu voce tare căutările și chinurile religioase și anticipează o renaștere religioasă.

Ostilitatea lui Weinpiger față de „evreiesc” nu are nimic de-a face cu antisemitismul vulgar, este mai profundă și mai îngrozitoare. Din punctul de vedere al lui Weininger, antisemitismul modern este el

însuși pătruns de urechea „evreiilor”. Într-o privire evreiască, Weininger îl urmează pe R. Wagner. Problema prognozei culturii arianului și a Smsspichsskoi se exacerbează din nou

ADEVĂR FILOZOFIC ȘI ADEVĂR INTELIGENT.)

În epoca crizei intelectualității și a conștiinței greșelilor lor, în epoca reevaluării vechilor ideologii, este necesar să ne oprim asupra atitudinii noastre față de filozofie. Atitudinea tradițională a inteligenței ruse față de filozofie este mai complexă decât ar părea la prima vedere, iar apologia acestei atitudini poate dezvălui principalele trăsături spirituale ale lumii noastre intelectuale. Vorbesc despre inteligența în sensul tradițional rusesc al acestui cuvânt, despre cercul nostru.ptell-ligencip, distins artificial de viața națională. Această lume deosebită, care până acum a trăit o viață închisă sub dublă presiune, presiunea birocratică externă - puterea reacționară și birocratică interioară - inerția gândirii și conservatorismul sentimentelor, nu este fără motiv numită „intelectualism”, spre deosebire de intelectualitatea. într-un sens larg, la nivel național, în sens istoric general Acei filozofi ruși, pe care inteligența rusă nu vrea să-i cunoască, pe care se referă la o lume diferită, ostilă, aparțin și ei intelectualității, dar sunt străini de „inteligență”. Care a fost atitudinea tradițională a inteligenței noastre specifice, cercului, față de filozofie, atitudine care a rămas neschimbată în ciuda schimbării rapide a modelor filozofice? Conservatorism și inerție în principalul mod mental de viață 1. ne-am combinat cu o înclinație pentru noutăți, la nu-

ii Tipărit în colecția ,,BI.χιι ". 1909

 până la ultimele curente europene, care nu erau profund asimilate în epocă. Același lucru a fost valabil și pentru filozofie.

În primul rând, este izbitor că atitudinea față de filozofie era la fel de necultă ca și față de alte valori spirituale: semnificația independentă a filosofiei a fost negata, filosofia a fost subordonată scopurilor sociale utilitare. Dominația exclusivă, despotică a criteriului utilitar-moral, dominația la fel de exclusivă, opresivă a parodoloviei și a iubirii proletare, a adorației,. poporului”, beneficiul și interesele acestuia, suprimarea spirituală de către despotismul politic - toate acestea au dus la faptul că nivelul culturii filosofice s-a dovedit a fi foarte scăzut pentru noi, cunoștințele filozofice și dezvoltarea filozofică erau foarte puțin răspândite în rândul intelectualității noastre. O cultură filozofică înaltă poate fi găsită numai în personalitățile individuale, care, prin urmare, s-au remarcat deja din lumea „intelectualismului”. Dar nu numai că aveam puține cunoștințe filozofice – aceasta este o nenorocire reparabilă – eram dominați de o asemenea stare de spirit și un asemenea mod de a evalua tot ceea ce filosofia autentică trebuia să rămână închisă și de neînțeles, iar creativitatea filozofică trebuia să se prezinte ca o manifestare a unei lumi diferite și misterioase. Poate că unii chiar au citit cărți filosofice, au înțeles în exterior ceea ce au

citit, dar în interior sunt conectați cu lumea creativității filozofice la fel de puțin ca și cu lumea frumosului. Acest lucru se explică nu prin defecte ale intelectului, ci prin direcția voinței, care a creat un mediu intelectual tradițional, încăpățânat, care a luat în carne și oase viziunea populistă asupra lumii și evaluarea utilitaristică, care nu a dispărut până în zilele noastre. Multă vreme a fost considerat aproape imoral să ne dedicăm creativității filozofice, în acest gen de ocupație au văzut o trădare a poporului și a cauzei poporului. Un om prea cufundat în problemele filozofice era bănuit că este indiferent la interesele țăranilor și muncitorilor. Inteligența a tratat creativitatea filozofică ascetic, a cerut abstinența în numele zeului lor - poporul, în numele păstrării puterii de a lupta cu diavolul - absolutismul. Această atitudine populist-utilitarist-ascetică față de filozofie a rămas și cu acele tendințe mon-telligentiene, pe care se pare că le depășesc.

populismul și utilitarismul elementar abandonat, întrucât această atitudine avea rădăcini în sfera subconștientului. Bazele psihologice ale unei astfel de atitudini față de filozofie și, în general, față de crearea valorilor spirituale, pot fi exprimate astfel: interesele de distribuție și egalizare în conștiința și sentimentele inteligenței ruse au dominat întotdeauna interesele producției și creativității. . Acest lucru este la fel de adevărat în raport cu sfera materială și în raport cu sfera spirituală: inteligența rusă a tratat creativitatea filozofică în același mod ca și producția economică. Inteligentsia a acceptat întotdeauna de bunăvoie o ideologie în care locul central a fost dat problemei distribuției și egalității, iar toată creativitatea era în condei, aici încrederea ei nu avea limite. Față de ideologia, care pune creativitatea și valorile în centru, ea a fost suspicioasă, cu o decizie prealabilă cu voință puternică de a respinge și de a expune. Această atitudine a ruinat talentul filozofic al lui N. K. Mikhailovsky, precum și marele talent artistic al lui Ch. Uspenski. Mulți s-au abținut de la creativitatea filozofică și artistică, întrucât au considerat-o a fi imorală din punct de vedere al intereselor distribuției și egalității, au văzut în aceasta o trădare a binelui poporului. În anii 1970 am avut chiar o perioadă în care citirea cărților și creșterea cunoștințelor nu era considerată o ocupație deosebit de solicitantă și când setea de iluminare era condamnată moral. Vremurile acestui obscurantism populist au trecut de mult, dar bacilul rămâne în sânge. În zilele revoluționare, persecuția cunoașterii, a creativității și a vieții superioare a spiritului s-a repetat din nou. Și până astăzi, același aluat rămâne în sângele intelectualității. Aceleași judecăți morale domină, indiferent de cuvintele noi asimilate la suprafață. Până astăzi, tineretul nostru inteligent nu poate recunoaște semnificația independentă a științei, filozofiei, iluminismului, universităților și încă o subordonează intereselor politicii, partidelor, tendințelor și cercurilor. Apărătorii cunoașterii necondiționate și independente, cunoașterea ca început, ridicându-se deasupra subiectului public al zilei, sunt încă bănuiți că sunt reacționari. Și această lipsă de respect față de conexiune

Activitatea Ministerului Educației Părinte a contribuit întotdeauna puțin la dezvoltarea cunoștințelor. Absolutismul politic a distorsionat sufletul intelectualității progresiste în așa măsură, încât noul spirit doar cu greu își face loc în mintea tinerilor).

Dar nu se poate spune că temele și problemele filozofice erau străine intelectualității ruse. Se poate spune chiar că inteligența noastră a fost întotdeauna interesată de chestiuni de natură filosofică, deși nu de formularea lor filozofică: a reușit să dea un caracter filosofic chiar și celor mai practice interese publice, mai concret și mai privat, s-a transformat într-un una abstractă și generală, întrebările agrare sau de muncă i se păreau întrebări de mântuire a lumii, iar învățăturile sociologice erau pictate pentru ea aproape în culoarea teologică. Această trăsătură s-a reflectat în jurnalismul nostru, care a predat sensul vieții și nu era atât concret și practic, cât abstract și filosofic, chiar și în luarea în considerare a problemelor economice. Occidentalismul și slavofilismul nu sunt doar direcții jurnalistice, ci și filozofice. Belinsky, unul dintre părinții inteligenței ruse, avea o înțelegere slabă a filosofiei și nu poseda o metodă filozofică de gândire, toată viața a fost chinuit de întrebări blestemate, întrebări despre ordinea lumii și filozofie. Aceleași întrebări filozofice sunt ocupate de eroii lui Tolstoi și Dostoievski. În anii 1960, filosofia era în declin și declin, Iurkevici era disprețuit, care, în orice caz, era un adevărat filozof în comparație cu Chernyshevsky. Dar natura entuziasmului de atunci pentru materialism, cea mai elementară și mai joasă formă de filosofare, reflecta totuși un interes pentru problemele filozofice și ale ordinii mondiale. Inteligentsia rusă dorea să trăiască și să-și determine atitudinea față de aspectele cele mai practice și prozaice ale vieții sociale pe baza catehismului materialist și a metafizicii materialiste. Въ

) Irinich. la a 2-a ed. Fidelitatea caracterizărilor mele” ale psihologiei intelectuale ar fi cel mai bine confirmată de natura controversei care a izbucnit în jurul „Vbh. Pur și simplu nu mă așteptam ca incapacitatea de a critica „pe meritele lucrării reformiste spirituale“ ВѢхъ * s-a dovedit a fi atât de universală.

În anii 1970, inteligența a fost dusă de pozitivism, iar maestrul său de gândire — N. K. Mihailovski a fost un filozof conform intereselor gândirii și sferei gândirii, deși fără o școală reală și fără cunoștințe reale. La P. L. Lavrov, un om de mare cunoaștere și un sprot al gândirii, deși lipsit de talent creator, intelectualitatea s-a îndreptat către o justificare filosofică pentru aspirațiile sale sociale revoluționare. II Lavrov a dat sancțiune filozofică aspirațiilor tinerilor, de obicei începând justificarea sa de departe, cu formarea de mase cețoase. Inteligentsia a avut întotdeauna propriul său cerc, filozofi intelectuali și propria sa filozofie dirijată, ruptă

din tradițiile filozofice mondiale. Această filozofie autohtonă și aproape sectară a satisfăcut nevoia profundă a tinereții noastre intelectuale de a avea o „privire a lumii” care să răspundă la toate întrebările de bază ale vieții și să conecteze teoria cu practica socială. teoria generală sancțiunea aspirațiilor sale sociale emancipatoare, instinctele sale democratice, cererile sale de dreptate cu orice preț, au devenit gânduri.Mikhailovsky în anii '70. Pentru creativitatea filozofică, pentru cultura spirituală a națiunii, acești scriitori nu au dat aproape nimic, dar au răspuns nevoilor tinereții inteligente în viziunea lumii și au fundamentat teoretic aspirațiile vitale ale intelectualității; până în ziua de azi ei rămân profesori intelectuali și sunt citiți cu dragoste în epoca tinereții timpurii. În anii 1990, odată cu apariția marxismului, interesele intelectuale ale intelectualității au crescut foarte mult, tinerii au început să se europenizeze, au început să citească cărți științifice, tipul populist exclusiv emoțional a început să se schimbe sub influența crustei intelectualiste. Nevoia de fundamentare filosofică a aspirațiilor sociale a început să fie satisfăcută de materialismul dialectic, iar apoi de neo-captianism. care este larg răspândită

niya nu a avut în vedere propria „complexitate filozofică. „Filozoful” epocii a fost Beltov-Plekhanov, care l-a forțat pe Mihailovski să iasă din inimile tinerilor. Apoi au apărut pe scenă Avenarius și Makh, care au fost proclamați salvatorii filozofici ai proletariatului, iar domnii Bogdanov și Lunacharsky au devenit „filozofii” intelectualității social-democrate . Pe de altă parte, au apărut curente idealiste și mistice, dar acesta a fost un curent complet diferit în cultura rusă. Victoriile marxiste asupra populismului nu au condus la o criză profundă în natura intelectualității ruse; ea a rămas vechi credincioși și populistă și în ținuta europeană a marxismului. S-a negat în teoria social-democrată, dar această teorie în sine a fost la noi doar ideologia cercurilor intelectuale. Și atitudinea față de filozofie a rămas aceeași, cu excepția acelei tendințe critice din marxism, care s-a transformat ulterior în idealism, dar nu a avut o mare popularitate în rândul intelectualității.

Interesul cercurilor largi ale intelectualității pentru filozofie a fost epuizat de nevoia unei sancționări filosofice a stărilor și aspirațiilor sale sociale, care, din opera filozofică a gândirii, nu se șovăie și nu sunt supraevaluate, rămân de nezdruncinat, precum dogmele. Inteligența nu este interesată de întrebarea dacă, de exemplu, teoria cunoașterii lui Mach este adevărată sau falsă, este interesată doar dacă această teorie a ideii de socialism este favorabilă sau nu, dacă va servi binelui și interesele proletariatului; nu este interesat dacă metafizica este posibilă și dacă există adevăruri metafizice, ci doar dacă metafizica va dăuna intereselor oamenilor, nu îi va distrage atenția de la lupta împotriva autocrației și de la slujirea proletariatului. Inteligentsia este gata să accepte orice filozofie a credinței, cu condiția să-și sancționeze idealurile sociale și să respingă fără critici vreuna, cea mai profundă și adevărată filozofie, dacă este bănuită că are o atitudine nefavorabilă sau pur și simplu critică față de aceste sentimente tradiționale. idealuri. Ostilitatea

față de curentele idealiste și religios-mistice, ignorarea originalului și plin de înclinații creative ale filozofiei ruse se bazează pe acest psiho-catolic.

logică. Utilitarismul social în evaluarea tuturor, închinarea „poporului” – fie țărănimea, fie proletariatul – toate acestea rămân dogma morală a celei mai mari părți a intelectualității. Ea a început chiar să-l citească pe Kant doar pentru că marxismul critic promitea să fundamenteze idealul socialist asupra lui Kant. Apoi s-a pus pe treabă chiar și cu Avenarius greu de digerat, deoarece filosofia abstractă, naivă, „pură” a lui Avenarius, fără știrea lui și fără vina lui, s-a prezentat brusc drept filosofia social-democraților „bolșevicilor”. ."

În această atitudine particulară față de filozofie, desigur, au afectat toată lipsa noastră de cultură, nediferențierea primitivă, conștientizarea slabă a valorii necondiționate a adevărului și a erorii în judecata morală. Toată istoria Rusiei dezvăluie slăbiciunea intereselor speculative independente. Dar trăsăturile pozitive și spumoase au apărut și aici - setea de o viziune holistică asupra lumii, în care teoria se îmbină cu viața, setea de credință. Inteligentsia, nu fără motiv, are o atitudine negativă și suspectă față de academismul abstract, față de disecția adevărului viu, iar în cererea ei pentru o atitudine holistică față de lume și viață, se poate discerne o trăsătură a religiozității inconștiente. Și este necesar să se separe brusc „mâna dreaptă” și „shuytsa” în psihologia tradițională a intelectualității. Este imposibil de idealizat această slăbiciune a intereselor filozofice teoretice, acest nivel scăzut de cultură filosofică, absența cunoștințelor filozofice serioase și incapacitatea de gândire filozofică serioasă. Este imposibil de idealizat această tendință aproape maniacă de a evalua învățăturile filosofice și adevărurile filozofice după criterii politice și utilitare, această incapacitate de a considera fenomenele de creativitate filosofică și culturală în esență, din punctul de vedere al valorii lor absolute. În acest moment al istoriei, inteligența nu are nevoie de auto-laudă, ci de autocritică. Putem trece la o nouă conștiință doar prin pocăință și acuzare de sine. În anii ’80 reacționari, ei au vorbit cu auto-laudă despre virtuțile noastre conservatoare, cu adevărat rusești, și Vl. Solovyov a făcut o faptă importantă, denunțând această parte a societății, făcând apel la autocritică și pocăință, pentru a dezvălui

pentru bolile noastre. Apoi au venit vremurile când au început să vorbească despre virtuțile noastre radicale, de asemenea cu adevărat rusești. În aceste vremuri, este necesar să facem apel la cealaltă parte a societății la autocritica, pocăința și denunțarea bolilor. Este imposibil să te îmbunătățești dacă ești în extaz de propriile tale proprietăți mari; din această răpire, demnitatea cu adevărat mare dispare.

Odată cu inteligența rusă, datorită poziției sale istorice, s-a întâmplat acest gen de nenorociri: dragostea pentru dreptatea egalitară, pentru binele public, pentru bunăstarea oamenilor a paralizat dragostea pentru adevăr, aproape a distrus interesul pentru adevăr. Iar filosofia este o școală a iubirii pentru adevăr, mai presus de toate pentru adevăr. Inteligentsia nu putea trata filozofia în mod dezinteresat, pentru că avea o atitudine egoistă față de adevăr însuși, cerea de la adevăr să devină un instrument al revoluției sociale, al bunăstării oamenilor, al fericirii oamenilor. A mers la ispita marelui inchizitor, care a cerut respingerea adevărului în numele fericirii oamenilor. Principala judecată morală a intelectualității se încadrează în formula: să piară adevărul, dacă oamenii trăiesc mai bine din moartea lui, dacă oamenii sunt mai fericiți, jos cu adevărul, dacă stă în calea strigătului prețuit „jos cu autocrație.” S-a dovedit că o iubire fals îndreptată față de umanitate ucide iubirea lui Dumnezeu, deoarece dragostea pentru adevăr, precum și pentru frumos, precum și pentru orice valoare absolută, este expresia „dragoste pentru Divin. Omenirea a fost falsă. , din moment ce nu s-a bazat pe respectul real pentru o persoană, pentru un egal și înrudit după Unicul Tată; pe de o parte, era compasiune și milă pentru o persoană din „popor”, iar pe de altă parte, s-a transformat în închinare umană și închinare a oamenilor. Dragostea autentică pentru oameni este iubire nu împotriva adevărului și a lui Dumnezeu, ci în adevăr și în Dumnezeu, nu milă care neagă demnitatea omului, ci recunoașterea chipului nativ al lui Dumnezeu în fiecare persoană. În numele falsei filantropie și al iubirii de oameni, am dezvoltat o metodă de suspiciune și investigație în raport cu căutările și curentele filozofice. În esență, nimeni nu a intrat pe tărâmul filozofiei, populiștilor li s-a interzis intrarea printr-o dragoste falsă pentru țărănime;

dragostea pentru proletariat. Dar o astfel de atitudine față de țărănime și proletariat era o lipsă de respect față de valoarea absolută a omului, întrucât această valoare absolută se bazează pe divin, și nu pe uman, pe adevăr și nu pe interes. Avenarius s-a dovedit a fi mai bun decât Kant sau Hegel, nu pentru că ar fi văzut adevărul în filosofia lui Avenarius, ci pentru că și-au imaginat că Avenarius este mai favorabil socialismului. Aceasta înseamnă că interesul este plasat deasupra adevărului, umanul deasupra divinului. A infirma teoriile filozofice pe motiv că nu sunt favorabile populismului sau social-democrației înseamnă a disprețui adevărul. Nimeni nu va asculta de un filozof suspectat că este „reacţionar” (şi ceea ce numai noi nu numim „reacţionar”!), întrucât filosofia filozofică şi adevărul în sine nu interesează pe nimeni. Călușul în cerc al domnului Bogdanov va avea întotdeauna preferință față de remarcabilul și originalul filozof rus Lopatin. Filosofia lui Lopatin necesită o muncă mentală serioasă și nu decurg din ea niciun slogan programatic, în timp ce filosofia lui Bogdanov poate fi tratată exclusiv emoțional și totul se încadrează într-un pamflet de cinci copeci. În inteligența rusă, raționalismul conștiinței era combinat cu o emoționalitate excepțională și cu slăbiciunea vieții mentale valoroase de sine.

II faţă de filosofie, ca şi faţă de alte sfere ale vieţii, la noi a predominat o atitudine demagogică; disputele tendințelor filozofice din cercurile intelectuale erau de natură demagogică și erau însoțite de priviri nedemne în jur pentru a afla cui ar dori ce și ce instincte corespundeau cu ce. Această demagogie demoralizează sufletul intelectualității noastre și creează o atmosferă grea. Se dezvoltă lașitatea morală, dragostea pentru adevăr și îndrăzneala gândurilor dispar. Setea de dreptate pe pământ, inerentă sufletului intelectualității ruse, o sete sacră în miez, este denaturată. Patosul moral degenerează în monomanie. Explicațiile „de clasă" ale diverselor ideologii și doctrine filozofice sunt transformate de marxişti într-un fel de obsesie dureroasă, o idee cavalerească. II Această monomanie a infectat o mare parte din

*

parte a „stângii". Împărțirea filozofiei în „proletar" și „burghez", în „stânga" și „dreapta", afirmarea a două adevăruri, utile și dăunătoare, sunt toate semne ale decadenței intelectuale, morale și culturale generale. Această cale duce la descompunerea conștiinței universale universale, cu care este legată demnitatea omenirii și creșterea culturii sale.

Istoria Rusiei a creat o inteligență cu un mod spiritual de viață care se opune obiectivismului și universalismului, în care nu putea exista dragoste reală pentru adevărul și valoarea obiectivă, universală. Inteligentsia rusă nu avea încredere în ideile obiective, în normele universale, deoarece presupunea că astfel de idei și norme îi vor împiedica să lupte cu autocrația și să slujească „poporul", al cărui beneficiu era pus deasupra adevărului și bunătății universale. Acesta este un fatal proprietatea intelectualității ruse, dezvoltată de istoria sa tristă, proprietate pentru care trebuie să răspundă și guvernul nostru istoric, care a schilodit viața rusă și a împins fatal intelectualitatea exclusiv să lupte împotriva opresiunii politice și economice, a dus la faptul că în mintea inteligența rusă, doctrinele filozofice europene au fost percepute într-o formă distorsionată, adaptate la pozitivismul științific, materialismul economic, empiriocritica, neo-kantianismul și nietzscheanismul au fost distorsionate și adaptate la condițiile interne .

Pozitivismul științific a fost perceput de inteligența rusă într-un mod complet greșit, complet neștiințific și a jucat un rol complet diferit de cel din Europa de Vest. Inteligența noastră a tratat „știința" și „știința" cu evlavie și chiar idolatrie, dar prin știință au înțeles o dogma materialistă specială, prin științialitate o credință deosebită și întotdeauna o dogmă și o credință care dezvăluie răul autocrației, minciuna burghezului. lume, credința care salvează poporul sau proletariatul. Pozitivismul științific, ca orice lucru occidental, a fost luat în forma sa cea mai extremă și s-a transformat nu numai în metafizică primitivă, ci

și într-o religie specială, înlocuind toate religiile anterioare. Dar știința însăși și spiritul științific nu ne-au fost insuflate, nu au fost acceptate de mase largi ale intelectualității, ci doar de puțini. Oamenii de știință nu s-au bucurat niciodată de un respect și popularitate deosebite printre noi și, dacă au fost influenți politici, atunci știința lor în sine nu era considerată reală. Tineretul inteligent a început să studieze știința conform lui Pisarev, potrivit lui Mihailovski, potrivit lui Beltov, în funcție de casa lor, cerc „oameni de știință” și „gânditori”. Mulți oameni nici măcar nu au auzit de oameni de știință adevărați. Spiritul pozitivismului științific nu este el însuși progresist sau reacționar, este pur și simplu interesat de investigarea adevărului. Întotdeauna am înțeles spiritul științific ca progres politic și radicalism social. Spiritul pozitivismului științific nu exclude în sine nicio metafizică și orice credință religioasă, dar nici nu afirmă nicio metafizică și nicio credință 1). Am înțeles întotdeauna prin pozitivism științific respingerea radicală a oricărei metafizici și a oricărei credințe religioase sau, mai exact, „pozitivismul” științific a fost pentru noi identic cu metafizica materialistă și credința social-revoluționară. Nici un mistic, niciun credincios nu poate nega pozitivismul științific și știința. Nu poate exista niciun antagonism între religia cea mai mistică și știința cea mai pozitivă, deoarece sferele lor de competență sunt complet diferite. Conștiința religioasă și metafizică neagă într-adevăr unicitatea științei și supremația cunoașterii științifice în viața spirituală, dar știința însăși nu poate beneficia decât de o astfel de limitare a domeniului său. Elementele obiective și științifice ale pozitivismului au fost prost percepute de noi, dar acele elemente ale pozitivismului au fost percepute cu atât mai pasional, ceea ce l-a transformat într-o credință, într-o înțelegere finală a lumii.

9 Mă refer nu la pozitivism filozofic, ci la pozitivism științific. Occidentul a creat spiritul științific, care a fost, de asemenea, transformat într-o armă în lupta împotriva religiei și metafizicii. Dar extremele slave sunt străine de Occident. Occidentul a creat o știință neutră din punct de vedere religios și metafizic.

activitatea pozitivismului, ci subiectivitatea sa, care a divinizat umanitatea. În anii 1970, pozitivismul a fost transformat de Lavrov și Mihailovski într-o „sociologie subiectivă”, care a devenit filozofia cercului autohton a intelectualității ruse. Iar pozitivismul științific a fost perceput de intelectualitatea rusă numai în sensul acestui silogism, pozitivismul științific a fost doar un instrument de stabilire a tărâmului dreptății sociale și de distrugere definitivă a acelor idei metafizice și religioase pe care, conform ipotezei dogmatice a intelectualității, se sprijină tărâmul răului.a fost mult mai învățat și, în obiectiv științific. simț, mult mai pozitivist decât Mihailovski, ceea ce nu l-a împiedicat să fie metafizician-pdealpst și chiar creștin credincios.era apropiat și dulce. În sfârșit, trebuie să admitem că știința „burgheză” este tocmai o știință reală, obiectivă,

în timp ce știința „subiectivă” a populiștilor noștri și știința „de clasă” a marxiștilor noștri au mai multe în comun cu o formă specială de credință decât cu știința. istoria ideologiilor noastre intelectuale: atât materialismul anilor ’60, cât și sociologia subiectivă a anilor ’70, cât și materialismul economic pe pământ rusesc.

Materialismul economic a fost la fel de greșit înțeles și supus acelorași distorsiuni pe pământul rus ca și pozitivismul științific în general. Materialismul economic este o doctrină preponderent obiectivă; el plasează în centrul vieții sociale a societății principiul obiectiv al producției, și nu principiul subiectiv al distribuției. Această doctrină vede esența istoriei umane în procesul creator al victoriei asupra naturii, în creația economică și în organizarea forțelor productive. Întreaga ordine socială cu formele sale inerente de dreptate distributivă, toate sub

stările de spirit active ale grupurilor sociale sunt subordonate acestui principiu obiectiv de producţie. Și trebuie spus că în latura obiectiv-științifică a marxismului a existat un bob sănătos, care a fost afirmat și dezvoltat de cel mai cult și mai învățat om dintre marxiştii noștri – P. B. Struve. În general, materialismul economic și marxismul au fost înțelese greșit de noi, au fost percepute „subiectiv” și adaptate la psihologia tradițională a intelectualității. Materialismul economic și-a pierdut caracterul obiectiv pe pământul rusesc, momentul de producție și creativ a fost retrogradat pe plan secund, iar marxismul subiectiv a cunoscut o renaștere populistă la noi, materialismul economic s-a transformat într-o nouă formă de „sociologie subiectivă”. Marxiştii ruşi erau stăpâniţi de o dragoste excepţională pentru egalitate şi de o credinţă excepţională în apropierea scopului socialist şi în posibilitatea de a ajunge la acest scop în Rusia aproape mai devreme decât în Occident. Momentul adevărului obiectiv s-a scufundat în cele din urmă în momentul subiectiv, în punctul de vedere „de clasă” și în psihologia de clasă. În Rusia, filosofia materialismului economic s-a transformat exclusiv în „subiectivism de clasă”, chiar în misticism proletar de clasă. În lumina unei astfel de filozofii, conștiința nu putea fi îndreptată către condițiile obiective ale dezvoltării Rusiei, ci a fost în mod necesar absorbită de realizarea unui maxim abstract pentru proletariat, maximul din punctul de vedere al cercurilor intelectuale, care nu voiau să afle niciun adevăr obiectiv. Condițiile vieții rusești au făcut imposibilă înflorirea filozofiei și științei sociale obiective. Filosofia și știința au fost înțelese subiectiv și intelectual.

Neokantianismul a suferit mai puține distorsiuni la noi, deoarece era mai puțin popular și larg răspândit. Cu toate acestea, a existat o perioadă în care și noi am vrut exclusiv să folosim neokantianismul pentru o reformă critică a marxismului și pentru o nouă justificare a socialismului. Chiar și Struve obiectiv și științific din prima sa carte a păcătuit cu o interpretare prea sociologică a teoriei cunoașterii lui Riehl,

Rpl a dat epistemologiei o interpretare favorabilă pentru materialismul economic. Și Simmel a fost la un moment dat considerat aproape un marxist, deși are puține în comun cu marxismul. Atunci spiritul neo-captanian și neo-fichtian a devenit pentru noi un instrument de eliberare de marxism și pozitivism și un mod de a exprima stări idealiste mature. Nu existau tradiții creative neo-kantiene în filosofia rusă, adevărata filozofie rusă a urmat o cale diferită, care va fi discutată mai jos. Justiția cere să admitem că interesul pentru Kant, pentru Fichte, pentru idealismul german a ridicat nivelul nostru filosofic și cultural și a servit drept punte către cele mai înalte forme de conștiință filozofică.

La noi, empiriocritica a suferit o denaturare incomparabil mai mare. Această formă cea mai abstractă și rafinată de pozitivism, care a crescut pe tradițiile criticii germane, a fost percepută aproape ca o nouă filozofie a proletariatului, cu care domnii. Bogdanov, Lunacharsky și alții au recunoscut că este posibil să trateze acasă ca pe propria lor proprietate. Epistemologia lui Avenarius este atât de generală, formală și abstractă încât nu prejudecă nicio întrebare metafizică. Avenarius a recurs chiar și la simbolismul literal, pentru a nu fi asociat cu nicio prevedere ontologică. Avenarius se teme teribil de orice rămășițe de materialism, spiritualism etc. Materialismul biologic este la fel de inacceptabil pentru el ca orice formă de ontologism. Aparentul biologism al sistemului lui Avenarius nu ar trebui să inducă în eroare; este un biologism pur formal și atât de universal încât orice „mistic” l-ar putea accepta. Unul dintre cei mai inteligenți empirio-critici, Cornelius, a admis chiar că era posibil să plaseze divinul printre cei predescoperiți. Inteligența noastră marxistă, însă , a perceput și interpretat empiriocritica lui Avenarius exclusiv în spiritul materialismului biologic, întrucât s-a dovedit a fi avantajoasă pentru justificarea înțelegerii materialiste a istoriei. Empiriocritica a devenit nu numai filosofia social-democraților, ci chiar și a social-democraților din „bolşevicii”. Bietul Avenarius nici nu bănuia că în disputele dintre intelectualii ruși „bolșevici” și „mai puțin

Shevikov" numele său inocent și departe de lupta cotidiană va fi amestecat. "Critica experienței pure" s-a dovedit brusc a fi aproape o "carte simbolică" a confesiunii revoluționare social-democrate. Avenarius a fost cu greu citit în cercurile largi ale marxistei. inteligență, deoarece nu este ușor de citit și probabil mulți cred sincer că Avenarius a fost cel mai deștept „bolșevic”. De fapt, Avenarius a avut la fel de puțin de-a face cu social-democrația ca orice alt filozof german, iar filosofia sa ar fi putut fi folosită cu nu mai puțin succes, de exemplu, de burghezia liberală și chiar justificată de doctrina lui Avenarius despre „maximul vieții. „protecție „prejudecata ta „la dreapta”. Principalul lucru trebuie spus, că dacă Avenarius ar fi atât de simplu pe cât pare a fi, domnii.

Bogdanov, Lunacharsky și alții, dacă filosofia lui ar fi materialismul biologic cu un creier în centru, atunci nu ar fi nevoie să inventeze sisteme diferite C, eliberate de orice premisă și nu ar fi recunoscut de o minte puternică, de fier-logică, ca şi oponenţii săi acum trebuie să recunoască acest lucru.*) Este adevărat că marxiştii empiriocritici nu se mai numesc materialişti, cedând materialismul unor astfel de „menşevici” înapoiaţi precum Plehanov şi alţii, dar empiriocritica însuşi capătă un caracter materialist şi metafizic. colorând în ele.G. Bogdanov Dragul metafizic primitiv va acorda cu sârguință numele lui Avenarius, Mach și alte autorități, iar G. Lunacharsky a inventat chiar și o nouă religie a proletarului, bazată pe aceeași filozofie Avenarii, majoritatea majoritatea sunt abstrase și nu bănuite din viață și nu există nicio bănuială din viață, ce rol joacă ei în cercul nostru, dispute intelectuale și certuri și ar fi foarte uimiți dacă li s-ar spune cum gândurile lor grele se transformă în pamflete ușoare.

Dar ne-a căzut o soartă foarte tristă

·) Avenarius nu a reușit să se elibereze de „premise”, punctul său de vedere epistemologic este foarte inconsecvent, miroase a „materialism”, și „spiritualism”, orice dar nu simplu.

Nietzsche. Acest urător solitar al întregii democrații a suferit cu noi cea mai nerușinată democratizare. Nietzsche a fost demontat, util tuturor, fiecăruia în scopurile sale domestice. Dintr-o dată s-a dovedit că Nietzsche, care a murit așa, crezând că nimeni nu are nevoie de el și a rămas singur pe un munte înalt, că Nietzsche era foarte nevoie chiar și pentru împrospătarea și renașterea marxismului. Pe de o parte, turme întregi de nietzsche-individualiști s-au agitat printre noi, iar pe de altă parte, Lunacharsky a pregătit o vinaigretă de la Marx, Avenarius și Nietzsche, pe care mulți le-a plăcut, părea picant. Bietul Nietzsche și bietul gând rus! Oricâte feluri de mâncare i se servesc inteligenței ruse înfometate, ei acceptă totul, mănâncă totul, în speranța că răul autocrației va fi învins și oamenii vor fi eliberați. Mă tem că cele mai metafizice și mai mistice învățături vor fi adaptate și pentru uz casnic. Și răul vieții rusești, răul despotismului și al sclaviei, nu va fi învins prin aceasta, deoarece nu este învins printr-o asimilare distorsionată a diferitelor învățături extreme. II Avenarius, și Nietzsche, și chiar și Marx însuși ne vor ajuta foarte puțin în lupta împotriva răului nostru vechi, care ne-a distorsionat natura și ne-a făcut atât de impermeabili la adevărul obiectiv. Interesele gândirii teoretice au fost subjugate printre noi, dar cea mai practică luptă împotriva răului a căpătat întotdeauna caracterul unei mărturisiri a învățăturilor teoretice abstracte. Am numit adevăr acea filozofie care a ajutat la combaterea autocrației în numele socialismului, iar mărturisirea obligatorie a unei astfel de filozofii „adevărate” a fost recunoscută ca un aspect esențial al luptei în sine.

Aceleași caracteristici psihologice ale inteligenței ruse i-au determinat să treacă cu vederea filosofia rusă originală, precum și conținutul filozofic al marii literaturi ruse. Un gânditor de asemenea

calibru ca Chaadaev nu a fost deloc observat și nu a fost înțeles nici măcar de cei care l-au menționat. Se părea că există toate motivele pentru Vl. Solovyov să fie recunoscut ca filozoful nostru național, astfel încât în jurul lui să creeze

da o tradiţie filozofică naţională. La urma urmei, această tradiție nu poate fi creată în jurul lui Cohen, Rickert sau al unui alt german care este străin de sufletul rus. Solovyov ar putea fi mândru de filosofia oricărei țări europene. Dar intelectualitatea rusă Vl. Solovieva nu l-a citit și nu l-a știut, nu l-a recunoscut ca fiind al ei. Filosofia lui Solovyov este profundă și originală, dar nu fundamentează socialismul, este străină atât de populism, cât și de marxism, nu poate fi transformată în mod convenabil într-un instrument de luptă împotriva autocrației și, prin urmare, nu a dat inteligenței o „viziune asupra lumii” potrivită. a fi străin, mai îndepărtat decât „marxist” » Avenarius, «populist» Og. Kont și alți străini. Cel mai mare metafizician rus a fost, desigur, Dostoievski, dar metafizica lui era complet dincolo de întinderea păturilor largi ale intelectualității ruse, era suspectat de tot felul de „reacționari” și într-adevăr a dat naștere acestui lucru. Trebuie spus cu tristețe că inteligența rusă, care avea o atitudine pozitivă, nu a simțit spiritul metafizic al marilor scriitori ruși. II rămâne deschis cine este național, acești scriitori sau lumea intelectuală în conștiința ei dominantă. Inteligența nu l-a recunoscut pe L. Tolstoi drept imaginea lor reală, ci s-a împăcat cu el pentru populismul său și a fost supus la un moment dat influenței spirituale a tolstoiismului. În tolstoyism a existat încă aceeași ostilitate față de filosofia superioară, față de creativitate, recunoașterea păcătoșeniei acestui lux.

Deosebit de tristă mi se pare nedorința încăpățânată a inteligenței ruse de a se familiariza cu începuturile filozofiei ruse. Și filozofia rusă nu este epuizată de un fenomen atât de strălucit precum Vl. Solovyov. Începuturile unei noi filozofii, depășind raționalismul european pe baza conștiinței superioare, se regăsesc deja la Homiakov. De-o parte se află figura destul de mare a lui Cecherin, de la care s-ar putea afla multe. Apoi Kozlov, Prinț. S. Trubetskoy, Lopatin, N. Lossky și, în sfârșit, puțin cunoscut, V. Nesmelov este cel mai profund fenomen generat de pământul academiilor spirituale care este rupt și departe de inima intelectuală. Există, desigur, multe nuanțe în filosofia rusă, dar există și ceva

general, ceva deosebit, formarea unei noi tradiţii filosofice, diferite de tradiţiile dominante ale filosofiei europene moderne. Filosofia rusă în tendința sa principală continuă marile tradiții filozofice ale trecutului, greacă și germană, spiritul lui Platon și spiritul idealismului clasic german sunt încă vii în ea. Dar idealismul german s-a oprit la stadiul de abstractizare extremă și de raționalism extrem, completat de Hegel. Filosofii ruși, începând cu Homiakov, au făcut o

critică ascuțită a idealismului abstract și a raționalismului lui Hegel și au trecut nu la empirism, nu la neocriticism, ci la id-ul concret. la alism, la realism ontologic, la completarea mistică a rațiunii filosofiei europene, care și-a pierdut ființa vie. Și în aceasta este imposibil să nu vedem înclinațiile creative ale unei noi căi pentru filozofie. Filosofia rusă adăpostește un interes religios și împacă cunoștințele și credința. Filosofia rusă nu a dat încă o „viziune asupra lumii” în sensul care este interesant doar pentru intelectualitatea rusă, în sensul de cerc. Această filozofie nu are nicio legătură directă cu socialismul, deși cartea. S. Trubetskoy numește doctrina sa despre catolicitatea conștiinței socialism metafizic, această filozofie nu este interesată de politică în sensul literal al cuvântului, deși cei mai buni reprezentanți ai săi au ascuns setea religioasă pentru Împărăția lui Dumnezeu pe pământ. Dar în filosofia rusă există trăsături care o fac legată de inteligența rusă - setea de o viziune holistică asupra lumii, o fuziune organică a adevărului și bunătății, cunoașterii și credinței. Ostilitatea față de raționalismul abstract poate fi găsită chiar și printre filozofii ruși cu minte academică. Și cred că idealismul concret, asociat cu o atitudine realistă față de ființă, ar putea deveni fundamentul creativității noastre filozofice naționale și Dumnezeu ar crea o tradiție filozofică națională, de care avem atâta nevoie. Fascinația care se mișcă rapid față de învățăturile europene la modă trebuie să fie opusă celei tradiționale

') Adevărul nu poate fi național; adevărul este întotdeauna universal, dar diferite naționalități pot fi chemate să dezvăluie anumite aspecte ale adevărului. Proprietățile spiritului național rus indică faptul că suntem chemați să creăm în domeniul filosofiei religioase.

tradiție, dar tradiția trebuie să fie atât universală, cât și națională — numai atunci nu este rodnică pentru cultură. În filosofia lui Vl. Solovyov și filozofii ruși înrudiți cu el în spirit trăiesc o tradiție universală, paneuropeană și pan-umană, dar unele tendințe ale acestei filozofii ar putea crea o tradiție națională. Acest lucru nu ar duce la ignorarea sau distorsionarea tuturor fenomenelor semnificative ale gândirii europene, ignorate și distorsionate de inteligența noastră cosmopolită, ci la o perspectivă mai profundă și mai critică asupra esenței acestor fenomene. Nu avem nevoie de un căluș în cerc, ci de o cultură filozofică serioasă, universală și în același timp națională. Corect, Vl. Solovyov și Prințul. S. Trubetskoy - cei mai buni europeni decât anii. Bogdanov și Lunacharsky; au fost purtători ai spiritului filosofic mondial și, în același timp, filozofi naționali, întrucât au pus bazele filosofiei idealismului concret. Prejudecățile elaborate istoric au condus inteligența rusă la acea stare de spirit în care ei nu puteau vedea în filosofia rusă fundamentarea căutării lor adevărului. La urma urmei, inteligența noastră a prețuit libertatea și a mărturisit o filozofie în care nu există loc pentru libertate; catolicitatea de nămol a omenirii și a mărturisit o filozofie în care nu este loc pentru catolicitatea omenirii, a prețuit dreptatea și tot felul de lucruri înalte și a profesat o filozofie în care nu este loc pentru dreptate și nu este loc pentru nimic înalt. Aceasta este aproape

o aberație continuă a conștiinței elaborată de întreaga noastră istorie. Inteligentsia, în cel mai bun moment, era gata fanatic pentru sacrificiu de sine și nu mai puțin fanatic a susținut materialismul, care a negat orice sacrificiu de sine; filozofia ateă, de care inteligența revoluționară i-a plăcut întotdeauna, nu a putut sancționa niciun altar, în timp ce inteligența însăși a atașat un caracter sacru acestei filozofii și și-a prețuit materialismul și ateismul ei.

naticheskp, post" catolic. Gândirea filozofică creativă trebuie să elimine această aberație a conștiinței și să o scoată din impas. Cine știe ce filosofie va deveni la modă la noi mâine, poate filozofia pragmatică a lui James și Bergson, care sunt folosiți ca Avenarius și alții, poate o altă noutate? Dar de aici nu vom face nici un pas înainte în dezvoltarea noastră filozofică.

Ostilitatea tradițională a intelectualității ruse față de opera filozofică a gândirii a afectat și caracterul celui mai recent misticism rus. „New Way”, un jurnal de căutări religioase și stări mistice, a suferit mai ales din cauza lipsei unei conștiințe filozofice clare, a tratat filosofia aproape cu dispreț. 1) Cei mai remarcabili mistici ai noștri - Rozanov, Merezhkovsky, Vyach. ial pentru un nou „Cei cu nasul se remarcă printr-un spirit anti-filozofic, o negare anarhică a rațiunii filosofice. Chiar și Vl. Solovyov, care a combinat misticismul cu filosofia în personalitatea sa, a observat că rușii tind să slăbească principiul rațional. va adăuga că antipatia pentru rațiune obiectivă poate fi găsită în egală măsură în „tabăra noastră de dreapta și în tabăra noastră „de stânga”. Între timp, misticismul rusesc, în esența sa foarte valoros, are nevoie de obiectivizare filosofică și normalizare în interesul culturii ruse. Aș spune că principiul dionisiac al misticismului trebuie combinat cu principiul apollinian al filosofiei, Dragostea pentru studiul filosofic al adevărului trebuie să fie insuflată atât misticilor ruși, cât și intelectualilor-atepsta ruși. Filosofia este una dintre modurile de obiectivare a misticismului; cea mai înaltă și completă formă a unei astfel de obiectivări nu poate fi decât o religie pozitivă. Inteligentsia rusă era suspicioasă și ostilă față de misticismul rus, dar în ultimul timp a început o întorsătură și există teama că această întorsătură nu va dezvălui o ostilitate înrudită față de rațiunea obiectivă, la fel cum

') Excepție este I. Minsky, care a susținut filozofia meonică. Dar Minsk este un raționalist până la măduva oaselor.

și tendința misticismului însuși de a se utiliza în scopuri sociale tradiționale.

Conștiința intelectuală necesită o reformă radicală, iar focul purificator al filosofiei se presupune că joacă un rol nu mic în această chestiune importantă. Toate datele istorice și psihologice

vorbesc pentru faptul că inteligența rusă poate trece la o nouă conștiință numai pe baza unei sinteze a cunoașterii și a credinței, o sinteză care satisface nevoia valoroasă pozitivă a intelectualității pentru o combinație organică de teorie și practică. , „adevăr-adevăr” și „adevăr-dreptate” Dar acum, din punct de vedere spiritual, trebuie să recunoaștem valoarea intrinsecă a adevărului, să fim umili în fața adevărului și gata să renunțăm în numele lui.’) Acest lucru ar aduce un curent revigorant în cultura noastră. creativitate.duală și conciliară.Dar această supraindividualitate și catolicitate a conștiinței filosofice se realizează numai pe baza unei tradiții universale și naționale.Întărirea unei astfel de tradiții ar trebui să contribuie la renașterea culturală a Rusiei.Această mult dorită și renașterea vesele, trezirea spiritelor adormite, necesită nu numai eliberarea politică, ci și eliberarea de puterea opresivă a politicii, acea emancipare a gândirii, care până acum a fost greu de întâlnit cu eliberatorii noștri politici 2). Inteligentsia rusă era așa cum a creat-o istoria rusă; structura sa mentală reflecta păcatele istoriei noastre dureroase, puterea noastră istorică și reacția noastră veșnică. Autocrația învechită a distorsionat sufletul intelectualității, l-a înrobit nu numai în exterior, ci și în interior, deoarece a determinat negativ toate aprecierile sufletului intelectualității. Dar este nedemn de ființele libere să învinuiască întotdeauna forțele exterioare pentru toate și să se justifice prin vina lor. De vină este și inteligența însăși: ateismul conștiinței sale este vina voinței sale.

!) Umilința în fața adevărului are o mare importanță morală, dar nu trebuie să ducă la un cult al adevărului mort, abstract.

*) IIimpch. la ed. a 3-a. Eliberarea politică este posibilă numai în legătură cu și pe baza unei renașteri spirituale și culturale.

ea însăși a ales calea cultului uman și, prin urmare, și-a distorsionat sufletul, a mortificat instinctul adevărului din ea însăși. Numai conștiința vinovăției voinței noastre inteligibile ne poate conduce la o viață nouă. Vom fi eliberați de opresiunea externă numai atunci când vom fi eliberați de sclavia internă, adică, să ne asumăm responsabilitatea și să încetăm să dăm totul vina pe forțele externe. Atunci se va naște un nou suflet al intelectualității.

ANARHIE NEGRA ').

Interesele luptei politice și ale partidelor politice fac dificilă evaluarea „unirii poporului rus” din punct de vedere moral, a se vedea în ea un fenomen caracteristic stării culturii ruse. Nu se poate socoti cu „adevăratul rus”. „oamenii, ca și în cazul unui partid politic reacționar, să vadă în ei exclusiv adversari politici. „Uniunea poporului rus” nu are nimic de-a face cu politica în sensul strict al cuvântului. Această „Unire” este doar o grămadă dezordonată de elemente de sălbăticie, barbarie, întuneric păgân și licențiere morală, care s-a păstrat de secole. în poporul rus. Acesta este un dezlănțuit al

instinctului anarhic storo-rus, care nu cunoaște nicio normă, acesta este ultimul izbucnire al acelei idioții morale, care a fost adusă de forța despotismului prea demodat. În „uniunea poporului rus” se simte sălbăticia și întunericul răsăritean, iar uneori se arată chipul fiarei și se dezvăluie experiențe atavice ale instinctelor umane. Oamenii „adevărați ruși” în masa lor stau de cealaltă parte a binelui. iar răul, adevărul și minciunile, gândurile, sentimentele și acțiunile lor sunt dincolo de controlul conștiinței și rațiunii. Aici nu este doar imoralitate și prostie, iată ceva și mai primitiv, ceva care precede însăși apariția aprecierilor morale și rezonabile. Nu vorbesc de poporul rus, naiv și spontan în devotamentul pentru antichitate, profund și amabil chiar și în „reacționarul” lor.

i) Publicat în Slova, 17 aprilie 1909.

13

cu adevărat religios, dar despre acei ticăloși care s-au autoproclamat drept „popor rus”.Se poate fi un conservator politic, un susținător al absolutismului de stat, un gardian al tradițiilor și preceptelor istorice și, împreună cu asta, o persoană de înaltă cultură. şi înaltă conştiinţă morală.Conservator am avut slavofili „Conservatorismul are dreptul să existe în fiecare societate, iar apariţia conservatorismului social ideologic în ţara noastră este chiar de dorit în interesul dezvoltării organice a naţiunii. Dar poporul „adevărat rus”. nu pot fi numiți conservatori, ei sunt distrugători și anarhiști în cel mai sălbatic și mai literal sens al cuvântului. Oamenii „ruși adevărați” nu sunt posibili decât într-o stare anarhică a societății. Nici ei nu pot fi numiți monarhiști și naționaliști. vor să se supună instinctelor și dorințelor lor. Sunt mult mai anarhiști decât monarhiști. Nenumăratele încercări ale „aliaților” a uzurpa puterea sunt dovezi suficiente în acest sens, insolența cu care ordonă autorităților să facă ceea ce le place, a lăsat să scape domnul Markov. Ideea unei națiuni în sensul său creator le este, de asemenea, străină, naționalismul lor este doar un instinct sălbatic, interes direct și auto-laudă păgân-întunecată.

Aceeași turmă și instincte dizolvate care s-au făcut simțite cândva în revolta lui Stenka Razin și în Pugachevshchina sunt acum resimțite în pogromurile evreiești și în toate acțiunile de pogrom și scandalurile „aliaților”. lupta împotriva revoluției.

Există o părere că Suta Neagră, vai, nu o sută, este o reacție religioasă, o reacție a vechilor credințe populare împotriva noului spirit. Aceasta, poate, este într-adevăr o reacție religioasă, dar nu o reacție a religiei creștine, ci a unei religii păgâne obscure și primitive, superstiție și idolatrie păgână. În suta umană, istorică

Pe frontul Ortodoxiei era încă mult păgânism obscur și superstițios. În reacția noastră neagră, a apărut viața păgână a creștinilor, atașamentul lor față de timp și temporal din lume, și nu adevărul și adevărul etern al creștinismului. Aliații, păgâni după afecțiunile inimii lor, nu au nicio reverență pentru sacru, nici smerenie în fața celor mai înalte, nici măcar respect pentru temple, pe care le consideră posibil să le profaneze cu scandaluri publice și fanatism politic. Au fost cazuri când oamenii „adevărați ruși" au pătruns cu forța în biserică, au comis violențe împotriva preotului, au transformat templul lui Dumnezeu într-un instrument de demonstrații sălbatice. Biserica, ca și monarhia, ca și naționalitatea, au nevoie doar ca instrument. de pofta întunecată.Acești oameni sunt plini de superstițioși, dar lipsiți de reverență față de sacru.Creștinismul nu poate apăra pedeapsa cu moartea, cruzimea, violența împotriva conștiinței și întunericul, toate acestea nu pot decât să apere păgânul fiind „creștini" întunecați. Unirea „poporului rus" este o uniune păgân-gospodărească; ea ar trebui să fie opusă unei uniuni creștine, care va da un caracter creativ și constructiv unei reacții religioase sănătoase împotriva infidelității. Un creștin poate fi susținător al oricărei forme politice. , monarhie, republică sau altele, deoarece toate formele politice au o semnificație relativă și temporară, dar un creștin nu poate fi un apărător al atrocității, cruzimii, violenței, întunericului, decât un constituționalist și, în același timp, un susținător. a pedepsei cu moartea și a cruzimii.

Slavofilii erau susținători ai monarhiei absolute ideale, dar doreau ca monarhia absolută să slujească binelui și libertății, să fie umană și creștină, să-și lumineze poporul și să-i protejeze pe cei slabi de cei puternici. „Uniunea poporului rus" prețuiește, în primul rând, nu absolutismul, ci faptul că execută și violează, persecută iluminismul și mortifică conștiința, ar fi un instrument ascultător al instinctelor și dorințelor sale.Monarhia absolută poate fi luminată.

însărcinată și umană doar atâta timp cât este dorită și iubită; când încetează să mai fie de dorit, devine despotism intolerabil. Absolutismul, trecând prin controlul conștiinței naționale, trebuie să se transforme în constituționalism. Principala contradicție în construcția absolutismului ideal de stat este aceea că el vrea să fie iubit, nu poate fi impus cu forța și, în același timp, este impus, violat atunci când nu este iubit. Aceeași contradicție există și în construcția socialismului.

„Uniunea poporului rus" în caracterul ei cultural și moral este chiar mai mică decât puterea care face mult rău, dar recunoaște totuși un anumit minim de norme culturale. Negarea obligativității pentru toată omenirea, a normelor obiective este principala trăsătură a poporului „adevărat rus". Negarea conștiinței universale de către oamenii „adevărați ruși" dezvăluie natura lor precreștină, păgână. Creștinismul este adevăr universal și adevăr întreg uman și, prin urmare, nu suportă instinctele rampante, cu arbitrariul și interesul personal, personal, de grup sau național.Naționalismul „adevărat rus" este cel mai real păgânism, păgânismul, situându-se la un nivel de dezvoltare care

precede formarea unei conștiințe întregi umane. Este imposibil să comunici cu oamenii „adevărați ruși” pe baza normelor de conștiință și rațiune a întregului om. Același lucru se poate spune despre unii reprezentanți ai taberei opusului, obsedați de punctul de vedere al clasei. Dar cei din urmă au avantajul că nu se numesc blasfemiator creștini.încă o dată trebuie subliniat că punctul aici nu este deloc în politică și nici în aderarea la una sau alta formă politică, ideea este în ceva mai profund: în absența elemente ale unei conștiințe universale, obligatorii pentru orice ființă umană, scopul este în sălbăticia morală, culturală și religioasă. Oamenii „adevărați ruși” au nevoie de iluminare morală elementară, de acceptarea în carne și sânge a normei universale de viață.

În viața clerului rus, în special în cea mai înaltă ierarhie bisericească, membrii „Uniunii Ruse

La congresul misionar de la Kiev, la acest congres al păgânismului rus superstițios, toată sălbăticia noastră precreștină și-a făcut efectul.latura divină a Bisericilor creștine din istorie poate fi poluată mai ales de spiritul răului, într-un loc sfânt se poate. fie o asemenea urâciune a pustiirii, încât nu se întâlnește în alte sfere ale vieții.Apărarea pedepsei cu moartea, de exemplu, este un adevărat canibalism, cererea de sacrificii sângeroase zeului răzbunării.Dar sfințenia divină a Bisericii este nu diminuat doar o atitudine egoistă faţă de Biserică este coruptă.

Pot avea o comunicare strânsă, ca și cu o rudă, cu o persoană cu opinii și credințe politice cele mai opuse, dar nu pot avea o astfel de comunicare cu o persoană care neagă practic normele universale ale bunătății și adevărului. Toleranța politică nu se poate extinde la „unirea poporului rus”, aici este necesară intoleranța morală, este necesară o luptă morală fără milă împotriva vechii noastre nestăpâniri morale și sălbăticie. Atitudinea față de aniversarea lui L. Tolstoi a plasat poporul „cu adevărat rus”. în afara culturii ruse şi a spiritului naţional rus. Alianța poporului rus nu poate fi tratată exclusiv în glumă, deși prostia și ignoranța dau multe motive de joacă și distracție; această „uniune” nu poate fi tratată exclusiv ca un partid politic reacționar. Este necesară o instanță morală și religioasă pentru că acești oameni folosesc religia în scopurile lor murdare. „uniunea poporului rus” și acei lideri misterioși care susțin întunericul, fanatismul și anarhistul . huliganismul în Rusia. Acest obstacol trebuie îndepărtat de efortul creator al întregului neam, care s-a maturizat până la o conștiință universală a bunătății. Dar numai forțele creatoare ale națiunii sunt capabile să facă acest lucru în numele altarului universal și a întregului uman. „Uniunea poporului rus” ar trebui

fi contrastat cu entuziasmul patriotic și național. Forțele distructive, care acționează în numele unor idei exclusiv negative, sunt capabile doar să susțină fantoma neagră. Și în existența unei fantome negre, anarhie neagră, suntem cu toții vinovați: forța aparentă de reacție este doar o obiectivare a slăbiciunii noastre și a păcatelor noastre.

II. RELIGIE. BISERICĂ.

NIHILISM PE SOL RELIPOS ')·

K. P. Pobedonostsev a murit. Atât de multe sunt legate de el, o întreagă epocă a istoriei ruse a crescut împreună cu el, chiar mai mult decât o epocă: în personalitatea sa și în faptele sale, legătura dintre ortodoxie și absolutismul de stat a fost întruchipată viu. Pobedonostsev este un tip semnificativ: un ideolog sincer al nihilismului nostru istoric, atitudinea nihilistă a Bisericii și statului oficial rus față de viață. Pobedonostsev nu este un gânditor profund și individual, ideile lui sunt superbe, prea tipice, le împărtășește cu forțele istorice pe care le-a servit, pe care le-a susținut ideologic. Pobedonostsev a stârnit o ură arzătoare pentru sine, a fost speranța forțelor întunecate, ani lungi și grei a fost coșmarul vieții rusești. Dar când o citești, ura slăbește, astfel de note sincere sună în el, smerenie sinceră în fața celor mai înalte, dragoste pentru oameni, atașament romantic față de vechiul mod de viață. În Rusia, au existat puțini apărători ideologici și sinceri ai autocrației teocratice, în special printre cei care erau la putere și conduceau mecanismul statal. Pobedonostsev a fost unul dintre cei puțini.

Care este principala trăsătură a lui Pobedonostsev, „personajul său inteligibil”*1? Neîncrederea în puterea binelui, neîncrederea monstruoasă, împărtășită de Biserica oficială rusă 2) ') Publicat în „Vka” 6 mai 1907.

') Vorbesc tot timpul nu despre Biserica universală, nu despre Ortodoxie, care păstrează Sanctuarul Divin, ci despre Biserica noastră națională în empirismul ei istoric, în latura ei umană.

și statul rus. Puterea lui Pobedonostsev, puterea de neînțeles a acestui om asupra vieții rusești, își are rădăcinile în faptul că el era o reflectare a necredinței istorice rusești, a nihilismului istoric rusesc de sus. O atitudine nihilistă față de umanitate și lume pe baza unei atitudini religioase față de Dumnezeu - acesta este patosul lui Pobedonostsev, comun cu statulitatea rusă, stabilit în Ortodoxia istorică. Pobedonostsev era un om religios, s-a rugat lui Dumnezeu, și-

a salvat sufletul, dar avea o atitudine nereligioasă, atee față de viață, față de umanitate, față de procesul lumii, nu vedea nimic divin în viață, nici o reflectare a Divin în om; doar un groaznic, căscat abis al golului i s-a deschis în lume, lumea nu era pentru el creația lui Dumnezeu, nu a simțit niciodată divinitatea sufletului lumii. Acest bătrân fantomatic, mortal, trăia sub hipnoza puterii răului, credea fără limită în puterea universală a răului, credea în rău, dar nu credea în Bine, considera Binele neputincios, jalnic în slăbiciunea lui. Op-dintre cei hipnotizați de cădere, care a închis ființa, despărțiți de misterul creației lui Dumnezeu. Diavolul stăpânește lumea, determină cursul vieții universale, pătrunde în natura umană până la rădăcinile ei; bunătatea, divinul, nu are putere obiectivă, viața nu poate fi construită pe ea, nici perspective istorice nu pot fi asociate cu puterea bunătății. Ca și Marx, Pobedonostsev privește societatea umană ca la mecanica forțelor. Procesul fatal al căderii și decăderii omenirii, forțele în creștere ale răului pot fi oprite doar prin violență, numai prin rău, numai prin puterea despotică a statului, pe care Biserica o trimite în lume pentru a îngheța creșterea vieții, pentru a înfrâna eliberarea vieții. Pobedonostsev nutrenea o ranchiuna fata de viata lumii si umanitate, este suspicios si suspicios pana la psihoza. Dar acest nihilism al lui Pobedonostsev, acest ateism în atitudinea lui față de lume nu este un caz individual, legat de evenimentele personale ale vieții sale, este un fapt al lumii, un fapt încorporat în conștiința religioasă a Ortodoxiei istorice.

Ortodoxia istorică nu dezvăluie în sine adevărul religios despre umanitate și lume, în ea doar atitudinea față de moarte, nu față de viață, este religioasă. Creștinismul ortodox este doctrina mântuirii individuale pe cont propriu, a părăsirii lumii, care este toată infectată de rău. În conștiința ascetică a Ortodoxiei încă nu există nicio învățătură despre sensul istoriei lumii, despre triumful adevărului religios pe pământ. Ortodoxia nu crede în împărăția lui Dumnezeu pe pământ, o așteaptă doar în ceruri, lăsând pământul diavolului. O singură faptă bună poate și trebuie să fie făcută pe pământ – să oprești cursul răului, să-l oprești, să-l frânezi cu forța, să-l înghețe. II în Ortodoxie există o doctrină a semnificației religioase a statului, pe care Biserica o împuternicește nu să întemeieze împărăția lui Dumnezeu pe pământ, ci să înfrâneze împărăția diavolului, cu forța pentru a feri lumea de dezintegrarea definitivă. Unirea Ortodoxiei cu absolutismul de stat a avut loc pe baza necredinței în divinitatea pământului și viitorul pământesc al omenirii; Ortodoxia a dat pământul în mâna statului din cauza lipsei de credință în om și în umanitate, din cauza atitudinii neplăcute față de lume. Ortodoxia nu crede în aranjamentul religios al vieții umane pe pământ și își corectează pesimismul fără speranță cerând aranjarea forțată a puterii sale de stat1).

Absolutismul de stat este învățătura Ortodoxiei despre cum să aranjezi pământul, cum să verifici marșul biruitor al răului în lume. Absolutismul rus este numit teocratic, dar foarte inexact: absolutismul sfințit de Ortodoxie este rezultatul lipsei de credință a Bisericii Ortodoxe în posibilitatea teocrației pe pământ, a împărăției lui

Dumnezeu și a neprihănirii lui Dumnezeu pe pământ. Întrucât adevărul lui Dumnezeu nu este pentru pământ, ci pentru cer, atunci pe pământ să lase puterea statului să țină omenirea de rău prin forță - aceasta este esența învățăturii ortodoxe despre monarhia absolută.

Neîncrederea în puterea obiectivă a bunătății pe pământ, în sensul istoriei lumii, în puterea directă a lui Dumnezeu însuși

') Aici am un gând fundamental corect, care nu este tocmai corect și este exprimat prea exagerat. O imagine a Sf. Serghie de Radonezh introduce un amendament la formularea mea.

în publicul pământesc, această neîncredere stă la baza pozitivismului de stat, a divinizării puterii statului. De asemenea, catolicismul nu a crezut în divinitatea omenirii, în puterea divinului în istoria omenească pământească și a creat doctrina organizării pământului cu ajutorul papismului. Papocezarismul și cezaropapismul, papa, înlocuitorul lui Hristos și țarul bizantin, înlocuitorul lui Hristos, au crescut în egală măsură dintr-o atitudine irelevantă, atee față de umanitatea pământească, ele se bazează pe necredința în Dumnezeu-bărbăție și Dumnezeu-bărbăție istorică. destine, dar niciodată și că Hristos însuși va domni pe pământ (chiliasm).

Acestea sunt două tendințe pseudoteocratice din istoria lumii, în egală măsură opuse adevăratei teocrații ostilă credinței în Împărăția lui Dumnezeu însuși pe pământ. În adevărata teocrație a venirii, Hristos nu poate avea un înlocuitor, El Însuși va stăpâni lumea, neprihănirea Sa va domni; umanitatea fără Dumnezeu, recunoscută ca fiind demnă doar de reținere forțată, va deveni o umanitate divină liberă.

Latura nihilistă a creştinismului oficial a fost exprimată clar în Pobedonostsev. Atât în teorie, cât și în practică, el este poate cel mai tipic exponent al ideii de absolutism pseudo-teocratic, cezarism rus, neîncrederea creştin ortodox în posibilitatea de bine pe pământ. Purtătorii de biruință, așa cum spuneam, încheie istoric, procesul fatal de dispariție în creștinism al credinței în Providența lui Dumnezeu, în călăuzirea lui Dumnezeu a destinelor omenirii. Suspiciunea și suspiciunea lui Pobedonostsev în raport cu lumea și cu omul nu sunt doar personale, aici el are un simț comun al vieții cu toată ortodoxia istorică, o percepție comună numai a răului în toate. Pentru Pobedonostsev, ca și pentru învățătura oficială a Bisericii Ortodoxe, totul duce fatal la decădere, la triumful răului; Pobedonostsev, ca și Ortodoxia și creștinismul oficial în general, este străin de escatologie; urăsc victorios

viața nu vede divinul în lume, nu simte chipul lui Dumnezeu în om și este groaznic să spui: a învățat asta de la ortodoxie, din creștinismul oficial și-a tras nihilismul. Iată ceva la care să te gândești. Nu cred

că Pobedonostsev avea un sentiment viu al lui Hristos, era infinit de departe de Hristos, inima lui nu-L cunoștea pe Hristos; dar sentimentul creștinismului, apropierea de Biserică, atașamentul său sincer față de spiritul ei era enorm. Pobedonostsev este un tip tragic, acesta este unul dintre cei în care creștinismul L-a ucis pe Hristos, pentru care Biserica L-a închis pe Dumnezeu. Hristos l-a făcut pe Dumnezeu infinit aproape de om, l-a adoptat pe om de Tatăl Ceresc; spiritul lui Pobedonostsev îl îndepărtează pe Dumnezeu la infinit de om, îl transformă pe fiul său într-un sclav. Trimis de stat să supravegheze Biserica, conducând statul rus timp de mulți ani în numele Bisericii, un birocrat în Biserică și un teocrat în stat, un om puternic care a visat la rai și în același timp a atins puterea supremă pe pământ – era un mort viu. Nu era sângele care curgea în vene, ci un alt lichid mortal și nu credea că alți oameni sângerează, nu apreciau sângele uman. Trupul lui Pobedonostsev era terifiant în moartea lui, pergamentul și nu se credea că ar putea învia din nou, învierea era atât de străină acestui om.

Pobedonostsev, dușmanul oricărei inspirații, al fiecărui zbor, al oricărei plinătăți de viață, înclină o persoană spre pământul urât. Este un fan al simplității, frică de complexitate, propovăduiește umila mulțumire cu faptele mărunte ale Învingătorului, în primul rând, în ordine, mereu și în toate, frică de irațional și problematic, este în felul lui un pozitivist și utilitarist, el crede doar în instituțiile impersonale. Umilirea, târâșul sunt caracteristice creștinismului oficial, sfințit de Biserica noastră locală, precum și îndrăzneala și curajul, impulsurile spre depărtare și urcarea spre înălțimi sunt condamnate.

De ce Pobedonostsev, sceptic în toate, crede atât de mult în stat, în bunătatea lui? Numai puterea de stat i s-a părut lui Pobedonostsev bună și bună, singurul punct luminos de pe pământ, aici

scepticismul lui se termină. Este clar. Secol, Pobedonostsev a văzut sarcina pe pământ doar în oprirea, oprirea, înghețarea (în cuvintele genialului recționar K. Leontiev), nu există sarcini creative. Toată decăderea și decăderea de pe pământ, iar starea în ființa supremă a puterii sale nu este supusă acestui proces, ea oprește decăderea și decăderea. Pentru orice, neîncredere; pentru stat, credință. Această credință în bunătatea puterii de stat, care salvează lumea de rău, a fost acceptată de fanaticii statului în mod irațional, în contradicție evidentă cu lumina rațiunii și a conștiinței. Știm prea bine că statul este, de asemenea, supus decăderii și decăderii, că puterea devine adesea fatal și rea și fără Dumnezeu.

Pobedonostsev și Biserica în limitările sale istorice și absolutismul sfințit de acesta, de parcă nu vor adevărul și bucuria pe pământ, ei văd în acest bine, rău, contrar creștinismului, ar dori să tortureze o persoană pentru a salvează-i sufletul. Este în continuare aceeași teorie și practică a Marelui Inchizitor, care nu credea în umanitate, salvându-l cu dispreț și cu forța. Spiritul ateist al inchizitorului îl conduce pe Pobedonostsev, el, ca acest bătrân teribil, respinge

libertatea de conștiință, se teme de ispita pentru cei mici, apără utilitarismul religios. Nu numai că Hristos este întunecat de Biserică, dar Biserica însăși se transformă imperceptibil pentru Pobedonostsev într-un mijloc de organizare a statului; printr-o ciudată, dar justă ironie a sorții, birocratul și omul de stat din Biserică s-a dovedit a fi mai puternic în Pobedonostsev decât teocratul și visătorul ceresc din stat. Repet, nu am nicio îndoială că Pobedonostsev personal a fost o persoană religioasă, că sufletul său era hranit din cultul și sacramentele Bisericii Ortodoxe, dar pentru lume și omenire nu era nimic religios în el, doar un gol plin de fantoma puterii de stat. Pobedonostsev este departe de slavofili, deoarece, ca și ei, nu avea perspective istorice largi, nu împărtășește utopia lor religioasă pământească, era străin de orice fel de misionism. Slavofilii ortodocși victorioși înțeleg mai bine că în chestiunea pământului, a umanității, a lumii,

în Ortodoxie este un loc gol din care nu poți scoate din Ortodoxie o comunitate dreaptă, corporalitate sfântă. Idealul sfințeniei ortodoxe este plecarea de la lume, monahismul, pustismul, dar din moment ce doar câțiva pot atinge idealul sfințeniei supreme, rămâne un compromis cu lumea, expresie a păcătoșeniei și a corupției sale - statulitatea nu este limitată de nimic. , forțat, parcă ar indica imposibilitatea unei comunități religioase.

Pentru Pobedonostsev, nu există umanitate divină, așa cum nu există pentru Ortodoxia istorică, pentru el există doar un zeu fără Dumnezeu și un om fără Dumnezeu, pentru el Hristos nu l-a unit pe om cu Dumnezeu. În Dumnezeu nu există nimic uman, în om nu există nimic Divin, un trup Dumnezeu-uman care cuprinde toată plinătatea vieții, nu există și nu va fi pe pământ – toate aceste negări sunt foarte caracteristice Bisericii istorice, ale vechea conștiință religioasă. Adevărul umanismului s-a dezvoltat în cultura seculară, în afara religiei și, parcă, împotriva creștinismului, dar în ultimă profunzime este adevărul lui Hristos, adevărul Omului Divin. Împărăția lui Dumnezeu visează pe pământ pentru oameni cu conștiință non-religioasă și doar o nouă revelație religioasă poate lumina atât adevărul religios al acestui vis, cât și minciuna lui dezastruoasă. A transforma adevărul revelat despre Omul divin în adevărul încă nedezvăluit despre Bărbăția divină – aceasta este sarcina religioasă universală în fața căreia stă și bate lumea modernă.

Ceea ce a trăit Pobedonostsev, ceea ce a iubit, ceea ce a susținut ideologic, este acum distrus, întregul sistem se destramă, nicio piatră nu este lăsată neîntoarsă. Și unora li se pare că Biserica Ortodoxă, care a devenit deja învechită, moare și decade, că creștinismul ortodox încetează să mai fie puterea acestei lumi, din moment ce era împotriva acestei lumi. Isteria urâtă a ieromonahului Pliodor etc., desigur, este un simptom al decăderii, nu există nimic organic în ea. Dar Biserica în sfințenia ei nu va birui porțile iadului. Moartea lui Pobedonostsev coincide în mod semnificativ doar cu moartea nihilismului pe motive religioase, cu moartea spiritului morții. Acest nihilism nu va dispărea complet, „Pl-

„Leodorele” vor rămâne, periodic vor aranja pogromuri de cultură, dar forța predominantă care determină cursul succesului, acest nihilism misterios nu va mai fi, nu mai este.

Noua conștiință religioasă se ridică împotriva atitudinii nihiliste față de lume și umanitate. Dacă o renaștere religioasă este posibilă, atunci numai pe baza dezvăluirii semnificației religioase a culturii seculare și a eliberării pământești, dezvăluind adevărul despre umanitate. Pentru noua conștiință religioasă, declararea voinței lui Dumnezeu este, împreună cu ea, declarația drepturilor omului, revelația divinului în umanitate. Credem în puterea obiectivă, cosmică a adevărului lui Dumnezeu, în posibilitatea de a dirija divin destinul pământesc al omenirii. Aceasta va fi victoria adevăratei teocrații, ca și asupra falsei democrații, îndumnezeirea numărului de voințe umane, a tactului și asupra falsei teocrații, aceeași îndumnezeire a voinței umane în cezaropapism și papocezarism. Hristos nu poate avea un înlocuitor uman în persoana unui rege sau a unui mare preot, El este Însuși Regele și Marele Preot și va domni în lume. „Vie Împărăția Ta, fă-se voia Ta așa cum este și în ceruri pe pământ”.

LA CHESTIUNEA RELAŢIEI CREŞTINISMULUI CU PUBLIC

Am citit la nr. 18 „Vka” articolul lui D.V.Filosofov „Biserica și revoluția” și răspunsul lui V. Sventskato „Despre noua conștiință religioasă”, iar aceste articole m-au entuziasmat atât de tare încât mă hotărăsc să intervin într-un polemică plină de ceartă, fundamentală pentru religia noastră Se ridică întrebări mari și dureroase, care cu greu au fost clarificate pentru nimeni, experiența religioasă, încă neverificată de II Filosofov și Sventsptsky, nu m-a mulțumit, deși se pare că gândesc mai mult la fel. la fel cu primul decât cu al doilea.nou, mai revoluționar decât religios, mai uman decât divin.Vorbesc doar despre articole, nu despre oameni.

Ce este Ortodoxia? Aceasta este întrebarea principală, este doar pusă în discuție, dar între timp nici Filosofov, atacând Ortodoxia, nici Sventspetsky, apărând Ortodoxia, nu încearcă măcar să afle ce este Ortodoxia pentru ei. Prin „Ortodoxie” se roagă să se înțeleagă Biserica Ecumenica și se poate înțelege Biserica istorică locală, este posibil să se înțeleagă plenitudinea adevărului religios și este posibil - și doar o parte

O Publicat în „Vbk” la 21 iulie 1907.

adevăr revelat, se poate numi „Ortodoxie” tot ceea ce este autentic și drept în religia creștină, dar se poate numi și deviere istorică și minciuna în acest fel. Aș dori ca cineva să spună clar și cu autoritate ce este Biserica Ortodoxă, indiferent de importanță. cum este un obiect de cult, sau un obiect de atac. Să arate o clădire care poartă un astfel de nume propriu, să dezvăluie granițele materiale ale acestei posesiuni. Ce semne aparțin în mod inerent, în esență, Ortodoxiei și care pot fi luate sau adăugat fără a schimba esenţa? Cât timp se poate numi Ortodoxie cu nepedepsire Sau ce vă place, sau ce nu vă place? Aici în catolicism există o forţă senzuală şi o claritate a conturului care nu admite nicio îndoială. „Frăţia Zeloţilor pentru Reînnoirea Bisericii” și „Uniunea Creștină Mai Radicală” consideră că este posibil să se îndepărteze din corpul istoric al Bisericii Ortodoxe întregul număr de semne, să se renunțe la un număr întreg de proprietăți pe motiv că nu este vorba de esența Ortodoxia, nu despre corpul mistic al Bisericii, ci despre acrescări istorice, despre distorsiuni și abateri umane. Unii se dovedesc a fi moderați în epurarea Ortodoxiei, alții mai radicali, dar atât moderații, cât și radicalii deopotrivă continuă să se autointituleze „ortodocși.” izvorăște din misticismul ortodox, se poate combina progresismul, dragostea pentru științe și arte cu ortodoxia. , cineva poate fi cadet, trudovik sau socialist al poporului, consideră monahismul o amăgire etc., etc. Reformatorii moderni și renovaționiștii găsesc posibil să ia de la Ortodoxie toate proprietățile care le sunt neplăcute și să lase doar ceea ce le place. , precum și adăugați, îmbogățesc Ortodoxia cu câștigurile îmbucurătoare ale progresului.

Sventspetsky merge până acolo încât să lase doar sacramentele în Ortodoxie, respingând orice altceva. Și îl întreb pe Sventsitsky, cel mai revoluționar reformator: există vreo Ortodoxie pentru el?

nota adevărului religios, plinătatea revelației, este pentru el în Ortodoxie tot ceea ce este divin, revelat omenirii, tot ceea ce Dumnezeu, după planul Său provizoriu, trebuie să descopere omenirii pentru întoarcerea ei în sânul Său, pentru mântuirea lumii. ? Doar sacramentele sunt considerate de Sankt Petersburg ca fiind cu adevărat divine în Biserica Ortodoxă, orice altceva este considerat uman, superficial, fals, chiar diabolic și anti-Hristos. Și încă îl întreb pe Sventspetsky: din ce sursă religioasă a tras el criteriul de judecată a Bisericii Ortodoxe, peste tot creștinismul din istorie, pentru a separa despica de shuitsa din ea. Doar sacramentele, luate în mod abstract din plinătatea adevărului religios și a existenței religioase, nu pot oferi încă acest criteriu. Sacramentele Bisericii Ortodoxe îi implică atât pe reacționari, cât și pe cei care mărturisesc un „semi-adevăr” liberal. Mi-e teamă, mă tem că Sventsitzkip și-a luat criteriul pentru a judeca Ortodoxia, pentru a o respinge și pentru a adăuga ea, nu dintr-o sursă religioasă, dintr-o sursă seculară, lumească, din adevărurile revoluției, nu religie, din adevărurile social-revoluționarilor și social-democraților, din revelațiile progresului uman, și nu Dumnezeu. subliniază doar dificultatea întrebării, neclaritatea formulării lui Sventspetsky a acestei întrebări, imposibilitatea ca acesta să se țină de Ortodoxie, împlinirea promisiunilor și profețiilor despre Împărăția

lui Dumnezeu, fie că procesul religios cosmic al impactul Divinului asupra umanității va continua, sau pro religios. Procesul de revelație s-a încheiat deja și rămâne doar asimilarea umană, diseminarea și aplicarea adevărului revelat în sfârșit? Ultimul lucru pe care mi-aș dori să-l fac este să mă prefac că sunt o persoană care a descoperit ceva necunoscut celorlalți, dar cred că formularea acestei întrebări mi-a fost dezvăluită nu numai mie, ci tuturor celor care se îndreaptă către un „nou". conștiință religioasă".

Aceeași întrebare despre Ortodoxie i-am pus lui Filosofov.

*

Ce este Ortodoxia pentru Filosofov? O minciună, o neînțelegere sau un adevăr incomplet? Primește Filosofov măcar un altar în Biserica Ortodoxă? Dacă Ortodoxia în toate sensurile este minciună, abatere, neînțelegere, dacă nu a existat un sanctuar, atunci istoria religioasă a lumii își pierde orice sens, fiecare fir religios se rupe, credința în Providența lui Dumnezeu se pierde. Atunci nu avem nimic de continuat în lume, suntem cerșetori care nu au primit nicio moștenire, aceiași proletari ca renegații revoluționari ireligiosi. Dacă la Sventsitsky nu este clar ce îi lipsește ortodoxiei din punct de vedere metafizic, atunci la Filosofov nu este clar ce este deja prezent metafizic în Ortodoxie. Din tot ce este clar că Philosophov privește autocrația ca pe un rău teribil, ca pe o faptă a diavolului, iar revoluția ca pe o binecuvântare, ca pe o faptă a lui Dumnezeu. Conform propriei sale scheme, Ortodoxia sfințește absolutismul, este indisolubil legată de el și condamnă revoluția, este complet incompatibilă cu aceasta. Și sunt perplex: dacă în Ortodoxie există măcar un grăunte de adevăr, măcar o scânteie de divin, măcar un fel de altar, atunci cum poate acest adevăr, acest divin, acest altar să fie conectat cu un astfel de rău diabolic ca putere absolută, poate justifica și sfinți statulitatea - regatul prințului acestei lumi. În general, Filosofov rămâne neclar de ce metafizica ascetică a Ortodoxiei, care nega lumea, conține în mod organic, mistic o ordine mondială atât de zeloasă și frenetică, prețuiește atât de mult lumea, organizează și apără statul autocratic, vrea „împărăția" exprimată în schit. iar monahismul, acum degenerat, dar cândva glorios, este întotdeauna anarhic în raport cu lumea și cu împărățiile ei, nu are patimi legate de pământ. Și apoi deodată călugărul Pliodor, unirea poporului rus, și așa mai departe și așa mai departe, cu totul altfel: lipsa de pasiune în raport cu lumea, îndumnezeirea unei persoane printr-un

acceptarea lui Hristos în sine și plecarea definitivă din lume și prințul ei, unirea cu Dumnezeu și fericirea în Dumnezeu, dar nu într-o stare lumească. Sau există o neînțelegere fatală și o șansă oarbă implicată? Dar într-adevăr, în istoria lumii, plină de semnificație religioasă, neînțelegere și întâmplare nu poate [juca un asemenea rol.

Mi se pare că Filosofov a dat o formulare, vagă și periculoasă în consecințele ei, pentru o gândire fundamental corectă. Ortodoxia a crescut împreună psihologic și istoric cu statul absolut, comunitatea ortodoxă este reacționară, acesta este un fapt empiric care necesită interpretare. Afirm că Ortodoxia nu este legată mistic de absolutism, că însăși ideea acestei legături, susținută în egală măsură atât de reacționari, cât și de revoluționari, este absolut absurdă, că nici țarismul, nici vreo statalitate nu poate fi derivată în interior, organic din metafizica ortodoxă. Ceea ce este cu adevărat divin, *, sfânt în Ortodoxie, și este, până la urmă, nu are nicio legătură nici cu absolutismul, nici cu reacția, nici cu revoluția, în general, cu orice public, cu orice statalitate, fără nimic temporar. Metafizica Ortodoxiei nu conține în sine nicio doctrină obligatorie a postului social, nu, din ea nu se poate deduce absolut nicio statalitate (este mistic imposibil, dar istoric totul este posibil), adevărul despre umanitate și soarta ei pământească nu este încă. relevat, nu există încă o antropologie religioasă pozitivă. Așa ar fi trebuit să fie în metafizica religioasă ascetică, menită să întoarcă o persoană către cer, îndepărtându-se de o lume plină de păcătoșenie, să învețe o persoană să cucerească ordinea naturii, în care domnește legea decăderii. Ortodoxia a păstrat adevărul divin pe chipurile sfinților și asceților săi, dar nu a putut îndrepta soarta istorică a omenirii către o comunitate sfântă, către Dumnezeu-bărbăție, nu era încă chemată la aceasta.

Biserica istorică, neconținând învățăturile unei societăți drepte, s-a adaptat fatal la societatea păgână, unită cu tradițiile împărăției păgâne. Orice putere de stat și orice statalitate nu este de origine hristo-ortodoxă, ci de origine pur păgână, precreștină.

Stansky. Puterea violentă a statului se comportă de parcă Hristos nu ar fi apărut în lume, bazele ei sunt puse în acea apostazie care a dus la haosul primitiv; Omenirea se luptă păgân neputincioasă cu acest haos, cu munca sângeroasă, organizându-se într-un stat. / Statul absolut, iar rusă, oricare, este o idee păgână și are origine păgână, precreștină; ororile puterii nerestricționate, despotice, sunt moștenirea sălbăticiei și haosului primitiv. Degeaba Filosofii, prin formularea nereușită a schemei sale, dă tuturor acestor umbra unei justificări religioase. Ortodoxia istorică a fost unită cu statulitatea păgână, cu imperialismul extracreștin și anticreștin, doar pentru că în metafizica ei nu exista un ideal social definit, nici perspective istorice, nici așteptări ale adevărului pe pământ. Această relație este pur negativă, nu pozitivă; Cezaropapismul este o ispită umană, ispita umanității, care nu L-a acceptat încă pe Hristos în sine și caută un sprijin exterior, și nu o metafizică specială a Ortodoxiei. Sventspetsky are dreptate când spune că aici lucrează „puteri opuse lui Hristos”.Cezarismul papal și cezaropapismul sunt două mari ispite în istoria creștină, două concesii către prințul acestei lumi, hipnotizat de splendoarea împărăției sale. Ortodoxia este adevăr incomplet și se umple cu minciuni yu până când vine ziua reînnoirii lui Dumnezeu: nu există antropologie religioasă în el, a rămas un loc gol, care a fost

capturat de prințul acestei lumi.Ortodoxia nu este putere de a justifica religios și nici putere absolută. , nici revoluție, nici vreun fel de convertire la pământ cu construcție socială pozitivă.

Catolicismul, cu papocezarismul său, cu autoritatea sa materială tangibilă, a fost un eșec istoric mult mai mare, o ispită mult mai teribilă. În timp ce creștinul răsăritean mp-

Biblioteca „Runivers”

- 215 - bățul sforăia cu adevărat divin, deși nu conținea încă umanul, catolicismul a pierdut legătura cu divinul, era preponderent uman, a existat o falsă antropologie, o falsă comunitate teocratică, ispita prințului acestei lumi. , care a luat o înfățișare religioasă. Papocezarismul este caracteristic metafizicii catolicismului, în măsura în care este o minciună, iar fără adevărul deplin al Ortodoxiei, nu poate sfinți nici un rău, precum papocezarismul sau cezaropapismul.

Starea de spirit a articolelor lui Fp-losofov și Sventsitsky mi s-a părut nereligioasă, pentru că și ei abuzează de argumentele împrumutate de la revoluție și progres. S-ar putea crede că revoluția și progresismul sunt mai dragi decât religia, umanul, așa cum spune, alungă divinul. O persoană religioasă nu ar trebui să atace Ortodoxia sau să apere Ortodoxia din motive care nu sunt religioase, ci „lumești”, aproape utilitariste. Nu se poate face ca altarul Ortodoxiei să depindă dacă justifică autocrația sau revoluția. Este important să decidem dacă Ortodoxia este adevărată. și complet - dacă adevărul, în timp ce autocrația, reacționismul, progresismul, revoluția, toată politica și tot ceea ce este uman și pământesc are o semnificație subordonată, o valoare relativă și condiționată, trebuie să se smerească în fața modului sfânt și divin.spiritual al intelectualului radical rus: în topul lui se simte mai mult fanatism revoluționar și demonism în spiritul lui Brand decât iubirea creștină și smerenia religioasă.Religia după criteriile culturii seculare Ambii sunt sedusi de revoluție, ca fapt, ambii doresc ca religia să servească drept un istoric grandios. Punct de cotitură. Dar religia nu poate servi nici revoluției, nici reacției, nici progresului, nici unui stat despotic; și revoluție, iar puterea de stat trebuie să se smerească în fața sanctuarului religiei. Dumnezeu să ne salveze de religiozitatea politică și de politica religioasă: teribila experiență a catolicismului

Biblioteca „Runiverse”

— 216

trebuie să învețe multe. Preferăm să fim neo-ortodocși decât neo-catolici, să ne predăm voinței lui Dumnezeu, decât să afirmăm în mod fals voința omului.

Lupta religioasă împotriva absolutismului este în mare măsură depășită, anacronică, pentru că după o revoluție pe jumătate pierdută intrăm într-o perioadă de monarhie constituțională proastă; ar fi trebuit să se gândească mai devreme la minciunile religioase ale absolutismului. Dar cel mai important este că lupta dintre revoluție și puterea absolută, dintre progres și reacție, este ciocnirea a două voințe umane

care se autoafirmă; ambele părți acționează în numele lor, și nu al lui Dumnezeu, își doresc totul pentru ei înșiși, se îndumnezeiesc. La baza statului absolut rus stă apostazia, autoafirmarea umană, iar aceeași autoafirmare stă la baza revoluţiei ruse. Un creştin (oricum „vechi” sau „nou”) poate fi și un social revoluționar sau un social-democrat, precum și un membru al Uniunii Poporului Rus sau un octobrist, deoarece nu poate justifica teroarea și ura de clasă, nu poate. stoarce public adevărul. Radicalismul religios nu este deloc același cu radicalismul politic și acest lucru ar trebui să fie amintit de Swietsitsky și Fplosofov. Exaltarea politică este prea adesea obsesivă, de afaceri și nu are prea mult de-a face cu inspirația religioasă. Atât pasiunile reacţionare, cât şi cele revoluţionare se transformă fatal în demonism, în autoafirmare volitivă nebună, în îngâmfare umană. Revoluționismul este, parcă, extorcarea binelui absolut într-un mod pur uman, extern, și stă într-o dependență sclavă de reacțiile violente. „Kadetismul”, în ciuda caracterului său spiritual burghez, în sfera politicii seculare este deja un rău mai mic. În „Kadetism” nu există o astfel de îngâmfare și autoafirmare, nu există brutalizarea voinței egoiste, este mai mult mediu neutru, umanitar; Mulți cadeți înțeleg că educația interioară este mai importantă, mai esențială, mai radicală decât răsturnările exterioare, deși ei înșiși nu au idei creative.

Mișcare religioasă asociată cu numele lui Hristos,

nu poate lua pur și simplu de partea reacției sau de partea revoluției, nu poate justifica nici autocrația, nici puterea populară. Conștiința religioasă rețeaua mea de a vedea adevărata revoluție doar în reunirea voinței omului cu voința lui Dumnezeu, și trebuie să spună propriul cuvânt, nu reacționar și nu revoluționar, cuvântul său teocratic, lupta de autoafirmare a voințelor umane, religia este chemată să se transforme într-o luptă împotriva oricărei afirmări de sine și a îndumnezeirii de sine a voinței sfioase a oamenilor. „Facă-se voia Ta”, nu a mea, nu o voință umană limitată, nu voința unei persoane dintr-o stare, o clasă sau un întreg popor, ci voința Ta divină, absolut neprihănită. Această cale este în Hristos, începutul are a fost deja deschis lumii, dar sfârșitul nu este încă vizibil clar Desigur, ieromonahul Pliodor, sau protopopul Vostorgov, sunt aceiași seduși de prințul acestei lumi, aceiași afirmi de sine fără Dumnezeu, la fel de bolnavi de îngâmfare, ca „bolşevicii” sau „maximaliştii”. Illiodoryavpo Îl trădează pe Hristos „în lume”, raiul pe pământ, pasiunile lui nu sunt ortodox-creștine, ci păgâno-mondiale, în el se mișcă haosul sălbăticiei primitive. Toți pogromuri recționari, toți membri ai uniunii poporului rus. de asemenea, au nevoie de botez, la fel ca maximaliștii revoluționari, victorie asupra păcatului, un refuz liber de la autoafirmarea că există prea multă îngâmfare și mulțumire în el.

Mi-e teamă de apariția unei noi lieteocrații, la fel de avidă de putere umană precum cea catolică, o nouă autoafirmare a voinței umane, chiar dacă în ținută creștină. Trebuie amintit că esența vieții religioase, legată de Hristos, este refuzul liber al voinței de sine, al interesului propriu volițional uman, al tuturor valurilor de putere. „Facă-se voia Ta” — în aceasta și numai în aceasta este esența

comunității teocratice.Toată viața religioasă începe cu rugăciunea, rugăciunea, unitatea interioară cu Dumnezeu, trebuie transferate.

ii în viața publică, pe calea istoriei. Pentru actul mistic al tăgăduirii de sine, refuzul liber al autoafirmării umane, al propriei și numai voinței limitate, ai nevoie de o putere de voință extraordinară, lipsa voinței este cea mai mare tensiune a valurilor, lipsa de pasiune este cea mai înaltă pasiune. Iată libertatea finală, afirmarea supremă a personalității (în Dumnezeu, în Care se întemeiază ideea personalității mele, și nu în lumea naturală, haosul demonic), un adevărat triumf al drepturilor omului. Teocrația nu poate fi decât predarea finală a sinelui în fața voinței lui Dumnezeu și mă tem că cu Fplosofov și Sventspetsky teocrația se va dovedi a fi o nouă afirmare de sine, un demonism al voinței, o îndumnezeire a „noi” uman. ”. Prea mult aceeași voință umană se simte în ei ca și la revoluționari și oamenii de stat. Abia după un act religios de lepădare de sine, o reuniune misterioasă cu voința lui Dumnezeu, o victorie mistică (inițial individuală) asupra iubirii de sine și ambiției, asupra unei iluzorii afirmații de sine, antropologia religioasă, adevărul despre umanitatea divină - Omul-Dumnezeu, ni se dezvăluie. cinste b. Va deveni clar că îngâmfarea umană și îndumnezeirea de sine a fost exterminarea omului, deoarece numai Hristos, Dumnezeu-omul, a fost un om adevărat, absolut și numai Dumnezeu-bărbăție, în care trăiește Duhul-Ut trimis de El, poate fi adevărată, umanitate absolută. Dar, conform profețiilor, teocrația în ochii lumii va fi doar o oază, nu poate deveni forma universală a vieții umane, deoarece în timp prințul acestei lumi va învinge. Guvernele atee și anti-creștine îi vor persecuta pe credincioși.

Filosofii și Sventsitsky trebuie să admită că pentru adevărații revoluționari și progresiști, religia, fie că este vorba de creștinismul vechi sau nou, ortodoxia sau al treilea testament al Duhului Sfânt, va rămâne întotdeauna reacționară, întrucât speranțele religios-creștinismului și speranțele progresului revoluționar. stskyya direct vizavi. Speranțele revoluționar-progresiste se bazează pe autoafirmarea și auto-îndumnezeirea umană, pe așteptarea că omenirea auto-îndumnezeită, respingându-L pe Dumnezeu, va conduce această lume la perfecțiunea absolută. Aceasta este aplicația-

tpchristia căuta escatologie. Există o altă latură a progresului, există un adevăr real, prin urmare religia trebuie să stea pe picioarele ei, să tragă criterii din sursa ei adâncă fără fund și să nu se adapteze la idolul progresivității.

Epocile revoluționare subjug cu ușurință religia și prin aceasta distorsionează mișcarea religioasă. Există un proces de adaptare a religiei la scopurile progresului lumesc. Într-o asemenea eră, mișcarea de eliberare socială ia uneori forma uneia religioase, mișcarea

religioasă intră, ca parte integrantă, în mișcarea generală de eliberare.Același lucru se întâmplă și cu noi în Rusia. II mi se pare că, la fel cum „frația de fanatici ai reînnoirii bisericii” mai moderată, în mare măsură profesională, și „Uniunea Creștină de Luptă” mai radicală, nu pot fi încă numite mișcare religioasă. deși participanții pot fi foarte religioși. Aceasta este una dintre formele mișcării de eliberare și are o semnificație proprie în cursul general al dezvoltării sociale a Rusiei. Indiferent dacă preotul este un cadet, un socialist popular sau un es-er, esența problemei se schimbă de la aceasta. Filosofii au dreptate când sugerează să ne gândim la metafizica religioasă. Aș spune că este necesar să găsim o sursă internă, religioasă, care să dea mișcării religioase dreptul de a-și spune cuvântul. Sursa acestui lucru nu poate fi căutată în legătura mecanică cu revoluția. Ei uită prea mult că esența religiei constă în comuniunea misterioasă cu Dumnezeu; Creștinismul oficial a uitat de mult acest lucru, la fel și noi, captivați de evenimente și fapte exterioare*). Un creștinism cu adevărat nou, nou din punct de vedere religios, depășitor „istoric” trebuie așteptat într-o legătură organică cu vechiul altar, să vedem, ceea ce s-a obținut deja prin experiența religioasă, adică din interiorul Bisericii. Noul Testament nu a a desfiinţat Vechiul Testament, nu l-a declarat minciună.Deci revelaţia celui de-al Treilea Testament, spre care lumea se îndreaptă metafizic, nu poate fi decât împlinirea finală a Testamentului lui Hristos.

i) Reînvierea religioasă poate avea loc numai într-un mod exterior-religios, și nu într-un mod exterior social.

Dar TV, care afirmă adevărul incomplet în exclusivitatea sa, la fel ca păzitorii legii din Vechiul Testament, împiedică împlinirea promisiunilor lui Dumnezeu, merg împotriva profețiilor 9- Ortodoxia, Ortodoxia absolută, nu a acceptat încă împlinirea pe pământ. Realizarea nu va fi reforma lui Luther, ci incomensurabil mai mare.

!) Pl. Solovyov spune: „în dezvoltarea religiei, minciunile și iluziile se află în conținutul oricăreia dintre etapele dezvoltării. și în afirmarea exclusivă a unuia dintre ceilalți și în negarea de dragul și în numele acestuia a tuturor celorlalți. Cu alte cuvinte, falsitatea și eroarea se află într-o dorință neputincioasă de a întârzia sau opri procesul religios (italicele mele). Ego ar face bine să-și amintească de studenții lui Solovyov.

DIFERENTA BISERICII SI STATULUI DIN RUSIA0

„Vai de păstorii lui Israel, care sunt păstori ai lor, nu sunt ei turma de păstori? ..

Iată, Eu sunt împotriva păstorilor și voi căuta oile Mele din mâna lor și nu le voi mai lăsa să pască oile, și păstorii nu se vor mai hrăni singuri, îmi voi smulge oile din fălci. , și nu vor fi mâncare ykh.

Căci așa vorbește Domnul Dumnezeu: Iată, eu însumi îmi voi căuta oile și le voi cerceta...

Îmi voi păstori oile și îmi voi așeza..."

Cartea profetului Ezechiel.

Există multe minciuni corupătoare în viețile noastre, dar nu pare să existe o minciună mai mare decât cea pe care se construiește relația dintre biserică și stat. Nu există niciun domeniu în care nesinceritatea, convenționalitatea, considerentele străine să fie ridicate într-o asemenea măsură ca principiu. Nu a existat niciodată un stat creștin și nu va fi niciodată, dar statul se preface a fi creștin, iar creștinismul a fost făcut stat. Să sublinieze unde se prevede că puterea de pe pământ va aparține credinței creștine, că lumea se va supune puterii creștine? Există profeții conform cărora „prințul acestei lumi" va triumfa pe pământ, că credincioșii care iau partea Mielului vor fi persecutați, credința de menținere forțată, cu forța, mai degrabă, necredința trebuie menținută.

„" Toate experiențele comunității creștine din istorie au fost

') Tipărit în Goripka „Întrebări de religie" în 1908, paipsava în 1907.

până acum un compromis cu păgânismul, care în Occident a luat forma papocezarismului, în est, caesar-pism. Astfel s-a creat în Occident o comunitate pseudo-creștină cu puterea papei în frunte, papa-substitut al lui Hristos pe pământ, iar în estul bizantin nu mai există o comunitate fals-creștină cu puterea regelui. în frunte, regele-înlocuitor al lui Hristos. Dar atât în papism, cât și în țarism, ascunzându-se în spatele creștinismului, principiul păgân al puterii, imperialismul păgân, trăia la fel. Compromisul dintre creștinism și păgânism a avut o misiune providențială în istorie. Dar creștinismul s-a transformat dintr-un persecutat într-un persecutor, creștinii au încetat să mai fie martiri și au devenit chinuitori. Minciunile, filozofiile au stat la baza autorității religioase a papismului și a imperialismului teocratic. Să ne amintim, de exemplu, falsul cunoscut sub numele de „darul lui Constantin".Statul creștin, teocratic, este o minciună pentru că teocrația creștină este împărăția harului, în timp ce statul este împărăția zakopa, regatul păgân.Vl. Augustin a întemeiat teocrația medievală amestecând legea cu harul.Omenirea în procesul conștiinței sale de sine, a simțit minciuna statului creștin, falsitatea religioasă a papismului autocratic și a autocrației teocratice, a observat înlocuirea, care a fost o mare ispită în istoria creștină, una dintre ispitele diavolului, respinsă de Hristos în pustiu.tsiya, și apoi o îndepărtare progresivă de creștinism și de religie în general au fost rezultatul unui mare eșec în încercarea de a crea un stat creștin, pentru a organiza o putere religioasă asupra lumii. Era o antropologie religioasă falsă, contrafăcută, iar omenirea, parcă lăsată temporar în sinea ei, a răspuns acestei minciuni și contrafăcute prin flăcări seculare, în afara religiei. . Umanismul a început să cucerească teocrația inumană, falsă, papistă și imperialistă. În loc de autoafirmarea umană și pofta de putere, voalată de puterea divină, luminată de autoritatea religioasă, umanismul a

început să afirme deschis și onest omul și puterea pur umană. II, desigur, adevărul era de partea b umanismului, dar adevărul relativ, nu complet, pyn b se transformă deja într-o minciună, într-o nouă înșelăciune.

Necredința devenea din ce în ce mai presantă, iar legătura falsă dintre biserică și stat rămânea parcă împietrită, otrăvind din ce în ce mai mult izvorul vieții religioase. Societatea a devenit atee și în marea sa majoritate nici măcar nu știe cine a fost Hristos, altarul religios a dispărut în sufletul oamenilor, iar minciunile condiționate și violente ale religiei oficiale, de stat, continuă să corupă sufletul uman. Religia a devenit un instrument utilitar pentru regatul acestei lumi. Numai atunci violența este folosită în chestiuni de credință, când credința însăși nu mai există, când religia este neputincioasă, când inima a murit. Orice menținere forțată a bisericii și a credinței de către puterea statului este rezultatul neîncrederii în puterea lui Hristos. Credința lui Hristos va fi reînviată numai atunci când este persecutată, și nu atunci când este persecutată. Rușinoase sunt acele pagini ale istoriei creștine, când creștinismul a încercat să devină o putere pământească coercitivă, a fost ispitit de mofăturile diavolului. De partea persecutorilor și a violatorilor nu a existat niciodată Duhul Sfânt, ci spiritul Marelui Piper. În amestecul constant al Duhului Sfânt cu spiritul inchizitorului, o ispravă liberă cu constrângerea vieții - oroarea istoriei religioase. Hristos a adus libertatea în lume, nu violența, iar Noul Legământ al omului cu Dumnezeu a fost un legământ de iubire. Răscumpărarea lumii a fost restaurarea naturii umane, actul mistic de a reda omului libertatea pierdută în cădere. Hristos a eliberat lumea din sclavia lanțurilor diavolului, a afirmat în lume posibilitatea cosmică de mântuire a omenirii, a devenit calea mântuirii. Hristos nu s-a arătat sub forma unui rege și domnitor, a fost umilit, răstignit, empiric, parcă, învins de răul acestei lumi. Și în istoria creștină puterea miraculoasă a lui Hristos nu a fost revelată, legământul iubirii a suferit înfrângere după înfrângere, eșec după eșec. Unde este puterea și slava Evangheliei împărăției? Ce semnificație are această neputință a împărăției lui Hristos pe pământ, de ce minunile nu dezvăluie omenirii că Hristos este singurul rege și suveran? De ce s-a arătat lumii Fiul lui Dumnezeu după chipul celui răstignit, sfâșiat de puterea lumească? Marele Inchizitor a înțeles sensul religios al acestei aparente neputințe a lui Hristos în lume când a spus: ..Tu

dorea iubirea liberă a unui om, ca să Te urmeze liber, înșelat și captivat de Tine." Inchizitorul era un dușman al libertății și, prin urmare, nu a putut să nu devină un dușman al lui Hristos. biserica, care a devenit oficială. stat, este infectat cu spiritul inchizitorului, săvârșește hule împotriva Duhului Sfânt. Puterea regală a lui Hristos asupra lumii se va manifesta numai în teocrație, în împărăția nu a acestei lumi în această lume (împărăția de o mie de ani)

, în desfiinţarea miraculoasă a rânduirii naturii, împărăţii domnul acestui Hristos Venirea va veni în putere şi slavă, dar numai cei ce iubesc nestingherit pe Cel Răstignit, L-au văzut pe Dumnezeu în cei sfâşiaţi şi umiliţi, vor intra în împărăţia Lui, vor crede fără. violenţă miraculoasă.

Persecuţia guvernamentală a preoţilor care tânjesc după reînnoirea religioasă, dispreţul societăţii pentru activităţile religioase – nu este acesta un simptom al unei renaşteri religioase incipiente? Despărţirea lui Dumnezeu de cea a lui Cezar nu are loc deja sub ochii noştri?

Drama istorică a Bisericii Creştine, prin aceea că Biserica nu era pământească, nu conţinea adevărul religios despre comunitatea pământească şi soarta pământească a omenirii, iar în relaţiile sale empirice cu pământul era prea pământească, cădea sub puterea prinţul acestei lumi. În catolicism, negarea lumii a Bisericii s-a transformat în înrobirea lumii; biserica a negat în mod ascetic tot ceea ce este lumesc, pentru a restabili prin aceasta totul lumesc, dar deja subordonat puterii sale, subordonat şi nu transfigurat. Puterea Bisericii Catolice nu era o putere divină, supramundană, ci totuşi aceeaşi umană, lumească. Catolicismul a elaborat o doctrină pseudo-religioasă a omului şi a omenirii, papismul a vrut să organizeze omenirea pe pământ. În Ortodoxie, indiferenţa faţă de pământ, neîncrederea în posibilitatea adevărului pe pământ a dus la o falsă consacrare religioasă a absolutismului păgân-tătar-bizantin. Din anumite motive, Ortodoxia ascetică a început să protejeze statul păgân, a susţinut instinctele pământeşti de autoconservare. În aceste antinomii ale bisericii, în aceste antiteze ale negării lumii ascetice şi ale statului

Afirmarea lumii stvennoy avea un sens interior profund. Abia atunci Biserica creştină nu ar fi supusă ispitelor stăpânului acestei lumi şi nu ar fi constrânsă istoric să accepte legea păgână a vieţii, să intre într-un compromis cu îndumnezeirea păgână a statului, dacă ar avea propria ei. idealul religios al societăţii, dacă acesta conţinea deja puterea direcţiei creştine soarta istoriei. Dar idealul social creştin nu a fost încă dat, sensul creştin al istoriei culturii umane nu a fost încă dezvăluit. Ieşirea din criză nu poate fi decât în unirea creştinismului cu umanismul drept, în depăşirea Dumnezeului fără Dumnezeu şi a umanităţii fără Dumnezeu, în dezvăluirea unei adevărate şi complete antropologii religioase, a doctrinei umanităţii ca Dumnezeu-bărbăţie, despre om, ca chip şi asemănare a lui Dumnezeu, realizată în mod absolut de Dumnezeu-omul. Elementul uman, în sine, afirmat în mod natural, abstras de fiinţa absolută, este iluzoriu, conducând la fiinţa aparentă, la nefiinţa actuală. Numai reunirea mistic reală a omului cu Divinul duce la mântuire şi înviere. Această reunificare a avut loc individual în Dumnezeu-omul, Noul Adam, trebuie făcut un consiliu pentru Dumnezeu-bărbăţie, în noua societate a lui Dumnezeu.

În Rusia, în epoca revoluției, minciunile vechii uniri dintre biserică și stat au atins proporții insuportabile pentru conștiință. Revoluția noastră este laică, extra-religioasă și în multe privințe anti-religioasă, dar zdruncina până la temelii vechea minciună a „statului creștin”, dezvăluie legătura ilegală a bisericii creștine cu statul păgân, dezvăluie toată incompatibilitatea. a legii lui Hristos, care nu este din această lume , un tezaur de violență care este din această lume. Sub presiunea eliberatoare a revoluției, biserica trebuie să decidă asupra chestiunii societății creștine, iar mișcarea de eliberare seculară însăși ridică chestiunea bisericii libere.Biserica și statul se vor întâlni față în față și apoi măștile vor fi rupte, ambele părți vor trebui să declare deschis prin ce lege trăiesc, că au iubit mai mult, pe Hristos sau prințul lumii, pe Dumnezeu. sau elementul fără Dumnezeu al lumii.

Autoritățile sunt încă acoperite de o sancțiune religioasă, deși nu numai că nu își îndeplinesc vocația religioasă, ci merg direct împotriva poruncilor lui Dumnezeu; puterea liceului pretinde răspicat că susține credința, că ocrotește biserica, deși biserica are cel mai puțin nevoie de un astfel de sprijin, din moment ce se spune că „porțile iadului nu vor birui asupra ei”. Societatea noastră este atee, s-a îndepărtat de mult de credința lui Hristos, dar este obligată să mintă, să se prefacă drept ortodoxă. Creștinismul nu a fost cu adevărat acceptat de lume, această acceptare a fost prea des verbală și de aceea nu mai putea exista putere cu adevărat creștină în lume. Guvernul în sine nu are nimic în comun cu Hristos; mărturisește religia ca convenție și utilitate de stat. Ierarhia ecleziastică însăși s-a îndepărtat în mod clar de Hristos, punând principiul ierarhic, principiul poftei omenești de putere, deasupra lui Dumnezeu și a legii Sale. Episcopii nu se deosebesc în spirit de guvernatorii și directorii de departamente. Cu mult timp în urmă, împărăția a încetat să fie supusă autorității spirituale a preoției și să fie ghidată de inspirația religioasă a profeției. Preoția a devenit supusă împărăției, iar profeția s-a secat complet. Viața creatoare a încetat în biserica oficială; se pare că nu vrea să-și împlinească promisiunile. Sinodul, care se numește sfânt, îndreptățește tot ceea ce face putere în numele său, π condamnă tot ce este incomod pentru putere, nu poate avea nicio autoritate spirituală, își provoacă doar dispreț. Să ne amintim o pagină rușinoasă din istoria bisericii noastre locale, sau, mai bine zis, activitatea ierarhiei bisericești: 9 ianuarie și Epistola Sinodală. Discursurile ierarhilor Bisericii Ruse în apărarea pedepsei cu moartea vor rămâne pentru totdeauna rușinoase.

De multă vreme se vorbește despre catedrală, speră ca catedrala să reînvie viața religioasă moartă, să reînnoiască biserica. Dar consiliul este falsificat în interesele principilor bisericii, slujitorii credincioși ai statului. Puterea de stat și ierarhia bisericească acționează în același mod în numele poftei de putere a omului, se afirmă ei. Iar ierarhia „creștină” nu este interesată de cauza lui

Hristos, ci de cauza autorităților statului și bisericii, copilul împărăției pământești, în care

domnesc de multă vreme și de la care nu vor să renunțe. Conștiința religioasă a părții progresiste a clerului și a laicilor ortodocși care participă la mișcarea de eliberare este de așa natură încât nu este capabilă să învingă principiul ierarhic abstract, să schimbe spiritual guvernarea. Pentru o victorie religioasă asupra principiului autorității ierarhice oficiale, al principiului autoafirmării umane și al autodeificării, nu este necesară nici măcar o reformă religioasă, ci o revoluție religioasă . Numai dezvăluirea adevăratei antropologii religioase, a doctrinei religioase a omului și a umanității, va duce la biruința asupra puterii spirituale și de stat care și-a schimbat scopul, asupra minciunilor statului „creștin”.Atunci mișcarea de eliberare va înceta să mai pară. la conștiința poporului ca apostazie de credință, iar împărăția va înceta să mai fie numită creștină.să spunem: „creștinismul” a devenit în vremea noastră o minciună condiționată, l-a închis pe Hristos de oameni, iar în numele lui Hristos a devenit necesar să biruim. „Creștinismul” oficial, pentru a învinge minciunile omenești, mizeria istorică în numele adevărului divin. Viața păgână, împărăția umană, au fost prezentate de istorie ca fiind creștine pentru Împărăția lui Dumnezeu și toate revoluțiile lumii s-au îndoit pe bună dreptate de adevărul sancțiunea religioasă a publicului, a văzut falsul. Această împărăție va fi liberă, în această împărăție puterea lui Dumnezeu conduce lumea, și nu umană. Omenirea trebuie să se elibereze de teocrații dubioase, false, astfel încât pământul să fie copt pentru o teocrație adevărată, autentică.

Separarea finală a bisericii și a statului trebuie să fie rezultatul inevitabil și universal al procesului de diferențiere al istoriei moderne. Această ramură a

*) Puterea însăși era justificată religios prin cuvinte? Apostol Pavel. Puterea de a avea propria sa misiune în timp ce lumea zace în rău, previne o decădere arhiarhică, luptă cu haosul. Io Apostolul Pavel nu judecă adevărurile „statului creștin”, ci mai degrabă justifică relele celuilalt decât greșesc eu.

*

prietenii sinceri ai Bisericii și dușmanii ei sinceri știu bine, întrucât nici credința sinceră, nici necredința sinceră nu pot suporta legătura ipocrită și înșelătoare moștenită din vechile păcate ale papocezarismului și cezaropapismului, înrădăcinate în idei care și-au pierdut de mult puterea. Legătura bisericii cu statul a devenit acum nefirească atât din punct de vedere al bisericii, religios, cât și din punct de vedere al statului, pozitiv social, întrucât nu se poate sluji doi zei. Biserica, în esența ei religioasă, nu poate nici să se transforme în stat, așa cum a fost în catolicism, nici să se supună statului, așa cum a fost în Ortodoxia Răsăriteană, Bizanț și Rusia;

Biserica nu poate deveni decât o împărăție însăși, o împărăție nu a acestei lumi în această lume, când în ea va fi plinătatea revelațiilor despre soarta pământească a omenirii. Va fi înlocuirea statului cu biserică. Biserica va desființa religios statul, va depăși însăși necesitatea statalității pentru cei care vor rămâne în el *). În Biserica Universală, Hristos nu poate avea un substitut nici într-un papă uman, nici într-un rege uman2), în Ea Însuși Hristos este Marele Preot și Rege, Duhul Sfânt va rămâne în Dumnezeu-bărbăție.

Separarea acum completă, definitivă, a bisericii și a statului în Franța este un fapt de o importanță capitală nu numai socială, ci și religioasă: de această separare sunt legate speranțele unei noi conștiințe religioase 4). Să se formeze o statalitate deschis atee, anti-creștină, să fie stăpânul acestei lumi deschis, sincer, sincer ceea ce este, să fie

') Dar aegim nu desființează nevoia de suveranitate suverană pentru cei care nu au luat în ei înșiși săparea lui Hristos. Puterea coercitivă necesară lumii. Statul este mistic.

') Ego-ul a fost recunoscut de Hhomyakov, care apăra libertatea religioasă în acest fel. la fel de puternic ca oricine.

9) Nu mă gândesc să neg nu numai inevitabilitatea istorică, ci și religioasă a existenței unei ierarhii ecleziastice. Omenirea poate ajunge la preoția universală numai prin preoția ierarhică. Dar chiar și într-o ierarhie justificată din punct de vedere religios are loc o prăbușire în direcția îndumnezeirii voinței umane a ierarhilor, înlocuirea lui Hristos cu un substitut.

*) Acest lucru nu ne împiedică să recunoaștem că în însăși metodele de secesiune existau multe lucruri urâte și nerușinate.

„împărăția” lui va fi dezvăluită, va ieși la lumină, va înceta să pretindă a fi o împărăție creștină, va înceta să se ascundă în spatele autorității religioase. Dar imperialismul în toate formele sale istorice este contrar spiritului lui Hristos, este unul dintre ispitele respinse de Hristos.

Despărțirea istorică mondială a Bisericii de stat poate deveni, parcă, un prototip al despărțirii viitoare, definitive în lume a celor care vor sta de partea Mielului, de dușmanii Săi, ultima despărțire a binelui. și răul. Venirea Hristos, conform profețiilor, va găsi în lume Biserica, Mireasa, pregătită să-și întâlnească Mirele, și împărăția prințului lumii, o comunitate fără Dumnezeu, omenirea îndumnezeită. Apărătorii bisericii de stat și ai statului creștin nu se pot justifica prin înțelesul profeției, nu își pot lega ideea cu sensul religios al istoriei. Acești oameni privesc exclusiv în urmă, nu văd nimic în față. În Rusia, legătura ipocrită dintre stat și biserică este menținută prin moartea imperialismului în numele autoconservării. Există o credință printre oameni că împărăția de pe pământ trebuie să fie a lui Dumnezeu și speranța este încă vie în ei că adevărul lui Hristos este puternic

în lume, că adevărul poate fi protejat și realizat. Această speranță chiliastică, din cauza incompletitășii conștiinței religioase a Ortodoxiei, este asociată cu puterea absolută care reprezintă adevărul lui Hristos pe pământ, cu un vis, dar cu non-realitatea1). Acest element religios al sufletului poporului, încă întunecat în conștiința sa, este exploatat de puterea lumii în folosul său, iar ierarhia bisericească, în autoafirmarea umană și iubirea de putere, sfințește această exploatare. A înlătura sancțiunea religioasă de la absolutismul rus înseamnă a distruge ultimul suport din conștiința poporului, înseamnă a demasca nu numai păcatele istorice ale autorităților, ci și păcatele istorice ale ierarhiei bisericești, umane.

1) Speranța chiliastică în întunericul sosoapiei religioase trece cu ușurință în oameni în exaltare revoluționară.

minciuna ei brânzoasă, prea umană. Ortodoxia statică, luată în limitele ei istorice, incapabilă să pronunțe această judecată asupra autorităților, nu se poate despărți de stat, a devenit prea contopită cu împărăția umană pentru a conduce lumea către Împărăția lui Dumnezeu. Dar Ortodoxia oficială a crăpat, acum are loc o criză religioasă în adâncul vieții, iar trecerea la o nouă conștiință religioasă este inevitabilă. Revoluția produce o revoluție completă în relațiile dintre biserică și stat, dar toți revoluționarii și eliberatorii seculari nici măcar nu bănuiesc profunzimea problemei bisericești, întreaga importanță a acestei probleme pentru soarta Rusiei. Bănuiesc reformatorii bisericeşti, preoţii renovaţionişti şi laicii, revenind la credinţa părinţilor? În Rusia, separarea bisericii de stat nu poate fi transformarea religiei într-o chestiune privată; această separare poate fi legată doar de o renaștere religioasă și nu de declinul credinței. Vlăstarul teocrației va apărea în revoluția bisericească.

Mi-e teamă că nu numai eliberatorii, ateii, ci și eliberatorii, creștinii, nu realizează semnificația a ceea ce se întâmplă. Ar fi absurd să presupunem că o revoluție trebuie să aibă loc în sfera socială, în timp ce în sfera religioasă totul poate rămâne ca înainte. Pe baza acestei încălziri a vechii religiozități de către noul public, nereligios, se creează impotența tragică a clerului nostru progresist, neputința mișcării noastre renovaționiste, slăbiciunea spirituală și lașitatea. Este prea evident pentru cei văzători spirituali că o revoluție social-bisericească, eliberarea bisericii de legături vechi de secole, false cu statulitatea păgân-lumească și de asuprirea unei false ierarhii umane, că judecata bisericii asupra voința rea a puterii poate fi realizată doar printr-o revoluție religioasă, și nu numai publică. Cea mai bună parte a clerului nostru este atât de neputincioasă în lupta împotriva puterii de stat, împotriva sinodului și împotriva principilor bisericii, pentru că nu are ce să se opună religios vechilor forțe, pentru că stă alături de ele pe același teren religios. De când a.a. Preoții progresiști Vostorgov și Illiodor luptă cu arme seculare - umanism, liberalism, democrație

etc., dar nu au arme religioase suficient de puternice. întrucât Suta Neagră este la fel de ortodoxă ca Suta Albă a clerului rus. Doar o nouă conștiință religioasă poate scoate din starea de slăbiciune și neputință, poate învinge dualismul insuportabil, întrucât conștiinței religioase reacționare i se va opune conștiința religioasă eliberatoare, focul religios. II numai că conştiinţa religioasă va fi nouă, creatoare, eliberatoare, care va conţine religios originar, şi nu idealul lumesc al societăţii. Orasul lui Dumnezeu. O nouă mișcare religioasă stă în calea recunoașterii și creării teocrației, adevărata Împărăție a lui Dumnezeu pe pământ, nu împărăția papei sau a altei persoane, ci împărăția lui Hristos. Biserica aflată în acel stadiu al conștiinței religioase, care se numește „Ortodoxie”, nu poate încă domni în lume: era supusă împărățiilor lumii, întrucât nu avea propriul ei cuvânt despre adevărul pământesc. De aceea persecuția. a preoților, falsificarea sinodului și minciunile statului creștin trebuie privit dintr-un punct de vedere mai profund decât se privește de obicei.Problema este incomensurabil mai profundă decât o schimbare în organizarea bisericii, decât o reînnoire socială. Ciocnirea celor mai buni preoți cu sinodul este doar un simptom al unui începător toată ruptura de biserică și de stat, ciocnirea celor însetați de reînnoirea vieții religioase cu ierarhii bisericii Dar eliberarea definitivă a Bisericii din de stat și din ierarhia umană, dând drept divin, nu se poate încheia decât cu intrarea în Biserica Universală, supra-istorică, nu „ortodoxă” și nu „catolică”, sau mai bine zis, cu adevărat ortodoxă. Pot fi multe etape în acest proces religios-social, aici se pot dezvolta tactici de luptă, dar enunţarea problemei trebuie să fie radicală. Pe calea dificilă a dezvoltării religioase pot fi multe catedrale, de importanță mai mare sau mai mică, dar numai un Sinod Ecumenic nou și autentic, inspirat de Duhul Sfânt, va potoli setea celor care caută Cetatea lui Dumnezeu, vor lua chinul revoluționarilor religioși,

opriți lupta dintre vechea și noua conștiință religioasă, reconciliați credințele istorice în plinătatea credințelor supraistorice, dezvoltați o dogmă despre bărbăția-Dumnezeu pe pământ. Viața religioasă era liberă și tragică, deoarece nu exista o autoritate absolută pe pământ, nu exista nici un punct material în care Duhul lui Hristos să se încarneze colectiv. Experiența suferintă a omenirii va duce în sfârșit la această întrupare, Biserica va deveni în cele din urmă universală și puternică, se va face o minune pentru credință.

Ar fi o greșeală să credem că în Rusia poate exista o reformă asemănătoare cu cea a lui Luther. Setea religioasă nu mai poate fi satisfăcută cu protestantismul și chiar și protestantismul este străin de sufletul poporului rus. În protestantism a existat un moment de mare adevăr, o afirmare religioasă a individului și a libertății de conștiință, dar în dezvoltarea lui ulterioară, protestantismul, care a fost o reacție la minciunile catolicismului, a condus la raționalism, la înlocuirea misticismului creștin cu morala umanistă, până la degenerarea ideii însăși a bisericii. Rolul protestantismului în istorie a fost deja complet epuizat și în epoca noastră ne putem aștepta cel mai puțin la descoperirea Bisericii Universale din

încălzirea ideilor reformei lui Luther. S-ar putea să avem o mică tendință protestant-reformistă, care începe deja în sectele populare raționaliste, în partea intelectualității influențate de Kant și L. Tolstoi, preoți progresiști treji, cu minte raționalistă, se pot alătura, dar această tendință nu va deveni niciodată populară. și universală. Tulburarea religioasă, care urmează să conducă umanitatea aflată în căutare pe calea Bisericii Universale, care începe în Rusia, nu poate fi decât mistică, dar raționalistă. Aceasta este o inversare a ordinii cosmice, adevărul despre umanitate ca centru al cosmosului divin va fi dezvăluit în ea, secretul creației va fi dezvăluit în ea. Profetul nostru al acestei revoluții a fost Dostoievski. Toate pârâurile se vor contopi într-un curent religios puternic, un curent universal, dar este rău când pârâurile se prefac deja a fi oceanele lumii, acesta este pericolul sectarismului. Cu atât mai mult ne-am dori pentru fermentul religios rusesc,

foarte diversă în manifestările ei, conștiința universală, plinătatea conștiinței religioase, deoarece numai în această conștiință completă, universală, se va rezolva în sfârșit chestiunea relației dintre biserică și stat, cea mai dureroasă problemă a existenței umane. Legătura falsă dintre biserică și stat, în loc să unească cerul și pământul, le-a rupt în cele din urmă și doar o ruptură definitivă a acestei vechi legături în numele teocrației îi poate uni.

HRISTOS ȘI LUMEA.

Răspuns lui V. V. Rozanov *).

VV Rozanov este foarte înspăimântător pentru creștini, atât cei vechi, cât și cei noi. Le este greu să respingă loviturile lui, îl consideră cel mai periculos adversar al lui Hristos, de parcă Hristos ar putea avea adversari periculoși, de parcă ar putea fi date lovituri irezistibile cauzei lui Hristos. Iar dușmanul lui Rozanov nu este doar creștinismul, nu creștinismul „istoric”, ci mai presus de toate Hristos însuși. Creștinismul nu este atât de dezgustător pentru el, totuși creștinismul a fost un compromis cu „lumea”, începutul construcției de case a pătruns creștinismul, viața de familie. , Creștinismul s-a format în elementele creștinismului a creat un mod de viață puternic senzual pentru clerul alb, creștinismul a permis să se mănânce „gem”, să se nască copii, a absorbit aproape întreaga „lume”. Hristos pentru Rozanov este mai rău decât creștinismul: Hristos este fără milă față de lume. Hristos este groaznic cu negarea lumii. Creștinismul, totuși, este maleabil din punct de vedere uman, condescendent la slăbiciuni, creștinismul în istorie nu a pus o dilemă atât de acută: „Hristos sau lumea”: a acceptat puțin Hristos și puțină pace. Rozanov nu este deloc atât de ostil lui Christian. viata.b , dragostea sa onctuoasa pentru familie a iesit din acest mod de viata.Rozanov este dusmanul lui Hristos si numai absenta curajului real face ca

*) Raport citit la 12 decembrie 1907 în Societatea Religio-Plosofică din Sankt Petersburg. Publicat în Russkaya Mysl, ianuarie 1908.

el să mascheze această ostilitate și să inducă în eroare oamenii buni care continuă să creadă că Rozanov nu cere decât amendamente la creștinism, că scopurile lui sunt reformiste, că este gata să accepte creștinismul, dar cu divorțuri, teatre și dulceață, cu dulciurile lumii. Este timpul să distrugem atât faptul că Rozanov este un reformator al creștinismului, cât și faptul că este un dușman teribil și invincibil al credinței lui Hristos, mai teribil decât Nietzsche. Talent literar strălucit, fermecător, îndrăzneală și concretețe senzuală în a pune întrebări, un puternic sentiment mistic - toate acestea lovesc în Rozanov, aproape hipnotizează când îi citesc articolele. Dar diavolul nu este atât de groaznic pe cât este pictat. O conștiință clară filozofică și religioasă fără prea mare dificultate poate scoate la iveală confuzia din însăși formularea temei lui Rozanov și confuzia nu este întâmplătoare, nu din cauza slăbiciunii psihice a lui Rozanov, ci confuzie fatală, trimisă prin înțeles superior în scopuri asemănătoare lui Rozanov.

Tema lui Rozanov, și în mare măsură a „Celei noi”, atât a vechilor cât și noii „întâlniri religioase și filozofice”: Hristos și lume, relația dintre Hristos și lume. Acest subiect este dezvoltat de Rozanov cu talent și strălucire extraordinare în articolul „Despre cel mai dulce Isus și roadele amare ale lumii” și voi avea în vedere acest articol în principal în răspunsul de față. Dumnezeu are un copil – Hristos și un copil – lumea. Rozanov El vede vrăjmășia ireconciliabilă a acestor două dezbinări ale lui Dumnezeu. Pentru cine este dulce, domnul este cordonul. strălucitor, îndrăzneț și la prima vedere periculos. Trebuie să alegeți între Isus și lume, poate doi copii ai lui Dumnezeu. Nu se poate uni pe Isus cu lumea, nu se poate iubi împreună, nu se poate simți dulceața lui Isus și dulceața lumii. Familia, știința, arta, bucuria vieții pământești – totul este amar sau fără gust. pentru cel care a gustat dulceața cerească a lui Isus.După minunata expresie a lui Rozanov, Hristos este o mono-floare și ce înseamnă toate florile lumii în comparație cu El.

și amărăciunea tuturor roadelor lumii. Da, iar „Mărturisirea” Fericitului Augustin este plină de dragoste față de Hristos și antipatie față de lume. Rozanov însuși nu-i place să pună i-ul, este ambiguu, nu trage niciodată concluzii decisive, lăsând în seama ingeniozității cititorului. dilema este aceasta: dacă Isus este divin, atunci lumea demonică, dacă lumea este divină, atunci Isus este demonic.Rozanov s-a agățat de lume cu toată ființa sa, s-a îndrăgostit de lume și de tot ce este lumesc, simte divinitatea lumea și dulceața roadelor ei.Iisus Cel mai Dulce a devenit demonic pentru el, chipul lui Hristos este întuneric.

Formularea întrebării de către Rozanov face o impresie foarte puternică, toate obiecțiile apologeților creștinismului par jalnice și slabe. Rozanov vorbește concret și la prima vedere clar, te face să simți urgența întrebării, uimește și hipnotizează. Este nepoliticos când trage un călugăr la „teatru”, dar călugărul pare într-adevăr neajutorat.Bălaiala apărătorilor oficiali ai bisericii nu este convingătoare, toată lumea rămâne cu impresia că Rozanov a arătat, a arătat clar opoziția absolută dintre Hristos și lumea, incompatibilitatea absolută a dulceață a lui Hristos cu dulceața lumii.Pentru Rozanov, Hristos este spiritul inexistenței, spiritul diminuării a tot ce este în lume, iar creștinismul este religia morții, o scuze pentru dulceața morții.Religia nașterii și a vieții trebuie să-i declare război ireconciliabil lui Iisus Cel mai Dulce, otrăvitorul vieții, spiritul inexistenței, întemeietorul religiei morții.Hristos a hipnotizat oamenii ѣchestvo, a inspirat antipatia față de ființă, iubire către neființă. Numai religia l-a recunoscut ca fiind frumos – moartea și moartea, tristețea și suferința. Rozanov scrie foarte talentat, vorbește foarte frumos, spune mult adevăr, dar punctul lui de plecare este fals, însăși formularea lui de întrebarea este iluzorie și confuză Rozanov este un filistean de geniu, iar întrebarea lui este, până la urmă, o întrebare filisteană, mic-burgheză, cotidiană, dar formulată cu un talent strălucit . Asta îl lovește pe Rozanov, că spune ceva aproape de inima filisteană, că problema fructelor dulci și amare ale lumii îi atinge pe micii burghezi ai acestei lumi, stânjenește de multă vreme creștinismul oficial.

Familia Rozanov, care s-a transformat deja în filistinism, dulceață, teatre, dulciuri și bucurii ale unei vieți prospere sunt de înțeles și aproape de întregul regat filistean, care vede în aceasta esența „lumii” și a acestei „lumi” ar dori. pentru a salva de hipnoza lui Iisus cel mai dulce. Pentru Rozanov, a fi este a fi, „lumea” este dulceața vieții de zi cu zi. Și aceasta este foarte profundă, aceasta este puterea.

Rozanov presupune că fiecare locuitor știe ce este „pacea”, o simte ca aducând bucurie la viață, familie, dulceață, ornamente ale vieții etc. ceea ce se caută ca fiind găsit – toată viclenia lui Rozanov și tot secretul forței sale aparente.Ce este lumea, despre ce lume vorbim? positiv Lumea este totul dată, un amestec de autentic cu iluzoriu, bine cu răul, sau numai cu adevăratul, binele? funcționează, atunci această întrebare este aproape neinteresantă pentru noi. Eternul în lume și perisabilul în lume nu pot fi luate ca o singură paranteză și însăși formularea întrebării despre lumea fără evaluări explicative este inacceptabilă. O astfel de lume este o „lume” între ghilimele. De fapt, lumea dată și trăită de noi este un amestec de ființă cu inexistență, realitate cu natură iluzorie, eternitate cu decădere. Care lume a iubit-o Rozanov, pe care dintre lumi vrea să afirme, în care vrea să trăiască? Rozanov cere de la religie un amestec propriu-zis de autentic și înlănțuire cu fals și nesemnificativ. Dar nu problema lumii este cea religioasă, ci problema lumea adevărată, reală, conținutul mai mare al lumii, înseamnă a afirma legea corupției, necesitatea sclavă, lipsa și

boala, urâțenia și falsificarea. Lumea zace în rău, iar plinătatea pozitivă a ființei este cel mai înalt scop, binele și valoarea

ceva nou și vesel în lume este o ființă reală. Rozanov nu se poate opri decât neputincios în fața răului acestei lumi, nu poate nega acest rău, nu poate înțelege originea acestui rău. De unde moartea, urâtă în egală măsură de Rozanov și de noi toți, de unde a intrat moartea în lume și de ce a pus stăpânire pe ea? Va fi de acord Rozanov să recunoască moartea ca o trăsătură esențială a acelei lumi pe care o iubește atât de mult și pe care o apără împotriva lui Hristos? Moartea nu a venit de la Hristos în lume: Hristos a venit să mântuiască de la moarte și nu să omoare lumea.

Hristos a venit să despartă cele autentice și valoroase din lume de cele înșelătoare și neînsemnate, cele dumnezeiești de cele diavolești. Hristos este Mântuitorul lumii reale, al ființei adevărate și depline, al cosmosului divin corupt de păcat, și nu al lumii contrafăcute, nu al haosului, nu al împărăției prințului acestei lumi, nu al neexistenței. Hristos a condamnat lumea pieritoare, iluzorie, haotică: împărăția lui Hristos nu este din lumea aceasta, Hristos a învățat să nu iubească lumea aceasta și nici ceea ce este în lumea aceasta. Dar facticitatea lumii nu este nici această lume, nici acea lume, ci un amestec, un amestec al acelei lumi cu aceasta, pagubă, o boală a creației și a ființei și a neființei, și a valorii și a neantului. Hristos trebuia să vină, pentru că lumea veche, lumea păcătoasă care se depărtase de Dumnezeu, era pe moarte, putredă, putrezind, spulbera toate temeliile lumii, iar melancolia a cuprins lumea. Vechiul sentiment imanent al vieții, care îl captivează atât de mult pe Rozanov în păgânism și iudaism, a fost înlocuit de un sentiment transcendental. Acesta a fost întotdeauna rezultatul unei experiențe tragice în pragul oricărei tulburări religioase. Lumea veche, lăsată în sine, nu putea fi salvată de la moarte; în această lume nu exista nicio putere care să ne poată salva de la moartea universală. Îndumnezeirea de sine este moartea, îndumnezeirea lumii de către Fiul lui Dumnezeu este mântuire. Rozanov dorește mântuirea imanentă a lumii și respinge mântuirea transcendentală, ca inexistența și moartea, simte divinul în creație, dar este surd și orb la tragedia asociată decalajului dintre creație și Creator.

Viziunea despre lume a lui Rozanov poate fi numită panteism imanent, conține un puternic simț al divinității vieții lumii, bucuria imediată a vieții, iar sentimentul de transcendență este foarte slab în ea.

angoasa transcendentă și așteptarea unui rezultat transcendent îi sunt străine. Rozanovshna este un fel de naturalism mistic, divinizarea misterelor naturale ale vieții. În secolul al XX-lea, la sfârșitul istoriei omenirii, Rozanov trăiește faza naturalistă a revelației religioase, tânjește după copilărie și naivitate istorică mondială și

nu observă degradarea și bătrânețea acestei restaurări a primelor zile ale omenirii. Panteismul naturalist al lui Rozanov este bătrânețea omenirii căzută în copilărie. Numai la bătrânețe extremă se poate aminti zilele copilăriei și tinereții, savurând plăcerile trecute. Rozanov, misticul Rozanov, în care au existat intuiții ale geniului, îndumnezeiește binecuvântările și bucuriile acestei vieți, se închină la bunăstarea familiei, privește cu poftă copilărească dulceața dulceții și alunecă imperceptibil într-o scuză pentru viața de zi cu zi și pentru meschină. burghezie. El a identificat viața prosperă a naturii cu lumea. El ar dori să divinizeze în cele din urmă viața de natură naturală. Dar am văzut deja că această „lume” dragă lui Rozanov este supusă îngropatului decăderii. Și Rozanov nu este capabil să moară așa cum au murit Avraam, Isaac și Iacov, binecuvântându-și urmașii, nu există o astfel de forță a impersonalității în el, bun doar pentru acea eră mondială, chiar și el nu va fi de acord să trăiască doar în urmașii lui și este profund rănit de fazele ulterioare ale revelației religioase mondiale, iar sângele său este otrăvit de Cel mai dulce Isus.

Și oricât de bună a fost religia Babilonului la vremea ei (și era rea pentru vremea lui, de atunci existau cele mai înalte forme de religie), după Hristos și toată experiența istoriei moderne, restaurarea religiei babiloniene este nebunie sau copilărie. Știința istorică a dezamăgit suficient de existența unei epoci de aur, iar conștiința religioasă poate vedea în dulcea amintire a epocii de aur nu vreo epocă pământească din istoria trecută a omenirii, ci un sentiment al apropierii ei pretemporale și pre-lume. la Divin, încălcat de păcat. Am pierdut paradisul, dar acest paradis nu a fost Babilonul, nici iudaismul, nici păgânismul, nici trecutul pământesc al omenirii, ca în

Rozanov trebuie să gândească, dar originea cerească a omului. Dar, după cum vom vedea, Rozanov este întors nu numai înapoi, el privește și înainte și se unește cu aspirațiile paradisului pământesc în viitor. El este în mod neașteptat pregătit să dea o colorare mistică construcției Turnului Babel, justifică îndumnezeirea lumii vechi, naturale, de către constructorii sociali ai viitorului. Se apropie imperceptibil de patosul pozitivismului și al radicalismului naiv, verde, cu pași repezi merge aproape până la prăvălie, dar rămâne artist, nu devine meșter.

Rozanov este o persoană obișnuită, are un simț tensionat al vieții de zi cu zi și un sentiment foarte slab al personalității. Rozanov nu are aproape deloc conștiință personală, atât de puțin pe cât poate avea o persoană modernă. De aceea Rozanov nu este conștient de tragedia morții, tragedia destinului personal, oroarea morții individuale. Rozanov are ceva în comun cu L. Tolstoi în sensul său de viață, ei au un punct în care simt viața lumii în același mod Vechiului Testament. La fel ca Tolstoi, Rozanov desfășoară în fața lumii un scutec pentru bebeluși cu verde și galben, iar cu acest scutec vrea să cucerească moartea și tragedia personală. „Sonata Kreii-tser” a fost doar reversul acestui scutec. II L. Tolstoi, iar Rozanov vine la consolidarea vieții de zi cu zi, la mica burghezie, ceea ce nu corespunde căutărilor lor religioase. Rozanov rezolvă problema moartea în felul acesta: erau doi

oameni și li s-au născut opt copii, doi mor, iar viața triumfă și se înmulțește în opt. Mântuirea din moarte este în naștere, în fragmentarea fiecărei ființe într-o multitudine de părți, în rău. infinitul, consolarea pentru individ este in dezintegrarea individului.Dar acest mod de salvare din tragedia mortii este posibil doar pentru o fiinta care simte realitatea rasei si nu simte realitatea individului.

În Vechiul Testament și în rasa păgână primitivă, individul era pierdut, abia trezindu-se din somnul în care păcatul o cufundase. Toată istoria lumii a fost treptată

trezirea personalității, iar în era noastră dificilă și complexă, personalitatea s-a trezit cu un strigăt de groază și neputință, s-a desprins de familie și acum nu se poate agăța decât de ceva nou. Rozanov trage personalitatea înapoi în elementele familiei și vrea să asigure lumea că o întoarcere este posibilă, că trebuie doar să renunți la Hristos, să-L uiți pe Hristos, că Hristos este vinovat de această hipertrofie a sentimentului personal, că dacă ar fi nu pentru Hristos, n-ar fi nici o tragedie a morții, n-ar fi simțit așa.dureros și groaza morții și distrugerea ar trece dintr-o privire la un scutec pătat de verde și galben. Lumea pentru Rozanov este o viață bună și tribală, el nu vede o persoană pe lume, o persoană este undeva în cealaltă parte a lumii, cu Hristos. Sentimentul unei persoane și conștiința destinului ei tragic este transcendent, depășește granițele a ceea ce Rozanov numește „lumea” și, prin urmare, îi este puțin accesibil. O persoană nu este din această lume și, prin urmare, soarta ei în această lume este atât de tragică și dureroasă.

II tot ce era valoros, real în istoria lumii era transcendent, era o sete de a trece granițele acestei lumi, de a rupe cercul vicios al imanenței, a fost o ieșire într-o altă lume, pătrunderea unei alte lumi în lumea noastră. Transcendentul devine imanent lumii — acesta este sensul culturii mondiale. Toată creativitatea umană a fost o dorință pentru transcendent într-o altă lume, iar creativitatea nu a fost niciodată o consolidare a bucuriilor vieții tribale naturale, nu a fost o expresie a mulțumirii cu această lume. Creativitatea a fost întotdeauna o expresie a nemulțumirii, o reflectare a agoniei nemulțumirii față de această viață. Nu numai arta, filozofia, cultul și toată creativitatea culturii au fost langoarea transcendentă a omenirii, ci și dragostea, dragostea sexuală, atât de dragă și apropiată de Rozanov, stând în centrul tuturor lucrurilor, era o sete de un rezultat transcendent, un dorinta languitoare de a sparge granitele acestei lumi. Dragostea sexuală este deja mai mult decât această „lume”, există deja nemulțumiri cu această „lume”. Rozanov însuși recunoaște natura transcendentă a sexului.

Pentru a justifica dragostea, arta, filosofia, toate impulsurile creative și mijloacele de a-și dezvălui caracterul transcendental, 16

pentru a vedea în ei potențialul de a ieși din această lume. Familia este încă această lume, există o închidere de orizonturi, iar iubirea este deja o altă lume, există o extindere a orizontului până la infinit.Pozitivismul este această lume, pentru totdeauna un orizont închis, iar metafizica este o altă lume, există o distanţă. Panteismul imanent spre care gravitează Rozanov este pozitivismul poetizat, un fel aparte de pozitivism mistic. Structura socială a regatului uman este această lume, același orizont închis, iar visul de a uni oamenii în împărăția lui Dumnezeu pe pământ este deja o altă lume, depășind orice izolare. Le place să vorbească despre cultura greacă și să opună afirmarea lumii în ea negării lumii în creștinism. Dar cel mai mare lucru din cultura greacă — filosofia lui Platon și tragedia greacă — a fost o cale de ieșire din această lume, o realizare a insuficienței lumii luate în mod imanent, era deja calea către creștinism. Întreaga cultură medievală, bogată în creativitate, plină de frumusețe, a fost construită pe un sentiment transcendent. În această cultură a existat și dragoste pentru cultul Frumoasei Doamne, și artă, și filozofie, și cavalerism și sărbători naționale. Au fost toate acestea, după Rozanov, o afirmare sau o negare a lumii? Citez toate aceste exemple pentru a arăta clar precaritatea punerii întrebării „pacii.” Acea „pace” despre care se bate Rozanov nu există deloc.

A justifica religios istoria, cultura, carnea lumii nu înseamnă a justifica familia, viața tribală și „gem”, ci înseamnă a justifica setea transcendentă pentru o altă lume, care este încorporată în cultura mondială, a afirma în aceasta. lume setea după rezultatul universal din ordinea naturală a naturii, rea și coruptă 1 Îndrăznesc chiar să cred că între lume și familie, în numele căreia, în primul rând, Rozanov a înviat la Hristos, există o adâncă , opoziție indestructibilă.Familia însăși pretinde că este lumea și trăiește după propria lege, familia ia totul

*) Este suficient să citim pe Iustin filosoful, Irineu din Lyon și alți apologeți și profesori ai Bisericii pentru a înțelege cât de nedemn de încredere este punctul de vedere care vede în creștinism ostilitate față de trupul lumii. Creștinismul a fost cel care a protejat carnea lumii și pământul de respingerea sprrpgualistă a platonismului, gnosticismului etc.

o captură din lume, adesea îl ucide pentru lume și pentru tot ce se întâmplă în lume. Există un antagonism mult mai mare între lume și familie decât între lume și Hristos. A fost deja dovedit și demonstrat că nimic nu interferează atât de mult cu sentimentul universal al vieții lumii și cu sarcinile mondiale ale istoriei ca fortăreața unei familii tribale. Și nu numai între familie și lume există o opoziție, există o opoziție între familie și iubire, în familie dragostea este prea des îngropată.

Orice ființă fixă, închisă, se opune creativității, în vechime există antagonism cu universul și universalul. Și Rozanov vrea să ne dea o

familie și să fim locuiți, pentru lumea cea mare a lui Dumnezeu. Ostilitatea vieții tribale și a familiei tribale față de impulsurile creative universale nu necesită dovezi speciale, acesta este un fapt aproape evident. De aceea „lumea" lui Rozanov mi se pare o ficțiune, care pare clar perceptibilă conștiinței filistei de zi cu zi. Această „lume" este un amestec de ființă cu inexistență și nu este problema „lumii" care este religios. important, dar problema triumfului istoric mondial în această bătălie „lumească”. Și religia imanentă a acestei lumi este apoteoza filistinismului, la care Rozanov se alătură pe de o parte. Această „lume”, luată de la sine, este demnă doar de foc, dar în istoria ei se afirmă o lume diferită, reală, are legături divino-umane, are impulsuri creatoare către cosmosul divin, are o cale universală către un cer nou și pământ nou, în el există o eliberare de rău, iar cu aceasta este legată întrebarea religioasă despre întemeierea lumii.

Monahismul din ce în ce mai degenerat neagă lumea – această lume introdusă clandestin în viața monahală, este mult gem în mănăstiri și puțin în ele din „tristețea cenușie” a Evangheliei – monahismul neagă creativitatea, pătrunderea în această lume a altei lumi. , neagă istoria și eliberarea de răul acestei lumi. Monahismul este înfundat în această „lume”, pierzând contactul cu mistica creștină ascetică; creștinismul oficial s-a transformat de mult într-un mod de viață în care există multe lucruri dragi inimii lui Rozanov. Dar monahism

continuă să nege valorile lumii, urăște impulsurile creativității, este ostil eliberării de puterea acestei lumi, prețuiește răul lumii ca o justificare a existenței sale. Călugări, episcopi, prinți ai bisericii, maeștri istorici ai religiei - toți aceștia sunt oameni prea lumești, obișnuiți, numiți de regatele acestei lumi. Nu credem ca acesti oameni nu sunt din aceasta lume, negarea lor fata de lume este doar una din trucurile acestei „lumi”.Si ne ridicam impotriva ierarhilor bisericii, impotriva crestinismului oficial, nu in numele această lume, ci în numele altei lumi, în numele creativității și al libertății, în numele setei de a rupe granițele acestei lumi și nu de a le fixa. Sensul istoric mondial al misticismului creștin ascetic este în provocarea întregii rânduieli a naturii, în confruntarea necesității firești, în îndumnezeirea naturii umane prin contopirea cu Hristos, în biruința asupra morții.b asceza sfinților creștini nu a fost o neînțelegere sau rău, a avut un caracter pozitiv. {misiune, a avut consecințe cosmice în cauza mântuirii lumii. Dar unde sunt sfinții acum? Se mai poate vorbi în vremea noastră? despre existența misticismului ascetic? Negarea ascezei creștine nu este o negare a marii sale misiuni nu este acceptarea acestei lumi. Noua conștiință religioasă afirmă nu această lume haotică și sclavă, ci cosmosul, carnea sfântă a lumii. Carnea lumii, care trebuie să fie sfințită religios, eliberată și mântuită, este transcendentă, la fel de transcendentă ca și spiritul. Această carne nu este materia acestei lumi, această carne va apărea ca rezultat al victoriei asupra greutății în constrângerea lumii materiale. Speranța chiliastică pentru desăvârșirea istoriei de către împărăția lui Dumnezeu pe pământ, împărăția senzuală a lui Hristos, nu este așteptarea împărățiilor acestei lumi: chiliasmul nu este o împărăție a acestei lumi, ci în această lume. Și cu chiliasm este legată învierea

istorică mondială a cărnii, afirmarea religioasă a cărnii lumii. Ce fel de carne iubește Rozanov, ce religie a cărnii predică?

Întrebarea despre originea și esența răului pentru Rozanov este insolubilă și chiar de neînțeles. Panteismul este întotdeauna unilateral, nu simte tragedia lumii, conține doar o parte din adevăr. Dacă lumea este atât de bună și divină,

dacă în sine există o justificare imanentă, dacă nu este nevoie de un rezultat transcendent din istoria lumii, atunci este de neînțeles de unde a venit răul acestei lumi și oroarea acestei vieți. Pentru Rozanov, răul este un fel de neînțelegere, un accident, o greșeală fatală a istoriei care a pornit pe un drum fals. De unde a venit Hristos, de unde a venit puterea întunericului Său, după Rozanov, Fața? De ce religia morții are o putere atât de hipnotică asupra inimilor umane? De ce moartea taie viața lumii? Rozanov nu a putut răspunde la niciuna dintre aceste întrebări. Se ascunde de rău în bucuria vieții de familie, în dulceața vieții de zi cu zi, vrea să îndulcească pastila amară a vieții cu dulceață. Rozanov strigă: m-am săturat de tragedie, m-am săturat de suferință, nu vreau să aud nimic despre moarte, nu mai pot percepe razele întunecate, vreau bucuriile vieții, vreau să percep doar lumea divină. Toți sunt obosiți, toți sunt obosiți, dar nu se poate face nimic, răul este realitatea, și nu hipnoza neînțelegerii. Pavel, strigă Rozanov, „aici este mântuirea, aici este divină, aici este biruirea morții. Paul vrea ca Rozanov să se opună Cuvântului. Dar podeaua este otrăvită în principiul său fundamental, podeaua mocnește și suportă degradarea, podeaua este întunecată și numai Cuvântul o poate salva.

Dacă cineva vede în Hristos principiul întunecat al inexistenței, ostil lumii divine, atunci acesta este deja un eșec foarte profund al panteismului, aceasta este o fractură pe care panteismul nu o poate îndura. Și Rozanov este prea mistic, prea atins de personalitatea lui Hristos, pentru a explica rațional puterea misterioasă a acestei personalități. Rozanov simte un mister irațional. Dar răul lumii este și un mister irațional, iar panteismul pur se oprește în fața acestui mister cu un sentiment de neputință și stângăcie. Rozanov spune direct că religia morții a venit de la Hristos. Să spună și el direct de unde a venit moartea, cât de compatibilă este cu divinitatea imanentă a lumii.

„Lumea” lăudată a lui Rozanov este un cimitir, totul în el este otrăvit cu otravă cadaverică. Rozanov vrea să crească florile vieții divine în cimitir și să se consoleze cu fertilitatea cadavrelor în descompunere. Rozanov zeifică

faptul biologic al nașterii, dar misterul mistic al vieții nu se încadrează în nașterea biologică în timp, este legat de misterul

morții. Rozanov, parcă, nu vrea să vadă dualitatea naturii umane, apartenența ei la două lumi, închide ochii la contradicția dintre impulsurile eterne ale omului, dintre potențialul de viață absolut conținut în el și relativitatea vieții. Aici . Și religia are această rădăcină metafizico-antropologică, în dualitatea naturii umane este înrădăcinată setea religioasă. Religia lui Hristos neagă în această lume limitarea și constrângerea ei servitoare în numele infinitului și libertății absolute – acesta este sensul opoziției. Dacă Rozanov ar fi avut un simț profund al personalității, un sentiment al antinomiei tragice a oricărei existențe umane individuale, atunci nu ar fi insistat asupra dilemei: „lumea sau Hristos.” În primul rând, trebuie stabilită dilema: lumea sau personalitate.cu toate potenţele ei absolute. Hristos apare: în Hristos personalitatea este mântuită și toate potențialitățile ei absolute sunt realizate, ființa sa divină, este chemată să participe la viața divină. Hristos este acea lume în care ființa individului este afirmată în armonie divină. Și, prin urmare, dilema - „Hristos sau lumea” este lipsit de orice semnificație religioasă sau capătă un alt sens, nu al lui Rozanov. Afirmați o lume diferită, reală, și nu o ordine naturală.Dar Rozanov nu crede în suprasensibil, el șterge toată distincția dintre sensibilitatea mistică și sensibilitatea empirică (acesta este panteism imanent), și de aceea religia lui Hristos îi apare ca o mângâiere iluzorie, și nu reală. Îi voi pune lui Rozanov o întrebare, de care depinde totul: A înviat Hristos și ce va deveni din dilema lui, lumea sau Hristos, dacă Hristos a înviat? După ce a crezut în realitatea învierii, va insista el că

este religia lui Hristos o religie a morții? Dar Rozanov, împreună cu toți raționaliștii și pozitiviștii, este nevoit să vadă în înviere fie o înșelăciune, fie un mit, iar pentru el moartea triumfă în Hristos, nu viața. De aceea lupta lui Rozanov cu Hristos încetează să mai fie mistic teribilă. Ar fi groaznic dacă, crezând în realitatea învierii, el ar avea totuși puterea de a arăta că religia lui Hristos este religia morții. Și că reformele sociale „adevărate” sunt mult mai eficiente pentru viață decât învierea „iluzorie” a lui Hristos, am auzit de la toți pozitiviștii și nu ne este deloc frică de asta. Rozanov alunecă imperceptibil pe un plan înclinat către pozitivismul vulgar, un puf tânăr de pozitivism îl străpunge și o impresie ciudată îi face un entuziasm tineresc pentru ideile sociale radicale. Ceea ce spune Rozanov acum se spune de obicei la o vârstă incomparabil mai înaintată. În curând avea să se bucure de luna de miere a romantismului său cu pozitivism și socialism, ultimele rezultate ale unei culturi europene non-religioase.

Fostul conservator, aproape reacționar Rozanov, angajat al Buletinului Rus și al Buletinului Moscovei, începe să cocheteze cu elementele revoluției, degenerează imperceptibil într-un radical. Dar ignoranța politică, aș spune, aproape analfabetismul, îl împiedică pe Rozanov să înțeleagă tendințele politice existente, el rămâne străin de politică în sensul propriu al cuvântului. Spre marea ispită a tuturor celor care îl venerează pe acest scriitor de primă clasă, ascultă-i cuvintele, fizionomia lui rămâne ambiguă, radicalismul lui pare frivol, un capriciu al temperamentului său. Cred că înclinația lui Rozanov către

radicalismul social, dragostea lui pentru „stânga” are rădăcini mai adânci. Rozanov simte că cauza panteismului imanent și misticismului naturalist poate beneficia de o alianță cu religia emergentă a socialismului, structura acestei vieți. și aranja. lumea naturală și umanitatea naturală.Panteismul de tip Rozanov ar putea îmbogăți și poetiza proza construcției sociale

pentru a spiritualiza bucuriile vieţii materiale. O atitudine imanentă față de această lume și bucuriile acestei vieți și ostilitatea față de transcendent îl leagă pe Rozanov de socialism și chiar de pozitivism. Dar „Stânga” sunt atât de artizani încât nu vor să profite de Rozanov, iar Rozanov continuă să sufere de la ei destul de multe insulte. Rozanov, desigur, va rămâne mereu un mistic, sentimentul lui spontan este prea puternic, el nu va accepta niciodată să se mute în bucătărie, talent debordant va fi mereu mai puternic decât „stânga” lui fără sens, radicalismul său amator și filistin. Există un radicalism și un radicalism real, profund în formularea lui Rozanov a chestiunii sexului și cărnii, mult mai autentice, sincere și semnificative decât flirtul lui cu „stânga” *)·

Meritele lui Rozanov în critica creştinismului oficial și ecleziasticismului oficial sunt enorme; cu temele sale, el a slujit noua conștiință religioasă. A avut o mare influență asupra lui Merezhkovsky și New Way, aproape a determinat subiectele „întâlnirilor religios-filosofice”. Rozanov era foarte temut, erau foarte uzați cu el, iar influența lui, pe de o parte, era benefică și creativă, dar pe de altă parte, dăunătoare și prea apăsătoare. Rozanov i-a hipnotizat pe toată lumea cu dilema sa „Hristos sau lumea”, în timp ce o astfel de dilemă așa cum o pune Rozanov nu există. Este generată de confuzia și întunericul conștiinței. În ceea ce privește Hristos, ea poate fi atribuită doar slăbiciunii conștiinței, doar în o eclipsă. Când Rozanov spune că căsătoria creștină nu există, că biserica blestemă dragostea, când pune problema sacramentului căsătoriei în așa fel încât, dacă acest sacrament există cu adevărat, atunci să se lase în biserică să existe unire. dintre sexe — el este puternic

') Am scris asta acum mai bine de doi ani. De atunci, Rozanov s-a schimbat mult, cred în stările lui de odinioară. În ultimii ani, el a deținut o serie de statui strălucitoare, pătrunzătoare din punct de vedere religios.

și radical, este extraordinar de îndrăzneț și important pentru noi. Biserica oficială nu i-a putut răspunde nimic lui Rozanov și nu a răspuns. Dar ce are în comun această întrebare cu propulsie religioasă cu îndumnezeirea acestei lumi, luată în mod imanent, cu încercarea de a zdrobi pe Hristos prin calea vieții? Biserica istorică recunoaște foarte mult viața de familie și, în general, se hrănește cu viață, dar nu recunoaște sacramentul iubirii, nu vede transcendența sacramentului

căsătoriei. Biserica oficială nu este ostilă acestei lumi și vieții cristalizate în ea, este ostilă cosmosului, trupului divin al lumii și aceasta este tragedia Bisericii. Biserica este, parcă, ostilă însăși ideea de Biserică ca organism cosmic. II, se naște o nouă conștiință religioasă, însetată după carne transfigurată, și nu după carne primitivă. Carnea primitivă, păgână, mocnitoare continuă să trăiască în contrabandă în biserică, dar carne nouă, înviată, nu este încă în ea, nu este. Rozanov își pronunță judecata asupra bisericii, ca reprezentant al acestei cărni vechi, păgâne, mocnitoare, care ocupă deja prea mult spațiu în biserică. De aceea „întâlnirile religios-filosofice" ar fi trebuit să cadă în acest fel sub influența lui Rozanov.

Hristos este copilul perfect, divin al lui Dumnezeu, chipul cosmosului. Copilul Hristos este norma absolută pentru copilul lumii. În numele Fiului Său, Logosul, Dumnezeu a creat lumea, prin Fiul lumea este adoptată de Dumnezeu, se întoarce la Tatăl. Hristos este mijlocitorul divin între Dumnezeu și lume: dacă nu ar exista Hristos, atunci lumea nu ar fi un copil al lui Dumnezeu, iar panteistul nu ar putea simți adevărul său parțial, divinitatea lumii. Numai lumea care L-a acceptat pe Hristos în sine și a intrat în Hristos devine un copil al lui Dumnezeu, divin. Această lume este o cădere de la Dumnezeu și, prin urmare, se află în rău, prin urmare divinitatea ei este ruptă, dureroasă, lumea noastră este îndoielnic divină. Dar lumea are încă o legătură cu Dumnezeu, această legătură în ordinea mistică a ființei este Fiul lui Dumnezeu, Dumnezeu-Omul, Dumnezeu-Lumea, mijlocitorul etern. Această legătură a fost întruchipată în istorie în persoana lui Hristos. Prin Dumnezeu-Omul, Dumnezeu-Lumea – Lumea devine divină, adorată. Între Hristos și lume există doar empiric

o aparentă opoziție, emanată din slăbiciunea conștiinței umane, dar sub ea se ascunde o unitate mistico-reala. În limitele istorice ale creștinismului, unitatea lui Hristos și a lumii, divinitatea umanității și a lumii nu este suficient de vizibilă, deoarece epoca cosmică a mântuirii nu s-a încheiat. Numai în dialectica divină a trinității este în cele din urmă încheiată unirea lumii cu Dumnezeu, numai în biserica care va veni trupul lumii va fi înviat. În Duh, orice opoziție dintre cei doi copii ai lui Dumnezeu, între lumea-copil și copilul-Hristos, dispare. Hristos l-a descoperit pe Dumnezeu-omul, Duhul Sfânt îl va descoperi pe Dumnezeu-omul. În Dumnezeu-bărbăție va exista îndumnezeirea umanității, îndumnezeirea cărnii lumii. Dar carnea nouă, sfântă, nu poate fi carnea veche, păgână, mocnitoare, cea la care îi pasă lui Rozanov: toate elementele lumii noastre vor intra în lumea nouă, dar transformate, nimic nu va fi nimicit, ci totul va fi luminat. Așteptăm înainte, nu înapoi, spre Împărăția care vine a lui Dumnezeu și nu spre paradisul pierdut din trecut. Am vrea să fim revoluționari religioși, nu reacționari. Într-o ironie istorică bizară, reacționarismul religios este uneori combinat cu revoluționismul social. Rozanov aspiră nu la împărăția Duhului, nu la împărăția Dumnezeului Unic și Treime, ci la împărăția lui Dumnezeu Tatăl; dar împărăția lui Dumnezeu Tatăl nu mai poate exista, este incompatibilă cu dialectica mistică a Treimii, care unește în cele din urmă pe Creator

cu creația, cu greu se deosebește prin nimic de ateismul, de care panteismul este despărțit printr-o graniță evazivă.

Un nou suflet religios se naște în lume. Acest suflet este profund legat de cel mai vechi, de ceea ce era etern în sufletul vechi, dar în el se deschid noi orizonturi. Pentru noua dispoziție și conștiință religioasă, care a trecut prin întreaga experiență a noii istorii, toată profunzimea îndoielilor și a negărilor, problema bisericii se pune altfel decât pentru conștiința dărăpănată. Căutăm o Biserică care să includă toată plinătatea vieții, toată experiența lumii, tot ceea ce este valoros în lume, tot ce a fost adevărată ființă în istorie. Nimic nu trebuie să rămână în afara zidurilor Bisericii, în afară de inexistență. Biserica este o forță cosmică

sufletul îndumnezeit al lumii, Biserica este lumea divină, legătura nemuritoare dintre Dumnezeu și lume. Intrarea în Biserică înseamnă și intrarea în lumea adevărată, și nu ieșirea din lume. Oameni cu vechi sentimente religioase și veche conștiință merg la Biserică pentru a se salva din viața lumii, pentru a ispăși păcatele care s-au acumulat în lume și tot ceea ce trăiesc, ei lasă la intrarea în gardul lui. Biserica, tot ceea ce le este cel mai drag, cel mai valoros din viața lor, toate impulsurile creatoare, visele de dragoste, toată complexitatea experienței lor, întregul drum al istoriei lumii – toate acestea nu intră în Biserică cu ei, ci nu îndrăznesc să intre. Nu mai putem suporta acest dualism, acest dualism a devenit fără Dumnezeu, mortifică viața religioasă, este o blasfemie împotriva Sf. Spirit. În Biserică trebuie să existe tot ce ne este drag, tot ceea ce ne este de valoare, tot ceea ce am suferit în lume – iubirea noastră, gândirea și poezia noastră, toată creativitatea noastră excomunicată din Biserică de vechea conștiință, toți marii noștri oameni lumești, toate impulsurile și visele noastre înălțătoare, tot ce era transcendent în viața noastră și în viața lumii. Viața bisericească este plinătatea vieții, bogăția ființei, și nu șapca seminar-preot-monahală, care este ținută în mâinile lor de cei de la putere.

Dostoievski și Vl. Solovyov a făcut mai mult decât oricine altcineva pentru noua mișcare religioasă, aceștia sunt cei mai mari oameni ai noștri, profesorii noștri, dar sufletul lor religios era încă pe jumătate bătrân. Dostoievski și Vl. Solovyov au fost oameni foarte complexi, care au trăit aproximativ toată experiența istoriei noi, care au trecut prin toate ispitele și îndoielile, au acumulat o mulțime de bogății noi. Dar ei au mers la Biserică pe calea veche, toate bogățiile lor nu au intrat în Biserică cu ei, toată experiența lor nu a făcut această Biserică mai mare și mai încăpătoare, în Biserică doar s-au lepădat de ei înșiși. Sistemul religios și filozofic al lui Vl. Solovyov este mult mai larg decât religiozitatea sa bisericească, conține ideea de bărbat-Dumnezeu, iar în Biserica sa nu există încă viață Dumnezeu-om. Dostoievski în Legenda Marelui Inchizitor deschide distanțele religioase, simte o libertate religioasă inexprimabilă și merge la Biserici cu o dispoziție care închide toate orizonturile. De aceea cred că nici una dintre bisericile istorice existente nu este Biserica universală, nu include în sine

încă plinătatea revelației, dar lumea se îndreaptă spre Biserica Universală, tânjind să-și lumineze viața în ea*).

Rozanov va spune că panteizăm ideea Bisericii, dar această panteizare nu are nimic în comun cu panteismul său imanent. Biserica Ecumenica, cuprinzand toata „plinatatea fiintei, este Biserica lui Dumnezeu, Una si Treime, Biserica Sf. Treime; în ea aparenta opoziție dintre lume și Hristos dispare în cele din urmă. În lumina noii conștiințe se naște o altă dilemă: creștinismul oficial-oficial sau Hristos. Creștinismul oficial oficial este lumea veche, viața; Hristos este lumea nouă, opusă oricărei vieți.

1) Prin aceasta, desigur, nu neg că calea către plinătatea ultimă a Bisericii Universale este prin sfințenia bisericilor istorice, prin ele. sacramente.

MODERNISMUL CATOLIC ŞI CRIZA CONŞTIINTEI MODERNE0.

eu.

Când te uiți îndeaproape la cultura franceză, ceea ce este întotdeauna mai frapant în ea este fragmentarea, dezbinarea, lipsa unui centru: nu există conducători ai gândurilor și gândurilor care stăpânesc asupra vieții, nu există conștiință unică și organică. Ordinea exterioară a vieții, unitatea națională externă, mecanismul îmbunătățit al culturii externe se îmbină cu anarhia spiritului, cu golul sufletului poporului. Francezii s-au așezat și sunt fericiți, nu ca noi. Ne este greu, rușilor, nefericiți și bolnavi la suflet, să simțim sufletul viu al Franței. Și la Paris totul [este, în diferite colțuri ale marelui oraș fiecare poate găsi ceea ce îl interesează, ceea ce își dorește sufletul. Dar aceste colțuri sunt rupte din centrul vieții, nu poți afla nimic despre ele, după ce ai trăit toată viața la Paris. Locuitorii Parisului își cunosc de obicei doar cartierul și abia știu ce se întâmplă în cartierul vecin. Deci în viața spiritului totul este împărțit în sferturi, iar oamenii dintr-un sferturi știu puțin despre celălalt. Francezii sunt foarte ocupați cu politică, fiecare francez se consideră un mare politician și are propriul său plan de salvare a patriei și, prin urmare, a lumii. Acest lucru este în toate părțile, acest lucru este comun în viața Franței. Există, de asemenea, ceva în comun - literatura,

Publicat în Russian Thought®. septembrie 1908

foarte zdrobite, romane care se împrăștie în număr mare de exemplare. Mulți oameni cred că în afară de romane și politică nu există nimic în

Franța acum și că politica și romanele nu sunt inspirate de nimic. Această viziune asupra Franței contemporane este prea generală și prea îndepărtată. La o asemenea distanță se pot vedea doar contururile generale și nu se pot vedea detalii importante, colțuri separate în care are loc criza conștiinței moderne.

La distanță, mi s-a părut că în Franța modernă nu există semne de mișcări religioase, nu există nicio gândire filozofică, că Franța este aproape în întregime pozitivistă, liniștită într-o burghezie spirituală triumfătoare. Acest lucru este doar parțial adevărat. În colțurile culturii franceze se poate observa un ferment filozofic și religios, și începe undeva în criza pozitivismului. Există acum în Franța talentatul filozof Bergson1, un luptător împotriva intelectualismului, care proclamă o filozofie a acțiunii și deschizând cu filosofia sa porțile misticismului și religiei. Bergson devine din ce în ce mai popular, tinerii îl ascultă, el în mod ciudat, la prima vedere, într-un mod complet de neînțeles, influențează două curente diferite, opuse ale vieții franceze: moderniștii catolici și sindicaliștii. Neo-catolicul Leroy și sindicalistul Georges Sorel au fost de acord asupra filozofiei de acțiune a lui Bergson, anti-intelectualismul său. Oricât s-ar evalua această filozofie, nu poate să nu vedem în ea o reflectare a crizei pozitivismului, un protest împotriva intelectualismului cu care vechiul pozitivism a infectat atmosfera spirituală.

În Franța modernă există atât neo-catolici – moderniști, cum sunt de obicei numiți, cât și neoprotestanți. Ei publică reviste, organizează conferințe, la care participă, totuși, un public special. Există și o mișcare social-catolică, care este grupată în jurul

') Lucrarea principală a lui Bergson este „L'evolntion créatrice”, în care a supus teoria evoluționistă unei critici gânditoare.

') Vezi cartea recent publicată „Sciense et religion” a celebrului filosof Bugrou, care conține un întreg capitol „La philosophie tic l’action”.

societate „Sillon” și foarte energic în dorința ei de a îmbina catolicismul ortodox cu democrația, republica și reformele sociale1). Dar primul loc între aceste tendințe aparține fără îndoială modernismului catolic*2). Catolicismul și criza conștiinței europene moderne. Și catolicismul. iar conștiința modernă sunt fapte de o importanță capitală în dezvoltarea culturii mondiale.Modernismul a atras atenția unor secțiuni largi ale societății și a devenit subiectul zilei datorită enciclicii papale.Abatele Alfred Loisy, care a publicat recent ъ cartea „Simples reflections sur le decret du Saint-Office et sur L'encyclique”. Această carte s-a vândut în câteva zile și a făcut furori în lumea catolică. În această carte, Loisy spune, nu fără mândrie, că cei care acum sunt numiți oficial moderniști au fost numiți loiști în urmă cu câțiva ani și încearcă să răspundă pentru tot modernismul Sfintei Inchiziții Romane și al Papei, care i-a condamnat pe moderniști și toate cărţile lor în modul cel mai decisiv.

Există multe nuanțe în modernismul catolic, iar Loisy protestează pe bună dreptate împotriva confuziei tuturor nuanțelor în condamnarea generală. Dar se mai pot stabili două curente principale în modernism: unul filozofic, celălalt exegetic. Social-catolicismul, cu Marcus Sagnier în frunte, se deosebește de modernism; îndoielile moderniste sunt străine acestui curent și întâlnește o atitudine mai condescendentă a papei, în ciuda tendințelor sale social-reformiste3). Pe de altă parte, aspirațiile sociale sunt străine de modernism, este totuși o tendință, deși protestează împotriva intelectualismului, dar

') Vezi L. Cousin „Vie et doctrine du Sillon”:

') Consider opera lui Huysmans, acel erou și martir al decadenței, infinit străin de vulgaritatea modernă, a fi cel mai remarcabil document al vieții unui suflet religios din Fratsip. Güpsmans este mai interesant și mai profund decât „moderniștii”.

3) Pan Leo XIII a fost inspiratorul catolicismului social, iar cardinalii, adepții regretatului papă, îi susțin încă pe sploniștii din Roma.

predominant intelectual, sfera sa fiind opera conștiinței. Modernismul este experiența unirii catolicismului cu un spirit nou, cu conștiința științifică modernă, așa cum cosmosul încearcă să unească catolicismul cu democrația modernă. Potrivit lui Loisy, moderniștii au devenit moderniști pentru că sunt oameni moderni, oameni ai epocii noastre, pentru că cultura modernă a intrat în carne și oase, pentru că țesătura ființei lor a devenit modernă. Și Biserica Catolică continuă să stea într-o atitudine ostilă față de spiritul vremurilor, este în veșnică opoziție cu tot ceea ce este modern, cu filozofia, cu știința, cu progresul culturii. Filosofia oficială a Bisericii Catolice rămâne încă filosofia lui Toma d'Aquino, scolastica intelectuală, iar în secolul al XX-lea continuă să determine conştiinţa catolică. Neo-catolicii, infectați cu spiritul vremurilor, s-au îndoit de Toma d'Aquino, ca conducător nedivizat al conștiinței religioase și filozofice. Rămânând catolici, moderniștii au vrut să guste din dulceața acelei libertăți de cercetare, care fusese de mult instaurată în protestantism. Dar este posibil să rămânem catolici buni pornind pe calea filosofării libere și a exegezei libere? Moderniștii au două conștiințe, o conștiință catolică și o conștiință modernă, și sunt lăsați să vacileze între două adevăruri, adevărul Bisericii Catolice, pe care nu-l pot refuza, și adevărul filosofiei moderne și al exegezei științifice moderne, cu care sunt. infectat. Moderniștii sunt corodați de îndoieli filozofice și exegetice, sunt loviti dureros de obiecțiile conștiinței moderne împotriva credinței, împotriva miracolului și a tradiției. Toma de Aquino nu salvează de aceste îndoieli, ci doar le întărește și le întărește. Este necesar să se elibereze de Toma pentru a justifica credința catolică în fața conștiinței moderne. În același timp, bătrânul sânge catolic fierbe printre moderniști, aceștia au crescut împreună cu toată ființa lor cu biserica și cu papa, autoritatea bisericii le este mai dragă decât Hristos, ei prețuiesc ierarhia bisericească ca mare culturală. și forța istorică. Spre deosebire de

protestanți, moderniștii catolici văd în biserică puterea dinamică a creștinismului în istorie.

pin. Biserica pentru ei este o dezvoltare religioasă, istorie vie și, pe bună dreptate, nu vor să se întoarcă la Evanghelie și la primele secole ale creștinismului. Acest atașament al moderniștilor față de biserică, această apropiere mai mare față de biserică decât față de Hristos, îi pune într-o poziție tragică și fără speranță atunci când se confruntă cu papa.

Principalul reprezentant al curentului filosofic al modernismului este Leroy, autorul cărții „Dogmes et critique”, un student al lui Bergson, un metafizician plin de spirit care a supus ideea de dogmă analizei filosofice]). înlocuiți-o cu o nouă , justificare voluntaristă, și vine la dogmatismul moral, la doctrina dogmei ca sursă de acțiune.Dogmele pentru Leroy și filosofii modernismului nu au un sens teoretic, ci unul practic.Este clar că aici spiritul lui Kant învinge. spiritul lui Toma d'Aquino, în acest complet modern, reflectă pe deplin spiritul timpului şi starea actuală de conştiinţă.

Principalul reprezentant al curentului exegetic în modernism este Loisy, autorul unor studii serioase despre istoria biblică și evanghelică, stareț catolic care a îndrăznit să apere libertatea exegeticilor 2). Loisy nu este deloc un filozof, el este un istoric învăţat al creştinismului. El profund, cu tot sângele său catolic, nu este de acord cu Harnack și chiar a scris o carte întreagă împotriva lui Harnack. dar face același lucru ca și Harnack și, ca și acesta din urmă, nu este în stare să-și apere credința filozofic. Das Wesen des Christentiiins de Harnack și L'Evangile et l'église de Loisy sunt cele două cărți principale care caracterizează modernismul protestant și modernismul catolic. Acestea sunt două răspunsuri la îndoielile ridicate de spiritul științific modern, spiritul cercetării istorice, nu

') Bdondel și .ъi-(iergonier, iar în Anglia Newnan, unul dintre principalii inspiratori ai modernismului, au acționat în același mod în Franța.

') Vezi „Les Evangiles synoptiques”, .Le quatrième Evangile”, „Histoire critique du texte et des versions de L'Ancien Testamm*t” și altele

3) Vezi „L'Evangile et l'église”.

cel care cunoaște milă este răspunsul neoprotestantului care îl iubește pe Hristos și al neo-catolicului care iubește biserica. II amândoi nu cred în umanitatea divină a lui Hristos, unul cu sinceritatea și veridicitatea protestanților germani, celălalt cu viclenia și ambiguitatea catolicilor francezi. În adevărul religios absolut, în

realismul religios, atât Leroy cu filosofia sa voluntaristă, cât și Loisy cu exegeza sa învățată s-au îndoit în egală măsură. Adevărul filosofiei moderne și al științei istorice moderne s-au dovedit a fi mai puternice decât „adevărul religios” antic, care părea a fi independent de timp, știință sau filozofie. De ce Leroy, Loisy și toți acești moderniști sunt atât de înspăimântați de spiritul vremurilor, atât de cedați în fața conștiinței moderne, atât de neputincioși să-și apere credința împotriva asaltului îndoielilor științifice și filozofice? Pentru că sângele lor este prea contaminat cu petele istorice ale catolicismului, ei sunt otrăviți de ostilitatea veche a Bisericii Catolice față de progres, față de știință și filozofie. Cei pentru care Nome Aquino a fost ultimul cuvânt al culturii umane, cea mai înaltă știință și filozofie, sunt obiectiv lipsiți de apărare împotriva spiritului modernității atunci când se îndoiesc de sensul absolut și final al lui Toma. Pentru cei care au îmbibat în carnea și sângele lor ideea de autoritate absolută a Papei și cu această idee au legat apartenența la Biserica lui Hristos dragă inimii lor, pentru aceia libertatea noului spirit le-a avut. o ispită deosebită. Modernitatea, libertatea științei și a filozofiei, a dobândit pentru moderniști același farmec pe care îl avea frumusețea interzisă a unei femei pentru un călugăr medieval. Toma d'Aquino şi Papa Pius al X-lea stau pe drumul spre minunata frumuseţe şi nu o lasă să intre, ameninţănd cu excomunicarea şi osânda veşnică. Dar este femeia asta atât de frumoasă, modernitatea interzisă este atât de atractivă?

În modernitate, în conștiința omului nou, care s-a eliberat de mult de Toma, de Papă și de orice religie, are loc o criză, opusă celei care se întâmplă cu Loisy, Leroy și semenii lor. : modernitatea tânjește după credință, tânjește să recâștige altarul pierdut, merge pe căi diferite către o renaștere religioasă. Moderniştii catolici au întârziat experienţa lor de co-

Unitatea catolicismului cu spiritul vremurilor, spiritul vremurilor se îndepărtează de sine și în curând va părăsi în cele din urmă pozițiile în care vor să-și întărească credința reînnoită. Catolicii moderni vor să reformeze și să reînnoiască catolicismul cu acea modernitate, care din punct de vedere istoric este ea însăși un produs al păcatelor catolicismului și care nu poate fi eliberată de noile sale păcate decât printr-o credință nouă și mai deplină. Ei vor să înlocuiască vechiul intelectualism catolic cu voluntarismul modern și astfel să dea viață catolicismului decrepit. Dar voluntarismul modern a devenit o orbire fără speranță, oamenii au ajuns la el din disperare, și-au pierdut toată credința și toată conștiința sensului vieții.

În esență, Leroy s-a îndoit de dogmă, conștiința modernă îl împiedică să creadă în dogmă în modul vechi, a simțit obstacole filosofice și vechea filozofie catolică nu-l poate proteja de spiritul vremurilor. Totul arată că Leroy și-ar dori sincer să rămână un bun catolic, atașat din inimă de credință, dar este prea „modern”, vechea lui religiozitate se îmbină cu o nouă conștiință non-religioasă, iar această conștiință se teme de un miracol. conștiința modernă a popoarelor culturale europene trăiește acea prejudecată că imposibilitatea unui miracol a

fost dovedită și arătată.Leroy s-a îndoit în primul rând de existența adevărului absolut și de existența unui organ pentru perceperea lui.Urmând toată filozofia modernizată, Leroy respinge o minte mare, absolută, renunță la moștenirea Logosului, care a fost dezvăluită în istoria conștiinței umane.tar jucătorul Bergson mai aproape de el decât marile tradiții filozofice ale trecutului, a pierdut firul care se întinde prin întreaga lume. cultura de la Platon la Schelling.Leroy este un filozof foarte duhovnic, dar legămintele de cunoaștere liberă a lui Dumnezeu îi sunt străine.se duce fatal la simbolismul religios. Un om al spiritului filozofic modern, un discipol al lui Bergson, deși un fiu credincios al Bisericii Catolice, nu poate interpreta în mod realist dogmele, nu poate afirma cea mai înaltă rezonabilitate a dogmelor. Pentru Leroy, dogmatismul nu este atât de mult un fapt mistic

*

ordine, percepută cu adevărat prin credință, fapt real și obiectiv care se află în afara unei persoane, cât de mult este starea subiectivă a persoanei însuși, activitatea sa morală. Dogma este necesară pentru acțiune, pentru practicarea vieții religioase Pensée-acțiune este cuvântul de bază. Dogmatismul moral al lui Leroy amintește de rațiunea practică a bătrânului Kant, deși Leroy nu poate fi numit kantian în sensul exact al cuvântului. Bergson și Leroy, desigur, sunt legați de spiritul rațiunii practice a lui Kant, voluntarismul lui Kant, dar se deosebesc de neo-kantienii germani, în gândirea lor există trăsături național-franceze. Tot acest curent de filozofie a acțiunii este asemănător cu spiritul genialului filozof și psiholog american James 1).

Kant l-a lăsat pe om în fața unui gol teribil, tăind calea către percepția realităților transcendente. Potrivit lui Kant, adevărul absolut, ca realitate, este inaccesibil omului, realismul religios s-a încheiat, iar nefericitul, neputincios, îi rămâne doar dreptul de a crea el însuși realitatea religioasă prin forța valurilor, a activității volițonale, a moralei. acțiune. Credința pierdută în mod obiectiv trebuie restabilită în mod subiectiv. Dogmele creștine, care au fost percepute anterior ca realitate reală și obiectivă, sunt un paradis pierdut pentru conștiința modernă. Dar nevoia de religie rămâne, este necesară pentru viață, pentru morală, și rămâne doar posibilitatea de a afirma dogme — acțiuni, dogme — postulate morale. Leroy este prea catolic pentru a-și formula starea de spirit în felul în care o formulez eu, dar esența crizei care apare cu oameni ca Leroy, cred, poate fi exprimată în acest fel. Credința în divinitatea lui Hristos și în învierea lui Hristos este necesară pentru viața religioasă, pentru acțiunea morală, pentru practicarea semnificativă. Așa este. Dar într-adevăr, mistic-adevărat, este Hristos Dumnezeu-omul, este Hristos înviat, sunt păcatele lumii ispășite și este lumea mântuită prin faptul apariției lui Hristos, fapt care, în obiectivitatea sa, se ridică nu numai

r) Vezi William James: „L'expérience religieuse-.

peste fiecare condiție umană, dar și peste această lume întreagă? Ca un bun catolic, Leroy crede că Hristos este Fiul lui Dumnezeu și a înviat, dar ca filozof, ca „modernist”, este confuz și nesigur. Rațiunea eternă și rațiunea temporală sunt în contradicție.

Loisy, un reprezentant al unui alt curent al modernismului, în răspunsul său la Harnack, pune biserica deasupra lui Hristos. Și asta este atât de caracteristic sângelui său catolic. Hristos este perceput doar prin biserică, care este forța dinamică a istoriei, Hristos a trecut în biserică și s-a dizolvat în ea. Hristos Însuși nu poate fi simțit; întoarcerea la Hristos este o reacție, o restaurare. Mai rămâne o singură cale – dezvoltarea ulterioară a bisericii însăși. Dar Loisy este obsedat de îndoieli exegetice; critica biblică îl seduce. Istoria, adică adevărul ştiinţific îşi asumă imperceptibil pentru el caracterul de criteriu suprem. El se exprimă adesea în așa fel încât poate fi suspectat că este predispus la contabilitate în partidă dublă; pentru el, parcă, există două adevăruri – unul istoric, științific, celălalt religios, teologic. În ultima sa carte, Loisy se apără de această suspiciune și spune răspicat: „Ceea ce este fals istoric, îl consider fals peste tot.” 1 , faptul că „o legendă sau un mit poate denota un adevăr religios, poate exprima un sentiment moral. " Loisy vrea să recreeze subiectiv adevărul obiectiv pierdut, ca ceva necesar din punct de vedere moral pentru viață, pentru practică.

Care este sensul îndoielilor exegetice ale lui Loisy? Înțeleg și îndoielile filozofice, dar îndoielile cercetării istorice în sine nu au o semnificație fundamentală pentru credință. Se poate afirma filozofic că pentru orice religie, inclusiv pentru creștinism, poate exista o singură relație - istorică, că orice religie este doar un subiect de cercetare istorică. Apoi negi în mod conștient, filozofic că o persoană are un organ pentru a percepe religia în

') Consultați „Refexiuni simple” la pagina 62.

istorie, alta decât cercetarea științifică și istorică. Harnack, cel mai remarcabil, cel mai învățat specialist în exegeza creștină, este deznădăjduit în această privință. Și-a propus să determine, cu ajutorul cercetărilor istorice, în spatele cărora recunoaște semnificația criteriului suprem al adevărului, „esența creștinismului”, pe care anterior o determinase religios. Se dovedește un cerc vicios: „esența creștinismului”. Creștinismul14 este religia lui Harnack, sentiment religios mediocru, iar cercetarea istorică, neconștientă de limitele sale religios-filosofice, pretinde că determină „esența”, care este întotdeauna evazivă pentru cercetarea științifică x). Poziția lui Loisy este și mai rea. Harnack este un protestant-raționalist, el mărturisește în mod conștient creștinismul ca doctrină morală; Loisy este catolic (deși modernist), este înrădăcinat bisericii în așa fel încât nicio îndoială exegetică nu-l poate smulge și, în același timp,

dorește să transforme cercetarea științifică și istorică în criteriul suprem al adevăr. Ce s-a întâmplat cu percepția religioasă, cu sentimentul lui Hristos ca Mântuitor, sentimentul primar, care nu depinde de nicio știință, nici de nicio istorie! Harnack neagă percepția religioasă reală ca raționalist, pentru el rămâne doar un sentiment religios moral. Loisy pare să recunoască percepția religioasă în raport cu biserica și o neagă în raport cu Hristos. Hristos se preda cercetarii exegetice 2). Ceea ce în Hristos rămâne neatins de cercetările istorice, trece apoi în Biserica Catolică, forța dinamică a progresului uman, care este mai înaltă decât Hristos, îl depășește pe Hristos și, poate, se depășește pe sine, așa cum ar dori moderniștii. Mai deznădăjduit, șovăitor și ambivalent

A Pentru mine este imposibil din punct de vedere epistemologic ca religiozitatea obiectului să necesite religiozitatea subiectului. Aceasta este limita oricărei investigații științifice a relației. Misterul religiei este dat doar percepției religioase, necesită dăruire.

') Imaginea Fiului lui Dumnezeu, care a apărut în istorie, este percepută prin tradiția sacră a Bisericii, dar Biserica însăși - această misterioasă societate universală a viilor și a morților - este percepută doar mistic.

o altă poziție decât cea pe care se află Loisy și oamenii lui este greu de imaginat. El nu crede în adevărul religios absolut și, ținându-se de biserică, vrea să se opună puterii neîmpărțite a relativismului, relativității istorice a tot ceea ce este supus cercetării științifice. Răspunsul lui Loisy către Papă și Sfânta Inchiziție face o impresie grea. Se simte că o persoană și-a pierdut treptat credința, dar îi este frică să-și recunoască acest lucru. Nu este clar de ce se agață de biserică, de ce încearcă să se justifice. Loisy s-a supărat, tonul lui era de așa natură încât oamenii ignoranți nu vorbesc despre cercetările sale științifice. Dar omul învăţat, studentul istoriei creştine, nu are nevoie să piardă timpul explicându-se papei şi Bisericii Catolice.

II.

Căutările religioase rusești de toate nuanțele sunt foarte diferite de ceea ce vedem în modernismul catolic. Materialul gândirii noastre religioase este cu totul diferit. Hristos este mai aproape de sentimentul nostru religios imediat decât de ecleziasismul extern, gândirea noastră religioasă afirmă adevărul absolut; ne străduim pentru realism religios, nu pentru simbolism; în căutarea noastră pentru Cetatea care va veni, împărăția lui Dumnezeu pe pământ, există mai multă îndrăzneală decât în Occident. În Ortodoxie nu a existat niciodată acel intelectualism care a fost în scolastica catolică și, prin urmare, nu poate exista un astfel de motiv de combatere a intelectualismului ca în cazul moderniștilor. Nu trebuie să zdrobim autoritatea lui Toma d'Aquino în gândirea religioasă. Suntem mai aproape de teologia mistică a lui Dionisie Areopagitul și a lui Maxim Mărturisitorul. Misticismul ortodox este impregnat de spiritul

supraraționalismului, este străin atât de raționalism, cât și de iraționalism. Cei mai remarcabili teologi-filozofi ruși, Homiakov, Vl. Solovyov, V. Nesmelov, a rezolvat cu brio problemele asociate cu conflictul de credință și cunoaștere, a dat o filozofie religioasă profundă și multe capete sunt mai înalte decât Leroy și asemenea lui. Homiakov și Solovyov urlă organic.

au acceptat ideea rațiunii absolute, revelată de idealismul german, au transformat idealismul abstract în idealism concret, iar în fața tribunalului marii rațiuni, chestiunea credinței a fost câștigată împotriva lor. Doar o minte restrânsă care domină filosofia modernă și cultura modernă a pus sub semnul întrebării drepturile credinței și realitatea dogmelor. Khomya kov și Vl. Solovyov a ieșit dintr-o școală filozofică de mare inteligență, a continuat marile tradiții care merg de la Platon, prin neoplatoniști, profesori bisericești, mistici filosofi, prin gânditori medievali atât de străluciți precum John Scott Erigen, până la idealiștii germani, Hegel și Schelling. . Leroy și moderniștii ignoră această mare tradiție, ei provin din școala rațiunii mici, din modernismul filozofic, care a trădat marile tradiții filosofice ale trecutului în numele spiritului pozitivității. Iar acest spirit al filozofiei moderne, spiritul unei minți mici, îi tentează prea mult pe moderniști. Moderniştii puteau învăţa multe de la Vl. Solovyov, dar ei nici măcar nu cunosc cartea franceză a lui Solovyov La Russie et l'eglise universelle, care este dedicată chestiunii unificării bisericilor şi dezvăluie înclinaţia lui Solovyov către catolicism.Sunt prea catolici şi prea modernişti pentru a înţelege marele rus. teozof.

Pentru conștiința filozofică modernă, există doar două rezultate - intelectualismul sau voluntarismul. Omul modern se predă fie minții sale mici umane, fie voinței sale umane, în care caută salvarea de raționalitate. Conștiința modernă este sfâșiată, totul în ea este divizat, centrul organic este pierdut și acest centru nu poate fi decât supraomenesc. Intelectualismul și voluntarismul, raționalismul și iraționalismul sunt două laturi ale aceleiași fragmentări, izolarea de cel mai înalt centru al ființei. Voința se afirmă separat de intelect, intelectul separat de voință, iar voința și intelectul se afirmă separat de rațiunea absolută, de rațiunea organică, în care intelectualul și volițiонalul se contopesc într-o unitate superioară. Moderniștii se află în întregime în antiteza conștiinței, voinței și rațiunii moderne

sunt despărțiți, credința și cunoașterea sunt sfâșiate, nu văd raționalitatea absolută a dogmelor. Ei nici măcar nu bănuiesc posibilitatea drumului urmat de gândirea filozofică și religioasă rusă, calea supraraționalismului. Dogmele nu sunt teorii, nu învățături speculative – în acest sens, Leroy are, desigur, dreptate. El protestează pe bună dreptate împotriva interpretării intelectualiste a

dogmelor. Dogmele sunt în primul rând fapte, fapte nu de ordin empiric, ci de ordin mistic. Pentru Leroy, dogmele au în primul rând o semnificație morală în viață, sunt necesare pentru acțiune, sunt, parcă, norme practice. În cartea lui Leroy există un capitol foarte interesant despre învierea lui Hristos, în care acesta ajunge la o concluzie foarte caracteristică. Dogma învierii înseamnă că trebuie să-L tratăm pe Hristos ca pe contemporanul nostru. Leroy subliniază de multe ori că, ca un bun catolic, crede în înviere ca fapt, crede în toate dogmele. Dar sensul mistic al învierii îi scăpa cu totul. Recunoaște el mântuirea cosmică obiectivă a învierii lui Hristos, ca o victorie asupra izvorului primar al răului din lume, asupra morții. Leroy interpretează învierea în termenii relației subiective umane cu Hristos, și nu în sensul relației lui Hristos cu om și lume. Între timp, întrucât dogmele-faptele au un înțeles mondial obiectiv, ele dezvăluie atitudinea Divinului față de lume, dogmele-fapte cu excepția *) Dogmele-fapte sunt rezonabile în cel mai înalt sens al cuvântului. Conștiința modernă, în fața căreia moderniștii se înclină atât de mult, ignoră tradiția cunoașterii libere a lui Dumnezeu, istoria teosofiei. Ideea de rațiune, care poate concilia intelectualismul și voluntarismul, cunoașterea și credința, este legată de doctrina Logosului, care este atât de străină de spiritul modernismului și de toată conștiința modernă.

În fața curții minții celei mai înalte, un miracol este rezonabil, ordinea naturii este nerezonabilă, nebună. Legătura unei cauze cu un efect în ordinea naturii este lipsită de sens,

) Vezi interesanta carte a lui Brilliant „Influenţa teologiei orientale asupra Occidentului în lucrările lui John Scotus Erngen”1 – în care se notează corect caracterul obiectiv divin al evangheliei răsăritene şi caracterul subiectiv uman al celei occidentale.

rațional, chiar această ordine a naturii a fost rezultatul unei căderi de la rațiune, al unei praționalizări a ființei. Tărâmul necesității nu este domeniul rațiunii; doar domeniul libertății este rezonabil și semnificativ. În acest sens, se poate spune că în viața lumii a existat un singur fapt absolut rezonabil, absolut semnificativ – faptul învierii lui Hristos. În acest fapt miraculos, lumea care s-a îndepărtat de rațiune se întoarce la rațiune. Minunea învierii, care a desființat ordinea naturii cu legea ei de decădere, este semnificativă, rezonabilă. Când se vorbește despre incompatibilitatea unui miracol cu rațiunea, despre nerezonabilitatea și nebunia unui miracol, se judecă după rațiunea mică, după rațiunea umană, care este ea însăși nerezonabilă, ea însăși deconectată de sensul ființei. În conștiința modernă progresivă a Europei trăiește o legendă că incompatibilitatea unui miracol cu rațiunea, imposibilitatea, lipsa de sens a unui miracol, a fost în sfârșit dovedită și arătată. Niciodată și de nimeni nu a fost dovedit așa ceva și nu a putut fi dovedit d). Știința pozitivă pur și simplu nu se ocupă de acest lucru, este dincolo de competența sa și nu este interesantă pentru aceasta. Știința spune doar că din punct de vedere științific, în limitele ordinii naturale a naturii cu care este ocupată, un miracol este imposibil și nu a fost

niciodată. Dar religia însăși afirmă că, după legile naturii, un miracol este imposibil, că este posibil doar ca o inversare a ordinii naturii, numai în ordinea harului. Forțele super-productibile, pe de altă parte, se află în afara domeniului științei, iar știința nu poate afirma nimic pozitiv despre ele, la fel ca nimic negativ. Filosofia este interesată de întrebarea posibilității unui miracol, ea investighează această întrebare. Nota filozofiei, care a pus ca bază ideea de rațiune, este tocmai acest miracol care recunoaște. Filosofia rezonabilă, continuând tradițiile rațiunii, construind doctrina Logosului, doctrina ontologică a sensului ființei, admite posibilitatea unui miracol; și această posibilitate nu este permisă de filosofia irațională, care neagă însăși ideea de rațiune. 5 w, co-

Kant și-a dat seama de asta în partea cea mai puternică a filozofiei sale, în Critica rațiunii practice.”

2) I. Mivsky în articolul „Reacția Absolută* (în Cuvânt”) construiește argumentele lui Swan împotriva posibilității unui miracol pe o confuzie naivă a rațiunii cu necesitatea naturală.Aceasta este o confuzie comună printre raționaliști.

Nechpo, Schelling sau Vl. Solovyov a recunoscut rațiunea mai mult și a pornit de la rațiune decât Mill sau Cohen. Filosofia științifică modernă, critică, renunță la ideea rațiunii ca fiind învechită și inutilă. Rațiunea este o idee ontologică, nu epistemologică; ea este legată de recunoașterea sensului pozitiv al ființei, a centrului său suprem și a scopului suprem. Filosofia pozitivă, critică, științifică nu are nici măcar dreptul să vorbească despre rațiune și nu are sens astăzi să vorbim despre nerezonabilul unui miracol. Conștiința modernă neagă miracolul cu inima și voința ei, care se sperie de miracol precum diavolul. Problema relației dintre cunoaștere și credință în conștiința modernă nu numai că nu este rezolvată, dar nici măcar nu este ridicată,

Știința este o formă particulară de cunoaștere, nu cea mai înaltă și nici definitivă, ea este întotdeauna îndreptată către o zonă limitată și, depășindu-și limitele, încetează să mai fie știință, devine falsă filozofie și falsă teologie. Deci, de exemplu, pozitivismul, care își extinde judecățile dincolo de limitele cunoașterii științifice, este o filozofie falsă, iar materialismul poate fi numit teologie falsă. Credința conține plinătatea cunoașterii, nu este antiștiințifică, ci supraștiințifică. Sfera privată a cunoașterii științifice nu este negata de credința religioasă, ci este cuprinsă, adusă în legătură cu întregul. Însuși obiectul cunoașterii științifice — natura empirică — este iluminat de o lumină supranaturală pentru credința religioasă. Dar credința nu poate fi în niciun fel dependentă de știință și în niciun fel nu poate fi definită, limitată sau negata de ea. La baza cunoașterii stă aceeași credință. Lumea construcției și lumea credinței ne sunt date în primul rând ca ordine complet diferite, care pot și trebuie reunite pe un singur plan, dar pe baza credinței, nu a cunoașterii. Problema relației dintre cunoaștere și Vroy este foarte acută pentru conștiința modernă și pentru toate formele de mișcare religioasă modernă. Acesta este subiectul epistemologiei religioase,

care își are fundamentele în dezvoltarea mondială a conștiinței umane. Dar din moment ce credința religioasă nu poate fi în niciun fel dependentă de cunoștințele științifice și în niciun fel nu poate fi negata de aceasta, atunci

însăși posibilitatea îndoielilor exegetice în Hristos dispare. Îndoielile exegetice se bazează pe presupunerea că credința în Hristos poate depinde de cercetarea științifică despre Hristos și creștinism. Acesta este doar un caz particular al problemei generale a supremației științei în conștiința umană. Dacă științificitatea este singurul criteriu al adevărului, dacă știința nu este doar știință, adică o sferă privată și restrânsă, dar și filozofie și religie, adică totul, atunci nu poate exista altă relație cu Hristos decât una științific-istoric. Idolatria înaintea științei, transformarea ei dintr-o parte într- un întreg, dintr-o funcție subordonată într-o normă supremă, a condus la idolii filozofiei „științifice” și ai religiei „științifice”. Dar s-ar părea că filosofia ar trebui să fie filozofică, religia ar trebui să fie religioasă și numai știința ar trebui să fie științifică, dacă științificitatea nu este singurul și cel mai înalt criteriu. Acum este la modă să se ceară o fundamentare științifică nu numai a filozofiei, ci și a religiei. O cerere frapantă în absurdul ei. Filosofia și religia noastră neagă supremația păianjenului, filosofia are propria sa sursă pentru noi, iar religia stă mai presus de toate. Atunci cum putem „să ne fundamentam științific*4 credința și filosofia? „Științific44 este idolul pseudo-teologic al epocii noastre și este imposibil să „rupem științific4* acest idol. Iată un cerc vicios. Din punct de vedere filozofic și religios, afirmăm doar natura științifică a științei, în timp ce considerăm știința însăși ca fiind o sferă privată și limitată. Dreptul la cercetare exegetică gratuită, pe care Loisy îl prețuiește atât de mult, este un drept sacru, dar soarta credinței nu poate depinde în niciun fel de el. Credința lui Loisy însuși a cedat foarte mult sub presiunea propriilor sale cercetări. Catolicismul face o persoană neputincioasă față de amenințările libertății de cercetare, pentru că neagă această libertate și se teme de ea.

Modernismul catolic nu vede suficient că s-a acumulat în lume o nouă conștiință, chiar mai nouă decât cea cu care se unesc moderniștii, în care ei văd modernitatea, o conștiință religioasă. Această conștiință este justificată de filozofia superioară. Ce se întâmplă în filosofia modernă? Voluntarismul filosofiei moderne (Bergson, James, mulți germani) este o criză

pozitivism, dezvăluie imposibilitatea de a fi mulțumit cu intelectualismul pozitivist, care zdrobește toate eforturile umane pentru infinit. Bergson a influențat chiar și sindicaliștii francezi, care renunță la intelectualismul marxist și tânjesc după o filozofie a acțiunii. La sindicalistul nei ion direte are loc o operațiune secretă,

este, parcă, o revelație obținută printr-un efort al voinței și de neînțeles din exterior. În esență, Bergson, Leroy și alții ca ei afirmă că adevărul se naște în acțiune, că acesta este adevărul care este creat de voință și este necesar voinței *). Aceasta are o analogie cu afirmația marxismului, conform căreia adevărul este necesar doar pentru procesul vieții, pentru acțiune, în această eră pentru proletariat — misticismul de clasă, care este dezvoltat în continuare de către sindicalism. O astfel de filozofie este forțată să nege realitatea adevărului și prezența normelor absolute în conștiință. Dacă absolutul nu este cu adevărat prezent în conștiință și nu este sursa adevărului, atunci rămâne doar să te predai voinței întunecate, în speranța că efortul său efectiv va duce la un astfel de rezultat, care împreună cu acesta poate fi numit adevăr. . Dar această cale duce de la lumina falsă a pozitivismului la întuneric complet, la misticism oarbă. Acțiunea în sine, efortul volițional însuși, poate fi realizată numai pe fundamente absolute, conform datelor revelației, revelației religioase din istorie și revelației naturale a rațiunii și conștiinței, atunci numai acțiunea voinței este intenționată și duce la lumină, la realitatea absolută. Problema este că noul voluntarism rămâne în limitele aceluiași raționalism, iraționalismul este doar raționalism întors pe dos. Singura lumină a rațiunii care permite voluntarismul și iraționalismul este aceeași lumină veche a rațiunii mici, aceeași lumină raționalistă. Dar această lumină nu poate lumina alte lumi, nu se extinde în sfera religioasă. Prin urmare, zona religioasă rămâne neluminată și pusă în pericol de lumina rațiunii.

') O viziune similară poate fi găsită la Simmel și la mulți alți gânditori germani.

fiică, lumină a științei și a filozofiei. Credința este necesară pentru o viață de voință, pentru practică, pentru acțiune, dar este nerezonabilă, se clătește de la presiunea modernității, de la pronunțările puternice ale științei și filosofiei autocratice. Filosofia de care s-au apucat Leroy și moderniștii nu poate justifica credința, fi o introducere în posibilitatea religiei și a credinței; această filozofie expune doar criza pozitivismului și criza catolicismului, nimic mai mult.

Catolicismul a fost mult timp tentat de tipa Marelui Inchizitor din ierarhia sa. Vorbesc, desigur, nu despre cutare sau cutare papă ca om, sau despre cutare sau cutare ierarh al Bisericii, ci despre spiritul papismului, despre abaterea adoptată de ierarhismul catolic. Papa Leon XPI a fost un om remarcabil și un adevărat credincios, desigur, crede și Pius al X-lea, dar amândoi ascund secretul unei părtiniri teribile. Această slăbire a adevărului din partea Bisericii Catolice a afectat modernismul. Moderniștii nu se pot rupe cu curaj de papa, pentru că nu cred în adevărul absolut, nu cred în natura ideală a omului. Sunt prea relativiști, prea oportuniști. Modernistul polonez Marian Zdziechowski a publicat în Moscow Weekly articolul „Mișcarea modernistă în Biserica Romano-Catolică”4 în care face o mărturisire ciudată foarte caracteristică modernismului. M. Zdziechowski este un modernist înflăcărat, admiră cărțile moderniștilor, îl laudă pe Loisy, care este

cel mai dubios în sensul catolicismului, iar la final declară brusc: „Intervenția autorităților bisericești a stat în interesul binele comun, enciclica de avertizare papală s-a dovedit a fi necesară. II a apărut: Pius al X-lea și-a făcut datoria44. În aceste cuvinte ciudate s-a exprimat toată dualitatea modernismului. Moderniștilor le este frică de ei înșiși, nu sunt siguri că libertatea îi va conduce la bine, se bănuiesc de imaturitatea religioasă. Copiii nu ar trebui să aibă voie să se joace prea mult, se poate lăsa puțin, iar apoi ar trebui opriți și pedepsiți, altfel răul poate duce la necazuri. Se poate permite cercetări filozofice și exegetice în spiritul modernității, dar pe această cale nu există un criteriu absolut al adevărului, este ușor să cazi în prăpastie. Tata

Pius al X-lea rămâne criteriul absolut și îl poate salva pe cel pieritor de excesele libertății chiar dacă și-a pierdut credința în Hristos. Se pare că libertatea duce la pierderea credinței în Hristos, dar credința în Pius al X-lea rămâne și salvează de la moarte. Întreaga groază a catolicismului, întregul său eșec, constă în această înlocuire a lui Hristos cu papă. Hristos este libertate, papa este autoritate. Biserica Catolică este o clădire prea terminată, prea finalizată, prea tangibilă din punct de vedere material. Catolicismul îndepărtează povara libertății de la om, aceasta este puterea lui și aceasta este groaza lui. În Biserica Ortodoxă nu există o astfel de tangibilitate materială, nu există completitudine, dinamica istorică a fost slabă în ea. În Ortodoxie, nimeni nu știe cu adevărat unde este vocea bisericii și unde sunt limitele doctrinei bisericești. Aici este slăbiciunea Ortodoxiei, dar aici este și forța ei posibilă. În legenda „Marelui Inchizitor”, Dostoievski, cu o forță fără precedent, extraordinară, a înțeles secretul înlocuirii lui Hristos de către papă, al libertății de către autoritate. Moderniștii ar dori să se elibereze de ispita Marelui Inchizitor, dar nu au puterea, pentru că le lipsește credința în adevărul absolut, în mântuirea libertății.Catolicismul a exclus calea libertății, l-a înconjurat pe om de obstacole, iar spiritul modernității, modernismul, a exclus adevărul absolut, a lipsit viața religioasă. i aspirațiile când devin mai puțin catolici și mai puțin moderniști, când în primul rând îl afirmă liber pe Hristos în ei înșiși și se simt liber membri ai trupului lui Hristos - biserica. Cred că acest proces religios poate începe mai ușor în Rusia. , din Ortodoxia J). s-a păstrat altarul divinului, în timp ce elementul uman a fost slab exprimat. Ortodoxia nu a avut dinamica istorică a Occidentului, iar această slăbiciune poate deveni un avantaj religios în momentul în care dinamica exclusiv umană devine.

b V eshsgicheskmg, dar este psgorts chsskpib sysdb words

fără sens și va începe dinamica divino-umană a istoriei.

Fermentul religios în Rusia este mult mai intens, calitativ mai ridicat, mai nou decât în Franța și în alte țări. Avem mai mult curaj și anvergură, mai multă îndrăzneală religioasă. Avem multe idei, distrugem cu entuziasm vechiul și profețim despre nou, dar avem atât de puțină activitate istorică, capacitatea de acțiune reală, încât devine înfricoșător. Mișcarea noastră religioasă amintește încă de conversația lui Ivan Karamazov cu Alioșa într-o tavernă. II obstacole care ne stau în calea renașterii credinței creștine și a întăririi unei noi conștiințe religioase nu sunt deloc aceleași ca în modernismul occidental. Principalul obstacol nu se află în conștiință, nu în spiritul intelectual al științei și filosofiei moderne, ci în voință, elementul originar, în care nu s-a făcut încă alegerea finală a căii. Principalele noastre îndoieli nu sunt exegetice sau filozofice, ci mai degrabă mistice. Filosofia originală rusă nu pune piedici în calea credinței. Aproape toți filozofii ruși au fost credincioși, au legat clădirea de credință. Cel mai mare filozof rus Vl. Solovyov a fost un filozof creștin și a dat o justificare a credinței mai bună decât o dă Leroy acum și decât o dădea scolastica. Filosofia rusă recunoaște raționalitatea credinței creștine, vede creștinismul ca singura viziune semnificativă asupra lumii, iar intelectualismul abstract și voluntarismul abstract îi sunt în egală măsură străine. Noua conștiință religioasă trebuie să se bazeze pe tradițiile filozofiei ruse, și nu pe filosofia europeană modernă. Bergson, James, Rpckert și alți filozofi moderni sunt interesanți și talentați, sunt un simptom al crizei pozitivismului, dar nu îl vor încurca pe cel care continuă lucrarea de revelare a lumii a Logosului și își simte legătura cu marii filozofi. din trecut.

În fermentul religios rus se află un sentiment direct al lui Hristos, precum și un spirit opus lui Hristos. Acest sentiment viu al lui Hristos nu este ucis în biserica noastră istorică, ca în catolicismul occidental și, prin urmare, poate deveni baza unei treziri religioase. În căutările noastre religioase, momentul social este foarte puternic

care este complet străin de modernism, în ele există o așteptare vie a împărăției lui Dumnezeu pe pământ, apariția adevăratei teocrații. Toți căutătorii de Dumnezeu ruși, începând cu Chaadaev, au mers la biserica universală, în care va fi plinătatea tuturor, în care profețiile și promisiunile creștine se vor împlini. Chaadaev și Vl. Solovyov, cei mai mari gânditori religioși ai noștri, avea o părtinire față de catolicism. Ei credeau că în Ortodoxie se dădea un altar absolut, temelia divină a Bisericii, dar în catolicism voiau să vadă acea forță creatoare umană, o forță istorică, care să ducă la îndeplinire organizarea socială a împărăției lui Dumnezeu pe pământ; în catolicism ei au văzut un instrument pentru a transfera altarul divin al Ortodoxiei în viața istorică mondială. În unirea bisericilor, în îmbinarea adevărului răsăritean al Ortodoxiei cu adevărul occidental al catolicismului, Vl. Solovyov a văzut exodul către biserica universală. Mișcarea catolică modernistă este oarecum dezamăgitoare în acest sens. Îi lipsește acel moment social care i-a atras pe Chaadaev și Solovyov. Catolicismul oficial rămâne inert și reacționar, deși încă puternic. Totul ne învață că sanctuarul veșnicului, nu temporal, Ortodoxiei,

temelia divină a Bisericii Universale, *) trebuie să se unească nu cu organizarea socială a catolicismului, ci cu cultura europeană și cu umanismul social eliberator, unde afirmarea omului. element, activitatea umană puternică a avut deja loc. , deci lipsită în Orientul creștin. Criza conștiinței moderne se îndreaptă spre aceasta.

') Cred că această bază este comună ortodoxiei și catolicismului, iar sacrul în catolicism trebuie căutat nu în papism, ca sistem social.

EXPERIENTA DE JUSTIFICARE FILOZOFICA A CREstinismului.

(Despre cartea lui Nesmelov: „Știința omului”) d)

eu.

Problema posibilității credinței, a admisibilității ei în fața instanței rațiunii, stă din nou ascuțită în fața conștiinței omului. Voința omului și inima lui sunt atrase de credință, iar mintea modernă se opune credinței la fel cum s-a opus cândva mintea păgână, pentru care lucrarea lui Hristos a fost o nebunie. Dar este cauza lui Hristos pierdută cu adevărat în cazul rațiunii și rațiunea este cu adevărat învestită cu autoritatea judecătorului suprem? Oamenii cu conștiință raționalistă consideră fără îndoială că cauza credinței este complet pierdută și că religia lui Hristos trebuie respinsă chiar dacă inima omului tânjește nemăsurat după ea și voința umană se străduiește din toată inima pentru aceasta . Iar pentru lumea modernă, ca niciodată până acum pentru lumea păgână, lucrarea lui Hristos continuă să fie o „ispitire” și „prostia”. Mintea modernă, care a condamnat religia lui Hristos ca fiind nerezonabilă și nebună, este aceeași veche minte păgână și, în esența obiecțiilor sale, folosește aceleași vechi argumente păgâne. Dar teologia tradițională este neputincioasă să lupte cu ispitele minții păgâne

1(Raport citit la Moscova, Sankt Petersburg în societățile religioase și filozofice de la Kiev. Publicat în Russkaya Mysl. Septembrie 1909.

susțin mai puțin dușmănia față de credință decât față de credință. Bagajul spiritual al „învățătorilor” moderni ai bisericii este în cele mai multe cazuri atât de mizerabil și mizerabil încât nu este posibil să învingem elementele furioase ale acestei lumi cu el. același Logos în presimțirile filozofice ale lumii păgâne, ca și în creștinism. , care a manifestat Logosul în trup. Acum lucrarea marilor învățători ai Bisericii trebuie continuată într-un mod nou, a sosit din nou vremea îndreptățirii filozofice a credinței și însăși lucrarea minții noii istorii trebuie să fie transformat într-un instrument de apărare a creștinului de credință. Logosul în istoria noii gândiri a omenirii este încă același Logos veșnic, cândva întruchipat doar în istoria lumii. Dar filosofia nu poate da credință și nu poate înlocui credința.

Gnosticismul nu este mai puțin periculoasă decât negarea sumbră a rațiunii.Ѣ nu poate fi atins filozofic, dar după un act de credință experimentat liber, o ipoteză creștină este posibilă și necesară.Pentru justificarea filozofică a credinței, este nevoie de o asemenea libertate a spiritului și o asemenea amploare, care sunt cel mai greu de întâlnit cu apologeții tradiționali ai creștinismului. De obicei, acești apologeți, care au pierdut de mult contactul cu spiritul vieții, lipsiți de căldura sufletului, taie simplu și ușor noua istorie, neagă lucrarea minții și sfâșie un abis de netrecut între religia lui Hristos. și cultura lumii și mintea lumii. Creștinii oficiali, externi, sunt prea des păgâni în viață și păgâni în mintea lor și nu dau lumii păgâne păcătoase posibilitatea de a aborda tainele religiei creștine. Ei nu și-ar dori să se dezvăluie în cele din urmă lumii că secretul religiei creștine este secretul fiecărei inimi umane și natura rațională a omului. Lucrarea de apărare a credinței lui Hristos se află într-o poziție nefirească: iraționalitatea istoriei a dat această lucrare în mâini rele. Credința lui Hristos poate și trebuie să fie justificată nu prin acea lume „spirituală” în sensul cotidian, în care Duhul viu s-a stins de mult, ci prin acea lume „laică”, care este plină de viață, încă insuficient înțeleasă de către spiritul. În Rusia au existat întotdeauna oameni „laici” cu

•X·

Cu o sete profundă j elpgiozvoy, cu o viață spirituală neglijentă, oamenii sunt inspirați și trebuie să căutați gândirea religioasă, înțelegerea credinței de la ei.

Vreau să atrag atenția asupra unui gânditor religios remarcabil, „laic”, în alcătuirea lui, dar în poziția sa exterioară aparținând lumii „spirituale”, care seamănă cu vechii învățători ai bisericii și care servește cu adevărat la dezvăluirea adevărului că cauza lui Hristos este o chestiune în sensul cel mai înalt: rezonabilă, nu nebună. Vorbesc despre V. Nesmelov, autorul marii lucrări „Știința omului”, un modest și puțin cunoscut profesor la Academia Teologică din Kazan’).credința în divinitatea naturii umane 2. În unele privințe, el este mai interesant decât V. Solovyov: nu are o asemenea amploare și strălucire, dar există profunzime, întregime, originalitate a metodei și un sentiment viu al lui Hristos. stilul este izbitor în epoca noastră dezordonată și ruptă. În Nesmelov, interiorul lui calmul, conștiința organică a dreptății și semnificației lucrării sale, independența față de puterea timpului și de interesele și respirațiile sale mărunte sunt captivante.

i) De asemenea, este imposibil de negat talentul și versatilitatea profesorului Academiei Teologice din Moscova M. Tarev, care a publicat recent un eseu în patru volume „The Foundations of Christianity”.Dar interpretarea sa despre creștinism este o formă de individualism protestant. Impotența gândirii religioase pe baza protestantismului este clar vizibilă dar Aiken „Main Problems of Modern Philosophy of Religion** 1.

') Dintre marii profesori ai bisericii, Nesmelov a fost cel mai probabil influențat de Sf. Grigore de Nyssa, căruia i-a dedicat mult spațiu în antropologia religioasă. Diamonds în cartea sa interesantă „Influența teologiei orientale asupra teologiei occidentale în lucrări

I. Scott Erigena", a remarcat cu succes diferența dintre teologizarea orientală și cea occidentală: teologizarea răsăriteană este obiectivă și începe cu dăruirea absolută a divinului, în timp ce teologia occidentală este subiectivă și pleacă de la uman. Vezi cartea însăși a lui Nesmelov „The Dogmatic". Sistemul Sf.

apel la eternitate. Nu are acea stare sfâșiată și ruptă care se simte la oamenii care sunt prea cufundați în epoca noastră, în stările ei schimbătoare, în subiectul ei al zilei. Nesmelov este complet absorbit de răutatea eternității. Prin urmare, nu și-a pierdut puterea spirituală, le-a adunat pentru un singur lucru. Dar aceleași trăsături ale lui Nesmelov îl fac străin oamenilor din generația noastră. Este greu să arunci o punte de la ea către sufletul neliniștit modern. Nu se știe deloc și nu este apreciat, trebuie descoperit și introdus în prezent.

Nesmelov și-a numit lucrarea în două volume „Știința omului". Aceasta este o experiență unică a construcției filozofice a antropologiei religioase. Această lucrare se descompune într-o doctrină a esenței naturii umane și doctrina rezultată a nevoii de mântuire. Nesmelov oferă o filozofie a mântuirii, izbitoare în profunzime și originalitate, și o construiește pe doctrina omului, pe care o consideră strict științifică.

Nesmelov își începe munca cu un studiu al problemei sarcinilor filozofiei. Are filosofia propriul său domeniu independent, propria sa sarcină, diferită de sarcinile tuturor celorlalte științe? Dacă cineva vede în filozofie doctrina universului, atunci granițele care separă filosofia de alte științe se estompează, aceasta își pierde obiectul independent. Dar, potrivit lui Nesmepov, există un obiect în lume care nu poate fi investigat cu adevărat de nicio știință și reprezintă un mister de neînțeles pentru viziunea științifică a lumii. Acest obiect este omul și misterul inerent naturii sale. Această viziune nu are prea multe în comun cu cea care vede sarcina filosofiei în investigarea epistemologică a subiectului și naturii cunoașterii. Misterul naturii umane este un mister ontologic, nu epistemologic, iar obiectul pe care filosofia trebuie să-l cerceteze este faptul de a fi și de a nu gândi, misterul vital al unei ființe umane, și nu misterul subiectului cunoscător. Metoda lui Nesmelov poate fi numită ontologic - psihologică, ea tot timpul pornește din fapte de viață și nu din concepte și idei ')·

În primul volum al operei sale, Nesmelov oferă, de asemenea, fundamentele epistemologice ale filozofiei sale religioase, dar epistemologia nu este cea mai

Dialectica abstractă a conceptelor îi este complet străină lui Nesmlov și îi apare ca scolastică. În aceasta el este foarte diferit de Vl. Solovyov, - în primul rând, dialectica. Oricât de ciudat ar părea, dar gânditorul creștin, apologetul credinței, Nesmelov, are multe în comun cu L. Feuerbach și spune direct că punctul de plecare al lui Feuerbach este corect și că el însuși urmează aceeași cale ca Feuerbach și „vine la una diferită”. Cu Feuerbach, Nesmelov este legat de aceeași înțelegere a esenței oricărei religii și, mai ales, a religiei creștine. Nesmelov, ca și Feuerbach, vede această esență în ghicitoarea despre om. Religia este o expresie a misterului naturii umane, o reflectare a naturii enigmatice a unei ființe umane. „Pentru un om nu există ghicitori în lume, cu excepția omului însuși, iar omul însuși este o ghicitoare pentru el însuși numai în singurul aspect pe care se dovedește natura personalității sale în raport cu condițiile date ale existenței sale. fi ideal. Dacă ar fi posibil să respingem această relație unică, atunci cu ea ar fi perfect rezonabil să respingem fiecare miracol și fiecare mister. Și mai departe: „imaginea ființei necondiționate nu este creată de o persoană în unele abstracții de gândire, ci este de fapt dată unei persoane prin natura personalității sale” 3). lucru simplu al lumii fizice” * *). Această dualitate a naturii umane este marele mister, care trebuie investigat de filozofie și trebuie să conducă la o antropologie religioasă, întrucât antropologia pozitivă nu ține cont de faptul de apartenență.

latura puternică și originală a lui. Cu un instinct sigur, Nesmelov aduce epistemologia mai aproape de ontologie, dar în acest sens îi cede lui Solovyov, pe care îl ignoră pe nedrept. Nesmelov are o latură psihologică mai puternică.

*) Vezi Știința omului, Vol. I, p. 241.

') Ibid., p. 242.

'j Pagina 246.

*) Pagina 246.

om în altă lume. Omul este unul dintre lucrurile lumii și omul este imaginea și asemănarea Ființei necondiționate, Personalitatea Absolută. Acest adevăr inițial neîndoielnic, pe care se sprijină toată religia, este fundamentat de Nesmelov cu obiectivism științific și fără nicio fantezie.

Din faptul naturii umane, și nu din conceptul de Dumnezeu, Nesmelov trece la conștiința lui Dumnezeu. El arată antropologic existența lui Dumnezeu și prin această demonstrație afirmă filozofic adevărul obiectiv al creștinismului. Conștiința-Dumnezeu este dată de natura ideală a individului, ca chip și asemănare cu Dumnezeu. Ideea lui Dumnezeu „este dăruită într-adevăr unei persoane, dar numai că nu îi

este dată de undeva de acolo ca un gând despre Dumnezeu, ci este de fapt realizată în el prin natura personalității sale, ca imagine vie a lui. Dumnezeu. Dacă personalitatea umană nu ar fi ideală în raport cu condițiile reale ale propriei sale existențe, omul nu ar putea avea ideea lui Dumnezeu și nicio revelație nu i-ar putea comunica vreodată această idee, pentru că nu ar fi în stare să o înțeleagă. Și dacă o persoană nu ar fi conștientă de natura ideală a personalității sale, atunci nu ar putea avea nicio conștiință a existenței reale a unei zeități și nicio acțiune supranaturală nu ar putea vreodată să pună această conștiință în el, deoarece cu conștiința sa umană ar putea percepe numai realitatea.lumea senzuală. Dar personalitatea umană este reală în ființă și ideală în natura sa și prin însuși faptul realității sale ideale, ea afirmă în mod direct existența obiectivă a lui Dumnezeu ca Personalitate adevărată. *). Astfel, Nesmelov respinge hotărât și victorios înțelegerea mecanică a revelației ca ceva exterior și străin de natura interioară a personalității umane însăși. Metoda lui de a dezvălui existența lui Dumnezeu este mai puternică și mai convingătoare decât toate descoperirile din concepte, dovada lui este faptică. Iar faptul este mai mare

*) Pagina 256-7.

') Pagina 261.

natura umană este de nerefuzat și pozitiv inexplicabilă. Omul este conștient de sine ca persoană de ordin superior, și nu ca lucru din ordinea naturală, iar această conștiință nu ar putea veni din lumea lucrurilor, din ordinea naturii inferioare. Conștiința asemănării cu Dumnezeu este o conștiință care nu este a acestei lumi, o conștiință născută dintr-o altă lume.

În om, împreună cu viața animală, cu viața lucrurilor acestei lumi, este vie conștiința vieții adevărate, perfecte, asemănătoare lui Dumnezeu. „Conștiința morală ia naștere la o persoană din natura ideală a personalității sale și, prin urmare, conduce o persoană nu la conceptul de bine al vieții, ci doar la conceptul de adevăr al vieții” t). Conștiința apartenenței cuiva la o altă lume, divină, vocația cuiva la viața adevărată și perfectă este sursa nemulțumirii dureroase față de această viață imperfectă și falsă.Omul își dă seama că este nedemn de el - o ființă asemănătoare lui Dumnezeu - să ducă viața unui lucru simplu. În lumea naturală, de aici se naște conștiința vinovăției, incapacitatea de a se împacă cu această viață falsă și imperfectă, setea de răscumpărare a vinovăției și atingerea celei mai înalte perfecțiuni Omul nu are nevoie de iertarea vinovăției, nici de un acord cu Dumnezeu, care ar da speranță pentru o astfel de iertare, dar răscumpărarea vinovăției, transformarea propriei sale naturi după chipul lui Dumnezeu, atingerea desăvârșirii, cu aceasta natura lui asemănătoare lui Dumnezeu, propria sa conștiință a vieții adevărate. Și Nesmelov a supus unei analize profunde ideea de mântuire, care își are rădăcinile în profunzimile naturii umane.

Ideea mântuirii nu era străină lumii păgâne, era proclamată și de religiile naturale, dar acolo era complet diferită de conștiința creștinului. Religiile păgâne naturale nu au putut ajunge la conștiința vieții adevărate. Ei îl priveau pe Dumnezeu și pe zei ca pe un instrument pentru atingerea fericirii pământești, ca pe un ajutor pentru scopurile lor naturale. Adevărata religie necesită asimilarea liberă cu Dumnezeu. „Dorința omului de a-și justifica existența pe pământ, cu un zeu ostil

1) Pagina 286.

viața, propune o relație juridică cu Dumnezeu și, prin aceasta, distruge direct și decisiv atât adevărul religiei, cât și posibilitatea moralității, deoarece, în virtutea acestei relații, religia transformă într-o persoană o simplă înțelegere cu Dumnezeu și, ca un obișnuit. afacere lumească, se supune în mod necesar principiului fericirii vieții. Aceasta este ideea mântuirii în religia naturală. II această teorie juridică a fost transferată în lumea creștină. În catolicism predomină înțelegerea juridică. Depășirea ei este principalul merit al lui Nesmelov.

Mântuirea păgână este căutarea ajutorului și împlinirea dorințelor naturale, relația păgână cu Divinul este un contract legal cu El, o înțelegere. Nesmelov vede ideea păgână a mântuirii nu numai în lumea păgână, ci și în lumea creștină. Prea mulți „creștini” înțeleg ideea mântuirii într-un mod grosolan păgân, ei văd în ea doar o proiecție cerească a egoismului pământesc, egoismului pământesc. Omul speră să câștige satisfacția naturii sale inferioare, atingerea bunăstării din cer, să cerșească de la Dumnezeu.Dar firea mai înaltă, asemănătoare unui dumnezeu a omului nu-l cheamă la bunăstare, ci la perfecțiune, nu la o viață mulțumită, ci la o viață adevărată.Atitudinea omului față de Divin ar trebui să fie determinat de setea de o viață perfectă, adevărată, nevoia sa ineradicabilă de a-și realiza imaginea veșnică, și nu de setea de o viață prosperă și satisfăcută.De aceea, atitudinea unei persoane față de Divin nu poate fi un contract legal, nu se poate cere iertare. și bunăstarea de la Dumnezeu, Dumnezeu nu poate fi jignit de o persoană, nu poate, în mod strict vorbind, nici să-l ierte, nici să-l pedepsească.Dumnezeu nu mai este o Putere de care trebuie de temut, care poate pedepsi și ierta, de la care este necesar să se realizeze bunăstarea vieții prin sacrificiu sângeros. Dumnezeu vrea

1) Gr. 296.

numai desăvârșirea copiilor lor și ei înșiși doresc această perfecțiune, această asemănare cu Tatăl lor. Nu există aici loc pentru fricile și ororile superstițioase, pentru un contract, pentru iertare sau pedeapsă, pentru un transfer brut al relativului uman la absolutul divin. Nesmelov investighează și susține acest mare adevăr al lui

Hristos în felul său și face cea mai mare lucrare de a elibera creștinismul de superstiția păgână.

Nesmelov recunoaște posibilitatea fundamentarii raționale a sensului ontologic al mântuirii, construcția filozofică a ontologiei mântuirii. Dar ontologia religioasă se bazează în întregime pe antropologia religioasă, iar antropologia religioasă se bazează pe o analiză științifică a naturii umane, pe o „istorie psihologică și critică a întrebărilor fundamentale ale vieții”. Astfel, Nesmelov încearcă să ofere o justificare științifică și filozofică pentru adevărul lui Hristos. Nesmelov este un psiholog remarcabil, el oferă psihologia adâncurilor și marginilor transcendente ale vieții spirituale. Psihologia lui a căderii este foarte bună. Natura umană superioară este pozitiv inexplicabilă, rămâne un mister pentru știința pozitivă, care recunoaște doar fenomene naturale, doar lucruri. În natura umană există o dualitate misterioasă, în om, unul dintre lucrurile lumii, unul dintre fenomenele ei, există o imagine a unei Personalități absolute, există o străduință pentru o viață adevărată, asemănătoare lui Dumnezeu.

Dar există o ambiguitate în învățătura atentă a lui Nesmelov. Dualismul naturii umane, dualismul naturii celei mai înalte în el, al naturii nu a acestei lumi și natura inferioară a acestei lumi, dualismul asemănării cu dumnezei și animalului nu este un dualism al sufletului și trupului, spiritual și material. La urma urmei, nu se poate spune că o persoană aparține în sufletul său lumii divine și în trupul său lumii animale, că tot ceea ce este spiritual în el este din altă lume și tot ceea ce material este din această lume. Sufletul și trupul, spiritualul și materialul sunt duale în om și aparțin în mod egal la două lumi. Omul își trădează asemănarea cu zeul nu numai în trupul său, ci nu mai puțin în sufletul său; principiul inferior, rău, se află nu numai în sfera materială, ci și în sfera spirituală. Sursa răului este

mândria spirituală și de aici se naște răul constrângerii materiale. Dar Nesmelov se exprimă ca și cum în spirit ar vedea un semn al asemănării omului cu Dumnezeu, iar în trup un semn al apartenenței omului la lumea animală. Nesmelov ajunge pe bună dreptate, în urma analizei sale, la concluzia că numai doctrina spiritualistă a omului poate rezista artei cerințelor filozofice și științifice. Spiritualismul este singura filozofie adevărată, așa este. Dar spiritualismul poate fi diferit, iar forma dualistă, medievală, a spiritualismului ne satisface cel mai puțin. Monismul spiritualist este o formă mai înaltă și mai satisfăcătoare de metafizică. În același timp, monismul spiritualist transferă centrul de greutate al dualismului naturii umane din domeniul ontologiei filozofice în cel religios-mistic. Natura umană poate fi înțeleasă filozofic doar spiritual sau vptalist, dar conține nu atât un dualism ontologic al sufletului și trupului, cât un dualism de alt ordin, dualismul apartenenței la o singură și complexă natură spirituală și corporală a unei persoane. la două lumi, lumea divină și liberă și lumească și necesară. Acesta este, în primul rând, oualismul libertății și al necesității, dualismul conștiinței apartenenței cuiva la lumea necesară

a lucrurilor și conștiința apartenenței nu mai puțin la lumea liberă a ființelor asemănătoare dumnezeiești. Omul este un lucru al lumii, iar cu sufletul și trupul său este supus necesității ordinii naturale, iar omul este o ființă liberă, aparține atât în sufletul său, cât și în trupul său lumii divine x).

*) Dualismul fundamental al spiritului și plogăi, la fel de bun și stacojiu, nu este atât învățătura creștină, cât maniheică și gnostică. Maniheismul a urmărit în mod constant dualismul persan, diteismul și gnosticismul a învățat că materia a fost creată de un alt zeu rău și nu poate fi divinizată. Creștinismul învață despre îndumnezeirea, transformarea, învierea cărnii lumii. Pentru conștiința creștină, materialitatea care ne leagă este rezultatul coruperii păcătoase a lumii, după un principiu material deosebit, ca rău. Acesta este ceea ce deosebește creștinismul de platonism. Vezi „Lucrările Sf. Irineu de Lyon, 1900. Sfântul Irineu de Lyon descoperă cu mai multă forță că creștinismul este mama lumii și duce la învierea cărnii, în timp ce ereziile gnostice suferă minciuni.

Nesmelov nu explică pe deplin natura dualismului naturii umane. Dar aici este posibilă și o altă ambiguitate, legată de ideile lui D. S. Merezhkovsky. Merezhkovsky respinge adevărul metafizic al spiritismului pe motiv că dorește să depășească dualismul spiritului și trupului care pătrunde în istoria creștină și cultura creștină. Această greșeală este chiar mai mare decât obscuritatea lui Nesmelov, dar are aceeași rădăcină. Spiritualismul nu este o negare a cărnii și a pământului și nu are nimic de-a face cu problema religios-morală și religios-culturală a „cărnii”, problema unei atitudini ascetice sau non-ascetice față de lume. Spiritualismul sau panpsihismul este doar o înțelegere a naturii omului și a naturii lumii ca spirituale, ca fiind formată din monade vii, din substanțe spiritualizate, cu amplificare etc. Specialul există nu numai în cer, în altă lume, ci și pe pământ, în aceasta lume. Trebuie afirmat cu insistență că distincția vulgară dintre suflet și corp, spiritual și material, nu poate fi identificată sau apropiată de dualismul celeilalte lumi și al acestei lumi, dualismul superior și inferior. Nesmelov nu ar fi putut dezvălui greșelile lui Merezhkovsky, deoarece el însuși ridică și rezolvă vag această întrebare. „Spiritul” aparține și „această lume”, la fel cum „carne” în „spirit” poate fi și „inferioară”, precum și în „ carne”. Dualismul ontologic al spiritului și materiei nu există deloc, dar dualismul moral și cultural „duh” și „carne” se rezolvă în religia Dumnezeu-bărbăție, în îndumnezeirea omenirii și a lumii în Hristos *). Prin urmare vrăjmășie

prin spiritualism și să mă predau morții întreaga lume trupească, întregul pământ. De la întruparea Sf. Irlanda scoate în evidență inevitabilitatea mântuirii cărnii. St. IrishheP a fost un apărător înfocat al chiliasmului. Vezi cartea cinci împotriva ereziilor, pp. 445-548.

') Deja la Iustin filosoful se poate găsi o explicație excelentă a învățăturii lui Hristos despre înviere și o respingere a spiritismului necorporal.

Abordarea lui Merezhkovsky asupra spiritismului este o simplă înțeles pedoria, o obscuritate a conștiinței filozofice, iar apropierea dualității naturii umane de către Ne-daring de dualitatea sufletului și trupului este aceeași neînțelegere.

Strâns legată de doctrina naturii umane este problema nemuririi și a învierii. În această întrebare, Nesmelov vede o diferență uriașă între gândirea naturală, păgână și gândirea creștină. Pentru gândirea naturală, este accesibilă doar ideea nemuririi naturale, o tranziție naturală de la această lume la lume. Moartea este o astfel de tranziție. Dar doctrina naturală a nemuririi nu spune nimic despre mântuirea omului și nu indică calea mântuirii. Pe baza unei astfel de idei a nemuririi, sensul vieții nu poate fi afirmat și sarcina vieții nu poate fi stabilită. Numai învățătura creștină despre înviere dă acest sens și duce la mântuire. Învățătura religiilor naturale despre nemurire dezvăluie doar neputința omului de a se salva pe sine. Nesmelov dezvăluie foarte clar impotența religiei naturale și subordonarea ei fatală față de principiul fericirii, și nu al adevărului și perfecțiunii.

II.

, Creştinismul a apărut în lume ca o doctrină de necrezut şi o faptă de neînţeles" d). Mintea omului este păgână, iar ispitele naturale ale minții sunt ispite păgâne. Mintea umană naturală, lăsată la sine, în religia sa naturală este ușor confundată prin faptul că „religia se transformă în mod necesar într-un simplu instrument de realizare a dorințelor sale și transferul natural al ideii de mântuire fizică pe pământul religiei. se exprimă în mod necesar în el doar prin inventarea unei căi supranaturale de atingere a intereselor și scopurilor vieții pur fizice” 2). Cu o mare profunzime de analiză psihologică, Nesmelov a urmărit cât de păgân era acceptată de oameni cauza lui Hristos. II Evreii și păgânii au ascultat cu ușurință de propovăduirea lui Hristos și de farmecul Persoanei Sale, dar misterul

*) Vezi Vol. II, p. al 7-lea.

') Cgr. 25.

ei nu au putut să înțeleagă această Persoană și sensul faptelor Sale, reinterpretând totul în felul lor. Oamenii îl așteptau pe regele pământesc, organizatorul împărăției pământești, salvând viața fizică a oamenilor cu interesele lor, cu setea lor de bunăstare. Și Hristos a învățat: „Fiți desăvârșiți, precum Tatăl vostru Ceresc este desăvârșit*”; Hristos a spus: „Împărăția Mea nu este din lume.” Lucrarea lui Hristos a fost o mântuire de alt fel, o mântuire de neînțeles pentru oamenii cufundați în această lume, care caută nu

perfecțiunea, ci fericirea. Creștinii”, se află în stadiul de superstiție religioasă, superstiție păgân-evreiască. Oamenii au o religie pentru că se gândesc la mântuirea lor, și nu la perfecțiune, sunt îngrijorați de frica de moarte și nu de setea de a-și realiza asemănarea cu Dumnezeu. Oamenii de conștiință precreștină, „înțelegându-și mântuirea ca un rezultat firesc al propriilor merite în fața lui Dumnezeu, puteau și aveau cu adevărat grijă doar să cunoască voia lui Dumnezeu și, probabil, să determine ce anume este plăcut lui Dumnezeu și ce este neplăcut pentru El, ce poate fi pe plac. Dumnezeu și cum să-L mânie" x). Pe această bază, se naște o înțelegere legală a mântuirii, adică interpretarea morții Mântuitorului pe cruce, ca răscumpărare pentru păcatele oamenilor, ca ispășire pentru un Dumnezeu mânios.

Antropologia religioasă, care are sub ea un fundament pur științific, conduce la o realizare rezonabilă a marelui adevăr creștin că omul însuși, prin propriile sale forțe limitate, nu poate fi salvat. Lumea a fost creată pentru crearea perfectă a lui Dumnezeu, pentru realizarea liberă a perfecțiunii divine de către om, și nu pentru scopurile egoiste și egoiste ale oamenilor și nu pentru ca Dumnezeu să-l conducă. Nesmelov pătrunde în adâncurile intime ale psihologiei păcatului și ale psihologiei mântuirii și mântuirii, el cuprinde tipurile psihologice transcendentale. Oamenii nu se puteau ierta păcatul, nu se puteau împăca cu apostazia lor. „Nu credeau că piere, ci numai

1) Pagina 248.

despre faptul că sunt vinovați în fața lui Dumnezeu, adică, cu alte cuvinte, nu s-au gândit la ei înșiși, ci doar la Dumnezeu; prin urmare, ei L-au iubit pe Dumnezeu mai mult decât pe ei înșiși și de aceea nu au putut să se ierte de crima lor." frica de moarte. Nesmelov respinge indignat conceptul de Dumnezeu ca conducător egoist și într-o astfel de concepție a lui Dumnezeu vede baza ispita diavolească.d Prin urmare, împlinirea poruncii nu era necesară pentru Dumnezeu, ci numai pentru oameni în interesul îmbunătățirii lor morale și, prin urmare, călcând porunca, o persoană nu putea decât să se distrugă pe sine, dar prin această crimă putea nu aduc deloc o insultă nesfârșită asupra lui Dumnezeu. Dumnezeu nu poate fi jignit de om și nu poate nici pedepsi pe om, nici ierta2). Voia lui Dumnezeu este ca o persoană să fie perfectă, ca un tată ceresc, ca El, și deloc ca o persoană să se supună voinței Sale oficiale. De aceea păcatul trebuie distrus, nu iertat, distrus în numele perfecțiunii. Omul însuși, conștient de natura lui asemănătoare unui zeu, se recunoaște nedemn de iertare și tânjește să devină perfect. Sensul jertfei lui Hristos nu este în răscumpărarea păcatului, nu în ispășirea lui Dumnezeu Tatăl, ci în schimbarea miraculoasă a naturii umane în perfecțiunea divină. Doctrina legală a mântuirii îl jignește atât pe om, cât și pe Dumnezeu. Care este esența păcatului potrivit lui Nesmelov, de ce oamenii care au mâncat un măr din pomul interzis au comis o crimă? Nesmflow oferă o psihologie profundă a crimei originale. El folosește întotdeauna metoda psihologică, și nu cea abstractă

') Pagina 249.

') Nesmelov nu trebuie luat într-un asemenea sens de b, care ar distruge marea semnificație a rugăciunii, această bază a vieții religioase. Rugăciunea este o predare dezinteresată în fața voinței lui Dumnezeu, rugăciunea schimbă mistic natura omului.

chennym. „Psihologia faptelor vii” și nu „logica cinci și jumătate” — aceasta este originalitatea metodei lui Nesmelov în antropologia sa religioasă.

Oamenii „și-au dorit ca poziția lor înaltă în lume să depindă nu de dezvoltarea liberă a puterilor lor spirituale, ci de hrana lor fizică cu anumite fructe, ceea ce înseamnă că ei doreau în esență că viața și soarta lor să fie determinate nu de ei înșiși, ci de exterior. motive materiale.” . II această dorinţă a lor au îndeplinit-o de fapt. Au apelat cu adevărat la ajutorul copacului interzis, în acea foarte deplină încredere că puterea pretinsă magică a fructelor sale, fără nicio muncă din partea lor, le-ar face mecanic mai perfecți. În aceste calcule ale lor, desigur, s-au înșelat grav, dar faptul că și-au îndeplinit intenția s-a întâmplat totuși și, prin urmare, eronarea neîndoielnică a calculelor lor și în cea mai mică măsură nu schimbă sensul și sensul real al lor. act fatal: prin actul lor superstițios, oamenii s-au supus în mod voluntar naturii exterioare și ei înșiși au distrus în mod voluntar semnificația mondială pe care ar fi putut și ar fi trebuit să o aibă datorită naturii spirituale a personalității lor!"). Oamenii au urmat propriul lor drum fără Dumnezeu, sperând să atingă starea divină în acest fel, dar a căzut în starea de fiară, supusă unei naturi materiale limitate.De aceea, povestea biblică despre fructele pomului interzis are un profund înțeles metafizic.Nesmelov subliniază mai ales că esența a căderii se află într-o atitudine superstițioasă față de lucrurile materiale, ca sursă de forță și cunoaștere. Adevărul profund al acestei psihologii a căderii se găsește ƅ confirmare experimentală în mintea omului modern, în personal căderea fiecăruia dintre noi . Oamenii „și-au subordonat viața spirituală legii fizice a cauzalității mecanice și, prin urmare, și-au introdus spiritul în lanțul general al lucrurilor lumii. Ca urmare a acestui fapt, ei ar putea trăi în mod natural acum doar acea viață care este posibilă și există prin natura proprie a fizicului.

') Pagina 251-52.Și în vârful istoriei, răul își are rădăcinile în aceeași presupunere superstițioasă a obiectelor materiale.

lumea kago, iar în aceste condiții, moartea este inevitabilă. Aceasta înseamnă că moartea nu a venit de undeva din senin, ca, de exemplu, pedeapsa lui Dumnezeu pentru păcat; le-a venit de la sine, ca o consecință firească și necesară a crimei pe care oamenii o comiseseră. De fapt, lumea în care oamenii au vrut să trăiască și în care au intrat

efectiv prin fapta crimei lor, Dumnezeu nu a creat și nu a vrut să creeze, și tot ce există în această lume, ca și în lumea crimei, nu există prin voința creatoare a lui Dumnezeu, ci doar prin forțele mecanice ale naturii fizice. Aceeași lume care a fost creată cu adevărat de Dumnezeu, om distrus de crima lui „x).pentru că nu era de El să-și desfigureze propriul chip în oameni” 2).

„Sfânta viață umană a lui 1. Hristos spune de fapt doar că, în ciuda răului care există în lume, lumea realizează totuși ideea divină a ființei. Aceasta înseamnă că prin faptul vieții sale imaculate, Hristos a arătat doar îndreptățirea lui Dumnezeu în activitatea Sa creatoare, și nu justificarea oamenilor în fața lui Dumnezeu în abaterea lor de la legea vieții lui Dumnezeu „3).iertarea păcatului nu poate fi decât. o reconciliere cu ea, și deloc o eliberare de ea.Pentru ca o persoană să fie cu adevărat eliberată de păcat, trebuie cu siguranță să-l distrugă în sine „4>. Dar mântuirea omului este legată de mântuirea lumii, iar omul însuși, chiar și prin moartea martirului său, nu poate elibera lumea de păcat. Nesmelov înțelege creștinismul ca o chestiune universală, nu individuală, și afirmă sensul religios al istoriei. neprihănirea lui Hristos şi

') Pagina 257.

”) Pagina 268.

') Pagina 305.

4) Pagina 306-7.

este pentru el dreptatea naturii umane în general. Apariția lui Hristos a fost o continuare a creației. „După ce l-am recunoscut pe Hristos, învierea motivelor învierii morților, trebuie, evident, să recunoaștem un astfel de om care, fiind adevăratul proprietar al umanității, nu a purtat personalitatea dreaptă, astfel încât neprihănirea lui nu a fost neprihănirea de nu. neprihănirea lui, astfel încât omul său drept Și neprihănirea naturii umane, complet independent de cine are exact această natură în special, " *) · Hristos este fenomenul în Mir al unui om asemănător lui Dumnezeu, descoperirea ființei umane a unei ființe umane. Răscumpărarea lui Hristos este, așa cum ar fi, o nouă creatură: o persoană devine un lucru nou, în care a fost înainte de cădere, dar a fost luminat și îmbogățit de cei încercați. Persoana lui Hristos este Dumnezeu- răspuns revelat la ghicitoarea despre om: Hristos este Omul absolut, divin, chipul și asemănarea Tatălui realizată dinainte de veșnicie.Dar apariția lui Hristos în lume și moartea Crucii sunt ele însele, nu se mântuiesc, ci creează numai condiţiile unei posibile mântuiri. Mântuirea este o chestiune gratuită, nu violența lui Dumnezeu *2). Hristos îi curăță de păcate pe cei care vor să fie curățiți de El, care iubesc în El chipul desăvârșirii divine realizate căreia i-a fost destinat omul.

„Moartea lui I. Hristos nu este de fapt o plată către Dumnezeu pentru păcatele omenești, ci singurul mijloc de posibilă curățire a păcatelor

umane și chiar nu numai a păcatelor omenești, ci și a păcatelor întregii lumi criminale în general. Opa curăță cu adevărat și necondiționat toate păcatele, dar numai păcatele acelor păcătoși pe care Mântuitorul Hristos îi răscumpără și El îi răscumpără numai pe acei păcătoși care recunosc nevoia ispășirii păcatelor lor și cred în realitate.

Din gr. al 3-lea.

2) Nesylov este străin de doctrina biage-ului. Augustpe despre har, care a dispreţuit oamenii. chesku la libertate. Dar a fost nedrept să-l bată pe bețiv După, prinderea în poartă, de ce se gândește la norocul lui și cade în> - sang-giais i în.

jertfa ispășitoare a lui Hristos. Cine nu recunoaște nevoia mântuirii poate, desigur, să-și dorească ca Hristos să-și ia păcatele de la el și, prin urmare, rămâne și el în păcatele sale. II care recunoaște nevoia mântuirii, dar nu crede în puterea răscumpărătoare a morții crucii I. Hristos, el nu poate, desigur, să-și dorească ca păcatele lui să fie luate de la el de către Hristos, și de aceea rămâne și el în el. păcatele. Dimpotrivă, oricine dorește ispășirea păcatelor sale și crede în realitatea jertfei lui Hristos pentru păcat și se întoarce la ajutorul mântuitor al lui Hristos, el, chiar dacă depășește oștirea îngerilor căzuți, și chiar dacă ar fi fost Satan Însuși, totuși, poate fi curățit și mântuit prin sângele sfânt al lui Hristos: pentru că diavolul este și o creație a lui Dumnezeu, pentru că a fost creat de Dumnezeu nu pentru moarte, ci pentru viața veșnică în lumea strălucitoare a sfinților lui Dumnezeu.” Conform nobilei învățături a lui Nesmelov, atât păgâni, cât și morți, și chiar duhuri căzute.Nesmelov, cu o putere uimitoare a intuiției psihologice, respinge frica de chinul infernal și groaza morții, ca sentimente necreștine, deși nu neagă. moartea veșnică și apără caracterul creștin al fricii de imperfecțiunea sa și oroarea asemănării lui cu animalele salvează dragostea pentru Hristos, dragostea pentru divinul în viață și nu gândul la pedeapsă, pedeapsă, chinuri iadului etc. crede cu adevărat în Hristos, pentru aceasta sursa vie a energiei morale în orice caz nu constă în gândul la judecata cumplită a lui Hristos, ci în gândul iubirii lui Hristos dincolo de înțelegere, astfel încât să se teamă de judecata lui Hristos asupra lui însuși. numai în această privință, că, cu necurația lui păcătoasă, el poate părea nevrednic de Hristos și Hristos îl poate excomunica din comuniunea vie cu Sine. Această excomunicare este mai teribilă pentru el decât orice pedeapsă, pentru că viața cu Hristos este mai presus de orice răsplată pentru el și pentru că își poate crea viața în Hristos, evident, nu din dorința recompenselor cerești și nu de frica iadului.

ƀ și gr. 337.

skph chin, dar numai din nevoia morală a iubirii sale curate și reverente pentru Hristos. O astfel de persoană, desigur, nu va îngădui niciodată gândul imoral că oamenii pot fi caldi în speranță și în mila lui Dumnezeu, pentru că în această nădejde el nu poate decât să afirme adevărul neîndoielnic al credinței sale, că prin marea milă a Mântuitorului Hristos oamenii pot fii mântuit de păcat. În consecință, cine transformă mila lui Dumnezeu într-un pretext pentru desfrânare nu-L cunoaște deloc pe Hristos și nu se gândește deloc la mila lui Dumnezeu — pur și simplu hulește din ignoranța oamenilor nebuni; și de la sine înțeles că nu se poate să-l pui pe calea adevărului și să-l faci virtuos nu înspăimântându-l cu viitoarea furtună a curții mondiale, ci doar luminându-l spiritual cu lumina morală a adevărului lui Hristos**

Nesmelov ridică conștiința creștină la cel mai înalt nivel, purifică conștiința creștină de amestecul de păgânism rău, de superstiții întunecate, de frici umilitoare care distorsionează adevărul lui Hristos. Nesmelov învață că adevărul etern al creștinismului al identităților cu adevărul etern al natura umană ideală și asemănătoare zeului.

SH.

Din vremea copilăriei omenirii până în vremurile noastre, idolatria păgână și superstiția păgână au corodat viața religioasă. Păgânismul, desigur, nu este identic cu idolatria și superstiția, în păgânism exista un adevăr religios pozitiv, un sentiment autentic al lui Dumnezeu și o revelație a sufletului lumii, dar recăderea păgânismului în lumea creștină are de obicei un caracter idolatru și superstițios. caracter. Cel mai teribil lucru dintre toate este că însuși creștinismul extern, eclesialitatea oficială însăși, nu vindecă deloc acest ulcer al vieții religioase, ci mai degrabă îl exacerbează și îl întărește. Crearea valorilor atemporale, ideale a fost adesea întărită în misticism, în artă, în creativitate în afara cercului trasat de ecleziasismul oficial și organul său.

i) Pagina 420-

și-a găsit expresia conștientă în cea mai înaltă teozofie și filozofie, care, în niciun caz, nu au servit la purificarea conștiinței religioase a omenirii. Cunoașterea teoretică a lui Dumnezeu și comuniunea practică cu Dumnezeu au învățat despre natura superioară, asemănătoare lui Dumnezeu, a omului, în timp ce reprezentanții ecleziasticismului oficial și religiozității oficiale au căzut prea des în uppshtarivm ceresc, o proiecție a utilitarismului pământesc. Experiențele păgâne în creștinism învață o persoană să fie ghidată de propriile interese, să mențină în el un sentiment de frică și groază și, prin urmare, corupă o persoană, îi insuflă indiferența față de adevăr și adevăr. Adevărul Evangheliei eterne în inima și conștiința omului, reflectarea luminii de la Hristos învață o persoană să fie ghidată de setea de perfecțiune, dorința de comuniune cu Dumnezeu și asemănarea lui Dumnezeu, eliberată de ororile și fricile superstițioase. Superstiția păgână în creștinism

este recunoscută pentru că în Dumnezeu este venerat un idol, și nu un izvor de perfecțiune, adevăr, viață adevărată, valoare. Și poate exista o atitudine idolatrică și superstițioasă față de Dumnezeul cel viu și se întâmplă întotdeauna când frica superstițioasă de moarte sau speranța superstițioasă că interesele naturale ale unei persoane vor fi satisfăcute primează dragostea reverentă pentru Bogun în fața dorinței. pentru acea perfectiune absoluta, care se reflecta in natura propriei persoane.umane. Voința de realizare a valorii perfecte, pentru o ființă asemănătoare unui zeu, este sursa unei vieți religioase adevărate, libere, nesuperstițioase și neidolatre. Voința de valoros, de atemporal în sensul său, de divin, de adevărat și liber, stă la baza vieții tuturor oamenilor mari din punct de vedere religios, a tuturor sfinților, apostolilor și profeților. În sufletele lor, iubirea a învins frica, străduința pentru perfecțiune a învins interesele. Conștiința valorilor atemporale, conștiința naturii sale superioare eliberează pe cineva de superstițiile și fricile păgâne, care slăbesc și distrug credința creștină. Nu putem crede că un om lipsit de conștiința valorilor, un om care nu a simțit niciodată în adâncul naturii sale o reflectare a Divinului, a fiului său divin - că un astfel de om este superstițios și adorator.

în același fel, el este deja eliberat de vinovăție și păcat și devine membru al ordinii mondiale divine, împărăția lui Dumnezeu, prin cedarea sa în fața treptelor ecleziasticității exterioare. De asemenea, nu putem crede că o persoană cu o conștiință a valorilor extraordinară, ieșită din comun, care dezvăluie natura divină în sine, este exclusă din ordinea divină mondială dacă a depășit linia bisericii oficiale. Nesmelov înțelege profund această problemă, el spune direct că totul în lanț, adevărat, bun în viață este salvat pentru eternitate. Sacramentul nu este o vrajă, vrăjitorie și nu poate exista o relație mecanică cu el. Un om a cărui viață întreagă este asemănătoare unui animal nu va deveni asemănător unui zeu dintr-o comuniune mecanică cu sacramentele. Participarea la sacrament este legată de nașterea interioară la o viață nouă, deși sacramentul în sine nu depinde de nimic uman, este o revărsare a harului de sus. Nelegiuitul care speră să primească iertare și eliberare de atingerea mecanică a bisericii, care în sacramente caută o modalitate de a-și prelungi viața bestială și de a scăpa de frica de moarte și de pedeapsă, un astfel de răufăcător nu participă la sacramente și nu intră în biserică. Biserica este sufletul lumii, unită cu Hristos Logosul, este conștiința divină conciliară a umanității ca centru al lumii și conține toată plinătatea pozitivă a ființei. Esența mistică a Bisericii nu poate fi confundată cu păcatele istorice ale Bisericii empirice. Urâciunea pustiirii poate fi și într-un loc sfânt. Acest lucru trebuie amintit atât de „dreapta” cât și de „stânga” în întrebarea bisericii. Biserica a păstrat chipul Răstignirii lui Hristos și secretul comuniunii cu El – numai în aceasta este necesar să se caute lăcașul mistic al Bisericii. Nesmelov, un fiu evlavios al Bisericii Ortodoxe

'} Catolicii fac o distincție între sufletul Bisericii (anima Ecclesiae), căruia îi aparțin toți cei care au voința spre bine și pentru o viață dumnezeiască, și bătrânul Bisericii, căruia îi aparțin

toți credincioșii. subordonata ierarhiei Bisericii si celor care comunic cu taipstvalul Ei. Vezi excelenta carte a lui Abbag II, Entretiens sur L'Eglise Catholique, vol. II, pp. 504-9.

este un critic fără milă al religiozității oficiale, un dezvăluitor al minciunilor vistieriei bisericești. Cartea acestui fiu credincios al Bisericii Ortodoxe ajută la depășirea păgânismului grosier din „Ortodoxie”.

„Fii desăvârșit, așa cum este desăvârșit Tatăl tău Ceresc”, adică, realizează în tine imaginea lui Dumnezeu. Aceasta este esența veșnică a creștinismului, care opune oricărei superstiții și idolatrii păgâne setea de o viață perfectă, adevărată, veșnică și deplină. Dar această esență a creștinismului nu poate fi transformată în moralism.Numai prin Hristos, care a manifestat în Persoană adevărul divin al naturii umane, se atinge asemănarea cu Dumnezeu.Prin o natură exclusiv umană, omul nu ajunge la starea divină. Fără adevăr concret despre Hristos, adevărul abstract al idealismului este mort și irealizabil. Pretențiile cunoștințelor filozofice de a înlocui credința religioasă ar trebui respinse nu numai din punct de vedere religios, ci și filozofic. Și cartea lui Nesmelov dezvăluie în mod strălucit limitările păgâne ale filosofiei moderne și toate conștiința modernă, pentru care credința în Hristos este nebunie și ispită. Nesmelov a reușit să arate filozofic că credința în Hristos este rezonabilă, că numai această credință este rezonabilă Nesmelov vorbește tot timpul despre fundamentarea „științifică” a credinței și numește opera sa „ știință” a omului. Acest lucru nu este complet exact. Ar fi mai corect să vorbim despre justificarea filozofică a credinței și despre filosofia naturii umane. Nesmelov se teme foarte mult de orice scolastică, se străduiește să obțină cunoaștere vie și este mândru că păianjenul său despre om se bazează pe fapte, și nu pe concepte. Meritul enorm al lui Nesmelov poate fi exprimat pe scurt astfel: ideea principală a lui Feuerbach despre misterul antropologic al religiei este transformată de el într-o armă de apărare a creștinismului. Oamenii vin la religie prin dualitatea naturii lor, prin asemănarea cu Dumnezeu inerentă lor, împreună cu asemănarea cu animalele sau pro-asemănarea. Omul nu se poate împăca cu faptul că este imperfect și că viața perfectă, absolută, nu este soarta lui. Omul nu se poate împăca cu aceasta nu din cauza dorințelor sale subiective, ci din cauza naturii sale obiective. Pozitivismul, în sensul cel mai larg, cuvintele, reduce această melancolie

după o lume perfectă, această sete de o viață divină, absolută, de dorințe subiective, pe care se angajează să le explice pozitiv. Pozitivismul are dreptate când spune că dorințele subiective nu dovedesc nimic și că esența lumii nu trebuie să fie ceea ce ne dorim să fie. Dar până la urmă, nu vorbim despre dorințele subiective ale unei persoane, ci despre natura sa obiectivă, iar această natură obiectivă

dovedește în mod obiectiv multe, această natură este pozitiv inexplicabilă, misterioasă. Omul este membru al unei alte ordini mondiale, divine, și nu numai aceasta, lumea naturală, acesta este un fapt, un fapt misterios care necesită o altă explicație. Dumnezeu, ca personalitate, este perceput doar antropologic, în om, iar în natură cosmologic, perceput ca o forță creatoare impersonală. Sinteza revelației cosmologice a păgânismului și a revelației antropologice a creștinismului nu a fost încă testată și găsită religios. În această sinteză religioasă, care rămâne în orizontul lui Nesmelov *), trebuie dezvăluit misterul creației lui Dumnezeu, încă nedezvăluit de creștinism.

Nesmelov descoperă un nou mod de a descoperi existența lui Dumnezeu — psihologic sau antropologic. Această descoperire diferă de vechea dovadă ontologică, care se bazează pe concept și conceptul nu depășește limitele, și de mai noua dovadă morală a lui Kant, care se bazează pe datoria subiectivă. Înșelăciunea lui Nesmelov se bazează pe un fapt obiectiv al naturii umane. Aceasta, desigur, nu este descoperirea lui Nesmelov; toată dezvoltarea religioasă și filozofică a omenirii a pregătit această antropologie religioasă, a deschis calea către Dumnezeu. Mai mult, învățătura lui Kant despre natura moral-rațională a omului și despre caracterul inteligibil a ascuns doar posibilitatea „religiei în

1) Ca și greutatea Ortodoxiei, Nesmelov este un adversar al chiliasmului. Viziunea sa exclusiv esențială asupra istoriei lumii este în contradicție cu propria sa recunoaștere a sensului istoriei și a necesității istoriei pentru răscumpărare.

') Spun descoperire, pentru că cuvântul dovadă, strict vorbind, este aplicabil existenței lui Dumnezeu. Nu există nicio constrângere logică în chemarea de a fi Dumnezeu.

iah mind", conform antropologiei religioase cu adevărat creștine *). Dar Nesmelov a exprimat clar și profund adevărul antropologiei religioase. Conștiința individului ca chip și asemănare cu Dumnezeu, conștiința apartenenței sale la adevăratul, perfect și liber. lumea arată în mod obiectiv atât existenţa lui Dumnezeu, cât şi inevitabilitatea mântuirii fiul meu este fiul lui Dumnezeu.Drumul către conştiinţa lui Hristos trece prin misterioasa personalitate auto-umană.II, el nu poate înţelege creştinismul, după placul personalităţii, - imaginea Divinului În general, încă dizolvată în genul clanului.Dar când a simțit o persoană, gâtul conștient fiind și chemând la o viață mai înaltă, atunci apare imaginea lui Hristos și nimic nu poate fi eclipsat.

Este infinit de greu pentru o persoană modernă de conștiință avansată, în special pentru intelectualul rus, să accepte creștinismul, obstacole așteaptă la fiecare pas, obstacole atât ale minții, cât și ale inimii. Acest om este dispus uneori să accepte orice religie, orice formă de păgânism, religia Babilonului și a dionpsismului, a brahmanismului și a budismului, chiar și a mahomedanismului, dar nu și a creștinismului.

Există ceva ciudat și misterios în această întoarcere de la creștinism. Omul special al erei noastre devine de bunăvoie un paptepstom, dacă nevoia religioasă nu s-a stins complet în el. Panteismul și misticismul panteist coexistă cu pozitivismul și cu ateismul și cu marxismul și cu orice învățătură a modernității. Numai teismul creștin nu se înțelege cu nimic, iar modernitatea nu o acceptă. Omul modern crede că sub panteism personalitatea îi este păstrată, umanitatea este recunoscută ca de mare importanță, libertatea, ca și alte lucruri bune, rămâne cu el, dar sub creștinism personalitatea este înrobită, iar libertatea dispare, iar umanitatea este umilită. Ce aberație ciudată! De fapt, totul este exact invers. Doar conștiința creștină se bazează pe sentimentul personalității,

*) Îmi permit să cred că „Critica rațiunii practice" a lui Capt este un merit mai mare decât „Critica rațiunii pure". Dar religia

Marele raționalism al lui Iavt a slăbit învățătura sa profundă despre dualitatea naturii umane și despre apartenența omului la tărâmul libertății.

doar ea recunoaște identitatea naturii umane și dă omenirii un loc neutru în univers, doar această conștiință afirmă libertatea omului, demnitatea lui și natura lui superioară. Panteismul desființează în cele din urmă individul, libertatea și umanitatea, dizolvând totul complet în viața lumii și trece imperceptibil în naturalism și materialism. Panteismul nu poate înțelege setea noastră pentru o viață perfectă și adevărată și nu poate explica natura noastră superioară și dualitatea asociată cu aceasta. Numai creștinismul recunoaște semnificația absolută a omului și a destinului său etern și nu-l dizolvă în nimic, nu-l înrobește nimic. Conștiința de sine profundă a omului este conștiința de sine creștină: în adâncul conștiinței sale de sine omul îl găsește pe Hristos, soluția ghicitoarei firii sale. Dar conștiința de sine creștină trebuie curățată de păgânism, conștiința personalității trebuie delimitată de conștiința genului impersonal. II filozofia superioară, ca Nesmelovskaya, servește această cauză importantă. Noul și eternul creștinism învinge atitudinea față de Dumnezeu ca față de idol, recunoaște în El omul ca sursă absolută a setei sale de perfecțiune supremă, iar în Hristos umanitatea divină realizată pre-etern.

Scrisoare deschisă către arhiepiscopul Antonie).

Eminența Voastră!

Am citit scrisoarea ta deschisă către autorii colecției Vekhi cu profundă emoție, iar o nevoie irezistibilă îmi poruncește, Vladyka, să exprim ceea ce am gândit și am simțit când ți-am citit salutul. V. Struve, am simțit că apelul tău către noi a deschis posibilitatea comunicării, primul dintre pamipepreodo a fost înlăturat. barieră șchiopătând.

Pe căi complexe și șerpuitoare am ajuns la credința lui Hristos și la Biserica lui Hristos, pe care acum o cinstesc ca mamă spirituală. Dar nu am uitat acele obstacole care mi-au stat în cale, uit să nu permit soarta celor care nu pot depăși obstacolele. Realitatea bisericească, urâciunea pustiirii într-un loc sfânt, zdrobește, ca un coșmar greu, pe cei ce caută pe Dumnezeu și adevărul lui Dumnezeu. Mulți s-au îndoit de sfințenia locului însuși din dragoste pentru adevăr și din cerințe severe la adresa slujitorilor lui Dumnezeu, care rostesc numele lui Hristos în cuvinte și fac fapte împotriva lui Hristos. La urma urmei, toată lumea știe și toată lumea este de acord că lucrările lui Hristos sunt fapte ale iubirii. Nu este ispititor ca tabăra oficial creștină, mărturisind dreapta credință și deci având un avantaj atât de nemăsurat față de ceilalți, în loc de fapte de dragoste săvârșească fapte de ură și răutate? Oamenii sunt slabi, voința lor religioasă este zdrobită de ispite și ispite și le este greu să reziste celei mai groaznice dintre ispite care se îndepărtează de credință – decăderea spirituală și decăderea morală a Bisericii în latura ei umană, istorică, empirică. (în latura divină, mistică, Biserica este de neclintit și pentru a păstra adevărul veșnic). Dar vai de cei prin care o asemenea ispită intră în lume! Faptele de răutate și ură nu sunt atât de imputate oamenilor care nu cred în Hristos și resping legământul iubirii, cât și celor care cred în Hristos și legământ.

i) Naaechatavo în „Săptămânalul Moscovei”, 1 august 1909.

care a primit dragoste. Mărturisirea dreptului în Era obligă, impune o responsabilitate exclusivă, necunoscută păgânilor naivi. Am experimentat profund și dureros vinovăția societății noastre atee, am experimentat consecințele acestei vinovății, am învățat secretul ispitelor. Am primit dreptul și am recunoscut obligația de a demasca minciunile din care trăiește inteligența noastră. Noi toți, autorii lui Vbkh, ne-am făcut datoria cât am putut, apelând la acea intelectualitate cu care suntem legați ideologic în trecutul nostru și pentru care dorim un viitor mai bun. păcatul, pe de altă parte, este în tabăra care are avantajul forței exterioare și poate fi un persecutor, dar în cuvinte are avantajul mărturisirii dreptei credințe. Biserica lui Hristos a fost puternică cu martiri și sfinți creștini, ei au arătat lumii posibilitatea biruinței asupra lumea, puterea adevărului lui Dumnezeu într-o lume fără Dumnezeu.Acum Biserica este slăbită de chinuitorii creștini, de răutatea slujitorilor Bisericii care s-au predat forțelor acestei lumi și și-au pierdut credința în putere. a adevărului lui Dumnezeu.II Câte forțe spirituale au părăsit Biserica în groază!vechi Toți cei care au trădat legământul iubirii.Atunci va veni doar un răgaz spiritual pentru societatea rusă, va veni izvorul iubirii să înlocuiască răceala reciprocă. ura si rautatea.

Revoluția rusă, nihilistă și atee în baza ei ideologică, a îmbătat Rusia de răutate, a otrăvit sângele poporului rus cu ură de clasă și moștenire și dușmănie spirituală. Dar reacția nu este încă mai răutăcioasă? Nu vărsă ea sânge și nu violează suflete cu mare putere? „Uniunea poporului rus” este toată răutatea, toată ura, faptele sale sunt teribile și seducătoare, susține conflictele fratricide în poporul

și societățile ruse și, mai ales, împiedică renașterea religioasă a patriei noastre. „politica anti-creștină”. "? De ce fapte

') Acest declin nu poate fi justificat, există o schimbare în ea la trădarea Maternului. Este suficient să te bucuri de viau.

dragostea și spiritul iubirii nu apără dreapta credință? De ce nu cred ei în puterea adevărului lui Dumnezeu, ci cred ei în puterea statului, puterea materială? De ce sunt chemați la forțele acestei lumi pentru a proteja ceea ce nu este din această lume? Toate aceste întrebări chinuiesc conștiința creștină. Vedem cu groază că puterea coercitivă de stat a Bisericii este legată de slăbiciunea ei religioasă, spirituală. Poate fi oprită stingerea spiritului prin măsuri de violență? Vedem că poziția dominantă, impunătoare și convingătoare a Bisericii Ortodoxe în statul rus a dus la o scădere a credinței, la creșterea sectarismului în popor și a necredinței în societate, la o largă răspândire a ipocriziei și falsitate. Dar noi nu vedem roade spirituale, spre durerea noastră. Ierarhia noastră bisericească s-a obișnuit să se bazeze pe puterea externă, coercitivă în orice, în timp ce puterea interioară a darurilor spirituale aproape s-a secat în ea.

Persecuția spirituală începe pe credința lui Hristos peste tot în lume, peste tot prințul acestei lumi, aparent, triumfă în biruință. Dar, conform profețiilor Bisericii Creștine, nu există nicio promisiune a unei poziții dominante, dominante în lume. Persecuția lui Hristos și cauza Lui poate fi contracarată doar prin tăria „credinței în adevărul lui Dumnezeu, chiar dacă a fost profanat de lume”. Mucenicii, dar nu chinuitorii, pot mărturisi despre Hristos. Chinuitorii pot depune doar mărturie despre prințul acestei lumi. Îmi dau seama, Maestre, cât de ușor este să-ți pierzi încrederea în om și în societatea umană. Dar există un asemenea grad de neîncredere în om și omenire, care este deja incompatibil cu credința în Dumnezeu-omul, în Dumnezeul și omenirea unite, în Mântuitorul lumii. „Căci atât de mult a iubit Dumnezeu lumea, încât a dat pe singurul Său Fiu. Văd cel mai extrem grad de peev-riya din umanitate în K. Leontiev, un mare gânditor rus, profund venerat de mine. Dar cu el această necredință în umanitate, această atitudine fără Dumnezeu față de lume a căpătat caracterul unei iubiri anti-creștine, demonice, respingătoare. Pentru Leontiev, ca și pentru toți cei care și-au pierdut credința în chipul lui Dumnezeu în om, creștinismul nu este o religie a iubirii, iar Hristos a fost Dumnezeu, dar nu a fost om, ceea ce este contrar doctrinei ortodoxe. Abso-

H Nu poți uc vpdѣi. părtinire față de erezia oftalmologiei mele

necredința acerbă într-o persoană duce la faptul că aceasta vrea să protejeze adevărul lui Dumnezeu prin violență, constrângere, de exemplu. nedreptatea condamnată de Hristos. Este posibilă o mântuire violentă și este necesară, este plăcută Domnului? Este posibilă

violența în treburile credinței creștine, în treburile conștiinței, care trebuie să poarte povara libertății? Amintește-ți, Vladyka, cât de strălucit vorbea Dostoievski, pe care îl venerați, despre povara libertății creștine în legenda Marelui Pnkvpzitor. Nu este libertatea conștiinței creștine o datorie, o obligație, o povară impusă de Domnul și nu un drept, așa cum se pretinde de obicei? Noul Legământ al lui Dumnezeu cu omul este un legământ de iubire și libertate, iar mântuirea violentă, conform credinței Noului Testament, nu este nici posibilă, nici necesară.

Cei care nu cred în umanitate și destinul ei pământesc, sunt nevoiți să privească creștinismul ca pe religia câtorva aleși, „care sunt scrise în Cartea Vieții de către Magistrați" Dar atunci e o chestiune de calități, nu cantități.cu ajutorul statului, este interesat de cifre, de mase.După credința Bisericii noastre a lui Hristos nu vor birui porțile iadului și deci frica pentru Biserică, ocrotirea Bisericii prin măsurile de violență sunt religios de neînțeles și ispititoare.II O atitudine pesimistă și optimistă față de soarta pământească a omenirii nu poate justifica violența împotriva Bisericii Ortodoxe este susținută și glorificată de Sfântul Serafim de Sarov și asemenea lui, dar este necesară pentru apariția Sf. Serafim, pentru dragostea și harul orbitor de alb, toată politica bisericească violentă, ajutorul sabiei statului în persecuția și persecutarea Bisericii? câțiva serafimi ar părea asupriți, persecutați și prin puterea adevărului lui Dumnezeu ar învinge. neadevărul uman. Ne-am săturat să auzim de la materialişti că numai forţa materială poate crea şi apăra orice în lume.

Statul, în treburile lumești, să recurgă la măsurile de constrângere necesare. Lumea păcătoasă, căzută de Dumnezeu nu poate exista fără o statulitate obligatorie, întotdeauna relativă, supusă dezvoltării istorice. Creștinul trebuie să realizeze că „conducătorul nu poartă sabia în zadar" în lume,

zhennom încă în păgânism. Dar Biserica lui Hristos se sprijină pe tììbp/ь în adevăr;/ răstignit, și nu pe puterea răstignitoare. De ce, atunci, în istoria creștină și în realitatea bisericească, puterea răstignitoare învinge adevărul răstignit? De ce execuția a încetat să mai fie un simbol al martiriului creștin și a devenit un simbol al martiriului creștin? Umbrele de rău augur ale eclesiasticismului oficial ne chinuiesc și îi împiedică pe mulți dintre noi să intrăm în Biserică. Tânjim să auzim glasul Bisericii, nu un răspuns uman, ci un răspuns divin, la toate aceste întrebări. Unde este glasul Bisericii, Vladyko, glasul Ecumenicului. Biserica lui Hristos, căreia mă voi supune în toate π în numele căreia mă voi lepăda de tot? Ce s-a întâmplat cu tradiția de catolicitate păstrată în Biserica noastră? Glasul Bisericii este înăbușit de vocile omenești, distorsionat de dragostea de putere și lăcomia omului. Ne întoarcem în patria spiritului nostru, în sânul Bisericii lui Hristos, și suntem întâmpinați de salutul binevoitor al Preasfințitului Voastră, cel mai de seamă episcop al Bisericii Ruse. Acest salut este drag celor dintre noi care, prin credință, aparținem Bisericii. Dar conștiința noastră creștină nu ne permite să ne împăcăm cu urâciunea pustiirii pe care am

găsit-o în patria noastră, pentru care suntem vinovați și pentru care suntem responsabili. Conștiința noastră creștină nu numai că nu se împacă, dar ne obligă să luptăm religios cu transformarea credinței creștine într-un instrument al politicii mondiale, cu pedeapsa cu moartea în statul „creștin”, cu justificarea acestor execuții de către miniștrii religia celui răstignit, adevărul suferind, cu violență împotriva bufnițelor Da, cu justificarea duhului răutate și fapte de răutate unde, după porunca Mântuitorului, ar trebui să existe iubire și libertate.

Dacă noi, indivizii, am depășit ispitele realității bisericești, atunci nu ne-am mândri cu asta și ne amintim mereu că este prea greu pentru mulți dintre frații noștri să depășească acest lucru, că aceste ispite sunt groaznice pentru cei mici. Din punct de vedere religios, este important să se faciliteze întoarcerea în sânul Bisericii unor straturi largi ale intelectualității ruse, iar pentru aceasta nu este suficient să denunțăm și să admonestăm intelectualitatea, nu ea este singura vinovată pentru toate. După cuvintele frumoase ale tale, Vladyko, multe suflete ale rusilor pntellpgeii-

au căzut degeaba în plasa diavolului, fără nici un profit. Mai grav ar fi să-i tratezi pe cei mercenari și vânduți, dar oficial rămân în Biserică, care se comunică pe pământ, dar nu se comunică cu Dumnezeu (cuvintele Sfântului Serafim). Eminent Vladyka! Sunt fericit, și nu sunt singur, dacă cuvântul nostru literar slab ne obligă să schimbăm atitudinea ierarhiei bisericești față de societatea intelectuală rusă. În adresa dvs. adresată nouă, s-au auzit deja sunete de dragoste, nu de dușmănie. De asemenea, ni se poruncește să ne iubim dușmanii. Fie ca această nouă comuniune între noi să slujească cauzei lui Hristos pe pământ, renașterii Bisericii lui Hristos, și nu „politicii”, nu „unirii poporului rus”, nu faptelor răului și violenței.

Eu cred că biruința Bisericii lui Hristos în lume este biruința adevărului răstignit și a suferinței asupra puterii răstignirii și a chinuirii. Puterea care răstignește și chinuiește în realitatea bisericească și statală este ispita împărăției evreiești, ispita care a vrut să-L vadă pe Hristos nu sub forma unui sclav răstignit pe cruce, ci sub forma unui țar puternic și puternic în exterior. Marxism. Nu avem propriul nostru oraș. Adevărul lui Hristos, adevărul răstignit în fiecare „politică”, nu este reacționar și nu revoluționar, nici „dreapta” și nici „stânga”, nu este al acestei lumi, iar puterea lui asupra acestei lumi este puterea iubirii. Unde este Hristos, acolo biruiesc lucrările dragostei și nu există Hristos în faptele răutății și violenței.

Iartă-mă, Vladyka, că ți-am exprimat atât de sincer și hotărât nedumerirea mea. Crede-mă, pentru numele lui Hristos, că nu era nici măcar un strop de „politică” în cuvintele mele. În cuvintele mele era sete de eliberare a credinței de „politică”. Mă încredințez rugăciunilor tale și îți cer binecuvântările, Vladyka.

') Ego leiitsiy chiliazm, amestecând harul cu legea, ordinea și libertatea și ordinea ordinii. Adevăratul spirit al Bisericii nu a fost încă descoperit.

Biblioteca „Runivers”